

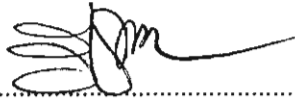
ผลการใช้รูปแบบการสอนสร้างเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง
ของนักศึกษาการศึกษานอกระบบ

นิธิตา กงสวัสดิ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาคุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
สิงหาคม 2558
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

คณะกรรมการควบคุมคุษฎีนิพนธ์และคณะกรรมการสอบคุษฎีนิพนธ์ ได้พิจารณา
คุษฎีนิพนธ์ของ นิธิมา คงสวัสดิ์ ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรการศึกษาคุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

คณะกรรมการควบคุมคุษฎีนิพนธ์

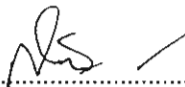

..... อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(รองศาสตราจารย์ ดร.วิจิต สุรัตน์เรืองชัย)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ ไสภณพินิจ)

คณะกรรมการสอบคุษฎีนิพนธ์

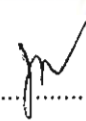
..... ประธาน
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุนทร บำเรอราช)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.วิจิต สุรัตน์เรืองชัย)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ ไสภณพินิจ)

..... กรรมการ
(นางาตรี ดร.พงศ์เทพ จิระโร)

คณะศึกษาศาสตร์อนุมัติให้รับคุษฎีนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรการศึกษาคุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ของมหาวิทยาลัยบูรพา

..... คณบดีคณะศึกษาศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.วิจิต สุรัตน์เรืองชัย)

วันที่ 10 เดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2558

กิตติกรรมประกาศ

คุษฎีนิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ โดยได้รับความกรุณาและให้ความช่วยเหลือเป็นอย่างดียิ่ง จากรองศาสตราจารย์ ดร.วิจิต สุรัตน์เรืองชัย อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และรองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ โสภณพินิจ กรรมการที่ปรึกษาคุษฎีนิพนธ์ ที่กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำแนวทางที่ถูกต้อง ด้วยความเมตตาอย่างยิ่ง ทำให้ผู้วิจัยได้แนวทางในการศึกษาค้นคว้าและประสบการณ์ต่าง ๆ ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่อง ด้วยความละเอียดถี่ถ้วน และดูแลเอาใจใส่เป็นอย่างดีเสมอมา รวมทั้ง คณะกรรมการสอบคุษฎีนิพนธ์ ประกอบด้วย รองศาสตราจารย์ ดร.สุนทร บำเรอราช และนางาตรี ดร.พงศ์เทพ จิระโร ผู้ช่วยงานคณบดีฝ่ายวิจัยและประกันคุณภาพ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ที่ได้กรุณาให้ข้อเสนอแนะ ในการปรับปรุงแก้ไขจนทำให้คุษฎีนิพนธ์ฉบับนี้มีความถูกต้องและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยซาบซึ้ง ถึงความกรุณาและขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ ดร.สมบัติ สุวรรณพิทักษ์ อธิการบดี อดีตรองปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ดร.ผลาดร สุวรรณโพธิ์ รองคณบดีฝ่ายบริหาร คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ดร.จรรยา สิงห์ทองศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย กระทรวงศึกษาธิการ และดร.ธารณ ทองงอก อาจารย์ประจำภาควิชาพื้นฐานและการพัฒนาการศึกษา สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ผู้เชี่ยวชาญที่กรุณาให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์สำหรับงานวิจัยและให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจแก้ไขข้อบกพร่องของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณนายอิทธิพล คุณปลื้ม นายกเมืองพัทยา ที่ให้โอกาสผู้วิจัยได้เข้ารับการศึกษานี้และนายภูงศ ภูมิพาลี ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรีและขอขอบคุณคณะครูที่ให้ความช่วยเหลือเกี่ยวกับเอกสารและนักศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่ได้กรุณาตอบแบบสอบถาม

ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อนิติวัฒน์ คุณแม่สุทธีวรรณ คงสวัสดิ์ และนายธีรภัทร์ คงสวัสดิ์ น้องชายที่เป็นกำลังใจอันสำคัญยิ่งจนทำให้คุษฎีนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

ขอขอบคุณพี่ ๆ และเพื่อน ๆ นิสิตปริญญาเอก สาขาหลักสูตรและการสอน รุ่นที่ 6 ทุกท่านที่เป็นกำลังใจและให้ความช่วยเหลือด้วยดีตลอดมา

คุณค่าและประโยชน์จากคุษฎีนิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบเป็นกตัญญูคุณเวทิตาแด่บุพการีบูรพาจารย์และผู้มีพระคุณทุกท่านที่กรุณาอบรมสั่งสอนให้ความรู้และสิ่งดีงามแก่ผู้วิจัย

นิธิตา คงสวัสดิ์

54810105: สาขาวิชา: หลักสูตรและการสอน; กศ.ด. (หลักสูตรและการสอน)

คำสำคัญ: รูปแบบการสอน/ การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง/ นักศึกษาการศึกษานอกระบบ

นิธินา คงสวัสดิ์: ผลการใช้รูปแบบการสอนสร้างเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบ (THE STUDY OF THE IMPLEMENTATION INSTRUCTIONAL MODEL FOR ENHANCING SELF-DIRECTED LEARNING OF THE STUDENTS OF NON-FORMAL EDUCATION) คณะกรรมการควบคุมคุรุวิชาชีพ: วิจิต สุรัตน์เรืองชัย, กศ.ด., สมศักดิ์ โสภณพินิจ, Ph.D. 216 หน้า. ปี พ.ศ. 2558.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนารูปแบบการสอนสร้างเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบ 2) เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบระหว่างกลุ่มที่เรียนด้วยรูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้นกับกลุ่มที่เรียนด้วยการสอนปกติ 3) เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบกลุ่มที่เรียนด้วยรูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้นระหว่างกลุ่มอายุต่างกัน 4) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการสอนสร้างเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบ การดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 พัฒนารูปแบบการสอน ระยะที่ 2 ทดลองใช้รูปแบบการสอน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือนักศึกษาการศึกษานอกระบบของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 100 คน เป็นกลุ่มทดลอง 50 คน กลุ่มควบคุม 50 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้แบบวัดคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง และแบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการสอน สถิติที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ การทดสอบค่าที (*t-test*) และการวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA)

ผลการวิจัยสรุปว่า ได้รูปแบบการสอนสร้างเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบที่มีประสิทธิภาพ 83.48/ 86.00 ซึ่งรูปแบบการสอนประกอบด้วย 5 องค์ประกอบคือ หลักการ วัตถุประสงค์ สารการเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล และผลการใช้รูปแบบการสอนสร้างเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบ พบว่า นักศึกษากลุ่มทดลองมีคะแนนคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองสูงกว่ากลุ่มที่เรียนด้วยการสอนปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

54810105: MAJOR: CURRICULUM AND INSTRUCTION; Ed.D. (CURRICULUM AND INSTRUCTION)

KEYWORD: INSTRUCTIONAL MODEL/ ENHANCING SELF-DIRECTED LEARNING/ STUDENTS NON-FORMAL EDUCATION

NITHIMA KONGSAWAT: THE STUDY OF THE IMPLEMENTATION INSTRUCTIONAL MODEL FOR ENHANCING SELF-DIRECTED LEARNING OF THE STUDENTS OF NON-FORMAL. ADVISORY COMMITTEE: VICHIT SURATREUNGCHAI, Ed.D., SOMSAK SOPHONPINIT, Ph.D. 216 P. 2015.

This research aimed to; 1) develop a model of teaching to develop learning characteristics of self-directed learning of the non-formal education students, 2) to compare the learning characteristics of self-directed learning of the non-formal education students between the control group and the experimental group. 3) to compare the learning characteristics of students between control group and the experimental group with different ages. 4) to study the students' satisfaction with teaching model. This research used the R & D research approach (Research and Development) The study was divided into two phases: Phase 1 development of the teaching model, phase 2 was implementing the developed model The population in the study was Informal education students at the Non-formal and education, Banglamung, Chonburi Province, 2014. Sample group of comprised 100 students.

The experimental group comprised of 50 students. The control group also comprised of 50 students. The instrument used in the research include lesson plans, measure of self-learning. And uestionnaire toward the developed learning model. The statistics used in this study were t-test (*t-test*) and analysis of variance (ANOVA).

The results showed that;

1. The model of teaching to enhance learning characteristics of students, the self-formal education possessed the efficiency of 83.48/ 86.00. The model comprised of which consists of five key elements of teaching; they were; 1) Principle 2) Objective, 3) General Teaching 4) the teaching and 5) measurements. and evaluation. Results of im plementing the developd model showed that the experimental group gained highe scores on self-learning than those students who learned by conventional methods.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญภาพ	ฌ
บทที่	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	6
คำถามสำหรับการวิจัย	6
ขอบเขตของการวิจัย	7
สมมติฐานของการวิจัย	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	8
นิยามศัพท์เฉพาะ	8
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	11
ประวัติ และความเป็นมาของการศึกษานอกระบบ	11
การพัฒนารูปแบบการสอน	50
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	71
3 วิธีดำเนินการวิจัย	81
ระยะที่ 1 พัฒนารูปแบบการสอนสร้างเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ของนักศึกษาการศึกษานอกระบบ	81
ระยะที่ 2 ทดลองใช้รูปแบบการสอนการสอนสร้างเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบ	90
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	96
ระยะที่ 1 ผลการพัฒนารูปแบบการสอนสร้างเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบ	97
ระยะที่ 2 ผลการทดลองใช้รูปแบบการสอนสร้างเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบ	100

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5 สรุปลผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	103
สรุปลผลการวิจัย	103
อภิปรายผล	104
ข้อเสนอแนะ	112
บรรณานุกรม	113
ภาคผนวก	123
ภาคผนวก ก	124
ภาคผนวก ข	126
ภาคผนวก ค	134
ภาคผนวก ง	138
ภาคผนวก จ	151
ภาคผนวก ฉ	184
ภาคผนวก ช	193
ประวัติย่อของผู้วิจัย	216

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	โครงสร้างหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551)	40
2	รายวิชาบังคับตาม โครงสร้างหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551)	43
3	สาระสำคัญของทฤษฎีการเรียนรู้ของนักจิตวิทยากลุ่มมนุษยนิยม	66
4	เนื้อหาและจำนวนชั่วโมงของแผนการจัดการเรียนรู้	85
5	ผลการหาประสิทธิภาพของรูปแบบการสอนสร้างเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบ ตามเกณฑ์ 80/ 80 จากการทดลอง ใช้กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 50 คน	100
6	คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษากลุ่มที่เรียนตามรูปแบบ ที่พัฒนาขึ้นกับกลุ่มที่เรียนตามการสอนปกติ	101
7	คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบกลุ่มที่เรียน ตามรูปแบบที่พัฒนาขึ้นจำแนกตามกลุ่มอายุ	101
8	ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการสอนสร้างเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบจำแนกรายด้าน	102
9	ค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำ ตนเองของนักศึกษานอกระบบ จำนวน 30 คน	202
10	คะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจต่อรูปแบบการสอนสร้างเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบ มัธยมศึกษาตอนปลาย	212
11	ผลคะแนนแบบทดสอบย่อยและคะแนนจากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์	214

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	10
2	แผนภูมิแสดงกระบวนการคิด “คิดเป็น”	25
3	ลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์	34
4	กรอบการวัดและประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551)	41
5	ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย	80

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาประเทศไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาในด้านเศรษฐกิจ การเมือง หรือด้านสังคมและวัฒนธรรม เพราะการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ดังกล่าวต้องอาศัยกำลังคน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญ กำลังคนจะมีประสิทธิภาพเพียงใดขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพของการจัดการศึกษา ดังที่กระทรวงศึกษาธิการ ได้จัดการศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบ โรงเรียน เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพจะได้เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ

ปัจจุบันมีจำนวนประชากรของประเทศที่ขาดและพลาดโอกาสทางการศึกษา เพราะเหตุผลหลายประการ เช่น ปัญหาด้านเศรษฐกิจ สังคม และความไม่พร้อมของครอบครัว ทำให้ประชากรอายุตั้งแต่ 13-80 ปี ขาดโอกาสทางการเรียนรู้เป็นจำนวนถึงร้อยละ 35 ของจำนวนประชากรทั้งหมดของประเทศ (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย กระทรวงศึกษาธิการ, 2556, หน้า 7) รวมทั้งการศึกษาทางเลือกของประชาชนการเรียนรู้ด้วยตนเองและการเรียนรู้ตลอดชีวิต ย่อมได้รับความคุ้มครอง การส่งเสริมที่เหมาะสมจากรัฐเป็นการส่งเสริมการศึกษอบรมให้กับประชาชนทั่วไปให้ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานการศึกษาภาคบังคับรวมทั้งการศึกษาระดับอุดมศึกษา โดยบุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาและการสนับสนุนจากรัฐเพื่อให้ได้รับการศึกษาโดยทัดเทียมกับบุคคลอื่นซึ่งเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าการศึกษามีบทบาทสำคัญและเป็นเครื่องมือต่อการเปลี่ยนแปลงทุกยุคทุกสมัยสามารถสร้างและพัฒนาคนไทยให้มีคุณภาพตอบสนองความต้องการของสังคมและประเทศชาติอย่างแท้จริง (ชลดา ศิริวงศ์, 2551, หน้า 1) และตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) ปี พ.ศ. 2545 ให้ความหมาย “การศึกษา” ว่าเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลโดยถ่ายทอดความรู้ การสร้างความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตอันเป็นกระบวนการที่เป็นระบบแบบแผนในการเปลี่ยนพฤติกรรมผู้เรียนให้เป็นไปในแนวทางที่พึงประสงค์ และได้กำหนดให้มีการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติจะเห็นได้ ว่าการจัดการศึกษาไทยตามแผนการศึกษาแห่งชาติมีเป้าหมายในทิศทางเดียวกัน คือ การจัดการศึกษา ที่พัฒนาให้เกิดกระบวนการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (Lifelong education) ซึ่งลักษณะสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิตคือการเป็นคนที่สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง

กระทรวงศึกษาธิการมีหน้าที่จัดการศึกษาให้กับประชาชน โดยเฉพาะการศึกษาระดับพื้นฐาน ซึ่งกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 49 ว่า บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาไม่น้อยกว่าสิบสองปี ที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพและมาตรา 80 ได้กำหนดเป็นนโยบายด้านการศึกษาว่าต้องดำเนินการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาทุกระดับและทุกรูปแบบให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม กำหนดให้มีการส่งเสริมการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย การเรียนรู้ด้วยตนเองและการเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นสิ่งเชื่อมโยงกัน การศึกษาหรือการเรียนรู้จึงควรผสมผสานกลมกลืนเข้ากันกับการดำเนินชีวิต นั่นคือการผสมผสานระหว่างการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (สุมาลี สังข์ศรี, 2551, หน้า 2) การศึกษาสามัญได้แบ่งเป็น 3 ระดับ คือ ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และยังได้กำหนดให้การศึกษานอกระบบที่มีระดับเดียวกันกับการศึกษาในระบบให้ถือว่ามีมาตรฐานการศึกษาที่เท่าเทียมกัน

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จัดการศึกษาเพื่อตอบสนองอุดมการณ์การจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งส่งเสริมให้ผู้ที่ต้องการศึกษาหาความรู้ แต่พลาดโอกาสที่จะศึกษาต่อในระบบ โรงเรียนหรือออกจากโรงเรียนกลางคัน (Drop out) ได้มีโอกาสศึกษาหาความรู้ฝึกทักษะปลูกฝังเจตคติที่จำเป็นในการดำรงชีวิตและประกอบอาชีพได้ เทียบกับผู้อื่นสามารถปฏิบัติตนให้ดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขตามสมควรแก่อัตภาพ (กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2539, หน้า 1) และหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มีความสอดคล้องกับหลักสูตรในระดับเดียวกันกับในระบบโรงเรียน มีความยืดหยุ่นที่จะให้ผู้เรียนเลือกเรียนได้ตามต้องการความสนใจ ความสามารถ และ ความถนัดของตนเอง

ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เป็นสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ มีหน้าที่จัดการศึกษาให้แก่กลุ่มเป้าหมายเป็นประชาชนที่ไม่ได้อยู่ในระบบโรงเรียน ซึ่งเป็นไปตามมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พุทธศักราช 2551 ระบุว่า “เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาให้บุคคลได้รับการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติโดยให้บุคคลซึ่งได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานไปแล้วหรือไม่ก็ตามมีสิทธิได้รับการศึกษานอกระบบหรือ การศึกษาตามอัธยาศัยแล้วแต่กรณี” (กระทรวงศึกษาธิการ, 2554, หน้า 2)

การจัดการเรียนการสอนของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จึงคำนึงถึงความแตกต่างของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ตามศักยภาพของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับสาระสำคัญของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 ตามมาตรา 22 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคน มีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพและมาตรา 24 การจัดการ กระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรม ให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยวิธีเรียนรู้ในหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จัดการ เรียนรู้ได้หลายรูปแบบ ได้แก่ 1) การเรียนรู้แบบพบกลุ่ม เป็นการจัดการเรียนรู้ที่กำหนดให้ผู้เรียน มาพบกัน โดยมีครูเป็นผู้ดำเนินการให้เกิดกระบวนการกลุ่มเพื่อให้เกิดการอธิบายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ หาข้อสรุปร่วมกันทุกสัปดาห์ ครูมีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวกและเป็นพี่ปรึกษาใช้เวลาพบ กลุ่มสัปดาห์ละ 9 ชั่วโมงเป็นอย่างน้อย 2) การเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นการเรียนรู้ที่นักศึกษาแสวงหา ความรู้ด้วยตนเองให้สอดคล้องกับรายวิชาที่ลงทะเบียน มีการจัดทำสัญญาการเรียนรู้ระหว่างครูกับ นักศึกษา โดยครูจะเป็นผู้ให้คำแนะนำจะมีการพบกันประมาณเดือนละ 4 ครั้ง 3) การเรียนรู้ แบบทางไกล เป็นการจัดการเรียนรู้ที่นักศึกษาจะเรียนรู้จากสื่อต่าง ๆ โดยครูกับผู้เรียนจะสื่อสารกัน ทางอิเล็กทรอนิกส์ เช่นคอมพิวเตอร์ โทรศัพท์ E-mail, Chat room, Web board, Facebook, Line ฯลฯ ผู้เรียนต้องมีเครื่องมือสื่อสารกับครูตามเวลาที่ได้ตกลงร่วมกัน 4) การเรียนรู้แบบชั้นเรียน เป็นการเรียนรู้ในลักษณะระบบห้องเรียนที่สถานศึกษากำหนดรายวิชา เวลาเรียน และสถานที่ ซึ่งการเรียนแบบนี้เหมาะสำหรับผู้เรียนที่มีเวลาเข้าเรียนอย่างสม่ำเสมอ และ 5) การเรียนรู้ แบบอื่น ๆ ซึ่งผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ตามอัธยาศัย

วิธีเรียนการศึกษานอกโรงเรียนทั้ง 5 วิธีเรียนนี้มีวิธีการจัดการเรียนที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ แต่ละวิธีเรียนขึ้นอยู่กับด้านความพร้อมของครูผู้สอนกับนักศึกษาและด้านอาคารสถานที่ ด้านเวลา มาเรียนหรือเวลาพบกลุ่ม โดยครูผู้สอนและนักศึกษาจะทำการตกลงและนัดหมายมาพบกัน ซึ่งขึ้นอยู่กับความพร้อมของแต่ละบุคคล โดยเฉพาะนักศึกษาที่เรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งเป็นระดับการศึกษาขั้นสูงสุดของการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนั้น ผู้ที่มาสมัครเรียนจะต้องเป็นผู้ที่ สามารถจัดการกับตนเองได้ เช่น มีความรับผิดชอบต่อตนเอง การมีวินัยในตนเอง มีความตั้งใจ ที่จะเรียนรู้ มีแรงจูงใจในการเรียนสามารถจัดการด้านเวลาเรียนได้โดยไม่มีใครบังคับ ผู้เรียน จะต้องคิดวางแผนแก้ปัญหาในการเรียนให้ผ่านพ้นไปได้ด้วยดี และจะต้องเป็นผู้มีความสามารถนำ

ตนเองได้ เช่น มีลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีความกล้าแสดงออกได้อย่างเสรีมีปฏิสัมพันธ์อย่างสร้างสรรค์ในกลุ่มเพื่อนและการทำงานกลุ่มที่มีจุดมุ่งหมายร่วมกันมีภาวะผู้นำในกลุ่ม และมีความรับผิดชอบในภาระที่ได้รับมอบหมายมีลักษณะเป็นผู้นำตนเองได้ซึ่งจะเป็นประเด็นสำคัญที่จะนำไปสู่การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (Self-directed learning) เป็นวิธีการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ (Andragogical) ได้แก่ การเป็นผู้เริ่มเรียนด้วยตนเอง ต้องการเรียนในสิ่งที่เห็นว่ามีประโยชน์ แนวคิดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ของกลุ่มมนุษยนิยม (Humanism) เน้นเสรีภาพ และศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ โดยเชื่อว่ามนุษย์มีธรรมชาติ เป็นคนดี มีเสรีภาพ และมีศักยภาพในการพัฒนาตนเองอย่างไม่มีขีดจำกัด (Elias and Merriam, 1980 อ้างถึงใน Hiemstra & Brockelt, 1994) ประกอบกับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง เน้นคุณลักษณะที่สำคัญ ประการหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการศึกษาตลอดชีวิตจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ควรปลูกฝังให้เกิดขึ้นในตัวของนักศึกษาเพื่อช่วยให้สามารถดำรงชีวิตในสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีความสุข เป็นทั้งคนเก่งและคนดี พร้อมทั้งมีความสามารถในการแสวงหาความรู้ได้ตลอดชีวิต นอกเหนือจากการเรียนในระบบโรงเรียน (อุไรวรรณ ชินพงษ์, 2555, หน้า 4) อย่างไรก็ตาม การส่งเสริมให้นักศึกษามีความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้แบบนำตนเองจะยังส่งผลไปยังกระบวนการเรียนที่ต่อเนื่องไปตลอดชีวิต (Life-long process) ซึ่งจากข้อมูลสถานภาพ นักศึกษาการศึกษานอกระบบพบว่า นักศึกษามีอายุระหว่าง 16-70 ปี และมีงานทำอยู่ก่อนที่เข้าศึกษาร้อยละ 80 จากข้อมูลดังกล่าว การจัดการเรียนรู้ให้แก่นักศึกษาซึ่งเป็นผู้ใหญ่ จึงต้องใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่มาเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้โดยวิธีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง และมีศักยภาพในการพัฒนาตนเองได้อย่างไม่มีขีดจำกัด (สุนทรา โทบัว, 2546, หน้า 24-26)

การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่ผ่านมาวิธีจัดการหลายวิธี แต่วิธีการเรียนรู้แบบพบกลุ่มประสบปัญหาหลายด้าน อาทิเช่น ปัญหาพื้นฐานความรู้เดิมของนักศึกษาที่แตกต่างกัน และมีความรู้ไม่เพียงพอตามระดับชั้นที่กำลังเรียนอยู่ ปัญหาการออกกลางคัน (Drop out) ไม่มีเวลา มาพบกลุ่ม ปัญหาด้านครอบครัว ปัญหาด้านเศรษฐกิจ และปัญหาด้านอื่นๆ จากการสำรวจนักศึกษาที่ออกกลางคันแต่ละภาคเรียนของนักศึกษาศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดชลบุรี พบว่า นักศึกษาออกกลางคันร้อยละ 25 ของนักศึกษาที่เข้าเรียนในปีการศึกษานั้น ๆ (รายงานสถิติงานทะเบียนและวัดผลศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอบางละมุง ปีการศึกษา 2556, 2556, หน้า 1) ซึ่งใน 1 ปี มีการรับสมัครนักศึกษาลงทะเบียนปีละ 2 ครั้ง หรือ 2 ภาคเรียนในแต่ละภาคเรียนมีการรับสมัครทั้ง 3 ระดับ คือระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา

ตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย และในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2555 มีจำนวน 3,757 คน ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555 มีจำนวน 3,793 คน และในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556 มีจำนวน 3,723 คน และในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 มีจำนวน 3,908 คน ซึ่งในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 ที่ผู้วิจัยได้ทำการสอนอยู่ที่ประสบปัญหาให้นักศึกษาลาออกกลางคันเช่นกัน การออกกลางคันของนักศึกษาในปีการศึกษา 2556 พบว่า มีจำนวน 960 คน คิดเป็น 31% สาเหตุเนื่องจากหลายรายมีปัญหาด้านที่ทำงานไม่สามารถทำงานมาเรียนได้ ไม่มีเวลาอ่านตำราเรียนและทำรายงาน อีกทั้งด้านพื้นฐาน ความรู้เดิม ความสามารถในการอ่าน การเขียนไม่เพียงพอ และประสบการณ์เดิมที่แตกต่างกัน ทำให้นักศึกษาไม่สามารถศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับผลการเรียนรวมแต่ละรายวิชาไม่สูงมากนักและทั้งอายุที่แตกต่างกันมีผลต่อการเรียนในกลุ่มผู้เรียน ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาเกณฑ์การแบ่งกลุ่มอายุตามเกณฑ์ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ (Standard International age classification) แบ่งเป็น Generation Y ในช่วงอายุ 13-27 ปี Generation X ในช่วงอายุ 28-43 ปี และ Baby boomer ในช่วงอายุ 44 ปีขึ้นไป และจากการที่ผู้วิจัยได้พูดคุยกับครูผู้สอนหลายรายได้รับคำตอบว่า นักศึกษามาเรียนเพื่อรับเนื้อหาความรู้จากครูผู้สอนเพียงฝ่ายเดียวขาดการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองครูส่วนใหญ่ยังมุ่งเน้นการบรรยาย ผู้เรียนเคยชินกับการรับความรู้ทำตามที่ครูบอก โดยไม่มีส่วนร่วม การเรียนการสอนเน้นการท่องจำเพื่อการสอบสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ชลดา ศิริวงศ์, 2551, หน้า 1) แต่ด้วยการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของศิลปะวิทยาการต่าง ๆ และการเพิ่มขึ้นของนวัตกรรมทางการศึกษา เช่น การมีศูนย์บริการวิชาการ ห้องเรียนแบบเปิด การเรียนแบบไม่แบ่งชั้น เป็นต้น ล้วนแต่ให้ผู้เรียนรับผิดชอบตนเองและแสวงหาความรู้ด้วยตนเองทั้งสิ้น (วิชัย วงษ์ใหญ่, 2542, หน้า 50) การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองจึงเป็นทักษะที่สำคัญที่สุดที่ต้องพัฒนากระบวนการเรียนการสอนให้มีรูปแบบการสอนที่ตรงกับสภาพปัญหาและความต้องการของนักศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มเป้าหมายนอกระบบโรงเรียนซึ่งส่วนใหญ่เป็นประชากรวัยแรงงานควรรู้เกี่ยวกับข่าวสารข้อมูล และเทคโนโลยีต่าง ๆ เพื่อใช้ในการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ การที่บุคคลจะเรียนรู้ด้วยการนำตนเองได้นั้น นอกจากสถานศึกษาจะต้องจัดการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองทั้งวิชาการด้านทักษะการเรียนรู้แหล่งการเรียนรู้ เพื่อศึกษาค้นคว้าเสริมทักษะต่าง ๆ ให้กับผู้เรียนแล้ว ผู้เรียนจะต้องมีคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองด้วย

ผู้วิจัยในฐานะเป็นครูประจำกลุ่มทำการสอนนักศึกษาการศึกษานอกระบบระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอบางละมุง จึงมีความสนใจที่จะพัฒนารูปแบบการสอนสร้างเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

ให้กับนักศึกษาการศึกษาจากระบบจะได้แนวทางในการเรียน และเพื่อให้มีรูปแบบการจัดการเรียน การสอนที่เหมาะสมตรงกับสภาพปัญหา ความต้องการ ความสนใจ และความพร้อมของนักศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ทำให้นักศึกษามีความตั้งใจที่จะเรียนมากขึ้นเกิดการเรียนรู้สอดคล้องกับประสบการณ์เดิมและตามสภาพจริงในชีวิตประจำวันอย่างต่อเนื่องตามลำดับขั้นของการเรียนรู้ ให้ประสบผลสำเร็จจนจบหลักสูตร และเพื่อเป็นพื้นฐานการเรียนในระดับที่สูงขึ้นตลอดทั้งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนการพัฒนา รูปแบบการสอน สร้างเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาจากระบบระดับอื่น ๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการสอนสร้างเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาจากระบบ
2. เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาจากระบบระหว่างกลุ่มที่เรียนด้วยรูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้นกับกลุ่มที่เรียนด้วยการสอนปกติ
3. เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาจากระบบกลุ่มที่เรียนด้วยรูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้น ระหว่างกลุ่มอายุต่างกัน
4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการสอนสร้างเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาจากระบบ ที่พัฒนาขึ้น

คำถามสำหรับการวิจัย

1. รูปแบบการสอนสร้างเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาจากระบบที่พัฒนาขึ้น มีประสิทธิภาพหรือไม่
2. คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาจากระบบกลุ่มที่เรียนด้วยรูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้นกับกลุ่มผู้ที่เรียนด้วยการสอนปกติ แตกต่างกันหรือไม่
3. คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาจากระบบที่เรียนด้วยรูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้น ระหว่างกลุ่มอายุต่างกันแตกต่างกันหรือไม่
4. ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการสอนสร้างเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาจากระบบที่พัฒนาขึ้นอยู่ในระดับใด

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ นักศึกษาการศึกษานอกระบบระดับมัธยมศึกษาตอนปลายของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี จำนวน 35 กลุ่ม จำนวนนักศึกษาทั้งหมด 2,100 คน ซึ่งมีกระบวนการจัดเข้ากลุ่มโดยคณะกรรมการพื้นฐานเดิม อายุ และรายวิชาที่ลงทะเบียน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เป็นนักศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี ที่ลงทะเบียนเรียนประจำภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 100 คน ได้มาโดยการสุ่มห้องเรียนแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster random sampling) เป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมกลุ่มละ 50 คน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการทดลอง คือ รายวิชาช่องทางการขยายอาชีพ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นรายวิชาบังคับในกลุ่มสาระการประกอบอาชีพ รหัส อช 31001 ประกอบด้วยเนื้อหา 3 บท คือ บทที่ 1 การงานอาชีพ บทที่ 2 ช่องทางการขยายอาชีพ และบทที่ 3 การตัดสินใจเลือกขยายอาชีพ

3. ขอบเขตด้านเวลา

ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลองใช้เวลา 6 สัปดาห์ โดยสอนกลุ่มทดลอง 1 กลุ่ม จำนวน 18 คาบ คาบละ 60 นาที และสอนกลุ่มควบคุม 1 กลุ่ม 18 คาบ คาบละ 60 นาที รวมทั้งสิ้น 36 ชั่วโมง ทำการทดลองสอนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 ระหว่างเดือนมิถุนายน-กันยายน พ.ศ. 2557

สมมติฐานของการวิจัย

1. นักศึกษาที่เรียนด้วยรูปแบบการสอนสร้างเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง มีคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองสูงกว่านักศึกษาที่เรียนด้วยการสอนปกติ
2. นักศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีอายุต่างกันมีคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองแตกต่างกัน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้รูปแบบการสอนสร้างเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษา การศึกษานอกระบบที่มีประสิทธิภาพ เพื่อจะได้เป็นประโยชน์ต่อศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้นำไปเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนให้กับครูผู้สอน กลุ่มผู้เรียน และกลุ่มเป้าหมายอื่น ๆ ต่อไป

2. คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาไปเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับแนวทางการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รวมทั้งนักศึกษาสามารถนำทักษะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองที่ได้รับไปปรับใช้ในการเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้น และนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันเพื่อการประกอบอาชีพต่าง ๆ ได้อีกด้วย

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การพัฒนารูปแบบการสอนสร้างเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบ หมายถึง แผนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการสอน วิชาช่องทาง การขยายอาชีพ (อช 31001) ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นอย่างเป็นระบบ จากการสังเคราะห์หลักการ ทฤษฎี และแนวคิดที่เกี่ยวข้องในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ หลักการ วัตถุประสงค์ สารการเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล

2. รูปแบบการสอนสร้างเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง หมายถึง แผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามทฤษฎีการเรียนรู้ของเกสตัลท์, โนลส์, โรเจอร์, ธอนด์ไคด์ และมาสโลว์ และจิตวิทยาการเรียนรู้ของผู้ใหญ่มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนที่บุคคลจะเรียนรู้จากส่วนรวมได้ดีกว่าส่วนย่อย และมีแรงจูงใจในการเรียน คือ นักศึกษาจะเรียนรู้ได้มากถ้ามีส่วนในการเรียนรู้ด้วยตนเองและตรงกับประสบการณ์ความรู้พื้นฐานเดิมที่มีอยู่มาผสมผสานกับกระบวนการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ เพื่อสร้างเสริมคุณลักษณะให้เกิดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ในขั้นการจัดการเรียนการสอนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น (OPAPE Model) ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 การศึกษาสภาพปัญหา (Orientation: O) ขั้นที่ 2 การวางแผนการเรียนรู้ (Planning: P) ขั้นที่ 3 การปฏิบัติ (Action: A) ขั้นที่ 4 การนำเสนอผลการเรียนรู้ (Presentation: P) และขั้นที่ 5 การประเมินผลการเรียนรู้ (Evaluation: E)

3. คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง หมายถึง พฤติกรรมของนักศึกษาที่มีลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ได้แก่ ด้านการเรียนด้วยตนเอง ด้านความสนใจใฝ่เรียนรู้ ด้านความรับผิดชอบในการเรียน และด้านความรักความสามัคคี

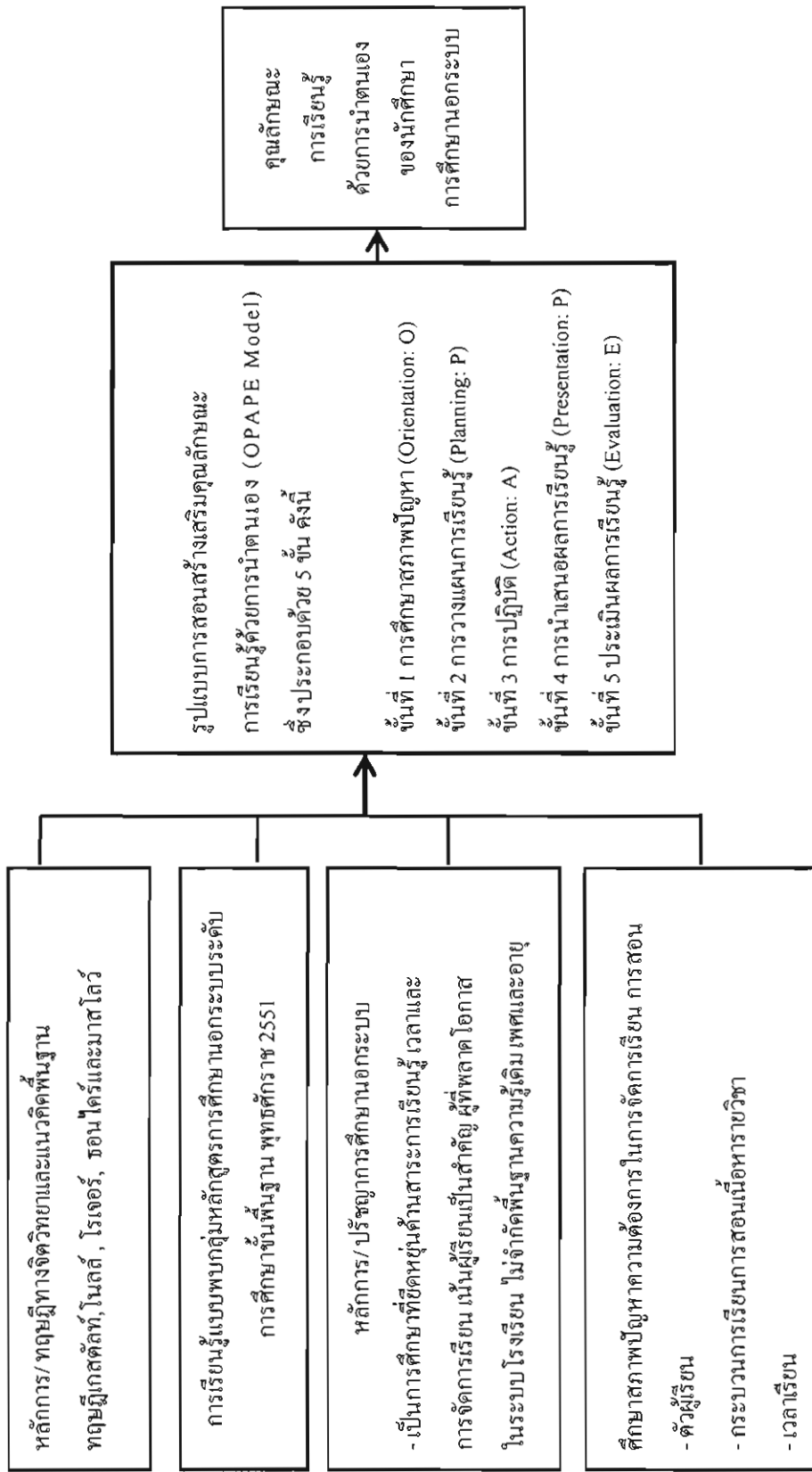
4. การศึกษานอกระบบ หรือการศึกษานอกโรงเรียน (Non-formal Education) หมายถึง การจัดการศึกษาซึ่งเปิดโอกาสให้กับผู้ที่ไม่ได้เข้ารับการศึกษาระบบโรงเรียนตามปกติได้มีโอกาสศึกษาหาความรู้ พัฒนาตนเองให้สามารถดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขเป็นการจัดการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นและหลายรูปแบบ ไม่มีข้อจำกัดเรื่องอายุและสถานที่ มีการกำหนดจุดมุ่งหมาย หลักสูตร วิธีการเรียนการสอน สื่อ/แหล่งการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล ที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งอาจแบ่งได้เป็น 3 ประเภทใหญ่ ๆ คือ ประเภทความรู้พื้นฐานสายสามัญ ประเภทความรู้ทักษะอาชีพ และประเภทข้อมูลความรู้ทั่วไป

5. นักศึกษากการศึกษานอกระบบ หมายถึง นักศึกษาที่ขึ้นทะเบียนและลงทะเบียนเรียนตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย รายวิชาช่องทางการขยายอาชีพ รหัส อข 31001 ณ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี

6. การศึกษาตามอัธยาศัย หมายถึง การศึกษาที่เกิดขึ้นตามวิถีชีวิตที่ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเองตามความต้องการ ความสนใจ ตามศักยภาพและความพร้อม จากแหล่งความรู้ต่าง ๆ โดยมีลักษณะสำคัญ คือ ไม่มีหลักสูตร ไม่มีใบประกาศนียบัตรหรือสถานศึกษาที่เป็นทางการเรียนและเรียนได้ตลอดเวลาทุกช่วงวัยของชีวิต

7. รูปแบบการสอนตามปกติ หมายถึง วิธีเรียนแบบพบกลุ่ม เป็นการจัดการเรียนรู้ที่กำหนดให้ผู้เรียนมาพบกัน โดยมีครูประจำกลุ่มเป็นผู้ดำเนินการให้เกิดกระบวนการกลุ่ม เพื่อให้มีการอภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้และหาข้อสรุปร่วมกันทุกสัปดาห์ โดยครูมีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวกและให้คำปรึกษาใช้เวลาในการพบกลุ่มอย่างน้อยสัปดาห์ละ 9 ชั่วโมง พบกลุ่มในวัน 6 ชั่วโมง และให้นักศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง 3 ชั่วโมง

9. ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดในทางบวกของนักศึกษากการศึกษานอกระบบที่มีต่อรูปแบบการสอนสร้างเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ได้แก่ ด้านเนื้อหา ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านผู้สอน และด้านเครื่องมือวัดผล

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง ผลการใช้รูปแบบการสอนสร้างเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. ประวัติ และความเป็นมาของการศึกษานอกระบบ
2. การพัฒนารูปแบบการสอน
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 3.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 3.2 งานวิจัยต่างประเทศ

ประวัติ และความเป็นมาของการศึกษานอกระบบ

การศึกษานอกโรงเรียนหรือการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยมีประวัติความเป็นมาอันยาวนาน ซึ่งสมัยก่อนมีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ไขปัญหาของผู้ใหญ่ที่ไม่รู้หนังสือ ปีพุทธศักราช 2481 รัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้นำเอานโยบายการศึกษาผู้ใหญ่มาดำเนินการต่อจากรัฐบาลชุดก่อนที่มีพระยาพหลพลพยุหเสนาเป็นนายกรัฐมนตรีมาใช้อย่างจริงจัง ในการสอนผู้ใหญ่ให้รู้หนังสือ อ่านออก เขียนได้และเข้าใจในหน้าที่พลเมือง (กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2527, หน้า 37)

กรมการศึกษานอกโรงเรียน เป็นกรมหนึ่งในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ โดยมีรากฐานที่มั่นคงมาจาก "การศึกษาผู้ใหญ่" ซึ่งเริ่มต้นตั้งแต่ช่วงปลายทศวรรษของปี พ.ศ. 2473 เป็นต้นไป เมื่อรัฐบาลได้ตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องจัดการศึกษาในรูปแบบอื่นเพื่อยกระดับอัตราการรู้หนังสือ ซึ่งขณะนั้นการรู้หนังสือของประชากรที่มีอายุตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไปมีเพียง 32 เปอร์เซ็นต์ ต่อมาในปีพ.ศ. 2483 รัฐบาลจึงได้จัดตั้งกองการศึกษาผู้ใหญ่ขึ้นในสำนักปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อรับผิดชอบงานการศึกษาผู้ใหญ่โดยตรงและได้ริเริ่มโครงการรณรงค์เพื่อการรู้หนังสือทั่วประเทศ พร้อมกับประกาศใช้กฎหมายบังคับให้ประชาชนผู้ไม่รู้หนังสือที่มีอายุระหว่าง 20-45 ปี เสียค่าเล่าเรียนเป็นรายปีจนกว่าจะผ่านการทดสอบว่าเป็นผู้รู้หนังสือแล้ว โครงการรณรงค์เพื่อการรู้หนังสือดังกล่าว ประสบความสำเร็จพอสมควรแต่ต้องหยุดชะงักไปเนื่องจากสงครามโลกครั้งที่ 2 ในช่วงระหว่างปีพ.ศ. 2513-2523 ภารกิจการดำเนินงานของการจัดการศึกษาผู้ใหญ่ได้ขยายตัวและมีบทบาทหน้าที่

เพิ่มมากขึ้น จนได้มีการตั้งกรมการศึกษานอกโรงเรียน เพื่อจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับประชาชนทั่วไปที่พลาดและขาดโอกาสทางการศึกษาให้ได้รับการศึกษาตลอดชีวิต ปัจจุบันมีฐานะเป็นสำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน สังกัดสำนักปลัดกระทรวงศึกษาธิการ งานการศึกษานอกโรงเรียนเป็นงานที่มีขอบข่ายกว้างขวางครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศมีกิจกรรมที่หลากหลายรูปแบบ สำหรับให้บริการแก่ประชาชนทั่วไป โดยประชาชนที่อยู่นอกระบบโรงเรียนได้มีโอกาสรับการศึกษาและการพัฒนาตามสภาพความพร้อมอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ซึ่งสำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียนมีจุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษาให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น โดยให้บริการทางการศึกษาในหลากหลายรูปแบบ ได้แก่ การศึกษาสายสามัญ การศึกษาสายอาชีพ และการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งประชาชนสามารถเลือกเรียนได้ตามความต้องการและความเหมาะสมกับสภาพความพร้อมของตนเอง (อัญชลี ธรรมะวิธิกุล, 2552, หน้า 5)

การศึกษานอกโรงเรียนเดิมอยู่ในความรับผิดชอบของกองการศึกษาผู้ใหญ่ สังกัดกรมสามัญศึกษา การดำเนินงานการศึกษานอกโรงเรียนได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่องในปี พุทธศักราช 2512 องค์การการศึกษาโลก (World Education, inc.) ได้ส่งผู้เชี่ยวชาญมาช่วยงานการศึกษาผู้ใหญ่ในประเทศไทย มีการเสนอให้มีการปรับปรุงการเรียนการสอนผู้ใหญ่แบบสมกิจเสียใหม่โดยให้สอดคล้องกับการวางแผนครอบครัวไปด้วย ประกอบกับในปี พุทธศักราช 2513 องค์การการศึกษาโลกจัดให้มีการประชุมเกี่ยวกับการศึกษาผู้ใหญ่ขึ้นที่ประเทศอินโดนีเซีย มติที่ประชุมให้สอนให้ผู้ใหญ่รู้หนังสือครอบคลุมไปกับการวางแผนครอบครัวด้วย ดังนั้น ประเทศไทยจึงนำแนวคิดดังกล่าวมาปรับปรุงการศึกษาผู้ใหญ่ของไทยโดยเรียกว่า “การศึกษาผู้ใหญ่ขั้นพื้นฐานแบบเบ็ดเสร็จ” (กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2528, หน้า 13-14) ต่อมาเมื่อวันที่ 24 มีนาคม พุทธศักราช 2524 กองการศึกษาผู้ใหญ่ยกระดับเป็นกรมการศึกษานอกโรงเรียนมีการกระจายการบริหารไปสู่ส่วนภูมิภาคจัดให้มีศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนประจำภาคและประจำจังหวัดขึ้น โดยเรียกว่าศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคตะวันออกเฉียงเหนือและศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดชลบุรี เป็นต้น (เพ็ญณี แนนรช, 2537, หน้า 14)

ประเทศไทยในฐานะประเทศสมาชิกขององค์การยูเนสโก ได้กำหนดให้วันที่ 8 กันยายนของทุกปีเป็น “วันที่ระลึกสากลแห่งการรู้หนังสือวันการศึกษานอกโรงเรียน” องค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ได้ประกาศให้วันที่ 8 กันยายน ของทุกปี เป็นวันที่ระลึกสากลแห่งการรู้หนังสือ (International literacy day) และยังได้กำหนดให้เป็นวันการศึกษานอกโรงเรียนด้วย ได้เชิญชวนให้สมาชิกทั่วโลกร่วมกันเฉลิมฉลองวันดังกล่าวตลอดมาทุกปี นายเฟเดริโก มายอร์ (Federico mayor) อดีตผู้อำนวยการใหญ่ขององค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ หรือองค์การยูเนสโก (UNESCO) ณ กรุงปารีส กล่าวไว้ว่า วันที่ระลึกแห่งการรู้หนังสือเป็นความสำคัญพื้นฐานของทักษะการอ่านและการเขียนหนังสือและ

ยังเป็นโอกาสสำคัญในการเฉลิมฉลองคุณค่าของศักดิ์ศรีและความเสมอภาคที่เป็นพลังขับเคลื่อนในการต่อสู้เพื่อให้คนรู้หนังสือทั่วโลกมีโอกาสเข้าสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ และได้มีการจัดกิจกรรมเนื่องในโอกาสแห่งวันสำคัญนี้ทุกปี ตั้งแต่ปี พุทธศักราช 2510 เป็นต้นมา จนถึงปัจจุบัน สำหรับแนวการจัดกิจกรรมในแต่ละปีมุ่งให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของประชาชนเป็นสำคัญ ทั้งนี้กระทรวงศึกษาธิการมีความประสงค์ที่จะกระตุ้นให้ประชาชนได้ตระหนักถึงความสำคัญของการรู้หนังสือและการศึกษาตลอดชีวิตและสนับสนุนการจัดการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาสอันเป็นแนวทางหลักในการพัฒนาประเทศ และเป็นที่น่าภาคภูมิใจอย่างยิ่งที่งานโครงการรณรงค์เพื่อการรู้หนังสือแห่งชาติของไทยได้รับรางวัล โนมา (Noma prize) เป็นครั้งแรกในปี พุทธศักราช 2530 นี้ด้วย ซึ่งเป็นผลงานในช่วงปี พ.ศ. 2526-2530 เป็นปีรณรงค์เพื่อการรู้หนังสือของไทย โดยมีการดำเนินงานใน 3 ลักษณะ คือ การรณรงค์เพื่อการรู้หนังสือทั่วประเทศ การศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐาน และการจัดระบบในการส่งเสริมการอ่านเพื่อป้องกันการลืมนหนังสือ ซึ่งผลการดำเนินงานทั้ง 3 ประเภทนี้ส่งผลให้ผู้ไม่รู้หนังสือได้รับบริการเกือบ 800,000 คน มีการจัดตั้งที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน 28,000 หมู่บ้านและมีการบริจาคหนังสือสู่ชนบทมากกว่า 10 ล้านเล่ม (วิไลพรรณ สมตระกูล, 2552, หน้า 3-4)

ในปีพุทธศักราช 2533 องค์การสหประชาชาติกำหนดให้เป็นปีเริ่มต้นของทศวรรษที่ประชาชาติทั่วโลกจะขจัดการไม่รู้หนังสือให้หมดไปภายในระยะเวลา 10 ปี คือภายในปี พุทธศักราช 2543 กระทรวงศึกษาธิการจึงส่งเสริมให้กรมการศึกษานอกโรงเรียนจัดกิจกรรมวันการศึกษานอกโรงเรียน เพื่อเป็นที่ระลึกแห่งวันการรู้หนังสือสากลและเพื่อส่งเสริมโอกาสทางการศึกษาให้กับประชาชน โดยเป็นการแนะแนวการใช้ห้องสมุดประชาชน และการป้องกันการลืมนหนังสือด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนได้รับความรู้ตลอดชีวิตโดยการสนับสนุนบทบาทของห้องสมุดประชาชนและริเริ่มโครงการจัดตั้งห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ตามแนวพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เนื่องในวโรกาสเฉลิมพระชนมายุครบ 3 รอบ ในปี พุทธศักราช 2534 และในช่วงปี พุทธศักราช 2533 กรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการร่วมกับสภาการศึกษาผู้ใหญ่สากล (International Council for Adult Education-ICAE) ซึ่งมีสำนักงานอยู่ในประเทศแคนาดาได้ร่วมกันจัดประชุมสมัชชาสากลว่าด้วยการศึกษาผู้ใหญ่ ครั้งที่ 4 (Fourth World Assembly on Education) ระหว่างวันที่ 8-18 มกราคม พุทธศักราช 2533 ณ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช มีผู้แทนจากประเทศสมาชิกมากกว่า 400 คน จาก 110 ประเทศ มาร่วมการประชุมซึ่งสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้เสด็จพระราชดำเนินเป็นองค์ประธานเปิดการประชุมและทรงลงพระนามพร้อมข้อความว่า “ร่วมกันทำให้ชาวโลกอ่านออก

เขียนได้” (Let’s join in making a literate world) โดยทรงเล็งเห็นความสำคัญของการรู้หนังสือ อันเป็นสิ่งจำเป็นในการพัฒนาคนอย่างสมบูรณ์ (วิไลพรรณ สมตระกูล, 2552, หน้า 4-5)

การจัดการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญของกรมการศึกษานอกโรงเรียนก่อนปีการศึกษา 2530 กระทรวงศึกษาธิการได้แบ่งความรับผิดชอบ โดยพิจารณาตกลงกันรับผิดชอบร่วมกัน คือ กรมสามัญศึกษาเดิมรับผิดชอบด้านอาคารสถานที่และบุคลากร กรมวิชาการเดิม ดูแลรับผิดชอบ ด้านตำราวิชาการรวมทั้งการทำข้อสอบ ส่วนกรมการศึกษานอกโรงเรียนดูแลรับผิดชอบ ด้านการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายต่าง ๆ (อุดม เขยกิจวงศ์, 2529, หน้า 14) และกรมการศึกษานอกโรงเรียนได้ดำเนินการจัดการศึกษาเป็น 3 ประเภท คือ การศึกษาผู้ใหญ่ภาคค่ำ การศึกษาทางวิทยุไปรษณีย์และการศึกษานอกโรงเรียนวิธีเรียนด้วยตนเองและเข้าร่วมกิจกรรมการพบกลุ่มตามวันเวลาที่กำหนดซึ่งวิธีการเรียนทั้ง 3 แบบดังกล่าวถึงแม้จะใช้หลักสูตรเดียวกัน แต่วิธีการจัดการยังขาดความสัมพันธ์กันในการดำเนินการ เช่น ถ้านักศึกษาเลือกวิธีเรียนแบบหนึ่งแบบใดใน 3 แบบ ก็ต้องเรียนด้วยวิธีนั้น ไปจนกว่าจะจบหลักสูตรของแต่ละระดับไม่สามารถเลือกเรียนประเภทอื่น ๆ ได้ในเวลาเดียวกัน (สุทธิวรรณ คงสวัสดิ์, 2536, หน้า 9)

ในปีการศึกษา 2530 กรมการศึกษานอกโรงเรียนโดยความเห็นชอบของกระทรวงศึกษาธิการได้ปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 4 เป็นหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2530 ปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่ระดับที่ 5 เป็นหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และในปีการศึกษา 2531 ปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับ 3-4 (เฉพาะระดับ 3) เป็นหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนระดับประถมศึกษา พุทธศักราช 2531 โดยมีการจัดการเรียนการสอนเป็น 3 วิธีเรียน คือ วิธีเรียนแบบชั้นเรียน (ขร.) หรือการศึกษาผู้ใหญ่ภาคค่ำเดิมวิธีเรียนทางไกล (ทก.) หรือการศึกษาวิทยุไปรษณีย์เดิมและวิธีเรียนด้วยตนเอง (ตอ.) หรือการศึกษานอกโรงเรียนประเภทบุคคลภายนอกเดิม เพื่อสนองความต้องการของประชาชนที่อยู่นอกระบบโรงเรียนที่ต้องการเข้ารับการศึกษอย่างแท้จริงและอำนวยความสะดวกให้นักศึกษาสามารถเลือกเรียนได้ตามความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพและความต้องการของผู้เรียนที่จะเลือกเรียนวิธีใดวิธีหนึ่งหรือจะเรียนคละกันไปทั้ง 3 วิธีเรียนก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความพร้อมของแต่ละบุคคลให้นักศึกษาสามารถนำผลการเรียนทั้ง 3 วิธีเรียนมารวมกันเพื่อจบหลักสูตรและให้ผู้เรียนที่มีความจำเป็นต้องออกจากในระบบโรงเรียนกลางคัน (Drop out) โดยสอบในบางรายวิชาที่ยังไม่จบหลักสูตรและสามารถเทียบเทียบโอนผลการเรียนระหว่างการเรียนในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียนได้ ทั้งยังให้นำผลวิชาอาชีพ (เลือก) มาเทียบโอนได้ถึง 3 หมวดวิชาเป็นผลการเรียนเพื่อให้จบหลักสูตรได้อีกด้วยยังได้จัดให้มีการจัดสอบเพื่อจบหลักสูตรจากปีละ 1 ครั้งเป็นปีละ 2 ครั้ง ด้วยเหตุนี้ทำให้การดำเนินงานด้านต่าง ๆ

ของหน่วยจัดการศึกษานอกโรงเรียนประเภทบุคคลภายนอกต้องปรับเปลี่ยนไปด้วย (กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2532, หน้า 2) ซึ่งมีรายละเอียดของแต่ละวิธีเรียน ดังนี้

วิธีเรียนแบบชั้นเรียน (ขร.) นักศึกษาจะต้องไปเข้าชั้นเรียนเช่นเดียวกับนักเรียนในระบบโรงเรียนเพียงแต่ใช้เวลาในช่วงตอนเย็นตั้งแต่เวลา 17.00 น.-20.00 น. เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับนักศึกษาที่ประกอบอาชีพ หรือมีภารกิจประจำวันในตอนกลางวัน เมื่อนักศึกษาได้ทำกิจกรรมครบตามหลักสูตรที่กำหนดก็จบหลักสูตรตามระดับนั้น ๆ

วิธีเรียนทางไกล (ทก.) เป็นวิธีเรียนที่เหมาะสมกับนักศึกษาที่เป็นผู้ใหญ่ที่ไม่มีเวลามาเข้าชั้นเรียนเนื่องจากมีภารกิจมาก โดยนักศึกษาสามารถไปลงทะเบียนสมัครเรียนได้ที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ (ศบอ.) นั้น ๆ หรือที่ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนเขต (ศบข.) ต่าง ๆ หรือตามสถานที่ที่สถานศึกษาจัดให้แล้วศึกษาหาความรู้จากตำราเรียน ฟังจากรายการวิทยุ และเข้าร่วมกิจกรรมพบกลุ่มตามเกณฑ์ที่กำหนด เมื่อนักศึกษามีปัญหาสามารถปรึกษาครูประจำกลุ่ม เมื่อทำกิจกรรมและเรียนครบตามหลักสูตรก็ถือว่าจบหลักสูตรนั้น ๆ

วิธีเรียนด้วยตนเอง (ดอ.) นักศึกษาจะใช้เวลาในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองคล้าย ๆ กับวิธีเรียนแบบทางไกล คือนักศึกษาไม่ต้องไปเข้าชั้นเรียนแต่ต้องเข้าร่วมกิจกรรมการพบกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมและต้องมีเวลาพบกลุ่มตามเกณฑ์ที่กำหนด เมื่อนักศึกษาสอบผ่านหมวดวิชาบังคับและหมวดวิชาเลือกครบตามเกณฑ์ที่หลักสูตรกำหนดและผ่านกิจกรรมการพบกลุ่มครบก็สามารถจบหลักสูตรได้

การจัดการศึกษานอกระบบ โรงเรียนที่กรมการศึกษานอกโรงเรียนดำเนินการอยู่มีภารกิจหลักอยู่ 3 ประการ ได้แก่ การให้ความรู้พื้นฐานในการดำรงชีวิต การให้บริการข้อมูลข่าวสารที่ทันต่อเหตุการณ์และการเพิ่มพูนความรู้ทักษะวิชาชีพ เป็นการมุ่งจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนให้ได้มีความรู้พื้นฐานในการดำรงชีวิตและอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ให้สามารถคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น มีเครื่องมือในการประกอบอาชีพ เช่น การศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐาน การศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษาซึ่งมีรูปแบบการจัดเป็นชั้นเรียน แบบทางไกล และวิธีเรียนด้วยตนเอง ด้านการให้บริการข้อมูลข่าวสารที่ทันต่อเหตุการณ์เป็นการให้ข้อมูลข่าวสารด้านความรู้ต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนได้นำไปใช้ในการปรับปรุงคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้นและปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม เช่น ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน แหล่งความรู้ชุมชน การเผยแพร่ความรู้ทางวิทยุโทรทัศน์ สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ และด้านการเพิ่มพูนความรู้ทักษะวิชาชีพ เพื่อให้ประชาชนได้มีความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพต่าง ๆ เช่น การจัดกลุ่มสนใจ การฝึกอบรมวิชาชีพพระยะสั้น (กองแผนงาน, 2534, หน้า 1-2)

การจัดการศึกษานอกโรงเรียนอีกรูปแบบหนึ่งคือ การศึกษานอกโรงเรียนประเภทบุคคลภายนอก หรือที่เรียกกันทั่วไปว่า “สอบเทียบ” ในสมัยนั้นและเปลี่ยนชื่อเป็นวีธีเรียนด้วยตนเอง เป็นการจัดการศึกษาให้แก่ผู้ที่พลาดหรือขาดโอกาสจากการศึกษาในระบบโรงเรียนหรือผู้ที่สนใจทั่วไป ได้มีโอกาสศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมและนำประสบการณ์จากการศึกษาในระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและระดับมัธยมศึกษาตอนปลายไปใช้ในการดำรงชีวิตของตนเพื่อยกระดับ การศึกษาและพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น กรมการศึกษานอกโรงเรียนได้รับผิดชอบดำเนินการต่อ จากกรมวิชาการมาตั้งแต่ปีการศึกษา 2526 โดยมีโรงเรียนมัธยมศึกษาที่จัดตั้งเป็นหน่วยจัด การศึกษานอกโรงเรียนประเภทบุคคลภายนอกทำหน้าที่รับสมัคร ขึ้นทะเบียน ลงทะเบียน จัดกิจกรรมการพบกลุ่ม และดำเนินการจัดสอบวัดผลและประเมินผล (คำสั่งกระทรวงศึกษาธิการ ที่ กศน.536/ 2526 ลงวันที่ 29 พฤศจิกายน พ.ศ. 2526) ซึ่งต่อมากระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศ จัดตั้งศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนประเภทบุคคลภายนอกขึ้นเมื่อวันที่ 16 ตุลาคม พุทธศักราช 2527 ให้เป็นสถานศึกษาในสังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียนมีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการบริหาร วิชาการ บริการ และจัดดำเนินงานของหน่วยจัดการศึกษานอกโรงเรียนประเภทบุคคลภายนอก ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค (อุดม เขยกิจวงศ์, 2529, หน้า 20)

ต่อมาในปีการศึกษา 2551 กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศให้ใช้หลักสูตรการศึกษา นอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เมื่อวันที่ 18 กันยายน พ.ศ. 2551 เป็นหลักสูตร ที่มุ่งจัดการศึกษาเพื่อตอบสนองการศึกษาตลอดชีวิตว่าด้วยการสร้างสังคมไทย ให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ตามปรัชญา “คิดเป็น” เพื่อสร้างคุณภาพชีวิตและสังคม มีการบูรณาการ อย่างสมดุลระหว่างปัญญาธรรม ศิลธรรม และวัฒนธรรม มุ่งสร้างพื้นฐานการเป็นสมาชิกที่ดีของ ครอบครัว ชุมชน สังคม และพัฒนาความสามารถเพื่อการทำงานที่มีคุณภาพ การศึกษานอกระบบ เป็นกระบวนการของการพัฒนาชีวิตและสังคมสามารถพึ่งพาตนเองได้และรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง เป็นหลักสูตรที่มีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหาความต้องการของบุคคลที่อยู่นอกระบบ โรงเรียน ซึ่งเป็นผู้มีความรู้ประสบการณ์จากการทำงานและการประกอบอาชีพให้ความสำคัญกับ กลุ่มเป้าหมายด้านจิตใจให้มีคุณธรรมควบคู่ไปกับการพัฒนาการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียน ปรับตัว อยู่ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาและดำเนินการ ใช้หลักสูตรนี้มาจนถึงปัจจุบันนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2554, หน้า 7)

ความหมายของการศึกษานอกระบบ

“การศึกษานอกระบบ” หรือ “การศึกษานอกโรงเรียน” หรือ “การศึกษาอุปนัย” หรือ บางประเทศใช้คำว่า “การศึกษาผู้ใหญ่” (Adult education) จากการศึกษาพบว่ามิผู้ให้ความหมาย ของการศึกษานอกระบบ (Non-formal education) ไว้ในลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 ได้อธิบายว่า การศึกษานอกระบบ เป็นการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนด จุดมุ่งหมาย รูปแบบวิธีการจัดการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการสำเร็จ การศึกษาของบุคคลแต่ละกลุ่ม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 8)

สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน (2547, หน้า 24) ให้ความหมายว่า การศึกษานอกระบบ หมายถึง การจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนปกติ เพื่อให้บริการแก่กลุ่มเป้าหมาย ที่เป็นประชาชนนอกระบบ มีกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่ยืดหยุ่นและสอดคล้องกับ สภาพความต้องการของกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลาย มีความยืดหยุ่นในเรื่องหลักสูตร เวลาเรียน สถานที่เรียน วิธีเรียน ผู้เรียนไม่มีข้อจำกัดในเรื่องอายุ อาชีพ พื้นฐานการศึกษา เน้นการเรียน เรื่องที่เป็นสภาพปัจจุบัน เพื่อแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน งานที่จัดมีหลากหลายทั้งหน่วยงาน ภาครัฐและหน่วยงานภาคเอกชน องค์กร และสถานประกอบการต่าง ๆ

สมบัติ สุวรรณพิทักษ์ (2549, หน้า 196-197) ให้ความหมายว่า การศึกษานอกระบบเป็น กิจกรรมทางการศึกษาทุกรูปแบบที่จัดให้บริการแก่ประชาชนทุกเพศ ทุกวัย ซึ่งอาจเป็นเด็กก่อนวัยเรียน เด็กในวัยเรียน ซึ่งได้ศึกษาใน โรงเรียนระดับหนึ่งแต่ไม่มีโอกาสได้ศึกษาต่อหรืออาจจะเป็น ผู้ใหญ่วัยทำงานหรือผู้สูงอายุซึ่งพลาดโอกาสเล่าเรียนเมื่ออยู่ในวัยเรียนด้วยสาเหตุต่าง ๆ โดยมี จุดมุ่งหมายที่จะให้ผู้เรียนได้รับความรู้ทั้งในด้านที่จะเป็นพื้นฐานแก่การดำรงชีวิต การอ่านเขียน การคิดคำนวณเบื้องต้น ความรู้ทางด้านทักษะ การประกอบอาชีพ ตลอดจนความรู้ และข่าวสาร ข้อมูลที่เป็นปัจจุบันในด้านต่าง ๆ เพื่อเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต และปรับตัวเข้ากับสภาพสังคม สิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาได้อย่างเหมาะสม

สุมาลี สังข์ศรี (2551, หน้า 1) ให้ความหมายว่า การศึกษานอกระบบ หมายถึง ประสบการณ์ และกิจกรรมทางการศึกษาทุกรูปแบบที่จัดให้แก่ประชาชนที่อยู่นอกระบบ โรงเรียนทั้งหมด ซึ่งครอบคลุมตั้งแต่ประชากรก่อนวัยเรียน ประชากรที่อยู่ในวัยเรียนแต่พลาดโอกาสเข้าศึกษา ในระดับต่าง ๆ และประชากรที่อายุพ้นวัยเรียนในระบบ โรงเรียนไปแล้วที่ต้องการความรู้เพิ่มเติม โดยมุ่งหวังให้นักศึกษาได้รับความรู้ทั้งในด้านความรู้ที่เป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต การอ่าน การเขียน ความรู้ด้านทักษะอาชีพและข่าวสารข้อมูลที่เป็นปัจจุบันในเรื่องต่าง ๆ เพื่อเป็นพื้นฐาน ในการดำรงชีวิตและการปรับตัวเข้ากับสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อม การศึกษาประเภทนี้มีความ ยืดหยุ่นในเรื่องระบบ ระเบียบกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านอายุของผู้เรียน ระยะเวลาเรียน หลักสูตร วิธีการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล สถานที่เรียน นักศึกษาสามารถเข้าเรียนได้ เมื่อมีความพร้อม หยุดเรียนได้เมื่อมีภาระความจำเป็นและกลับมาเรียนใหม่เมื่อต้องการศึกษาเป็น การศึกษาที่จัดขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของนักศึกษาและสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่นและ

สังคมหน่วยงานที่รับผิดชอบจัดการศึกษาประเภทนี้ไม่จำกัดหน่วยงานเพราะสถาบันการศึกษา อาจจะเป็นหน่วยงานอื่น ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (2551, หน้า 61) ให้ความหมายการศึกษานอกระบบ หมายถึง การศึกษาที่จัดขึ้นนอกระบบที่จัดให้กับประชาชน ทุกเพศ ทุกวัย เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้พื้นฐานความรู้ด้านทักษะการประกอบอาชีพ และความรู้ ด้านอื่น ๆ เพื่อเป็นฐานในการดำรงชีวิตอย่างมีคุณธรรมบนพื้นฐาน ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หลักสูตรมีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการจัด ระยะเวลาเรียน เนื้อหา การวัดผลประเมินผล ทุกภาคของสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้กับประชาชน โดยใช้สื่อ เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาและแหล่งเรียนรู้ทุกประเภทเพื่อให้ประชาชนสามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต

นอกจากนี้ พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พุทธศักราช 2551 ในมาตรา 4 ได้ให้ความหมายว่า การศึกษานอกระบบเป็นกิจกรรมการศึกษาที่มี กลุ่มเป้าหมายผู้รับบริการและวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ที่ชัดเจน มีรูปแบบ หลักสูตร วิธีการจัด และระยะเวลาเรียนหรือฝึกอบรมที่ยืดหยุ่นและหลากหลายตามสภาพความต้องการและศักยภาพ ในการเรียนรู้ของกลุ่มเป้าหมายนั้นและมีวิธีการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ที่มีมาตรฐาน เพื่อรับคุณวุฒิทางการศึกษาหรือเพื่อจัดระดับผลการเรียนรู้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 2)

อารักษ์ อินทร์พยุง (2554, หน้า 15) ให้ความหมายว่าการศึกษานอกระบบ หมายถึง รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาคนให้เกิดการเรียนรู้ สามารถคิดเป็น วิเคราะห์ แยกแยะ รู้จักการเลือกรับข่าวสารข้อมูล การตัดสินใจ รวมทั้งรู้ถึงความต้องการของตนเอง

สรุปได้ว่า การศึกษานอกระบบ เป็นการจัดการศึกษาให้กับกลุ่มเป้าหมายที่ขาด พลาดโอกาสกับการเรียนในระบบ โรงเรียน มีรูปแบบ กระบวนการจัดกิจกรรม หรือประสบการณ์ ในการเรียนรู้ที่หลากหลาย ทั้งสายสามัญและการประกอบอาชีพสอดคล้องกับความต้องการ ความสนใจของผู้รับบริการ เนื้อหาสาระความกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมของชุมชน สังคม ในส่วนของหลักสูตรที่ใช้จะต้องมีความยืดหยุ่นตั้งแต่การกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีเรียน ระยะเวลาเรียน เนื้อหา สถานที่เรียน และการวัดผลประเมินผล

ความสำคัญและความจำเป็นของการศึกษานอกระบบ

สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน (2547, หน้า 19) ได้สรุปว่า ในปัจจุบัน การศึกษานอกระบบมีความสำคัญและจำเป็นมากขึ้นในทุกประเทศเพราะการศึกษามีได้สิ้นสุดลง เมื่อคนก้าวพ้นโรงเรียน หรือการศึกษามีได้จัดอยู่เฉพาะกลุ่ม เพศ หรือวัย หากแต่การศึกษาต้อง เปิดโอกาสให้ผู้ที่ต้องการและสนใจสามารถเข้าเรียนได้ตามความจำเป็นและด้วยเหตุนี้การศึกษา นอกระบบจึงเกิดขึ้นและพัฒนาไปอย่างไม่หยุดยั้ง

ชลดา ศิริวงศ์ (2551, หน้า 13) ได้กล่าวว่า การศึกษานอกระบบเป็นหนึ่งในการศึกษาตลอดชีวิตมีส่วนเชื่อมโยงอย่างแนบแน่นและต่อเนื่องกับการศึกษาในระบบโรงเรียนและการศึกษาดตามอัธยาศัยทำให้การศึกษานอกระบบเป็นความหวังของวงการศึกษาและเป็นกลไกที่สำคัญของรัฐในการพัฒนาคุณภาพของคนตามมาตรฐานของสังคมที่ทุกคนพึงได้รับ

สรุปได้ว่า การศึกษานอกระบบเป็นรูปแบบการจัดการศึกษาที่มีความสำคัญเป็นการเปิดโอกาสทางการศึกษาในการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้และจำเป็นต้องจัดบริการให้กับประชาชนทุกกลุ่มเป้าหมายที่ไม่ได้อยู่ในระบบโรงเรียนเพื่อให้เกิดความรู้พื้นฐานในการดำรงชีวิตและทักษะการประกอบอาชีพ การเรียนรู้ในสิ่งใหม่ ๆ จากสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วอยู่ตลอดเวลาได้อย่างเหมาะสม

ลักษณะสำคัญของการจัดศึกษานอกระบบ

การจัดการศึกษานอกระบบในปัจจุบันมีลักษณะที่สำคัญ ดังนี้ (สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน, 2547, หน้า 20-22)

1. นักศึกษาไม่มีการกำหนดเกณฑ์อายุเหมือนการศึกษาในระบบโรงเรียน การเรียนขึ้นอยู่กับความสมัครใจของนักศึกษาเป็นสำคัญ ไม่มีการบังคับ รับสมัครนักศึกษาทุกเพศ ทุกวัย และตั้งแต่ไม่มีวุฒิการศึกษาและทุกวุฒิการศึกษาสามารถสมัครเรียนได้ตามความต้องการและความสนใจที่ตนเองมีต่อวิชานั้น ๆ
2. ผู้สอนอาจจะเป็นครูผู้สอนที่มีความรู้ ความชำนาญและความเชี่ยวชาญในวิชาที่เรียนโดยตรง หรือเป็นผู้ที่มีประสบการณ์จากการประกอบอาชีพของคนมาเป็นวิทยากรและอาสาสมัคร
3. หลักสูตรและเนื้อหา ยืดหยุ่นได้มากเนื้อหาปรับตามท้องถิ่นและความสนใจของผู้เรียนมุ่งให้นำไปใช้ประโยชน์ได้ทันที
4. รูปแบบการจัด ไม่มีรูปแบบแน่นอนการจัดจะต่างกันไปเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายตามวัตถุประสงค์ของผู้จัดและผู้รับบริการ
5. การเรียนการสอน มีรูปแบบแตกต่างกันไปตามความเหมาะสมบางครั้งสอนเป็นชั้น บางครั้งสอนไม่เป็นชั้นแต่จัดในรูปกลุ่มพบปะสนทนา การสาธิตและการฝึกอบรม เป็นต้น
6. สถานที่ จะกระจายเปลี่ยนแปลงและโยกย้ายไปตามสถานที่ที่อำนวยให้ และเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น เช่น ศาลาวัด ศูนย์อนามัย ห้องสมุดประชาชนและสถานประกอบการ เป็นต้น
7. ระยะเวลา ขึ้นอยู่กับชนิดและลักษณะของวิชารวมทั้งความสนใจของผู้เรียนด้วย
8. การรับรองความสามารถและคุณวุฒิ มักจะประเมินในระยะสั้น ๆ ใบประกาศหรือวุฒิบัตรที่ได้รับมีความหมายเพียงว่าได้ผ่านการเรียนในเรื่องใดมาเท่านั้นมิได้ถือเป็นเรื่องที่สำคัญมากนัก

9. การยืดหยุ่นของการจัด มีความยืดหยุ่นมากให้การจัดสนองต่อความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่วนหลักสูตร เนื้อหา ระยะเวลา สถานที่ วิธีสอน และวิทยากรผู้สอนนั้น จะปรับเปลี่ยนตามความเหมาะสมกับสภาพที่เป็นอยู่

สรุปได้ว่า การศึกษานอกระบบมีลักษณะสำคัญ คือ การยืดหยุ่นในการจัดการศึกษา ให้แก่ผู้ที่สนใจทุกเพศ ทุกวัย ทั้งด้านเวลาเรียน สถานที่ กลุ่มเป้าหมาย เพื่อสนองความต้องการของผู้เรียนทั้งในเรื่องกฎเกณฑ์ หลักสูตร เนื้อหา รูปแบบ ระยะเวลาเรียน สถานที่และวิธีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ วิทยากร ครูผู้สอน เพื่อให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างแท้จริง

ประเภทของกิจกรรมการศึกษานอกระบบ

การศึกษานอกระบบที่จัดอยู่ในประเทศไทยในปัจจุบัน สามารถจัดแบ่งเป็น 3 กลุ่มกิจกรรมใหญ่ ๆ ได้ 3 ประเภท ดังนี้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2553, หน้า 29-30)

1. กิจกรรมประเภทให้ความรู้หรือการศึกษาพื้นฐาน กิจกรรมในกลุ่มนี้เป็นการจัดเพื่อให้กลุ่มเป้าหมายมีความรู้ ความสามารถในการอ่าน เขียน มีความรู้ในการคิดคำนวณ รู้เรื่องราวที่จำเป็นและเกี่ยวข้องกับสภาพความเป็นอยู่ในชีวิตประจำวัน สภาพแวดล้อม สังคม ประเพณี และวัฒนธรรม อันจะเป็นความรู้พื้นฐานในการดำรงชีวิตหรือจะพัฒนาความรู้ในระดับสูงขึ้นไป

2. กิจกรรมประเภทนี้ให้ความรู้และทักษะทางด้านวิชาชีพ กิจกรรมในกลุ่มนี้จัดขึ้นเพื่อให้ความรู้ให้การอบรมทางด้านวิชาชีพต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันเกี่ยวกับอาชีพในท้องถิ่น อาชีพที่เพิ่มพูนรายได้ ทั้งนี้จุดมุ่งหมายที่จะให้กลุ่มเป้าหมายได้มีความรู้ มีทักษะในวิชาชีพเฉพาะอย่าง เพื่อจะนำมาประกอบอาชีพของตน หรือสร้างอาชีพใหม่เพื่อเพิ่มพูนรายได้

3. กิจกรรมประเภทให้บริการข่าวสารข้อมูล กิจกรรมประเภทนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายได้รับความรู้และข่าวสารต่าง ๆ ที่ทันต่อเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน เช่น ข่าวสารเกี่ยวกับการเกษตร ผลผลิต ข่าวสารบ้านเมือง สุขภาพอนามัย สิ่งแวดล้อม

สรุปได้ว่า การศึกษานอกระบบมีหลายประเภท โดยในแต่ละประเภทมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญ คือ การพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้พื้นฐานสามารถอ่าน เขียน คิดคำนวณได้และทักษะทางวิชาชีพในการดำเนินชีวิตในสังคมและมีทักษะในการแสวงหาความรู้ข้อมูลข่าวสารให้มีความรอบรู้ในเรื่องต่าง ๆ ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมและทันต่อเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวัน

แนวคิดความเชื่อพื้นฐานและหลักการศึกษานอกระบบ

แนวคิดการจัดการศึกษานอกระบบ (กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2546, หน้า 6)

1. การจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่จะต้องคำนึงถึงว่าผู้ใหญ่เป็นผู้มีความรู้ มีประสบการณ์ มีคุณลักษณะและเป้าหมายในการเรียนรู้ที่แตกต่างไปจากเด็ก

2. การพัฒนาหลักสูตรวิธีการจัดสาระและกระบวนการเรียนการสอนจะต้องสอดคล้องกับทฤษฎีหลักสูตรแนวทางการจัดการศึกษาผู้ใหญ่โดยใช้หลักสูตรและศาสตร์การเรียนรู้ของผู้ใหญ่ (Andragogy) รวมทั้งผู้สอนต้องมีความรู้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้ใหญ่

3. การกำหนดสาระและประสบการณ์ การเรียนรู้ ต้องคำนึงถึงหลักจิตวิทยาผู้ใหญ่และปรัชญาการศึกษาผู้ใหญ่ที่มุ่งเน้นการส่งเสริมการวิเคราะห์สภาพสังคมและการแก้ปัญหา โดยใช้กระบวนการ “คิดเป็น” เป็นหลักในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

4. ผู้ใหญ่ต้องการเรียนรู้เพื่อนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและการประกอบอาชีพได้ทันทีจึงมีความจำเป็นต้องจัดให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน

สรุปได้ว่า แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษานอกระบบนอกจากจะให้ความสำคัญในเรื่องหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสม โดยต้องคำนึงถึงว่าผู้ใหญ่เป็นผู้ที่มีประสบการณ์มาก มีพื้นความรู้เดิมที่แตกต่างกันมีความแตกต่างระหว่างบุคคลในการพัฒนาหลักสูตร วิธีการจัดสาระและกระบวนการเรียนการสอน จะต้องสอดคล้องกับทฤษฎีหลักสูตรตามแนวทางการจัดการศึกษา รวมทั้งหลักจิตวิทยา ปรัชญาการศึกษาผู้ใหญ่ นอกจากนี้ครูผู้สอนยังต้องมีความรู้ด้านจิตวิทยาผู้ใหญ่และปรัชญาการศึกษาผู้ใหญ่ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับความสนใจ ความต้องการและความถนัดของผู้เรียนอีกด้วย

ความเชื่อพื้นฐานการจัดการศึกษานอกระบบเป็นความเชื่อที่แสดงจุดยืนอย่างชัดเจนว่าการศึกษาอาจเกิดขึ้นได้ทุกหนทุกแห่ง ไม่เฉพาะในโรงเรียนเท่านั้น อาจจะมี 2 มิติ ดังนี้ (สำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียน, 2547, หน้า 26-27)

มิติที่ 1 เป็นการศึกษาที่จัดขึ้นนอกเหนือจากที่จัดในระบบ โดยมีหลักสูตร วิธีการจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลเช่นเดียวกัน แต่ก็มีคามยืดหยุ่นสามารถปรับให้เหมาะสมกับสภาพของชุมชน ผู้เรียนสามารถนำเนื้อหาจากสภาพแวดล้อม หรือความต้องการของผู้เรียนมา กำหนดเป็นหลักสูตรก็ได้

มิติที่ 2 เป็นการศึกษาที่จัดขึ้นสำหรับผู้ที่อยู่นอกระบบ เป็นผู้ที่ไม่สามารถเข้าถึงบริการที่โรงเรียนจัดให้ได้ โดยข้อจำกัดต่าง ๆ ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ตลอดจนทางด้านร่างกาย จิตใจ ที่สำคัญคือส่วนใหญ่เป็นผู้ใหญ่ซึ่งมีความรู้และประสบการณ์ในการใช้ชีวิตและการทำงาน มาระดับหนึ่ง สามารถรับผิดชอบตนเองได้ การจัดการศึกษาจึงใช้หลักการสอนผู้ใหญ่ (Andragogy) เป็นหลักการสำคัญ

นอกจากนี้ ความเชื่อพื้นฐานที่สำคัญประการหนึ่งของการจัดการศึกษานอกระบบ ซึ่งเป็นลักษณะที่โดดเด่นของประเทศไทย คือ ความเชื่อที่ว่ามนุษย์ทุกคนต้องการความสุขเป็นเป้าหมายสูงสุดของชีวิต การคิดตัดสินใจ การเลือกกระทำหรือไม่กระทำใด ๆ ส่วนใช้เหตุผลข้อมูล

ประกอบการคิดอย่างรอบคอบอย่างน้อย 3 ด้าน คือ ข้อมูลเกี่ยวกับตนเองทั้งด้านร่างกาย สุขภาพ อนามัย จิตใจ ฐานะความเป็นอยู่ ข้อมูลเกี่ยวกับสังคม ทั้งสังคมวัฒนธรรมประเพณี และสภาพแวดล้อม ทางกายภาพต่าง ๆ และข้อมูลทางวิชาการ คือ ความรู้ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจนั้น ๆ

สรุปได้ว่า ในการจัดการศึกษานอกระบบ อาศัยความเชื่อพื้นฐาน ที่ว่าการศึกษา อาจเกิดขึ้นได้ทุกหนทุกแห่งไม่เฉพาะในโรงเรียนเท่านั้น และเกิดการเรียนรู้ได้ตลอดเวลาหรือ ตลอดชีวิต นอกจากนี้ยังเชื่อว่ามนุษย์ทุกคนต้องการความสุขการตัดสินใจหรือการเลือกกระทำใด ๆ ต้องใช้เหตุผลข้อมูลด้านตนเอง ด้านสังคม และด้านวิชาการเป็นเป้าหมายสูงสุดของชีวิต

การศึกษานอกระบบเป็นกระบวนการของการศึกษาตลอดชีวิตโดยมีหลักการสำคัญ 5 ประการ ดังนี้ (สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน, 2547, หน้า 28-29)

1. หลักความเสมอภาคทางการศึกษา ในการจัดการศึกษาและกระบวนการเรียนรู้ ต้องไม่มีการเลือกปฏิบัติหากแต่สร้างความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้ อย่างเท่าเทียมกัน

2. หลักการพัฒนาตนเองและพึ่งพาตนเอง การจัดการเรียนการสอนและกระบวนการ เรียนรู้มุ่งให้ผู้เรียนพัฒนาศักยภาพของตนเองและเกิดความสำนึกที่จะพัฒนาตนเอง ได้มีการพึ่งพาตนเองเพื่อสามารถดำรงชีวิตอย่างเป็นปกติสุข

3. หลักการบูรณาการเรียนรู้กับวิถีชีวิต จัดการเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับสภาพปัญหาวิถีชีวิต สภาพแวดล้อมและชุมชนท้องถิ่น เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักศึกษา

4. หลักความสอดคล้องกับปัญหาความต้องการและความถนัดของนักศึกษาเป็น การส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักความต้องการของตนเอง สามารถจัดการศึกษาให้กับตนเองได้ อย่างเหมาะสม นักศึกษาร่วมกำหนดวัตถุประสงค์ สาระการเรียนรู้ วิธีเรียน และประเมินผล การเรียนรู้ของตนเอง

5. หลักการเรียนรู้ร่วมกันและการมีส่วนร่วมของชุมชน การเรียนรู้ร่วมกันในกลุ่ม เป็นการส่งเสริมและสร้างกัลยาณมิตร ในกลุ่มผู้เรียนก่อให้เกิดความผูกพัน ชุมชนสามารถ เข้ามาร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

สรุปได้ว่า หลักการการศึกษานอกระบบเป็นกระบวนการจัดการศึกษาเพื่อสร้าง ความเสมอภาคและให้โอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิตบนพื้นฐานของความต้องการ ความถนัด ความสนใจของนักศึกษา และสอดคล้องกับสภาพปัญหาวิถีชีวิต สภาพแวดล้อม ชุมชน ท้องถิ่น โดยให้ความสำคัญกับนักศึกษาในการมีส่วนร่วมกำหนดวัตถุประสงค์ สาระการเรียนรู้ วิธีเรียน เวลาเรียน สถานที่เรียน และประเมินผลการเรียนรู้ของตนเอง

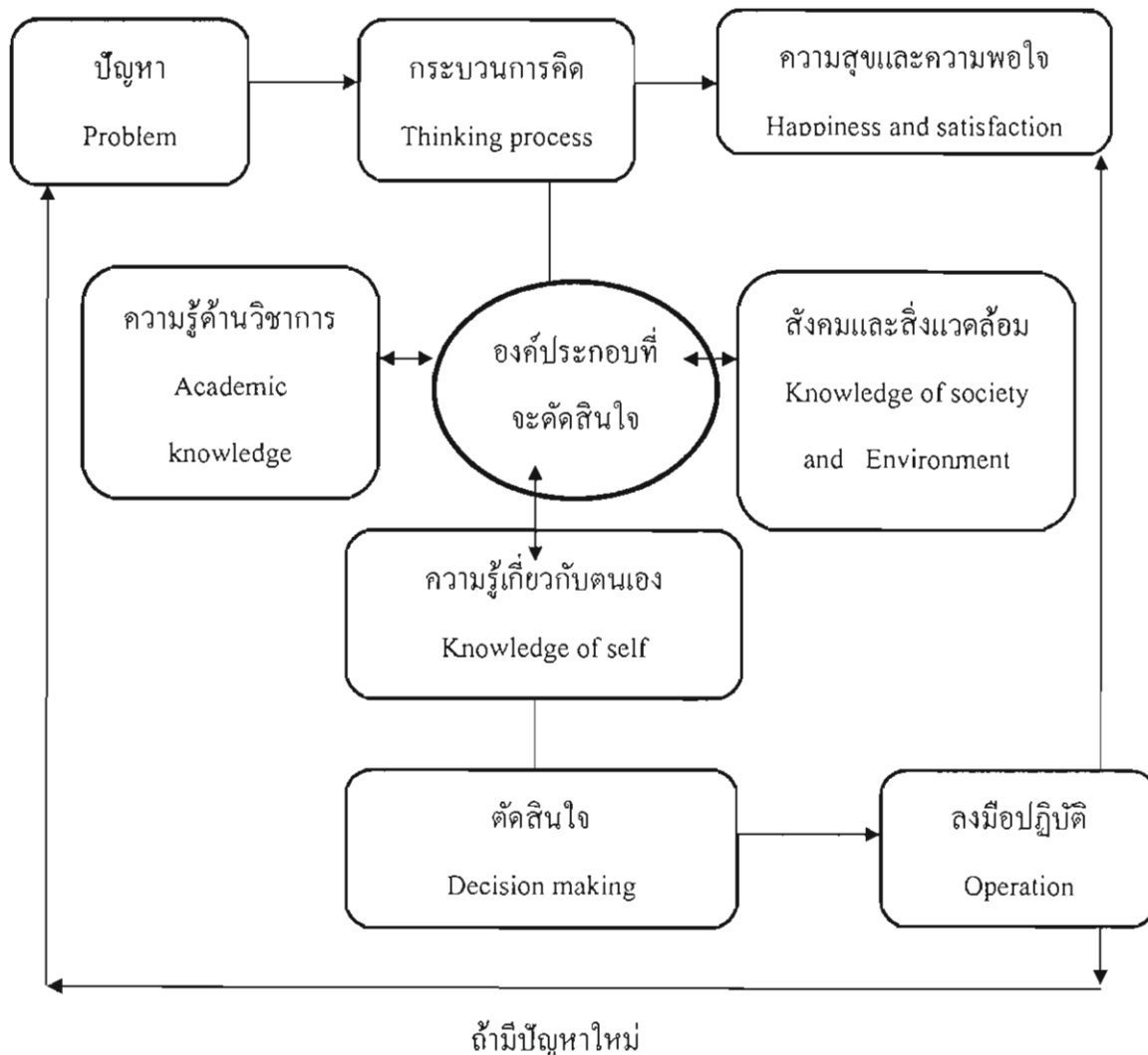
ปรัชญาที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานอกระบบ

การจัดการศึกษานอกระบบมีปรัชญาที่เกี่ยวข้องซึ่งเป็นพื้นฐานของความคิดในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ดังนี้ (สำนักบริหารการศึกษานอกโรงเรียน, 2547, หน้า 30-31)

1. ปรัชญาพัฒนาการนิยม (Progressivism) เน้นแนวความคิดในเรื่องการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ซึ่งเป็นการพัฒนาอยู่ตลอดเวลา มุ่งการพัฒนาคุณภาพชีวิต พัฒนาสังคม
2. ปรัชญามนุษยนิยม (Humanism) ให้ความสำคัญกับความเป็นมนุษย์ ตระหนักถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ยอมรับในความต่างนั้น การพัฒนาคนจึงมุ่งไปที่การพัฒนาเป็นรายบุคคล จึงต้องคำนึงถึงความต้องการของบุคคล และยอมรับความรู้และประสบการณ์ของบุคคล ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้
3. ปรัชญาอัตถิภาวนิยม (Existentialism) เน้นความเคารพในเสรีภาพส่วนบุคคล การยอมรับผลของการกระทำและการตัดสินใจให้ความสำคัญกับความรับผิดชอบของตนเองต่อการกระทำทางสังคม การจัดการศึกษามุ่งเสริมสร้างพลังในการพัฒนาและการตัดสินใจของบุคคล
4. ปรัชญาการศึกษาปฏิรูปก้าวหน้า (Radicalism) กลุ่มปรัชญานี้เป็นที่รวมของแนวความคิดที่วิพากษ์การศึกษาที่จัดอยู่โดยทั่วไป มุ่งใช้การศึกษาเป็นกลไกของการแก้ปัญหาและแสวงหาทางออกในสังคม
5. ปรัชญาการคิดเป็น ซึ่งเป็นปรัชญาพื้นฐานของการศึกษานอกระบบ
 - 5.1 หลักการของการคิดเป็น
 - 5.1.1 คิดเป็น เชื่อว่าสังคมเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ก่อให้เกิดปัญหาซึ่งปัญหานั้นสามารถแก้ไขได้
 - 5.1.2 คนเราแก้ปัญหาต่างๆ ได้อย่างเหมาะสมที่สุด โดยใช้ข้อมูลมาประกอบการตัดสินใจอย่างน้อย 3 ประการ คือ ข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง สังคม และวิชาการ
 - 5.1.3 เมื่อได้ตัดสินใจแก้ปัญหาคับด้วยการไตร่ตรองรอบคอบทั้ง 3 ด้านแล้ว ย่อมก่อให้เกิดความพอใจการตัดสินใจนั้นและความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจนั้น
 - 5.1.4 สังคมเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา การคิดตัดสินใจอาจจะต้องเปลี่ยนแปลงปรับปรุงใหม่ให้เหมาะสมกับสภาพและสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป
 - 5.2. ลักษณะของคนคิดเป็นมี 8 ประการ ดังนี้ (สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน, 2547, หน้า 124)
 - 5.2.1 มีความเชื่อว่าปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นสิ่งธรรมดาสามารถแก้ไขได้
 - 5.2.2 การคิดที่ดีต้องมีข้อมูลหลายด้าน อาทิเช่น คนเอง สังคม วิชาการ
 - 5.2.3 รู้ว่าข้อมูลเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ

- 5.2.4 สนใจที่จะวิเคราะห์ข้อมูลอยู่เสมอ
- 5.2.5 รู้ว่าการกระทำของตนมีผลต่อสังคม
- 5.2.6 ทำแล้ว ตัดสินใจแล้ว สบายใจ และเต็มใจรับผิดชอบ
- 5.2.7 แก้ปัญหาชีวิตประจำวันอย่างมีระบบ
- 5.2.8 รู้จักชั่งน้ำหนักคุณค่าของปัญหาและการคิดแก้ไข
- 5.3 สมรรถภาพของคนคิดเป็น
 - 5.3.1 เผชิญปัญหาในชีวิตประจำวันอย่างมีระบบ
 - 5.3.2 สามารถที่จะแสวงหาและใช้ข้อมูลหลาย ๆ ด้านในการคิดแก้ไขปัญหา
 - 5.3.3 รู้จักชั่งน้ำหนัก คุณค่า และตัดสินใจหาทางเลือกให้สอดคล้องกับค่านิยม ความสามารถและสถานการณ์หรือเงื่อนไขส่วนตัวและระดับความเป็นไปได้ของทางเลือกต่าง ๆ
- 5.4 กระบวนการเรียนรู้เพื่อนำไปสู่การคิดเป็น ดังนี้ (สำนักบริหารงานการศึกษา นอกโรงเรียน, 2547, หน้า 120-121)
 - 5.4.1 ขึ้นสำรวจปัญหา
 - 5.4.2 ขึ้นหาสาเหตุของปัญหา
 - 5.4.3 ขึ้นวิเคราะห์
 - 5.4.4 ขึ้นตัดสินใจ
 - 5.4.5 ขึ้นตัดสินใจสู่การปฏิบัติ
 - 5.4.6 ขึ้นปฏิบัติในการแก้ปัญหา
 - 5.4.7 ขึ้นประเมินผล

แสดงรายละเอียดดังภาพประกอบ

ภาพที่ 2 แผนภูมิแสดงกระบวนการคิด “คิดเป็น”

จากแผนภูมินี้ แสดงว่าก่อนตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหาหรือเพื่อคิดอ่านทำอะไรก็ตามจะต้องอาศัยองค์ประกอบต่อไปนี้

1. ความรู้ เป็นความรู้หรือความรู้วิชาการในเรื่องที่ตรงกับการที่เราตัดสินใจ จะเรียกว่า Book knowledge หรือ Academic knowledge ก็ได้ ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับการมีครอบครัว ความรู้วิชาแม่บ้าน การเรือน ความรู้เกี่ยวกับวางแผนครอบครัว ความรู้อื่น ๆ ในอันที่จะก่อให้เกิดความเจริญในครอบครัว ความรู้อื่น ๆ หรือถ้าจะตัดสินใจค้าขาย ความรู้ที่ว่านี้ก็ได้แก่ความรู้ทางการค้า ความรู้ทางด้านธุรกิจ เป็นต้น

2. สังคมและสิ่งแวดล้อม (Knowledge of society and environment) หมายถึงคนอื่นนอกเหนือจากเราและบุคคลในครอบครัว จะเรียกว่าบุรุษที่ 3 ก็ได้ การที่เราจะตัดสินใจทำอะไรสักอย่างนั้นจะต้องดูคนอื่นเขาด้วย สังคมเขาคิดอย่างไรกับการตัดสินใจของเรา เขาเดือดร้อนไหม เขารังเกียจไหม เขาชื่นชมด้วยไหม รวมตลอดถึงสภาพฐานะ เศรษฐกิจและสังคมนั้น ๆ เหมาะกับเรื่องการที่เราจะตัดสินใจหรือไม่

3. ตน คือ ตัวเรา (Knowledge of self) เรามีความพร้อมเพียงไรในด้านการเงิน ในด้านสุขภาพในด้านความรู้ ในด้านอายุและวัยในด้านความมีเพื่อนฝูงและอื่น ๆ

จากแผนภูมิเมื่อถึงขั้นตัดสินใจแล้ว ก็ลงมือทำตามคำตัดสินใจ ถ้าเราทำอะไรตามที่เราตัดสินใจโดยมีกระบวนการคิดต่าง ๆ ดังกล่าวมาแล้วนี้ก็เชื่อว่า งานจะสำเร็จย่อมนำความสุขมาให้ และงานอะไรก็ตามถ้าทำ ๆ ไปมันอาจมีปัญหาขึ้นมาใหม่ ถ้าเป็นเช่นนั้นเราก็ต้องคอยประคบประหงมมาพิจารณากันใหม่

การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เน้นการใช้ปรัชญา “คิดเป็น” ซึ่งได้มาจากปรัชญาทางพระพุทธศาสนา มีองค์ประกอบที่สำคัญอยู่ 3 ประการ คือ ความรู้ที่เป็นความรู้ด้านวิชาการ ความรู้ด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม และความรู้เกี่ยวกับตนเอง

6. ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นหลักปรัชญาของการพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาทโดยคำนึงถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ตลอดจนใช้ความรู้ ความรอบคอบและคุณธรรมประกอบการวางแผน การตัดสินใจและการกระทำ โดยมีประเด็นสำคัญ ดังนี้ (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, 2552, หน้า 9-10)

6.1 เป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตน โดยมีพื้นฐานจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย

6.2 สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนได้ทุกระดับ เน้นการปฏิบัติทางสายกลางและการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน

6.3 มีความพอประมาณ ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น

6.4 การตัดสินใจต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นอย่างรอบคอบ

6.5 เตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต

6.6 การตัดสินใจและดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ต้องอาศัยความรู้และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน

6.7 นำความรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ มาเชื่อมโยงประกอบการวางแผน

6.8 มีการพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืนพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความรู้ และเทคโนโลยี

สรุปได้ว่า การจัดการศึกษานอกระบบมีปรัชญาที่เกี่ยวข้องเป็นพื้นฐานความคิดในการจัดกิจกรรมหลายปรัชญา การศึกษานอกระบบที่จัดในประเทศมิได้ยึดมั่นในหลักปรัชญาใดปรัชญาหนึ่งโดยตรง แต่ได้ผสมผสานแนวคิดจากหลักปรัชญาต่าง ๆ เข้ามาในแนวคิดของการจัดการศึกษานอกระบบ นอกจากนั้นยังผสมผสานแนวคิดภูมิปัญญาอารยธรรมตะวันออก เข้ามาเป็นพื้นฐานความคิดจัดการศึกษาด้วย ซึ่งแนวความคิดเชิงปรัชญาที่โดดเด่นของการศึกษานอกระบบของประเทศไทยคือ “คิดเป็น” ซึ่งเป็นได้ทั้งปรัชญาในตัวของมันเอง และเป็นความเชื่อพื้นฐานของการจัดการศึกษานอกระบบของประเทศไทย “คิดเป็น” (KIDPEN) เป็นกระบวนการคิดที่เกิดขึ้นจากหลักการและแนวคิดของ ดร. โกวิท วรพิพัฒน์ นักการศึกษาไทยที่กล่าวไว้ว่า “การจัดการศึกษาไทยต้องสอนคนให้คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น” มีความเชื่อว่า มนุษย์ทุกคนต้องการความสุข แต่ความสุขของแต่ละคนแตกต่างกันเนื่องจากมนุษย์มีความคิดแตกต่างกันในด้านต่าง ๆ เช่น เพศ วัย สภาพสังคม สิ่งแวดล้อม วิถีชีวิตซึ่งทำให้ความต้องการและความสุขของแต่ละคนไม่เหมือนกัน ดังนั้นการที่บุคคลจะอยู่ได้อย่างเป็นสุขในสังคม จะต้องเป็นผู้คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น ซึ่งจะต้องนำข้อมูลอย่างน้อย 3 ประการ มาประกอบในการคิด คือ ข้อมูลด้านตนเอง ด้านสังคม สิ่งแวดล้อม ข้อมูลด้านวิชาการ โดยเราจะต้องข่งน้ำหนักกว่าข้อมูลใดน่าเชื่อถือมากกว่าหรือมีผลดีมากกว่าแล้วนำมาตัดสินใจโดยอาศัยการพิจารณาอย่างรอบคอบ

จิตวิทยาการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่

ในการจัดการศึกษานอกระบบ เป็นการจัดการศึกษาสำหรับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้ใหญ่ และวัยรุ่นที่มีวุฒิภาวะ ความรู้และประสบการณ์แตกต่างจากเด็ก โดยการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่และวัยรุ่นนั้นจะต้องคำนึงถึงหลักจิตวิทยาการเรียนรู้ ดังนี้

1. จิตวิทยาการเรียนรู้ผู้ใหญ่จากแนวคิดของ ลินเดอร์แมน ทำให้ข้อสันนิษฐานที่สำคัญ ๆ และเป็นกุญแจสำหรับการเรียนของผู้ใหญ่ รวมทั้งจากการวิจัยในระยะต่อ ๆ มาทำให้ โนลส์ (Malcolm S.Knowles) ได้สรุปเป็นพื้นฐานของทฤษฎีการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่สมัยใหม่ (Modern adult learning theory) ซึ่งมีสาระสำคัญ (Knowles, 1998, p. 31 อ้างถึงใน สุวัฒน์ วัฒนวงศ์, 2547, หน้า 248-249)

1.1 ความต้องการและความสนใจ (Needs and interests) ผู้ใหญ่จะถูกชักจูงให้เกิดการเรียนรู้ได้ดีถ้าตรงกับความต้องการและความสนใจในประสบการณ์ที่ผ่านมาจะเกิดความพึงพอใจ เพราะฉะนั้นควรจะมีการเริ่มต้นในสิ่งเหล่านี้้อย่างเหมาะสม โดยเฉพาะการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้ใหญ่เกิดการเรียนรู้ จึงต้องคำนึงถึงเรื่องนี้ด้วย

1.2 สถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตผู้ใหญ่ (Life situation) การเรียนรู้ของผู้ใหญ่ จะได้ผลดีถ้าหากเลือกเอาตัวผู้ใหญ่เป็นศูนย์กลางในการเรียนการสอน (Life-centered) ดังนั้นการจัดหน่วยการเรียนรู้ที่เหมาะสมเพื่อการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ควรยึดถือเอาสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตผู้ใหญ่เป็นหลักสำคัญ มิใช่ยึดถือที่ตัวเนื้อหาวิชา

1.3 การวิเคราะห์ประสบการณ์ (Analysis of experience) เนื่องจากประสบการณ์ เป็นแหล่งการเรียนรู้ที่มีคุณค่ามากที่สุดสำหรับผู้ใหญ่ ดังนั้นหลักสำคัญของการศึกษาผู้ใหญ่ ก็ควรวิเคราะห์ถึงประสบการณ์ของผู้ใหญ่แต่ละคนอย่างละเอียด ว่ามีส่วนไหนของประสบการณ์ ที่จะนำมาใช้ในการเรียนการสอนได้บ้าง แล้วจึงหาทางนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไป

1.4 ผู้ใหญ่ต้องการเป็นผู้นำตนเอง (Self-directing) ความต้องการที่อยู่ในส่วนลึกของผู้ใหญ่ก็คือ ความรู้สึกที่ต้องการจะนำตนเองได้ ดังนั้นบทบาทของครูจึงอยู่ในกระบวนการสืบหาหรือค้นหาคำตอบร่วมกันกับผู้อื่น (Mutual inquiry) มากกว่าการทำหน้าที่เป็นผู้ส่งผ่านความรู้ หรือเป็นสื่อสำหรับความรู้ แล้วทำหน้าที่ประเมินผลว่าเขาคล้อยตามหรือไม่เพียงใด

1.5 ความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual difference) ความแตกต่างระหว่างบุคคลจะเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ในแต่ละบุคคลเมื่อมีอายุเพิ่มมากขึ้น การสอนผู้เรียนผู้ใหญ่จึงต้องจัดเตรียมในด้านนี้อย่างดีพอ เช่น รูปแบบของการเรียนการสอน (Style) เวลาที่ได้ทำการสอน สถานที่สอน และประการสำคัญ คือ ความสามารถในการเรียนรู้ในแต่ละขั้นตอนของผู้ใหญ่ ย่อมเป็นไปตามความสามารถของผู้ใหญ่แต่ละคน

แนวคิดและทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่

โรเจอร์ (Roger, 1951, pp. 388-399 อ้างถึงใน ขนิษฐา จิตรอรุณ, 2540, หน้า 37-38) นักจิตวิทยาบำบัด ได้เสนอแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ไว้ 5 ประการ

1. เราไม่สามารถจะสอนผู้อื่นให้เรียนรู้ได้โดยตรง เราเพียงแต่เป็นผู้อำนวยความสะดวก เพื่อให้เขาได้เรียนรู้ได้ด้วยตนเองเท่านั้น ทั้งนี้ เพราะคนทุกคนจะอยู่ในแวดวงของประสบการณ์ของตนอยู่ตลอดเวลา นั่นเอง

2. ผู้ใหญ่จะเรียนรู้ได้มาก ถ้าหากเขารับรู้ว่สิ่งที่เขาเรียนรู้ นั้นจะมีส่วนช่วยรักษาไว้ หรือช่วยเสริมสร้างโครงสร้างภายในตัวของเขาเอง นั่นก็คือ ทำอย่างไรที่จะให้การเรียนรู้ นั้นเกี่ยวข้องกับผู้เรียน โดยตรงให้มากที่สุด

3. กิจกรรมหรือประสบการณ์ใดที่จะทำให้มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างภายในของผู้ใหญ่ ก็จะมีแนวโน้มที่จะต่อต้าน โดยการปฏิเสธหรือการบิดเบือนกิจกรรมหรือประสบการณ์นั้น ๆ

4. หากผู้ใหญ่ตกอยู่ในสิ่งแวดล้อมหรือสถานการณ์ที่ถูกข่มขู่เขาก็จะขยับเขยื้อน ไม่ยอมยืดหยุ่นและจะต่อต้านสถานการณ์นั้น หรือจะไม่ยอมปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมนั้น ๆ แต่หาก

เขารู้สึกว่าเขาอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ปราศจากการข่มขู่หรือที่เขา รู้สึกปลอดภัย เขาก็จะยอมรับและปรับตัวเองให้เข้ากับประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมนั้น ๆ ได้

5. จากข้อที่ 3 และข้อที่ 4 ในการจัดสถานการณ์การศึกษาให้ผู้ใหญ่ที่จะช่วยส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ได้เป็นอย่างมากนั้น จะต้องมิลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่ง คือสภาพการข่มขู่ที่มีต่อผู้เรียนจะต้องมีให้น้อยที่สุด หรือมีการอำนวยความสะดวกและยอมรับความแตกต่างในความสามารถในการรับรู้

โนลส์ (Knowles, 1978 อ้างถึงใน สุวัฒน์ วัฒนวงศ์, 2544, pp. 225-226) ได้ทำการศึกษาและสรุปพื้นฐานของทฤษฎีการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่ ซึ่งมีสาระสำคัญ ดังนี้

1. ความต้องการและความสนใจ (Need and interests) ผู้ใหญ่จะถูกชักจูงให้เกิดการเรียนรู้ได้ดี ถ้าหากว่าการเรียนรู้นั้นตรงกับความต้องการและความสนใจในประสบการณ์ที่ผ่านมาและจะเกิดความพึงพอใจ เพราะฉะนั้นควรจะมีการเริ่มต้นชักจูงอย่างเหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการจัดกิจกรรมทั้งหลายเพื่อให้ผู้ใหญ่เกิดการเรียนรู้ที่ดี

2. สถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตผู้ใหญ่ (Life situations) การเรียนรู้ของผู้ใหญ่จะได้ผลดี ถ้าหากถือเอาตัวผู้ใหญ่เป็นศูนย์กลางในการเรียนการสอน (Life-centered) ดังนั้น การจัดหน่วยการเรียนรู้ที่เหมาะสม เพื่อการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ควรจะยึดถือเอาสถานการณ์ทั้งหลายที่เกี่ยวข้องกับชีวิตผู้ใหญ่เป็นหลักสำคัญในการจัดการเรียนการสอน

3. การวิเคราะห์ประสบการณ์ (Analysis of experience) เนื่องจากประสบการณ์เป็นแหล่งการเรียนรู้ที่มีคุณค่ามากที่สุดสำหรับผู้ใหญ่ ดังนั้นหลักสำคัญการศึกษาผู้ใหญ่ ก็คือการวิเคราะห์ประสบการณ์ของผู้ใหญ่แต่ละคนอย่างละเอียดว่า มีส่วนไหนของประสบการณ์ที่จะนำมาใช้ในการเรียนการสอนได้บ้าง แล้วจึงหาทางนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไป

4. ผู้ใหญ่ต้องการเป็นผู้นำตนเอง (Self directing) ความต้องการที่อยู่ในส่วนลึกของผู้ใหญ่ คือ การมีความรู้ที่ต้องการที่จะสามารถนำตนเองได้ เพราะฉะนั้นบทบาทของผู้สอนจึงควรอยู่ในกระบวนการสืบหาหรือค้นหาคำตอบร่วมกันกับผู้เรียน (Mutual Inquiry) มากกว่าการทำหน้าที่ส่งผ่านหรือเป็นสื่อสำหรับความรู้ แล้วทำหน้าที่ประเมินผลว่า ผู้เรียนคล้อยตามหรือไม่

5. ความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual difference) ความแตกต่างระหว่างบุคคลจะมีเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ในแต่ละบุคคลเมื่อมีอายุเพิ่มมากขึ้น เพราะฉะนั้นการสอนนักศึกษาผู้ใหญ่จะต้องมีการเตรียมการในด้านนี้อย่างดีพอ เช่นรูปแบบการเรียนการสอน (Style) เวลาที่ได้ทำการสอน สถานที่สอนและประการสำคัญคือ ความสามารถในการเรียนรู้ในแต่ละขั้นตอนของผู้ใหญ่ย่อมเป็นไปตามความสามารถของแต่ละคน หลักการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้ใหญ่

ลักษณะการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ มีนักการศึกษาสรุปไว้ดังนี้ (จงกลณี ชูติมาเทวินทร์, 2542, หน้า 22)

1. ผู้ใหญ่ไม่ต้องการถูกปฏิบัติเหมือนกับตนเองเป็นเด็ก เพราะผู้ใหญ่สามารถที่จะรับผิดชอบการตนเอง และกำหนดวิธีของตนเองได้
2. ผู้ใหญ่มีประสบการณ์มากมายหลายอย่างที่สามารที่จะนำออกมาใช้ได้ในการเรียนของตนเองได้
3. ผู้ใหญ่มักจะไม่สนใจเรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องที่มีเนื้อหาหนัก ๆ หรือการที่จะต้องจดจำข้อเท็จจริง หรือตัวเลขที่มากมาย หรือการพูดถึงทฤษฎีเพียงอย่างเดียว แต่ผู้ใหญ่จะต้องแสวงหาสิ่งที่แท้จริงและคุณค่าในด้านอื่น ๆ ด้วย
4. ผู้ใหญ่จะเรียนรู้ได้ดีที่สุดในสภาพการณ์ผ่อนคลาย สนุกสนาน และมีความสนใจ
5. ผู้ใหญ่จะเรียนรู้ได้เร็วกว่า หากได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน โดยการปฏิบัติ มีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นประสบการณ์มากกว่าการนั่งฟังการบรรยายเพียงอย่างเดียว
6. ผู้ใหญ่จะเรียนรู้ได้ดี เมื่ออยู่ในสภาพที่พร้อมและพอใจที่จะเรียน
7. ผู้ใหญ่จะเรียนรู้ได้เร็วที่สุด โดยหลัก “ความเกี่ยวพันกัน” ซึ่งหมายถึงทุกข้อเท็จจริงทุกแนวคิด และความคิดรวบยอดทั้งหลายนั้น จะสามารถเรียนรู้ได้ดีที่สุดเมื่อสิ่งเหล่านี้เกี่ยวข้องกับสิ่งที่เคยรู้หรือมีประสบการณ์มาแล้ว

การเปิดโอกาสให้ผู้ใหญ่ได้ค้นพบตัวเอง เรียนรู้ด้วยตนเอง จะเป็นกิจกรรมที่แต่ละคนสามารถรับผิดชอบด้วยตัวเองในสัดส่วนเวลาของตนเอง โดยมีผู้เชี่ยวชาญหรือผู้รู้คอยแนะนำ ซึ่งการเรียนโดยวิธีนี้ผู้ใหญ่จะเรียนได้ดี ดังนี้

1. ผู้ใหญ่แต่ละคนเรียนรู้ได้เร็วหรือช้าในอัตราก้าวกระโดดที่แตกต่างกัน และในสถานการณ์ที่แตกต่างกัน ซึ่งมีปัจจัยทางด้านจิตวิทยาและทางด้านร่างกาย เป็นตัวกำหนดขีดความสามารถทางการเรียนรู้
2. สำหรับผู้ใหญ่แล้ว การเรียนรู้คือกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต คือสามารถเรียนรู้ได้โดยไม่มีที่สิ้นสุด ผู้ใหญ่จึงมีความรู้มาก ซึ่งบางคนอาจมีความรู้ประสบการณ์มากกว่าวิทยากร และผู้เรียนในกลุ่มเดียวกัน
3. ผู้ใหญ่ชอบเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง ขณะที่การใช้ภาษาท่าทาง และสื่อทัศนูปกรณ์ที่หลากหลาย จะมีผลต่อการเรียนรู้มากกว่าสื่อที่เป็นภาษาเขียน
4. ถึงแม้ว่าผู้ใหญ่จะมีความรู้สึกทางด้านเกียรติภูมิและศักดิ์ศรีค่อนข้างมาก แต่ผู้ใหญ่ก็ยังคงมีความพอใจและความอบอุ่นใจที่ได้รับการยกย่องเช่นเดียวกับเด็ก ๆ

5. การจัดกระบวนการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ จะได้ผลดีมากที่สุด เมื่อการเรียนรู้นั้น ๆ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในงานปัจจุบันได้

6. การจัดกระบวนการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ควรเริ่มต้นจากภาพรวมก่อน ต่อจากนั้นจึงระบุทีละส่วน ทีละขั้นตอน และตามด้วยการแสดงให้เห็นภาพรวมอีกครั้ง

นอกจากความสามารถของผู้ใหญ่แต่ละคนจะแตกต่างกันแล้ว ความต้องการที่แท้จริงของแต่ละคนก็จะแตกต่างกันด้วย ทั้งในเรื่องของทักษะเฉพาะ ความรู้ เทคนิค ทักษะคิดและประสบการณ์ อัตราการหลงลืมของผู้ใหญ่ อาจเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว และทันทีหลังการเรียนการสอนได้ ทุกสิ่งทุกอย่างอาจง่ายต่อการเรียนรู้และการยอมรับของผู้ใหญ่ ถ้าหากการกระทำนั้นหรือสิ่งนั้นไม่ขัดกับสิ่งที่ได้เคยเรียนรู้ หรือเคยมีประสบการณ์มาก่อน

จิตวิทยาการเรียนรู้วัยรุ่น

จิตวิทยาการเรียนรู้วัยรุ่น นอกเหนือจากกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้ใหญ่แล้ว ยังมีกลุ่มเป้าหมายที่เป็น “วัยรุ่น” ที่เข้ามาเรียนกับการศึกษานอกระบบ ดังนั้นในการจัดกระบวนการเรียนรู้ ครูผู้สอนต้องเข้าใจถึงศาสตร์ที่เกี่ยวกับการเรียนรู้ของกลุ่มเป้าหมายนี้ว่า “วัยรุ่น” เป็นวัยแห่งการเรียนรู้เป็นวัยที่กำลังพัฒนาตนเองไปสู่ความเป็นผู้ใหญ่เพื่อเป็นกำลังและเป็นอนาคตของชาติ ครูจึงจำเป็นต้องหาแนวทางและกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อพัฒนากลุ่มเป้าหมายนี้ให้มีคุณภาพ การจัดกิจกรรมสำหรับวัยรุ่น นอกจากเนื้อหาที่ดีแล้ว ครูควรคำนึงถึงประเด็นสำคัญ ดังนี้ (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, 2552, หน้า 13-14)

1. ความต้องการและความสนใจ (Need and interests) กิจกรรมที่จัดให้วัยรุ่น ควรเป็นกิจกรรมที่วัยรุ่นสนใจ มีความต้องการที่จะเรียนรู้ เปิดโอกาสให้วัยรุ่นได้มีส่วนร่วมในการคิดหรือเสนอกิจกรรมและความต้องการในเรื่องที่อยากเรียนรู้ เนื่องจากเป็นวัยที่มีความเพ้อฝัน ความคิดอ่านกว้างขวางลึกซึ้งขึ้น อยากรู้ อยากเห็น ต้องการทดลองและแสวงหาคำตอบ เริ่มคิดถึงชีวิตอดีต ปัจจุบันและอนาคตเกิดความกระตือรือร้นที่จะเรียนหรือฝึกวิชาชีพเพื่อความก้าวหน้า มีความเป็นอิสระ ต้องการให้ผู้ใหญ่รับฟังความคิดเห็น อุดมคติสูง หัวรุนแรง ต้องการให้สังคมมีความยุติธรรมเสมอภาค

2. ได้ความสนุก (Enjoyment) กิจกรรมที่จัดให้วัยรุ่นควรเป็นกิจกรรมที่สนุก มิใช่เป็นการนั่งฟัง นั่งเรียนแบบในชั้นเรียน แต่ควรเป็นกิจกรรมที่ให้วัยรุ่นได้คิด ได้เคลื่อนไหว ได้ใช้พลังงานประกอบกิจกรรมที่ได้เรียนรู้สร้างจินตนาการกว้างไกลหรือการผจญภัยขอบเสี่ยง (ในขอบเขตที่สามารถควบคุมได้) เพราะกิจกรรมที่มีความสนุกช่วยให้วัยรุ่นไม่รู้สึกเบื่อหน่ายหรือไม่สนใจในสิ่งที่ต้องเรียนรู้

3. ได้มิตรภาพ (Friendship) ต้องการเป็นที่ยอมรับของเพื่อน วัยรุ่นเป็นวัยที่ชอบสังคม ชอบการแสวงหาเพื่อนและมิตรภาพ กิจกรรมสำหรับวัยรุ่นจึงควรเป็นกิจกรรมที่ช่วยให้วัยรุ่นได้สร้างมิตรภาพ ได้มีส่วนร่วมร่วมกับเพื่อน ๆ ด้วยกันเอง วัยรุ่นจะเชื่อถือและรับฟังเพื่อนมากกว่าพ่อแม่ ชอบเปรียบเทียบตนเองกับเพื่อนฝูง

4. ได้ความภาคภูมิใจ (Pride) ความภาคภูมิใจในตนเองเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้วัยรุ่นเกิดความภาคภูมิใจเขาจะรู้สึกดีกับความรู้ และทักษะที่เขาได้รับ พร้อมจะนำสิ่งที่ได้ไปปฏิบัติอย่าง ต่อเนื่องเป็นวัยที่ต้องการแสวงหาให้รู้จักสังคมและโลกภายนอกและรับผิดชอบต่อการทำงานที่ทำ

5. ได้รับการให้คำปรึกษาแนะนำ (Take advice) วัยรุ่นต้องการคำแนะนำตามลักษณะ ปัญหา ซึ่งประกอบด้วยคำแนะนำปัญหาสุขภาพ การแนะนำการศึกษา การแนะนำอาชีพ การแนะนำปัญหาส่วนตัวอื่น ๆ และการแนะนำเกี่ยวกับการมีครอบครัว เป็นต้น

สรุปได้ว่า จากหลักการและแนวคิดต่าง ๆ ในการจัดการศึกษานอกระบบจำเป็นต้องอาศัยหลักจิตวิทยาการเรียนรู้ที่ต้องคำนึงถึงความเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน ทั้งที่เป็นผู้ใหญ่ และผู้เรียน โดยเฉพาะกลุ่มเป้าหมายที่เป็นวัยรุ่น เป็นการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณค่าและมีความสำคัญ เพราะจะช่วยพัฒนาให้วัยรุ่นมีความคิด มีพฤติกรรมที่เหมาะสม ดังนั้น ผู้บริหาร ครูและผู้ที่เกี่ยวข้อง ควรตระหนักและทำความเข้าใจเพื่อนำไปปรับใช้เป็นแนวทางในการกำหนดรูปแบบการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับ หลักการ จุดมุ่งหมาย ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบเพื่อนำไปสู่เป้าหมายของการเรียนรู้ตามพื้นฐานของตัวผู้เรียนเองและเพื่ออนาคตที่ยั่งยืนของสังคมและประเทศชาติ

วิธีการสอนผู้ใหญ่ (Adult teaching methods)

จาวิส (Jarvis) ได้จำแนกวิธีการสอนผู้ใหญ่ออกเป็น 3 ประเภทด้วยกัน คือ วิธีการสอนโดยใช้ครูเป็นศูนย์กลาง วิธีการสอนโดยใช้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง วิธีการสอนโดยใช้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางรายบุคคล (Jarvis, 1998, pp. 130-156 อ้างถึงใน สุวัฒน์ วัฒนวงศ์, 2547)

1. วิธีการสอนโดยใช้ครูเป็นศูนย์กลาง (Teacher-centered methods) เป็นวิธีที่มีครูหรือวิทยากรทำหน้าที่เป็นผู้นำและผู้ดำเนินการ จัดเป็นวิธีการสอนที่จะพยายามให้ความรู้ ข้อมูลและข้อเท็จจริงแก่ผู้เรียนหรือผู้เข้าอบรมเป็นสำคัญ โดยอาจมีการใช้ศิลปะ ในการตั้งคำถามของครูหรือวิทยากร เป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการสนองตอบในการเรียน อย่างไรก็ตามครูบางคนหรือในการสอนบางครั้งก็ไม่สามารถใช้เทคนิคในการตั้งคำถามได้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าไม่มีเวลาหรือเป็นเพราะว่าผู้เรียนมีจำนวนมากจนไม่สามารถที่จะถามได้อย่างทั่วถึงทุกคน

2. การสอนโดยใช้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Student-centered methods) เป็นวิธีการสอนที่มีลักษณะที่ผู้เรียนสามารถจะเรียนรู้ร่วมกันในระหว่างพวกเขาตนเองเป็นส่วนใหญ่ ทั้งจะเป็น

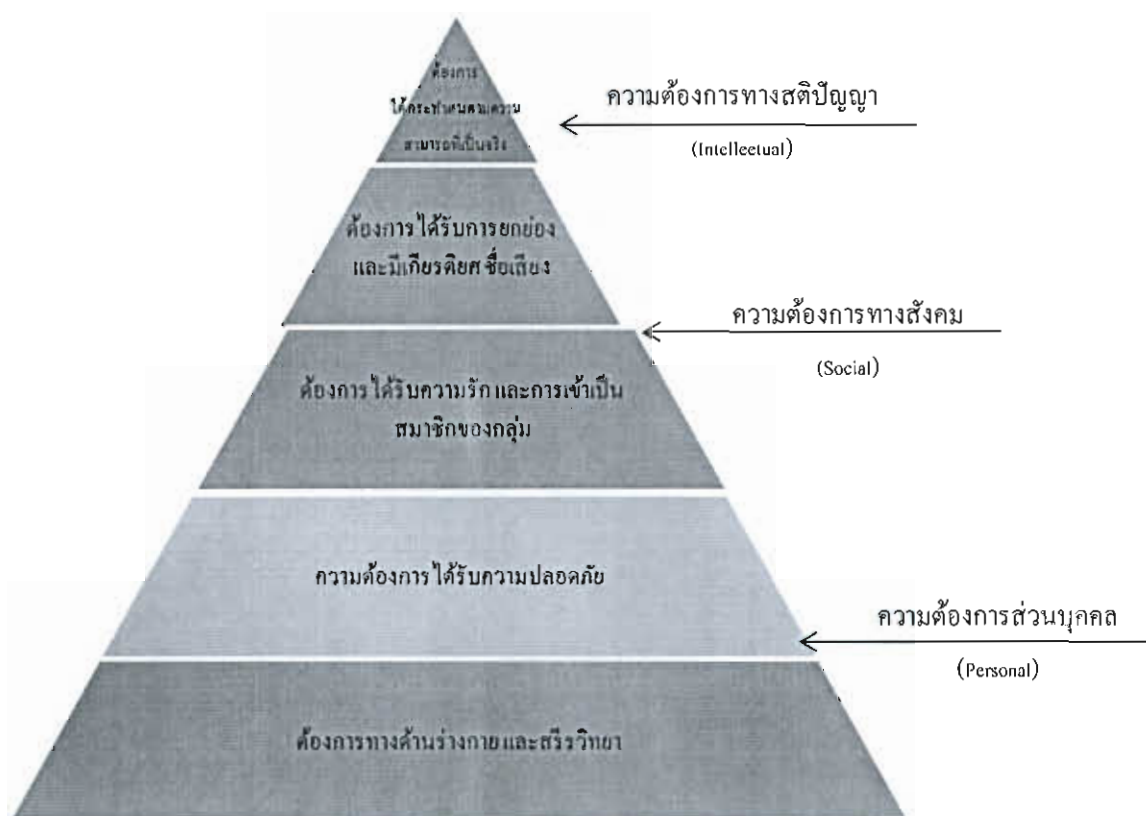
การนำเอาความรู้จากประสบการณ์ของผู้เรียนมาสู่สถานการณ์การเรียนการสอนด้วยเพื่อน (Peer teaching) แต่ก็มีบางคนกล่าวแย้งว่าวิธีการสอนแบบนี้มีลักษณะคล้ายกับ “คนตาบอดจูงนำทาง คนตาบอดด้วยกัน” อย่างไรก็ตาม ความจริงแล้วก็มีความรู้หลายสิ่งหลายอย่างที่ผู้เรียนสามารถจะเป็นแหล่งความรู้ได้อย่างดี ซึ่งกรณีนี้ครูจะทำหน้าที่เป็น “ผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้” (Facilitator)

3. วิธีการสอนโดยใช้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางรายบุคคล (Individual student-centered methods) เป็นวิธีการที่มีทั้งส่วนคล้ายและแตกต่างจากแบบที่ 2 ทั้งนี้เป็นวิธีการสอนซึ่งเน้นเฉพาะผู้เรียนแต่ละบุคคลเท่านั้น เพื่อผู้เรียนจะสามารถนำไปใช้ให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสมกับตนเองโดยมีลักษณะที่หลากหลายในวิธีการเรียน จากการเลือกเรียนด้วยตนเอง (Self-selected learning) หรือการให้ครูกำหนดกิจกรรมได้

สรุปได้ว่า จากหลักการและแนวคิดต่าง ๆ ที่ได้กล่าวมาแล้ว ส่วนมีความสำคัญต่อกระบวนการเรียนการสอน การศึกษานอกระบบจำเป็นต้องอาศัยหลักจิตวิทยาการเรียนรู้ต้องคำนึงถึงความเหมาะสมกับวัยของผู้เรียนทั้งที่เป็นผู้ใหญ่และที่เป็นวัยรุ่น เป็นวิธีการสอนที่ผู้บริหาร ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องควรตระหนัก และทำความเข้าใจ โดยการให้เกิดขบวนการยอมรับของผู้ใหญ่ และสนับสนุนพัฒนาการเรียนรู้ให้กับวัยรุ่นให้เกิดการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ เพื่ออนาคตของตนเองและของประเทศชาติชาติจะทำให้ผู้ใหญ่และวัยรุ่นเกิดแรงจูงใจในการเรียนและมีความต้องการที่จะเรียนรู้ต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีแรงจูงใจ

ทฤษฎีแรงจูงใจ (Theory of human motivation)

แรงจูงใจในการเรียนรู้ (Motivation to learn) นักศึกษาผู้ใหญ่อาจจะมีเหตุจูงใจในการเรียนสิ่งใด ๆ ด้วยเหตุผลมากมาย เช่น เพื่อการเปลี่ยนแปลงอาชีพเพื่อความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน หรืออยากจะเรียนรู้เพื่อค้นหาความรู้ใหม่ ๆ ซึ่งปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจของมาสโลว์ (Maslow, 1974 หน้า 80) ได้เสนอทฤษฎีแรงจูงใจของมนุษย์ในลักษณะของลำดับขั้นความต้องการ (Hierarchy of needs) โดยลำดับขั้นที่สำคัญ 5 ขั้นตอน ดังที่แสดงในภาพ

ภาพที่ 3 ลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์

ขั้นที่ 1: ความต้องการทางด้านร่างกายหรือทางสรีรวิทยา (Bodily needs of physiological needs) เป็นความต้องการที่มาสโลว์และนักจิตวิทยาเห็นว่าเป็นความต้องการระดับแรกสุด ได้แก่ อาหาร น้ำ เพื่อบรรเทาความหิว ความต้องการทางเพศ การพักผ่อน นอนหลับ การได้หย่อนใจ

ขั้นที่ 2: ความต้องการได้รับความปลอดภัย (Safety needs) จะเกิดขึ้นเมื่อความต้องการขั้นที่ 1 ได้รับการตอบสนองแล้ว มนุษย์ก็จะแสวงหาความมั่นคง การป้องกันภัยอันตรายต่าง ๆ ถ้าหากไม่ได้รับการสนองตอบ คนเราอาจหาทางหลบหนีไปจากสภาพนั้น ๆ ก็ได้

ขั้นที่ 3: ต้องการความรักและความเข้าใจเป็นสมาชิกในกลุ่ม (Love and belonging needs) เพราะว่าการได้รับความอบอุ่น การยอมรับจากสมาชิกหรือเพื่อน ๆ ในกลุ่ม ต้องการทราบว่าตนเองมีฐานะอย่างไรในกลุ่มนั้น

ขั้นที่ 4: ต้องการได้รับการยกย่องในด้านความมีชื่อเสียงและเกียรติยศ (Self-esteem needs) ซึ่งหมายถึงลักษณะที่เกี่ยวเนื่องกับการได้รับความเคารพ ความเชื่อมั่นอื่น ๆ ทำให้เกิดความรู้สึกอิสระ มีเสรีภาพ และความมีชื่อเสียงในด้านต่าง ๆ

ขั้นที่ 5: ต้องการได้กระทำตามความสามารถที่เป็นจริง (Self-actualization needs) เป็นขั้นตอนสุดท้ายของความต้อการและเป็นความต้อการสูงสุดของบุคคล เพื่อแสดงถึงสิ่งที่เขา มีความสามารถและศักยภาพที่จะกระทำได้

มาสโลว์ ได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ความต้อการเหล่านั้นจะเริ่มจากขั้นต่ำสุดแล้วจึงแสวงหาเพิ่มขึ้นในระดับความพอใจ (Satisfaction) สูงขึ้นเรื่อย ๆ จากขั้นที่ 1, ขั้นที่ 2 แล้วนำไปสู่ขั้นที่ 3 หรือขั้นที่ 4 ต่อไป ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนก็ต้อให้นักศึกษาได้มีความพร้อม มีความต้อการที่จะเรียนรู้ในขั้นต่อ ๆ ไป มีความปลอดภัยในสถานที่เรียน มีการยอมรับในกลุ่มผู้เรียนได้รับความรักความเข้าใจ โดยเฉพาะผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่จะรักศักดิ์ศรีของตน หากได้รับการยอมรับการยกย่องชมเชยจะเป็นกำลังใจในการเรียน ทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามความต้อการในการเรียนยิ่งขึ้น

ทฤษฎีเกสตัลท์ (Gestalt theory)

แนวความคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ของทฤษฎีนี้ คือการเรียนรู้เป็นกระบวนการทางความคิดซึ่งเป็นกระบวนการภายในตัว บุคคลจะเรียนรู้จากสิ่งเร้าที่เป็นส่วนรวมได้ดีกว่าส่วนย่อย หลักการจัดการเรียนการสอนโดยเสนอภาพรวมก่อนการเสนอส่วนย่อย ส่งเสริมให้นักศึกษามีประสบการณ์มากและหลากหลายซึ่งช่วยให้นักศึกษาสามารถคิดแก้ปัญหา คิดริเริ่มและเกิดการเรียนรู้แบบหยั่งเห็นได้ โดยนักจิตวิทยา แมกซ์เวอร์ไธเมอร์ (Max Wertheimer) เคอร์ท เลอวิท (Kurt Lewin) และ เคอร์ท คอฟฟ์กา (Kurt Koffka) กลุ่มนี้มีความคิดว่า การเรียนรู้เกิดได้จากการจัดสิ่งเร้าต่าง ๆ มารวมกัน เริ่มต้นจากการรับรู้โดยส่วนรวมก่อนแล้วจึงสามารถวิเคราะห์เรื่องการเรียนรู้ส่วนย่อยทีละส่วนต้อไป นั่นคือการเรียนรู้ของบุคคลจะเป็นไปได้ด้วยดีและสร้างสรรค์ถ้าเขาได้มีโอกาสเห็นภาพรวมทั้งหมดของสิ่งที่เขาจะเรียนเสียก่อนเมื่อเกิดภาพรวมทั้งหมดแล้วก็เป็นาง่ายที่บุคคลนั้นจะเรียนสิ่งที่ละเอียดปลีกย่อยซึ่งในปัจจุบันได้มีผู้นำเอาวิธีการเรียนรู้ของกลุ่มเกสตัลท์มาใช้อย่างกว้างขวาง โดยที่เชื่อในผลการศึกษาค้นคว้าที่ พบว่าถ้าให้นักศึกษาได้เรียนรู้โดยหลักของเกสตัลท์แล้ว นักศึกษาจะมีสติปัญญาและความคิดสร้างสรรค์และความรวดเร็วในการเรียนรู้เพิ่มขึ้นรูปแบบแรงจูงใจของเคลเลอร์ (Keller's ARCS Model)

แนวคิดเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของเคลเลอร์ (Keller's) ได้รับการนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน และการทำกิจกรรมมากยิ่งขึ้นเขาได้เสนอรูปแบบ ARCS เพื่อชักจูงใจและกระตุ้นให้เกิดความสนใจโครงการฝึกอบรม ซึ่งรูปแบบดังกล่าวนี้มีองค์ประกอบ 4 ประการ ดังนี้

1. ความตั้งใจ (Attention) สิ่งสำคัญประการแรกสุดก็คือ ความตั้งใจและความสนใจของผู้เรียนการเอาใจใส่และการเอาใจจริงเอาใจจึงเป็นปัจจัยกระตุ้นการเรียนรู้แรกสุด

2. ความสัมพันธ์เกี่ยวข้อง (Relevance) ผู้เรียนจะต้องมองเห็นความสัมพันธ์และสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการทำกิจกรรมที่เขารับผิดชอบอยู่ ตลอดจนความสำคัญของการเรียน

3. ความเชื่อมั่น (Confidence) แรงจูงใจในการเรียนรู้จะเพิ่มขึ้นเนื่องจากความเชื่อมั่นของผู้เรียน ซึ่งจะช่วยให้เขาสามารถบรรลุเป้าหมาย และประสบความสำเร็จในกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้

4. ความพึงพอใจ (Satisfaction) ผู้เรียนที่ได้รับรางวัลจากภายนอก เช่น ประกาศนียบัตร วุฒิบัตร จะมีความพึงพอใจในการเรียน แม้ว่าความพึงพอใจที่เกิดจากภายใน (Internal satisfaction) จะมีความสำคัญมากกว่าเพราะสามารถจูงใจไปสู่การเรียนรู้เพิ่มขึ้นในกิจกรรมอื่น ๆ ต่อไป

การนำไปประยุกต์กับการจัดการเรียนการสอน

การจัดการศึกษาเพื่อสนองความต้องการของนักศึกษา เพื่อให้นักศึกษาได้รับการเรียนการสอนที่หลากหลาย เพื่อเป็นพื้นฐานในการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ แนะนำการศึกษาและอาชีพให้นักศึกษารู้จักตนเองและอาชีพต่าง ๆ ตั้งแต่ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อเด็กเรียนตามความสนใจ ความถนัดและความต้องการ

1. ครูต้องมีทัศนคติที่ดีต่อนักศึกษา โดยมีความกระตือรือร้น (Enthusiasm) ในการชักจูงใจการใช้เวลาเสียที่ไพเราะ สายตาที่เป็นมิตร ภาษาท่าทางในการชักชวนให้นักศึกษาเกิดความสนใจ และกระตือรือร้นในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ

2. ครูผู้สอนควรหาหนทางให้นักศึกษาเกิดความรู้สึกได้รับการยอมรับ (Esteem) โดยการชักจูงให้มีส่วนช่วยเหลือในการอภิปรายกลุ่มหรือร่วมสาธิตกิจกรรมที่มีความถนัด การเข้าร่วมเป็นสมาชิกของกลุ่ม

3. ควรอยู่บนมาตรฐานที่เด่นชัด (Explicit standards) และการปฏิบัติที่นิยมโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

4. การจัดการเรียนการสอนควรกำหนดให้มีความชัดเจน ซึ่งสามารถนำไปสู่ความรู้ใหม่ที่ได้เรียนรู้ว่าเป็นผู้ที่ได้รับประสบการณ์จากการเรียน รวมทั้งต้องประเมินผลและให้การรับรองผลงานนั้นได้

5. การรวบรวมประจักษ์พยานจากการประเมิน (Assessment) ด้วยวิธีการสังเกตจากการทำแบบฝึกหัด การทำกิจกรรมใบงาน ผสมผสานกับการปฏิบัติงานโดยวิธีการอื่น ๆ เช่น การตั้งคำถามหรือการทดสอบ การตอบคำถามของครู

จากที่ได้กล่าวมาสรุปได้ว่า การเรียนรู้สามารถเกิดขึ้นได้อย่างหลากหลายสถานการณ์ด้วยกัน ถ้าหากมีองค์ประกอบและปัจจัยที่เหมาะสม การเรียนรู้ก็อาจจะเกิดได้ง่ายขึ้น ดังนั้น ในการจัดการเรียนการสอนหรือกิจกรรมต่าง ๆ จึงควรคำนึงถึงเสมอ ๆ โดยเฉพาะองค์ประกอบหรือการที่ได้กล่าวมาจะมีส่วนส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่ ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ว่ามี

ประสิทธิภาพ โดยที่ครูผู้สอนและผู้เกี่ยวข้องในการจัดการเรียนการสอนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ตามความเหมาะสม ทั้งนี้เกณฑ์และแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ของผู้ใหญ่จะช่วยเป็นพื้นฐานทางด้านทฤษฎี เมื่อทำความเข้าใจแล้วก็นำแนวทางนั้น ๆ ไปใช้ในการเรียนการสอนหรือการทำกิจกรรมได้อย่างถูกต้องมากขึ้น

หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศให้ใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เมื่อวันที่ 18 กันยายน พ.ศ. 2551 เป็นหลักสูตรที่มุ่งจัดการศึกษาเพื่อตอบสนองอุดมการณ์การจัดการศึกษาตลอดชีวิต การสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ ตามปรัชญา “คิดเป็น” เพื่อสร้างคุณภาพชีวิตและสังคม มีการบูรณาการอย่างสมดุลระหว่างปัญญา ศิลธรรม และวัฒนธรรม มุ่งสร้างพื้นฐานการเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และพัฒนาความสามารถเพื่อการทำงานที่มีคุณภาพ โดยให้ภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมจัดการศึกษาให้ตรงตามความต้องการของผู้เรียนและสามารถตรวจสอบได้ว่า การศึกษานอกระบบเป็นกระบวนการของการพัฒนาชีวิตและสังคมสามารถพึ่งพาตนเองได้ และรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง เป็นหลักสูตรที่มีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหาความต้องการของบุคคลที่อยู่ในระบบโรงเรียน ซึ่งเป็นผู้มีความรู้ประสบการณ์จากการทำงานและการประกอบอาชีพ หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดหลักการไว้ดังนี้

1. เป็นหลักสูตรที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นด้านสาระการเรียนรู้ เวลาเรียน และการจัดการเรียนรู้ โดยเน้นการบูรณาการเนื้อหาให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตความแตกต่างของบุคคลและชุมชนสังคม
2. ส่งเสริมให้มีการเทียบโอนผลการเรียนจากการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย
3. ส่งเสริมให้นักศึกษาได้พัฒนาและเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยตระหนักว่า นักศึกษามีความสำคัญ สามารถพัฒนาตนเองได้ตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ
4. ส่งเสริมให้ภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

จุดมุ่งหมายของหลักสูตร

หลักสูตรการศึกษานอกระบบการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม มีสติปัญญา มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีศักยภาพในการประกอบอาชีพและการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ต้องการ จึงกำหนดจุดหมาย ดังต่อไปนี้

1. มีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข
2. มีความรู้พื้นฐานสำหรับการดำรงชีวิต และการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

3. มีความสามารถในการประกอบสัมมาอาชีพให้สอดคล้องกับความสนใจความถนัด และทันความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง

4. มีทักษะการดำเนินชีวิตที่ดี และสามารถจัดการกับชีวิต ชุมชน สังคม ได้อย่างมีความสุขตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

5. มีความเข้าใจประวัติศาสตร์ชาติไทย ภูมิใจในความเป็นไทย โดยเฉพาะภาษา ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี กีฬา ภูมิปัญญาไทย ความเป็นพลเมืองดี ปฏิบัติตนตามหลักธรรมของศาสนา ยึดมั่นในวิถีชีวิต และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

6. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

7. เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ มีทักษะในการแสวงหาความรู้ สามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ และบูรณาการความรู้มาใช้ในการพัฒนาตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ กลุ่มเป้าหมายประชาชนทั่วไปที่เรียนหรือศึกษาหาความรู้จากการศึกษาที่ไม่ได้อยู่ในระบบโรงเรียน

โครงสร้างของหลักสูตร

เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นตามหลักการ จุดหมาย และมาตรฐานการเรียนรู้ ที่กำหนดไว้ให้สถานศึกษาและภาคีเครือข่ายมีแนวปฏิบัติในการจัดหลักสูตรสถานศึกษา จึงได้กำหนดโครงสร้างของหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2551 ไว้ดังนี้

1. ระดับการศึกษา แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

- 1.1 ระดับประถมศึกษา
- 1.2 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
- 1.3 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

2. สาระการเรียนรู้

สาระการเรียนรู้ประกอบด้วย 5 สาระ ดังนี้

2.1 สาระทักษะการเรียนรู้ เป็นสาระเกี่ยวกับการเรียนรู้ด้วยตนเอง การใช้แหล่งเรียนรู้ การจัดการความรู้ การคิดเป็น และการวิจัยอย่างง่าย

2.2 สาระความรู้ขั้นพื้นฐาน เป็นสาระเกี่ยวกับภาษาและการสื่อสาร คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี

2.3 สาระทักษะการดำเนินชีวิต เป็นสาระเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยในการดำเนินชีวิต ศิลปะและสุนทรียภาพ

2.4 สารระการพัฒนาสังคม เป็นสาระเกี่ยวกับภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ การเมือง การปกครอง วัฒนธรรม ประเพณี หน้าที่พลเมือง และการพัฒนาตนเอง ครอบคลุมชุมชน สังคม

2.5 สารระการประกอบอาชีพ เป็นสาระเกี่ยวกับการมองเห็นช่องทาง และการตัดสินใจ ประกอบอาชีพ ทักษะในอาชีพ การจัดการอาชีพอย่างมีคุณธรรมและการพัฒนาอาชีพอย่างมีความมั่นคง

3. กิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต

กิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตเป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนพัฒนา ตนเอง ครอบคลุม ชุมชน สังคม

4. มาตรฐานการเรียนรู้

หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนด มาตรฐานการเรียนรู้ ตามสารระการเรียนรู้ทั้ง 5 สารระ ที่เป็นข้อกำหนดคุณภาพของผู้เรียน ดังนี้

4.1 มาตรฐานการเรียนรู้การศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละสารระการเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนจบหลักสูตร

4.2 มาตรฐานการเรียนรู้ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นมาตรฐานการเรียนรู้ ในแต่ละสารระการเรียนรู้เมื่อผู้เรียนเรียนจบในแต่ละระดับตามหลักสูตร

5. เวลาเรียน

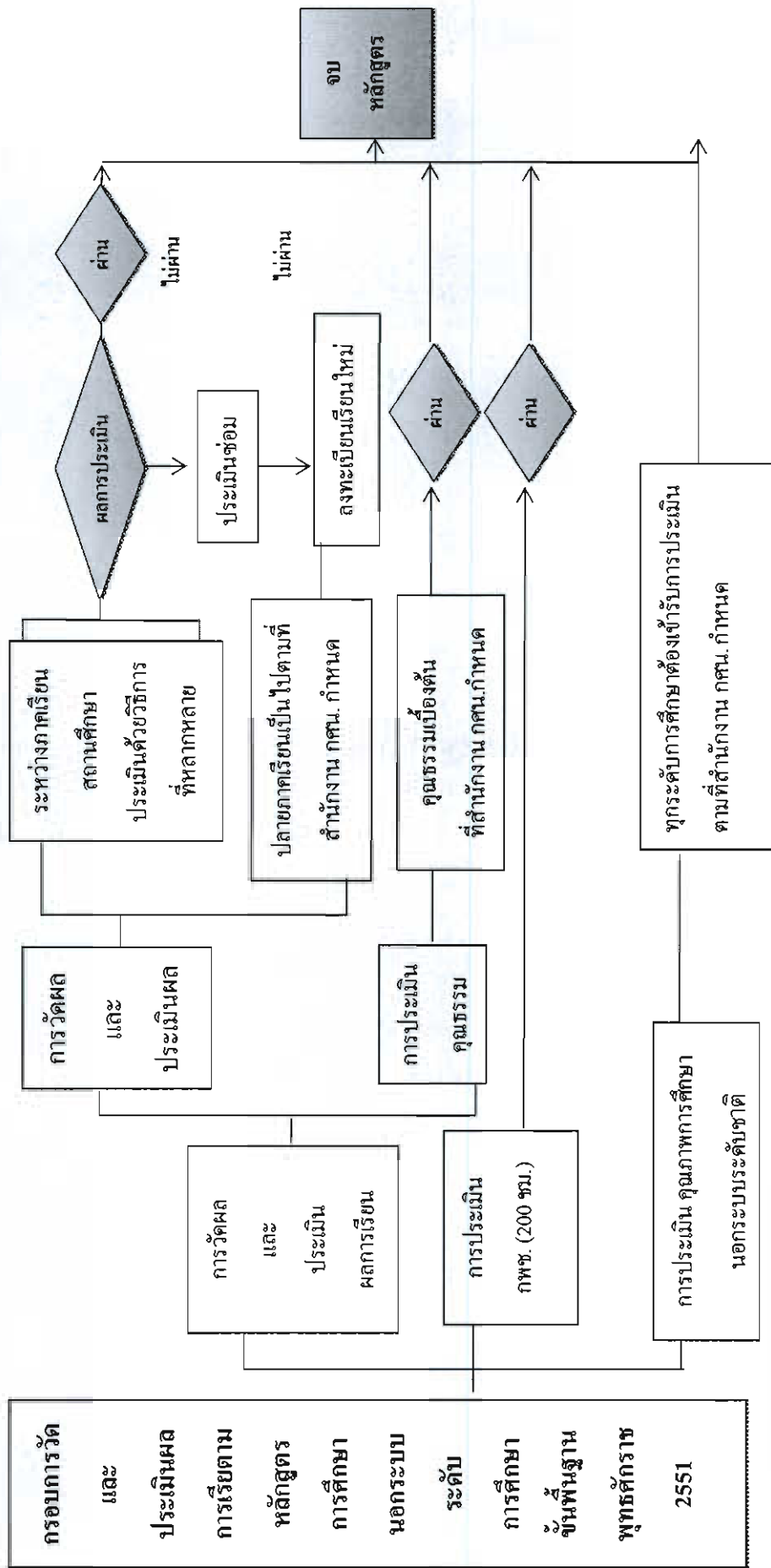
ในแต่ละระดับใช้เวลาเรียน 4 ภาคเรียน ยกเว้นกรณีที่มีการเทียบโอนผลการเรียน ทั้งนี้ ผู้เรียนต้องลงทะเบียนเรียนในสถานศึกษาอย่างน้อย 1 ภาคเรียน

6. หน่วยกิต ใช้เวลาเรียน 40 ชั่วโมง มีค่าเท่ากับ 1 หน่วยกิต

ตารางที่ 1 โครงสร้างหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
(หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551)

ที่	สาระการเรียนรู้	จำนวนหน่วยกิต					
		ประถมศึกษา		มัธยมศึกษาตอนต้น		มัธยมศึกษาตอนปลาย	
		วิชาบังคับ	วิชาเลือก	วิชาบังคับ	วิชาเลือก	วิชาบังคับ	วิชาเลือก
1.	ทักษะการเรียนรู้	5		5		5	
2.	ความรู้พื้นฐาน	12		16		20	
3.	การประกอบอาชีพ	8		8		8	
4.	ทักษะการดำเนินชีวิต	5		5		5	
5.	การพัฒนาสังคม	6		6		6	
	รวม	36	12	40	16	44	32
		48 หน่วยกิต		56 หน่วยกิต		76 หน่วยกิต	
	กิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต	200 ชั่วโมง		200 ชั่วโมง		200 ชั่วโมง	

หมายเหตุ: วิชาเลือกในแต่ละระดับ สถานศึกษาต้องจัดให้ผู้เรียน เรียนรู้จากการทำโครงการงานจำนวนอย่างน้อย 3 หน่วยกิต มีทั้งหมด 16 วิชา ดังนี้ วิชาแผนพัฒนาความคิด วิชาคิดเป็นกับปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง วิชาการอ่านเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต วิชาบันทึกไว้ได้ประโยชน์ วิชารักษ์ท้องถิ่น วิชาการขายและการตลาด วิชาประวัติประเทศมหาอำนาจของโลก วิชาการพัฒนาแผนและโครงการอาชีพ วิชาภาษาอังกฤษเพื่อการศึกษาต่อ วิชาภาษาอังกฤษสำหรับการท่องเที่ยว วิชาหลักการเกษตรอินทรีย์ วิชาอาเซียนศึกษา วิชาความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย วิชาลำดับและอนุกรม วิชาความน่าจะเป็น และวิชาโครงการงานเพื่อพัฒนาอาชีพ

ภาพที่ 4 กรอบการวัดและประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรการศึกษาจากระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (หลักสูตรการศึกษาจากระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551)

สาระการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

พุทธศักราช 2551

1. สาระการเรียนรู้ทั้ง 5 สาระ คือ ทักษะการเรียนรู้ ความรู้พื้นฐาน การประกอบอาชีพ ทักษะการดำเนินชีวิต และการพัฒนาสังคม
2. จำนวนหน่วยกิตในแต่ละระดับ ดังนี้
 - 2.1 ระดับประถมศึกษา ไม่น้อยกว่า 48 หน่วยกิต
แบ่งเป็นวิชาบังคับ 36 หน่วยกิต และวิชาเลือกไม่น้อยกว่า 12 หน่วยกิต
 - 2.2 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ไม่น้อยกว่า 56 หน่วยกิต
แบ่งเป็นวิชาบังคับ 40 หน่วยกิต และวิชาเลือกไม่น้อยกว่า 16 หน่วยกิต
 - 2.3 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ไม่น้อยกว่า 76 หน่วยกิต
แบ่งเป็นวิชาบังคับ 44 หน่วยกิต และวิชาเลือกไม่น้อยกว่า 32 หน่วยกิต
3. ผู้เรียนต้องทำกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับละไม่น้อยกว่า 200 ชั่วโมง
4. การจัดกระบวนการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษา

ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

หลักสูตรการศึกษานอกระบบการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่สถานศึกษา นำไปใช้จัดการเรียนรู้นั้น ประกอบด้วยสาระการเรียนรู้ 5 สาระ คือ ทักษะการเรียนรู้ ความรู้พื้นฐาน การประกอบอาชีพ ทักษะการดำเนินชีวิต และการพัฒนาสังคม โดยโครงสร้างหลักสูตรได้กำหนด จำนวนหน่วยกิตในแต่ละระดับ ทั้งวิชาบังคับและวิชาเลือก ซึ่งผู้เรียนทุกคนต้องเรียนวิชาบังคับ ตามที่กำหนด สำหรับวิชาเลือกให้ผู้เรียนเลือกเรียนได้ ตามแผนการเรียนรู้อันเป็นรายบุคคลและ/หรือกลุ่ม โดยเลือกเรียนในสาระการเรียนรู้ใดสาระการเรียนรู้หนึ่ง หรือหลายสาระการเรียนรู้ ให้ครบจำนวนหน่วยกิตตามโครงสร้างหลักสูตรในแต่ละระดับตามความต้องการของผู้เรียน ซึ่งผู้ลงทะเบียนเป็นนักศึกษาจะต้องลงทะเบียนเรียนหมวดวิชาบังคับและหมวดวิชาเลือกตามรายวิชา บังคับและวิชาเลือก ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ดังนี้

ตารางที่ 2 รายวิชาบังคับตาม โครงสร้างหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551)

มาตรฐานที่	ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย		หน่วยกิต
	รหัสรายวิชา	รายวิชา	
สาระทักษะการเรียนรู้			
1.1-1.5	ทร 31001	ทักษะการเรียนรู้	5
สาระความรู้พื้นฐาน			
2.1	พท31001	ภาษาไทย	5
2.1	พต31001	ภาษาอังกฤษเพื่อชีวิตและสังคม	5
2.2	พค31001	คณิตศาสตร์	5
2.2	พว31001	วิทยาศาสตร์	5
สาระการประกอบอาชีพ			
3.1	อช31001	ช่องทางการขยายอาชีพ	2
3.1-3.2	อช31002	ทักษะการขยายอาชีพ	4
3.4	อช31003	พัฒนาอาชีพให้มีความมั่นคง	2
สาระทักษะการดำเนินชีวิต			
4.1	ทช31001	เศรษฐกิจพอเพียง	1
4.2	ทช31002	สุขศึกษา พลศึกษา	2
4.3	ทช31002	ศิลปศึกษา	2
สาระการพัฒนาสังคม			
5.1	สก31001	สังคมศึกษา	3
5.2-5.3	สก31002	ศาสนาและหน้าที่พลเมือง	2
5.4	สก31003	การพัฒนาตนเอง ชุมชน สังคม	1

หมายเหตุ รายวิชาเลือกสถานศึกษาและนักเรียนร่วมกันกำหนดการพิจารณาเลือกรายวิชาต่าง ๆ ลงทะเบียนเรียน

1. ผู้สอน นักศึกษา และผู้เกี่ยวข้อง ร่วมกันพิจารณาจัดรายวิชาต่าง ๆ ลงทะเบียนเรียนในแต่ละภาคเรียน
2. พิจารณาจำนวนหน่วยกิตที่ต้องลงทะเบียนเรียนในแต่ละภาคเรียนให้เป็นไปตามที่กำหนด คือ ระดับประถมศึกษาภาคเรียนละไม่เกิน 14 หน่วยกิต ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นภาคเรียนละไม่เกิน 16 หน่วยกิต และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ภาคเรียนละไม่เกิน 20 หน่วยกิต
3. พิจารณารายวิชาที่ต้องเรียนรู้ตามลำดับ ก่อน-หลัง หรือตามสถานการณ์รายวิชาใด ต้องเรียนก่อนก็กำหนดไว้ในภาคเรียนแรก ๆ
4. ความต่อเนื่องของการลงทะเบียนในรายวิชาต่าง ๆ สถานศึกษาอาจมีการพิจารณาลงทะเบียนเรียนในภาคเรียนเดียวกัน หรือภาคเรียนถัดไป ทั้งนี้การลงทะเบียนในภาคเรียนเดียวกันต้องจัดการเรียนรู้ตามลำดับก่อน-หลังของเนื้อหา
5. กระจายรายวิชาที่ยาก และรายวิชาที่ง่ายให้คละกันไปในแต่ละภาคเรียน เช่น แยกรายวิชา คณิตศาสตร์กับภาษาอังกฤษ ซึ่งไม่ควรลงทะเบียนเรียนในภาคเรียนเดียวกัน

รายวิชาเลือก

จากโครงสร้างหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ทั้ง 3 ระดับ คือ ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย มีรายวิชาที่ให้เลือกรเรียนจำนวน 12, 16 และ 32 หน่วยกิต ตามลำดับในส่วนรายวิชาที่ให้เลือกนั้น ผู้เรียนสามารถเลือกได้ตามความต้องการ หรือตามปัญหาของสังคม หรือของผู้เรียนในขณะนั้น โดยรายวิชาเลือกเหล่านี้ อาจจะได้มาจากที่สำนักงานการศึกษานอกระบบหรือสถานศึกษาพัฒนาขึ้นตามความต้องการของผู้เรียนการลงทะเบียนเรียนรายวิชา

เกณฑ์การจบหลักสูตร

1. เกณฑ์การประเมินการเรียนรู้รายวิชาตามโครงสร้างหลักสูตร ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายตามเกณฑ์ ไม่น้อยกว่า 76 หน่วยกิต แบ่งเป็นรายวิชาบังคับ 44 หน่วยกิต และวิชาเลือก ไม่น้อยกว่า 32 หน่วยกิต

2. ผ่านเกณฑ์การประเมินกิจกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตไม่น้อยกว่า 200 ชั่วโมง

3. ผ่านการประเมินคุณธรรมในระดับพอใช้ขึ้นไป

4. เข้ารับการประเมินคุณภาพการศึกษานอกระบบระดับชาติ

วิธีการจัดการเรียนรู้

วิธีการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จะมีวิธีเดียวกัน คือ วิธีเรียนของการศึกษานอกระบบ ที่สามารถจัดการเรียนรู้ได้หลายรูปแบบ

เช่น การเรียนรู้แบบพบกลุ่ม การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้แบบทางไกล การเรียนรู้แบบชั้นเรียน และการเรียนรู้แบบอื่น ๆ ซึ่งในแต่ละวิธีเรียน ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง หรือหลายรูปแบบก็ได้ แต่ทั้งนี้ต้องขึ้นอยู่กับความพร้อมของสถานศึกษาด้วย

ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอบางละมุง ได้กำหนดให้นักศึกษาการศึกษานอกระบบระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ให้มาพบกลุ่มทุกวันอาทิตย์ ตั้งแต่เวลา 09.00-16.00 น. จำนวนไม่น้อยกว่า 18 ครั้ง ตลอดภาคเรียนใน 1 ปี ได้แบ่งเป็น 2 ภาคเรียน ภาคเรียนที่ 1 จะเริ่มต้นตั้งแต่เดือน พฤษภาคม สิ้นสุดการสอบเดือน กันยายน และภาคเรียนที่ 2 จะเริ่มต้นตั้งแต่เดือน พฤศจิกายน ถึง เดือน มีนาคม ของทุก ๆ ปีเป็นการจัดการเรียนรู้ที่กำหนดให้ผู้เรียนมาพบกันมีครูเป็นผู้ดำเนินการให้เกิดกระบวนการกลุ่ม เพื่อให้มีการอภิปราย แลกเปลี่ยนเรียนรู้และหาข้อสรุปทุกสัปดาห์ ครูจะต้องจัดให้มีการพบกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เรียนด้วยกัน ครูมีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวก ใช้เวลาในการพบกลุ่มอย่างน้อยสัปดาห์ละ 9 ชั่วโมง ข้อควรคำนึงในการเรียนรู้แบบพบกลุ่ม

1. จัดพบกลุ่มในรายวิชาที่ยากปานกลาง
2. เน้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียนและผู้เรียนกับครู
3. ผู้เรียนมีการศึกษาค้นคว้างานเดี่ยว งานกลุ่ม ทำโครงการ
4. ครูจัดกระบวนการกลุ่มที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และสอดแทรกกระบวนการคิดเป็นให้ ผู้เรียนได้ฝึกคิดวิเคราะห์ ในแต่ละวิชาที่เชื่อมโยงสู่การประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงและอาจสอนเพิ่มเติมในบางเนื้อหาที่ผู้เรียนต้องการ มีการสอบย่อย (QUIZ) พบกลุ่มสัปดาห์ละ 9 ชั่วโมงเป็นอย่างน้อย แต่ถ้าสามารถจัดเวลาพบกลุ่มได้มากขึ้นจะมีประโยชน์ต่อผู้เรียนเป็นอย่างยิ่ง

การเรียนรู้แบบพบกลุ่ม

มีขั้นตอนการดำเนินการดำเนินการ ดังนี้

1. การนำเสนอผลจากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองหรืองานกลุ่มโดยผู้เรียน ซึ่งเป็นการทำกิจกรรมตามที่ได้รับมอบหมายจากการพบกลุ่มครั้งก่อน ครูทำหน้าที่กระตุ้นให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันและสรุปองค์ความรู้ร่วมกันระหว่างผู้เรียนและครู
2. การจัดการเรียนการสอนตามสาระการเรียนรู้ที่ได้วางแผนร่วมกันไว้แล้วระหว่างครูและผู้เรียน โดยครูเป็นผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ เพิ่มเติมความรู้หรือเนื้อหาสาระที่จำเป็น ที่ผู้เรียนยังไม่เข้าใจและต้องการจะเรียนรู้โดยอาจสอนเพิ่มเติมในบางเนื้อหาที่ผู้เรียนต้องการ หรือจัดสอนเสริมนอกเหนือจากเวลาพบกลุ่ม (โดยเฉพาะในเนื้อหาที่ผู้เรียนไม่สามารถเรียนด้วยตนเองได้ เช่น คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ วิทยาศาสตร์)

3. การนำเสนอโครงการ โดยผู้เรียนนำเสนอความคิด และความก้าวหน้าในการทำงาน โครงการต่อกลุ่มใหญ่เพื่อให้ผู้เรียนคนอื่นและครูช่วยกันวิเคราะห์ ชักถามให้ข้อเสนอแนะ คำแนะนำ ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นการต่อยอดทางความคิดและนำไปสู่การพัฒนาโครงการ ในสัปดาห์ต่อไป การนำเสนอโครงการเช่นนี้จะนำไปอย่างต่อเนื่องทุกครั้งที่พบกลุ่มจนสิ้นสุดภาคเรียน

4. การสอบย่อย (QUIZ) เป็นการทดสอบความรู้ความเข้าใจสาระเนื้อหา โดยครูและสถานศึกษาเป็นผู้จัดทำข้อสอบย่อย ในลักษณะ ถาม-ตอบ ให้ผู้เรียนตอบคำถามแบบเขียนสั้น ๆ ในลักษณะการสรุปความคิดรวบยอด ที่เป็นความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาในรายวิชานั้น ของตัวผู้เรียนเอง

5. การฝึกกระบวนการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการ “คิดเป็น” ให้ผู้เรียนฝึกคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์และแสวงหาความรู้ด้วยตนเองจากสื่อ เช่น สถานการณ์จริง ข่าวหนังสือพิมพ์ บทความที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาวิชาที่กำลังเรียนรู้ ครูทำหน้าที่เป็นผู้กระตุ้น เสริมแรง ใช้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมให้ผู้เรียนทุกคนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันตลอดช่วงเวลาการพบกลุ่ม โดยครูควรตั้งคำถามปลายเปิดให้ผู้เรียนได้คิด ร่วมอภิปรายเพื่อหาคำตอบจากประเด็นปัญหาและพยายามเชื่อมโยงเรื่องที่เรียนรู้จากรายวิชานั้นเข้าสู่วิถีชีวิตของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียน ได้มองเห็นประโยชน์จากการพบกลุ่ม

6. การฝึกให้ผู้เรียนได้แสดงออกเพื่อให้สามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้ เช่น การนำเสนอ งานประกอบการใช้สื่อ การฝึกพูดในโอกาสต่าง ๆ การใช้ภาษาไทยที่ถูกต้อง การฟังและการจับประเด็นสำคัญการพูด/ การเขียนเพื่อสรุปใจความสำคัญ ฯลฯ

7. การวางแผนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต่อเนื่อง เป็นการกำหนดข้อตกลงร่วมกันในกลุ่ม การนัดหมายกิจกรรมต่าง ๆ ที่ผู้เรียนต้องทำระหว่างสัปดาห์ รวมทั้งการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ครูจะต้องเน้นย้ำให้ผู้เรียนไปศึกษาค้นคว้าตามแผนการเรียนรู้ที่ได้ร่วมกันกำหนดไว้ โดยเน้นเป็นพิเศษสำหรับผู้ที่จะมานำเสนอสัปดาห์ต่อไป และกำหนดภารกิจสำหรับผู้เรียนคนอื่น ๆ ด้วย

8. การติดตามและช่วยเหลือ อาจใช้กระบวนการติดตามช่วยเหลือ โดยเพื่อนกลุ่มเพื่อน จัดให้มีการปรึกษาหารือกันระหว่างผู้เรียน หรือใช้ระบบหัวหน้ากลุ่มผู้เรียน

การจัดกระบวนการเรียนรู้

การจัดกระบวนการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนมีความสามารถในการเรียนรู้ตามปรัชญาพื้นฐานของการศึกษานอกโรงเรียน “คิดเป็น” โดยเน้นพัฒนาการแสวงหาความรู้ประยุกต์ใช้ความรู้และสร้างองค์ความรู้สำหรับตนเอง ชุมชนและสังคม ซึ่งมีรูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ ดังนี้

1. การจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยมิครู/ ผู้รู้/ ผู้เชี่ยวชาญในเนื้อหา นั้น ๆ เป็นผู้ถ่ายทอดเนื้อหาในการถ่ายทอดเนื้อหาของครูต้องเปิด โอกาสให้ผู้เรียนซักถาม แสดงความคิดเห็นได้ โดยเพิ่มการเขียนถาม/ ตอบ หลังการบรรยาย รวมทั้งมีการจัด โอกาสให้ฝึกในห้องปฏิบัติการ และจัดเวลาให้คำปรึกษา

2. การจัดกระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษา กับผู้สอน และนักศึกษา กับนักศึกษา โดยกระตุ้นให้นักศึกษาคอบพร้อม กับใช้กิจกรรมลักษณะที่เน้นการสื่อสาร เช่น กิจกรรมคู่ กิจกรรมกลุ่มและการจัดที่นั่งในชั้นเรียนต้องเหมาะสม เชื้อต่อการดำเนินกิจกรรม

3. การจัดให้มีการปรับบทบาทแก่นักศึกษา ใช้การแบ่งนักศึกษานเป็นกลุ่มเล็ก ๆ โดยที่แต่ละกลุ่มจะได้รับมอบหมายงานให้ปฏิบัติ ในการจัดการเรียนการสอนครูจะสอดแทรกกิจกรรม 3 ลักษณะ คือ กิจกรรมที่เน้นการให้นักศึกษาได้รับข้อมูล/ข้อเท็จจริง กิจกรรมที่ให้นักศึกษาเรียนรู้ด้วยการ ได้ลงมือปฏิบัติ/ สังเกตและกิจกรรมการสะท้อนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้สอนกับนักศึกษา

4. การติดตามและช่วยเหลือนักศึกษา โดยอาจใช้กระบวนการติดตามช่วยเหลือโดยเพื่อน/ กลุ่มเพื่อน จัดให้มีการปรึกษาหารือกันระหว่างผู้สอนกับนักศึกษา ใช้ผู้ช่วยสอน ใช้ระบบหัวหน้ากลุ่มนักศึกษาใช้แฟ้มสะสมผลงาน ใช้การเรียนแบบทีม ใช้ E-mail, Discussion boards และ Internet เป็นต้น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2556, หน้า 7-16)

การเรียนรู้แบบต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น สถานศึกษาและผู้เรียนจะร่วมกันกำหนดโดยใน แต่ละรายวิชาจะเลือกการเรียนรู้แบบใดแบบหนึ่งหรือหลายแบบก็ได้ ขึ้นอยู่กับความยากง่ายของเนื้อหาในรายวิชานั้น ๆ โดยให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตและการทำงานของนักศึกษา รวมทั้งขึ้นอยู่กับความพร้อมของสถานศึกษาด้วย และสถานศึกษาสามารถจัดให้มีการสอนเสริมได้ในทุกรูปแบบการเรียนรู้ เพื่อเพิ่มเติมความรู้ให้บรรลุมาตรฐานการเรียนรู้ โดยเฉพาะผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่

2. การพัฒนารูปแบบการสอน

รูปแบบการสอน/ รูปแบบการเรียนการสอน (Teaching/ Instructional model) คือแบบแผนการดำเนินการสอนที่ได้รับการจัดเป็นระบบ อย่างสัมพันธ์สอดคล้องกับทฤษฎี/ หลักการเรียนรู้หรือการสอนที่รูปแบบนั้นยึดถือ และได้รับการพิสูจน์ทดสอบว่ามีประสิทธิภาพสามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายเฉพาะของรูปแบบนั้น ๆ โดยทั่วไปแบบแผนการดำเนินการสอนดังกล่าว มักประกอบด้วย ทฤษฎี/ หลักการที่รูปแบบนั้นยึดถือและกระบวนการสอนที่มีลักษณะ เฉพาะอันจะนำผู้เรียนไปสู่จุดมุ่งหมายเฉพาะที่รูปแบบนั้นกำหนด ซึ่งผู้สอนสามารถนำไปใช้เป็นแบบแผนหรือแบบอย่างในการจัดและดำเนินการสอนอื่น ๆ ที่มีจุดมุ่งหมายเฉพาะเช่นเดียวกันได้ สำหรับการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัย ขอใช้คำว่า รูปแบบการสอน

ความหมายของรูปแบบการสอน

ความหมายของ รูปแบบการสอน (Models of teaching) หรือ การจัดการเรียนรู้ (Models of learning) จอยส์ และเวลล์ (Joyce, Weil & Shower, 2000) ได้ให้ความหมายไว้ว่า รูปแบบการสอน (Instructional model) หมายถึงแผนของการสอนแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ที่จะใช้ในการจัดกระทำเพื่อให้เกิดผลแก่ผู้เรียนตามจุดมุ่งหมายของการสอนนั้น เป็นแนวทางของชุดหรือยุทธศาสตร์ที่เป็นพื้นฐานที่เป็นวิธีสอนของครู จึงอาจกล่าวได้ว่ารูปแบบการสอนหมายถึงแผนเชิงปฏิบัติของแนวคิดทางทฤษฎีการเรียนรู้ ซึ่งแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ที่จะใช้ในการจัดกระทำเพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถในการเรียนรู้ เนื้อหารายวิชาต่าง ๆ ตามเป้าหมายที่วางไว้

วิโรจน์ วัฒนานิมิตกุล (2540, หน้า 52) ให้ความหมายว่า รูปแบบการสอน หมายถึงแบบแผนการสอนที่กำหนดไว้ล่วงหน้า โดยจัดขึ้นอย่างมีจุดมุ่งหมายเฉพาะในการที่ชัดเจน ประกอบด้วยองค์ประกอบต่าง ๆ ทางการสอน ได้แก่ หลักการ จุดมุ่งหมาย เนื้อหา ขั้นตอนการสอน การประเมินและกิจกรรมสนับสนุนอื่น ๆ ที่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีระบบ เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายในการสอนนั้น ๆ

ทิสนา เขมมณี (2553, หน้า 221) ให้ความหมายของรูปแบบการสอน รูปแบบการเรียนการสอน (Teaching instructional model) คือสภาพลักษณะของการเรียนการสอนที่ครอบคลุมองค์ประกอบสำคัญซึ่งได้รับการจัดไว้อย่างเป็นระเบียบ ตามหลักปรัชญา ทฤษฎีหลักการ แนวคิด หรือความเชื่อมโยงต่าง ๆ โดยประกอบด้วยกระบวนการหรือขั้นตอนสำคัญในการเรียนการสอน รวมทั้งวิธีสอนและเทคนิคการสอนต่าง ๆ ที่ช่วยให้สภาพการเรียนการสอนนั้นเป็นไป ตามทฤษฎีหลักการ หรือแนวคิดที่ยึดถือ รูปแบบจะต้องได้รับการพิสูจน์ ทดสอบหรือยอมรับว่าประสิทธิภาพสามารถใช้เป็นแบบแผนในการเรียนการสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์ของรูปแบบนั้น ๆ

จากการศึกษาความหมายของรูปแบบการสอน สรุปได้ว่า รูปแบบการสอน หมายถึงแบบแผนขั้นตอนในการจัดรูปแบบการสอน แผนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ ที่ครอบคลุมองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ หลักการ จุดมุ่งหมาย สารการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล ที่จัดขึ้นอย่างเป็นระบบ มีหลักปรัชญา ทฤษฎีหลักการ แนวคิด หรือความเชื่อมโยงต่าง ๆ โดยอาศัยเทคนิคและวิธีการสอนต่าง ๆ เข้ามาช่วย รูปแบบต้องมีประสิทธิภาพสามารถใช้เป็นแบบแผนในการจัดการเรียนรู้เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของรูปแบบ

องค์ประกอบของรูปแบบการสอน

องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้หรือรูปแบบการสอนแบบต่าง ๆ ใน (Models of Teaching) เริ่มจากการเสนอกรณีตัวอย่างเหตุการณ์ในห้องเรียน (Scenario) เพื่อนำไปสู่การจัดการ

เรียนรู้ในแต่ละรูปแบบซึ่งแต่ละรูปแบบมีองค์ประกอบ 4 ส่วน (Joyce et al., 2000, pp. 219-227) ดังนี้

ส่วนที่ 1 คำแนะนำเบื้องต้นของรูปแบบการสอน (Orientation to the model) เป็นการอธิบายความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ประกอบด้วยเป้าหมายและข้อตกลงเบื้องต้นของรูปแบบทฤษฎี หลักการและแนวคิดสำคัญที่เป็นพื้นฐานของรูปแบบการจัดการเรียนรู้

ส่วนที่ 2 รูปแบบการจัดการเรียนรู้ (The model of teaching) มีองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ได้ 4 องค์ประกอบ ดังนี้

1. ขั้นตอนการเรียนรู้ (Syntax) กล่าวถึงลำดับขั้นตอนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ดำเนินไปยังจุดหมายปลายทางเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้

2. ระบบทางสังคม (Social system) เป็นการกล่าวถึงบทบาทของผู้เรียนและครูในบรรยากาศของการทำกิจกรรมร่วมกันตามยุทธศาสตร์การจัดการเรียนรู้ที่นำมาใช้

3. หลักการตอบสนอง (Principle of reaction) เป็นบทบาทของผู้สอนที่ทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ให้มากที่สุด ด้วยการนำเทคนิคการจัดการเรียนรู้มาใช้

4. ระบบที่สนับสนุน (Support system) เป็นการเตรียมพร้อมในแหล่งเรียนรู้ ทรัพยากร วัสดุอุปกรณ์ และสถานที่ สำหรับให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้

ส่วนที่ 3 การประยุกต์ใช้ (Application) การนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไปใช้เป็นการแนะนำเกี่ยวกับการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้นั้น เช่น จะใช้กับเนื้อหาประเภทใด จึงจะเหมาะสม รูปแบบนั้นเหมาะกับเด็กอายุใด เป็นต้น นอกจากนี้ยังได้ให้คำแนะนำอื่น ๆ เพื่อให้การใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนนั้นมีประสิทธิภาพ

ส่วนที่ 4 ผลจากการนำรูปแบบการเรียนรู้ไปใช้ (Instruction and nurturant effects) เป็นการบอกถึงผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนในการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไปใช้เพื่อประกอบการตัดสินใจในการเลือกรูปแบบโดยพิจารณาจากประสิทธิภาพของผลที่เกิดขึ้นซึ่งมีความสำคัญของการวิเคราะห์ว่าเป็นผลที่เกิดขึ้นจากการเรียนการสอนโดยตรง รูปแบบการจัดการเรียนรู้แต่ละรูปแบบอาจมีความเหมาะสมสำหรับการจัดการเรียนรู้ทางวิชาการแต่ครูอาจจะชอบอีกรูปแบบหนึ่งที่พิจารณาแล้วมีความเหมาะสมมากกว่า

จากการศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้และองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดของ Joyce et al. (2000, pp. 219-227) และจากการศึกษาเพิ่มเติมพบว่าการพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้มีการวางแผนปรัชญาและทฤษฎีที่รองรับในขอบข่ายของแนวคิดความสอดคล้องกันของทฤษฎีและปรัชญาเป็นแนวทางไปสู่บริบทที่รูปแบบสามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพซึ่งเป็นสิ่งที่ทำให้รูปแบบเป็นที่ยอมรับ (Gustafson & Branch, 2002, p. 2) หมายความว่า

การพัฒนาารูปแบบการจัดการเรียนรู้เริ่มต้นด้วยการมีทฤษฎี/ หลักการ/ แนวคิดของรูปแบบ (ทิสนา แคมมณี, 2550, หน้า 221-222) นำทฤษฎีการเรียนรู้เป็นพื้นฐานและทฤษฎีแรงจูงใจมาสนับสนุน แล้วทำการกำหนดวัตถุประสงค์ของรูปแบบการสอนเมื่อนำไปใช้แล้วจะทำให้เกิดการพัฒนาลักษณะกับผู้เรียน จากนั้นคิดขั้นตอนในกระบวนการจัดการเรียนรู้ของรูปแบบเพื่อส่งผลการพัฒนาการเรียนรู้ไปยังผู้เรียนในการกำหนดขั้นตอนในกระบวนการจัดการเรียนรู้นั้นจะต้องมีทฤษฎีการเรียนรู้มาเป็นพื้นฐาน รองรับขั้นตอนที่กำหนดขึ้น นอกจากทฤษฎีการเรียนรู้แล้วยังนำทฤษฎีต่าง ๆ ในการจัดการเรียนรู้มาใช้ร่วมด้วย มีผลทำให้ขั้นตอนในกระบวนการจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากขึ้นในการที่จะส่งผลไปยังผู้เรียน และผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนจากการเรียนตามรูปแบบก็เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของรูปแบบที่กำหนดไว้ (Joyce et al., 2000, pp. 219-227) สรุปได้ว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้หรือรูปแบบการสอน มีองค์ประกอบ 5 องค์ประกอบได้แก่

1. หลักการ
2. วัตถุประสงค์
3. สารการเรียนรู้
4. การจัดการเรียนการสอน
5. ผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนจากการเรียนตามรูปแบบ

รูปแบบการสอนที่สร้างขึ้นต้องเหมาะสมกับสาระการเรียนรู้และธรรมชาติของผู้เรียน ดังนั้น การออกแบบต้องออกแบบให้เหมาะสมกับสาระการเรียนรู้และธรรมชาติของผู้เรียน เช่นเดียวกัน เพราะว่าการออกแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความเข้าใจของเนื้อหาสาระที่ซับซ้อนและท้าทายในทุกกรณีและสถานการณ์ที่กล่าวถึงการเรียนรู้ จะเกี่ยวข้องกับความสามารถ เจตคติ พฤติกรรม กรอบแนวคิด ความเข้าใจและทักษะและรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ออกแบบไว้ แต่ละแบบอาจยากต่อการนำไปใช้ จึงมีการออกแบบรูปแบบการจัดการเรียนรู้ให้เฉพาะเจาะจงลงไป ซึ่งขึ้นอยู่กับกลุ่มเป้าหมายและวัตถุประสงค์ ลักษณะของผู้เรียนประเภทของประสบการณ์ของครู และแรงจูงใจการเรียนรู้สถานการณ์ และสุดท้ายความช่วยเหลือทางด้านเทคโนโลยีที่ผู้สอนสามารถจัดหาได้ในสถานการณ์การเรียนรู้นั้น

การพัฒนาารูปแบบการสอน

วิธีการพัฒนาารูปแบบการจัดการเรียนรู้ (ทิสนา แคมมณี, 2550, หน้า 201-204) เสนอขั้นตอนไว้ 10 ขั้นตอน มีรายละเอียดดังนี้

1. การกำหนดจุดมุ่งหมายของรูปแบบการจัดการเรียนรู้รูปแบบการจัดการเรียนรู้จะต้องมีจุดมุ่งหมายของตน ดังนั้น ในการสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ใด ๆ สิ่งสำคัญประการแรกก็คือ ต้องกำหนดจุดมุ่งหมายของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ให้ชัดเจน

2. ศึกษาหลักการ/ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องผู้ใดมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่ทำมากเพียงใด
ย่อมสามารถกำหนดองค์ประกอบและเห็นแนวทางในการจัดความสัมพันธ์ขององค์ประกอบ
ได้รอบคอบขึ้น ดังนั้น ในการศึกษาหลักการ/ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องจะช่วยทำให้รูปแบบการจัด
การเรียนรู้มีพื้นฐานที่มั่นคงขึ้น

3. การศึกษาสภาพการณ์และปัญหาที่เกี่ยวข้อง จะช่วยให้ผู้สร้างหรือจัดรูปแบบการจัด
การเรียนรู้ได้ค้นพบองค์ประกอบที่สำคัญที่จะช่วยให้รูปแบบการจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ
เมื่อนำไปใช้จริง ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ เป็นสิ่งที่ต้องนำมาพิจารณาในการจัดองค์ประกอบและ
จัดความสัมพันธ์ขององค์ประกอบทั้งหลาย การนำข้อมูลจากความจริงมาใช้ในการจัดสร้างรูปแบบ
การจัดการเรียนรู้จะช่วยขจัดหรือป้องกันปัญหาอันจะทำให้รูปแบบการจัดการเรียนรู้
ขาดประสิทธิภาพ

4. การกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ การพิจารณาว่า
มีอะไรบ้างที่สามารถช่วยให้เป้าหมายหรือจุดหมายบรรลุผลสำเร็จ ผู้มีประสบการณ์มากย่อมมองเห็น
ปัญหาต่าง ๆ ได้มาก จึงมักกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ได้ละเอียดรอบคอบ
มากกว่าผู้มีประสบการณ์น้อย ผู้มีความรู้และความคิดสร้างสรรค์มากย่อมเห็นแนวทางที่จะช่วยให้
เป้าหมายบรรลุผลสำเร็จได้ จึงมักกำหนดองค์ประกอบที่จะเอื้ออำนวยให้ระบบประสบผลสำเร็จได้
นอกจากนั้น การกำหนดองค์ประกอบหรือตัวแปรของระบบสามารถใช้วิธีการทดสอบทางสถิติ
เข้ามาช่วยคัดสรรหาองค์ประกอบที่สำคัญ ๆ ได้ด้วย

5. การจัดกลุ่มองค์ประกอบ ได้แก่ การนำองค์ประกอบที่กำหนดไว้มาจัดหมวดหมู่
เพื่อความสะดวกในการคิดและดำเนินการขั้นตอนต่อไป

6. การจัดความสัมพันธ์ขององค์ประกอบ ขั้นนี้เป็นขั้นหนึ่งที่ต้องใช้ความคิด
ความรอบคอบมาก ผู้จัดรูปแบบการจัดการเรียนรู้ต้องพิจารณาว่าองค์ประกอบใดเป็นเหตุและ
เป็นผลขึ้นต่อกันในลักษณะใด สิ่งใดควรมาก่อนหลัง สิ่งใดสามารถดำเนินการคู่ขนานกันไป
ขั้นนี้เป็นขั้นที่ใช้เวลาในการพิจารณาอย่างมาก ซึ่งนอกจากจะอาศัยหลักการกระแล้ว ยังสามารถใช้วิธีการ
ทดสอบทางสถิติเข้ามาช่วยหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งหลายได้ว่า อะไรสัมพันธ์กันโดยตรง
หรือโดยอ้อม

7. การจัดผังรูปแบบการจัดการเรียนรู้ เมื่อจัดความสัมพันธ์ขององค์ประกอบได้ลงตัว
แล้วผู้จัดรูปแบบการจัดการเรียนรู้สามารถนำเสนอความคิดของตนเองออกมาเป็นผังจำลองความคิด
ซึ่งในขั้นตอนนี้อาจจัดเป็นผังแสดงลำดับขั้นตอนตามที่เห็นสมควร ซึ่งลำดับขั้นตอนนี้ ก็คือผลของ
การกำหนดองค์ประกอบรูปแบบการจัดการเรียนรู้ และการจัดความสัมพันธ์ขององค์ประกอบ
นั่นเอง

8. การทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ ชั้นตอนดังกล่าวเป็นขั้นตอนหลักในการคิด และเขียนผังรูปแบบการจัดการเรียนรู้ออกมาให้ชัดเจน รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่คิดจะต้องผ่านการพิจารณาอย่างรอบคอบทั้งทางด้านทฤษฎี/ หลักการ และการปฏิบัติจริง อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นจะได้ผ่านกระบวนการอย่างรอบคอบเพียงใด ก็ยังไม่สามารถกล่าวได้ว่าเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ดีมีประสิทธิภาพ จนกว่าจะได้นำไปทดลองใช้และใช้จริง เพื่อศึกษาผลที่เกิดขึ้น ดังนั้นการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไปทดลองใช้จึงเป็นสิ่งจำเป็น

9. การประเมินผลรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ การศึกษาผลที่เกิดขึ้นจากการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ รูปแบบการจัดการเรียนรู้ใดใช้แล้วได้ผลตามเป้าหมายหรือใกล้เคียงกับเป้าหมายที่สุด รูปแบบการจัดการเรียนรู้นั้นจึงเรียกได้ว่าเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ดี มีประสิทธิภาพ

10. การปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนรู้ รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ส่วนใหญ่จะต้องผ่านการทดลองและประเมินผลมาแล้ว ผลจากการทดลองใช้จะให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนรู้นั้นให้ดี

การดำเนินการสอนอย่างเป็นระบบตามทฤษฎี หลักที่ยึดถือและได้รับการพิสูจน์ว่ามีประสิทธิภาพที่จะช่วยพัฒนาผู้เรียน ให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับที่นักการศึกษากล่าวไว้ว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ หมายถึงสภาพหรือลักษณะของการจัดการเรียนการสอน ที่จัดขึ้นอย่างเป็นระบบระเบียบตามหลักปรัชญา ทฤษฎี หลักการ แนวคิดหรือความเชื่อต่าง ๆ โดยมีการจัดกระบวนการหรือขั้นตอนในการเรียนการสอน โดยอาศัยวิธีสอนและเทคนิคการสอนต่าง ๆ เข้าไปช่วยทำให้สภาพการเรียนการสอนนั้น เป็นไปตาม หลักการที่ยึดถือ และรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีขั้นตอนที่นำไปสู่ผลการเรียนที่เฉพาะเจาะจง

จากการศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้และองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ตามแนวคิดของ Joyce et al. (2000, pp. 219-227) และจากการศึกษาเพิ่มเติมพบว่าการพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้มีการวางแผนปรัชญาและทฤษฎีที่รองรับในขอบข่ายของแนวคิดความ สอดคล้องกันของทฤษฎีและปรัชญาเป็นแนวทางไปสู่บริบทที่รูปแบบสามารถนำไปใช้ได้อย่างมี ประสิทธิภาพซึ่งเป็นสิ่งที่ทำให้รูปแบบเป็นที่ยอมรับ (Gustafson & Branch, 2000, p. 2)

หมายความว่า การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เริ่มต้นด้วยการมีทฤษฎี/ หลักการ/ แนวคิดของ รูปแบบ (ทิสนา เขมมณี, 2550, หน้า 221-222) นำทฤษฎีการเรียนรู้เป็นพื้นฐานและทฤษฎีแรงจูงใจ มาสนับสนุน แล้วทำการกำหนดวัตถุประสงค์ของรูปแบบการสอนเมื่อนำไปใช้แล้วจะให้เกิด การพัฒนาสิ่งใดกับผู้เรียน จากนั้นคิดขั้นตอนในกระบวนการจัดการเรียนรู้ของรูปแบบเพื่อส่งผล การพัฒนาการเรียนรู้ไปยังผู้เรียนในการกำหนดขั้นตอนในกระบวนการจัดการเรียนรู้นั้นจะต้องมี

ทฤษฎีการเรียนรู้มาเป็นพื้นฐานรองรับขั้นตอนที่กำหนดขึ้น นอกจากทฤษฎีการเรียนรู้แล้ว ยังนำ
 บุทวิธีต่าง ๆ ในการจัดการเรียนรู้มาใช้ร่วมด้วย มีผลทำให้ขั้นตอนในกระบวนการจัดการเรียนรู้
 มีประสิทธิภาพมากขึ้นในการที่จะส่งผลไปยังผู้เรียน และผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนจากการเรียนตาม
 รูปแบบก็เป็นที่ไปตามวัตถุประสงค์ของรูปแบบที่กำหนดไว้ (Joyce et al. 2004, pp. 219-227)
 สรุปได้ว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้หรือรูปแบบการสอน มีองค์ประกอบ 4 องค์ประกอบ ได้แก่

1. หลักการ
2. วัตถุประสงค์
3. สาระการเรียนการสอน
4. การจัดการเรียนเรียนรู้
5. ผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนจากการเรียนตามรูปแบบ

รูปแบบการสอนที่สร้างขึ้นต้องเหมาะสมกับสาระการเรียนรู้และธรรมชาติของผู้เรียน

ดังนั้นการออกแบบต้องออกแบบให้เหมาะสมกับสาระการเรียนรู้และธรรมชาติของผู้เรียน
 เช่นเดียวกัน เพราะว่าการออกแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความเข้าใจของเนื้อหาสาระ
 ที่ซับซ้อนและท้าทายในทุกกรณีและสถานการณ์ที่กล่าวถึงการเรียนรู้ จะเกี่ยวข้องกับความสามารถ
 เจตคติ พฤติกรรม กรอบแนวคิด ความเข้าใจและทักษะและรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ออกแบบไว้
 แต่ละแบบอาจยากต่อการนำไปใช้ จึงมีการออกแบบรูปแบบการจัดการเรียนรู้ให้เฉพาะเจาะจงลงไป
 ซึ่งขึ้นอยู่กับกลุ่มเป้าหมายและวัตถุประสงค์ ลักษณะของผู้เรียนประเภทของประสบการณ์ของครู
 และแรงจูงใจการเรียนรู้สถานการณ์ และสุดท้ายความช่วยเหลือทางด้านเทคโนโลยีที่ผู้สอนสามารถ
 จัดหาได้ในสถานการณ์การเรียนรู้นั้น

วิธีการพัฒนารูปแบบการสอน

ในกระบวนการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนฝึกทักษะอันเป็นกระบวนการของ
 ตัวผู้เรียนและกลุ่มผู้เรียน ครูผู้สอนจะต้องปรับบทบาทให้สอดคล้องกับกระบวนการเรียนการสอนใหม่
 โดยทำหน้าที่เป็นผู้แนะแนวทางแก่ผู้เรียน (Learning guide หรือ Group facilitator) เพื่อให้ผู้เรียน
 สามารถศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง โดยทำกิจกรรมทั้งเป็นรายบุคคลเป็นกลุ่มเล็กและกลุ่มใหญ่ ครูจึงมี
 หน้าที่คอยดูแลช่วยเหลือให้ได้ทำกิจกรรมการเรียนตลอดภาคเรียน โดยทำหน้าที่สำคัญ 3 ประการ
 คือ 1) การช่วยเหลือในการวางแผนการทำกิจกรรมตามรายวิชา 2) การช่วยเหลือในขณะปฏิบัติ
 กิจกรรมและติดตามควบคุมดูแลการปฏิบัติงานตามรายละเอียดในทุก ๆ กิจกรรมตามรายวิชา
 3) การวัดผลและการประเมินผลจากการทำกิจกรรมตามรายวิชา

ขั้นการพัฒนาารูปแบบการสอน

ขั้นการพัฒนาารูปแบบการสอน ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น OPAPE Model ที่มีขั้นการจัดการเรียน
 การสอน 5 ขั้น โดยการศึกษาจาก การจัดการกระบวนการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบ

ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เน้นการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามปรัชญาพื้นฐาน การศึกษานอกโรงเรียน “คิดเป็น” โดยใช้ข้อมูลตนเอง วิชาการ และสภาพแวดล้อมในชุมชน สังคม มาวิเคราะห์ตัดสินใจในเรื่องที่ต้องการเรียนรู้ แล้วนำไปประยุกต์ใช้ โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการ 5 ขั้นตอน ตามหลักการจัดกระบวนการเรียนรู้การศึกษานอกโรงเรียน (คู่มือการดำเนินงานหลักสูตร การศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (2556, หน้า 9) ดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาสภาพปัญหา (Orientation: O) เป็นขั้นกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนสืบค้นหาความรู้ด้วยตนเองอย่างเป็นระบบ ตามความถนัดและความสามารถของผู้เรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียน ได้ฝึกการเรียนรู้ด้วยตนเองได้ เนื่องจากจัดการเรียนรู้ตามขั้นตอนของรูปแบบ การสอนส่งเสริมคุณลักษณะผู้เรียนในด้าน การวิเคราะห์ตนเองของผู้เรียน ทำให้ได้ทราบถึงปัญหา ความต้องการ ความถนัดและความสามารถในการเรียน และข้อบกพร่องของตนเองเพื่อการปรับปรุง แก้ไขตนเอง โดยครูผู้สอนคอยกระตุ้นชักจูงถามนักศึกษาเกี่ยวกับความรู้หรือประสบการณ์เดิมเพื่อให้ ทราบว่าผู้เรียนแต่ละคนมีพื้นฐานความรู้เดิมเป็นอย่างไร จากนั้นครูฝึกให้ผู้เรียนกำหนดสถานการณ์ หรือปัญหา เพื่อให้ศึกษาและวิเคราะห์สภาพปัญหาด้วยตนเอง

ขั้นที่ 2 การวางแผนการเรียนรู้ (Planning: P) เป็นขั้นการวางแผนการเรียนรู้เพื่อฝึกให้ ผู้เรียนวางแผนการเรียนรู้ตามความรู้ ความสามารถ ความถนัดและสอดคล้องกับเนื้อหาที่เรียน เพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้ที่ตนเองต้องการจะเรียน ตลอดทั้งการจัดกิจกรรม โดยครูผู้สอนเป็นผู้ให้ คำแนะนำให้คำปรึกษาเพื่อให้ผู้เรียนฝึกสร้างสถานการณ์จริงหรือสถานการณ์จำลองปัญหาที่อยู่ใน ความสนใจได้ร่วมกันทำความเข้าใจเกี่ยวกับสถานการณ์ที่ครอบคลุมหมายให้พิจารณาเนื้อหาตาม ใบงาน โดยในการจัดกิจกรรม เน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติและวางแผนด้วยตนเอง

ขั้นที่ 3 การปฏิบัติ (Action: A) เป็นขั้นที่ครูให้โอกาสให้ผู้เรียนแสดงความสามารถ ดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ได้ด้วยตนเองที่ได้กำหนดสถานการณ์ไว้อย่างหลากหลาย ตามลำดับขั้นตอน การเรียนรู้ที่ชัดเจนจากการที่ได้วางแผนการเรียนรู้ไว้ โดยให้นักศึกษาร่วมกันปฏิบัติตามขั้นตอน ในขั้นนี้อาจจะเป็นรายบุคคลหรือกลุ่มย่อย เพื่อแสดงความรู้ ความเข้าใจสถานการณ์นั้น ๆ และ เพื่อเป็นการฝึกให้ผู้เรียนกล้าพูดกล้าอธิบายให้เพื่อน ๆ ในกลุ่มได้รับฟังความคิดเห็นตามเหตุและผล โดยครูผู้สอนคอยสังเกต การบันทึกและสรุปผล เก็บรวบรวมไว้ในแฟ้มสะสมงาน

ขั้นที่ 4 การนำเสนอผลการเรียนรู้ (Presentation: P) เป็นขั้นการฝึกให้ผู้เรียนสามารถฝึก ทักษะการนำเสนอข้อมูลให้ผู้อื่นฟังและสร้างความมั่นใจในการนำเสนอตามแนวคิดอาจจะเป็น รายบุคคลหรือตัวแทนกลุ่ม การนำเสนอข้อมูลที่ได้อันคว่าที่เป็นของตนเอง รวมทั้งเข้าร่วม กิจกรรมในแต่ละขั้นตอน โดยให้ผู้เรียนได้ร่วมกันพิจารณาเพื่อหาข้อสรุป และร่วมกันอภิปราย ซึ่งในขั้นนี้ครูควรเปิด โอกาสให้ผู้เรียนได้ร่วมกันอภิปรายและแสดงออกทางความคิดด้วยตนเอง เป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

ขั้นที่ 5 การประเมินผลการเรียนรู้ (Evaluation: E) เป็นขั้นการประเมินผลการเรียน การฝึกให้ผู้เรียนแต่ละคนได้นำความรู้ที่ตนได้ศึกษามาประมวลรวมกันกับความรู้ของเพื่อนและ ครูผู้สอน นักศึกษาแต่ละคนจะได้รับความรู้อย่างครบถ้วนตามประเด็นเนื้อหาที่ได้กำหนดไว้ และ ให้ผู้เรียนประเมินการเรียนรู้ของตนเองก่อนว่ามีความรู้มากน้อยเพียงใด โดยไม่มีการลำเอียง หรือ ให้เพื่อนช่วยกันประเมินและครูเป็นผู้ประเมินภายหลัง ทำให้ผู้เรียนทราบข้อบกพร่องของตนเอง และจะได้นำข้อมูลไปปรับปรุงแก้ไขในการเรียนในครั้งต่อไป เช่น การตอบคำถาม การทำแบบฝึก ework การทำกิจกรรมและการทำแฟ้มสะสมงาน

ขั้นการพัฒนารูปแบบการสอนทั้ง 5 ขั้น ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นตามลำดับขั้นตอนของ การพัฒนาแบบการสอน ได้นำไปทดลองใช้ และได้ผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากประธาน ที่ปรึกษาและคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ผลการประเมินมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับ มากสามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้กับผู้เรียนได้เรียนรู้และเกิดการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมตามวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษา

3. การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

การเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นกระบวนการที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนแต่ละคนได้แสวงหาความรู้ ใหม่ ๆ หรือพัฒนาทักษะที่ต้องการด้วยตนเอง เป็นกระบวนการที่ส่งเสริมความคิดริเริ่ม ความรับผิดชอบ ปลูกฝังนิสัยใฝ่รู้ ใฝ่เรียน ซึ่งผู้เรียนอาจเรียนรู้ได้ด้วยตนเองจากห้องสมุด ศูนย์บริการสื่อการศึกษา ชั้นพื้นฐานนอกระบบ แหล่งวิทยาการต่าง ๆ หรือขอคำแนะนำปรึกษาและช่วยเหลือจากผู้อื่น เช่น ครู เพื่อน ญาติพี่น้อง ผู้รู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นและอาสาสมัครที่ปรึกษา

ความเป็นมาของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง Self-directed learning เดิมใช้คำว่า Autodidactic (Skager, 1977 อ้างถึงใน สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน, 2549, หน้า 19) เป็นแนวคิดที่พัฒนาขึ้นในหลายประเทศและหลายวัฒนธรรม นักปรัชญาโบราณที่ประสบความสำเร็จและมีชื่อเสียงจากการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง เช่น Plato, Socrates และ Aristotle การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองจึงได้รับความสนใจจากนักการศึกษาทั่วโลก และสถาบันการศึกษา ต่าง ๆ ก็ให้ความสนใจในการผลิตนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

สำหรับประเทศไทยใช้คำว่า Self-directed learning มีผู้นำมาแปลเป็นภาษาไทยไว้ หลายคำ เช่น การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง การเรียนรู้โดยการนำตนเอง การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้โดยพึ่งตนเอง การชี้นำตนเอง และการเรียนรู้แบบนำตนเอง เป็นต้น มีผู้ทรงคุณวุฒิและ นักการศึกษาหลายท่าน ใช้คำที่ต่างกันแต่มีความหมายเดียวกัน เช่น การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ โดยการนำตนเอง การเรียนรู้โดยการชี้นำตนเอง การเรียนรู้แบบนำตนเอง ศึกษาด้วยตนเอง และ การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ใช้คำว่า การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

ความหมายการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง มีนักการศึกษาทั้งในประเทศและต่างประเทศ ได้ให้ความหมายการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-directed learning) ไว้ดังนี้

สมคิด อิศระวัฒน์ (2538, หน้า 4) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองว่าเป็นการเรียนรู้เป็นผู้ริเริ่ม โดยอาศัยความช่วยเหลือจากผู้อื่นหรือไม่ก็ได้ ผู้เรียนจะวิเคราะห์ความต้องการในการเรียนรู้ กำหนดเป้าหมายในการเรียน แจกแจงแหล่งข้อมูลในการเรียนรู้ คัดเลือกวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสม และประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง

สมบัติ สุวรรณพิทักษ์ (2549, หน้า 7) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองว่าเป็นกระบวนการแสวงหาความรู้ใหม่ และการพัฒนาทักษะผู้เรียนจัดการเรียนด้วยตนเอง โดยรับความช่วยเหลือแนะนำและสนับสนุนจากผู้อื่น เช่น เพื่อน หรือครู และให้ความคิดเห็นว่า การเรียนรู้แบบนำตนเองนี้ผู้เรียนจะได้ทำกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่นหลากหลาย เช่น ครูผู้สอนผู้ให้คำแนะนำ วิทยากร และเพื่อน

สเคเกอร์ (Skager, 1978, p. 25) ให้ความหมายว่าด้วยการนำตนเอง เป็นการพัฒนาการเรียนรู้และประสบการณ์การเรียน ความสามารถในการวางแผนการปฏิบัติและประเมินผลของกิจกรรมการเรียนทั้งในลักษณะที่เป็นเฉพาะบุคคล และในฐานะที่เป็นสมาชิกของกลุ่มการเรียนรู้ที่มีมือ

เบาวด์ (Boud, 1982, p. 27) ให้ความหมายว่า การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเป็นวิธีการที่ผู้เรียนกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้จากความต้องการตนเอง กำหนดทิศทางและรับผิดชอบในการเรียนด้วยตนเองไม่ว่าจะอยู่ในสถานการณ์ใด ๆ และไม่คำนึงถึงระดับอายุของผู้เรียน

บอริช (Borich, 1992, p. 286) ให้ความหมายว่า การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเป็นกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งผู้เรียนรับผิดชอบในด้านการวางแผน การปฏิบัติและการประเมินผล ความพยายามในการเรียนรู้ของตนเอง เป็นลักษณะซึ่งทุกคนมีอยู่ระดับหนึ่งในทุกสถานการณ์การเรียนรู้ ไม่จำเป็นต้องเกิดขึ้นโดยผู้เรียนแยกตัวออกจากผู้อื่น ผู้เรียนสามารถถ่ายโอนการเรียนรู้และทักษะที่ได้จากการศึกษาสถานการณ์หนึ่งไปยังสถานการณ์อื่นได้

ทัฟ (Tough, 1976, p. 114) ได้กล่าวถึงการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองว่าเป็นการเรียนโดยเจตนา จงใจตั้งใจที่จะเรียนรู้ และจะเกิดขึ้นเมื่อคนใดคนหนึ่งผูกพันและมุ่งมั่นกับการเรียนเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างต่อเนื่อง พร้อมกับมีการวางแผนการเรียนของตนเองด้วย

โนลส์ (Knowles, 1975, p. 18) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองว่าเป็นกระบวนการคิดริเริ่มการเรียนเอง โดยวินิจฉัยความต้องการในการเรียนของตน

กำหนดเป้าหมายและสื่อการเรียนติดต่อกับบุคคลอื่นหาแหล่งความรู้เลือกใช้ยุทธวิธีการเรียนรู้ เสริมแผนการเรียนรู้และประเมินผลการเรียนรู้ของตน ด้วยความร่วมมือช่วยเหลือจากผู้อื่นหรือ ไม่ได้ ซึ่งผู้เรียนสามารถเรียนได้ดีกว่าที่จะให้ผู้อื่นริเริ่มการเรียนรู้ให้ เพราะผู้เรียนจะมีจุดหมาย ชัดเจนและมีแรงจูงใจสูง เรียนอย่างตั้งใจ สามารถใช้ประโยชน์จากการเรียนรู้ได้ สามารถพัฒนา ความเป็นตัวของตัวเอง มีความเป็นอิสระในการเรียน และจะมีความรับผิดชอบต่อตนเองเพิ่มขึ้น เรื่อย ๆ นอกจากนี้ การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองจะทำให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถให้สอดคล้อง กับระบบการศึกษาใหม่ หลักสูตรใหม่ห้องเรียนแบบเปิด ศูนย์บริการทางวิชาการ การศึกษา อย่างอิสระ การจัดโปรแกรมการเรียนให้กับบุคคลภายนอกทำให้ผู้เรียนสามารถดำรงชีวิต อยู่ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ดังนั้น การเรียนรู้แบบนำตนเองจึงเป็นกระบวนการ ต่อเนื่องตลอดชีวิต Lifelong process

กริฟฟิน (Griffin, 1982, p. 153) สรุปว่า การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองคือ วิธีการเรียนรู้ และวิธีการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง โดยแสดง พฤติกรรมที่หลากหลาย ทำให้ผู้เรียนต้องควบคุมการเรียน และทำความเข้าใจเนื้อหาด้วยตนเอง

บรูคฟีลด์ (Brookfield, 1984, p. 61) อธิบายว่า การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง คือ การเป็น ตัวของตัวเอง การมีความเป็นอิสระแยกตัวอยู่คนเดียว เป็นบุคคลที่เรียน โดยอาศัยความช่วยเหลือ จากแหล่งภายนอกน้อยที่สุดและตนเองคือ ผู้ควบคุมการเรียนรู้

แคนดี้ (Candy, 1991, pp. 6-23) ได้วิเคราะห์แนวความคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ด้วยการนำ ตนเองว่า ประกอบด้วย 2 มิติ คือ มิติของกระบวนการ (Process) ว่า เป็นวิธีการจัดการเรียนการสอน ให้ผู้เรียนพัฒนาตนไปสู่การเป็นผู้เรียนรู้ด้วยการนำตนเอง และมิติของผลผลิต (Product) คือ ลักษณะของผู้เรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

กล่าวโดยสรุป การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง หมายถึง การที่ผู้เรียนเป็นผู้ริเริ่มการเรียนรู้ ด้วยตนเอง โดยมีการวิเคราะห์ความต้องการสิ่งที่จะเรียน มีวิธีการเลือกและแสวงหาความรู้ มีกระบวนการเรียนรู้ ได้แก่ การกำหนดเป้าหมายการเรียน การวางแผนการเรียน การค้นหาและ เลือกแหล่งการเรียนรู้ทั้งบุคคลและวิทยาการสื่อต่าง ๆ มีทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น ทักษะ การตัดสินใจและสามารถประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีทักษะการจัดการเรียนด้วยตนเอง โดยอาจได้รับความช่วยเหลือแนะนำและสนับสนุนจากผู้อื่น

ลักษณะสำคัญของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

ทักษะเกี่ยวกับลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเองได้มีผู้อธิบายไว้หลายลักษณะดังนี้ (สมคิด อิศระวัฒน์, 2541, หน้า 38) กล่าวว่า การเรียนรู้ด้วยตนเองจะทำให้ผู้เรียนเป็นบุคคลที่มี

ความกระหายใคร่รู้ให้สามารถเรียนรู้เรื่องต่าง ๆ ที่มีอยู่ได้มากที่สุด และจะดำเนินการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ทำให้เป็นบุคคลในการเรียนรู้ตลอดชีวิต การเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นแนวคิดที่สนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิตของสมาชิกในสังคมและสนับสนุนสภาพ “สังคมแห่งการเรียนรู้” เป้าหมายการเรียนรู้ด้วยตนเองคือ การพัฒนาผู้เรียนให้ใฝ่เรียนรู้ตลอดชีวิตหลังสำเร็จการศึกษา

สมคิด อิศระวัฒน์ (2532, หน้า 76) เมื่อบุคคลมีพฤติกรรม “เรียนรู้ด้วยการนำตนเอง” แล้วจะนำไปสู่บุคคลที่เรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong learning) การเรียนรู้ด้วยตนเองควรมีลักษณะต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. สมัยใจด้วยตนเอง (Voluntarily to learn) มิได้เกิดจากการบังคับ แต่มีเจตนาที่จะเรียนด้วยความอยากรู้
 2. ตนเองเป็นแหล่งข้อมูลของตัวเอง (Self resourceful) ผู้เรียนสามารถบอกได้ว่าสิ่งที่ตัวเองเรียน คืออะไร รู้ว่าทักษะและข้อมูลที่ต้องการหรือจำเป็นต้องใช้มีอะไรบ้าง สามารถกำหนดเป้าหมาย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ต้องการและวิธีการประเมินผลการเรียนรู้ผู้เรียนต้องเป็นผู้จัดการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ด้วยตนเอง (Manager of change) ผู้เรียนต้องมีความตระหนักในความสามารถตัดสินใจได้มีการรับผิดชอบต่อหน้าที่และบทบาทในการเป็นผู้เรียนที่ดี
 3. ผู้เรียนต้องรู้ “วิธีการที่จะเรียน” (Know how to learn) นั่นคือ ผู้เรียนควรทราบขั้นตอนการเรียนรู้ของตนเอง รู้ว่าจะไปสู่จุดที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างไร
- รุ่ง แก้วแดง (2541, หน้า 113) กล่าวว่า การเรียนรู้ด้วยตนเองทำให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ดังต่อไปนี้

1. มีความคิดริเริ่มในการวินิจฉัยหรือประเมินความต้องการในการเรียนรู้ของตนเอง โดยได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลอื่นหรือไม่ก็ได้
2. สามารถเลือกแหล่งข้อมูลที่เหมาะสมเพื่อช่วยให้เกิดการเรียนรู้
3. รู้จักพัฒนาเกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินผลการเรียนรู้ของตนเอง โดยการค้นหาคำตอบและให้เหตุผล
4. รู้จักถามเหตุผลผลการมีกฎระเบียบ กระบวนการ หลักการ และข้อสมมติฐานที่ยอมรับได้โดยปริยาย
5. สามารถปฏิเสธหรือเห็นด้วย หรือปฏิบัติตามในสิ่งที่ผู้อื่นต้องการ โดยตัดสินใจด้วยตนเอง
6. สามารถตระหนักในทางเลือกด้านยุทธศาสตร์การศึกษา และการแปลความหมายรวมทั้งเลือกทางเลือกที่สอดคล้องกับแนวความคิดและวัตถุประสงค์ของตนเองอย่างมีเหตุผล

7. สามารถทบทวนกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ในฐานะที่เป็นพัฒนาการทางความรู้และสังคม ซึ่งสามารถปรับยุทธศาสตร์ของตนเองเพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการเรียนรู้
 8. สามารถมองเป้าหมาย นโยบาย และแผนอย่างอิสระ โดยปราศจากแรงกดดันจากผู้อื่น
 9. สามารถพัฒนาความเข้าใจในความเป็นไปต่าง ๆ จนสามารถอธิบายให้ผู้อื่นเข้าใจได้
 10. สามารถสร้างกรอบแนวคิดได้ชัดเจนอย่างอิสระและพร้อมที่จะเปลี่ยนแนวคิด เมื่อมีเหตุผล
 11. สามารถแสวงหาความรู้ได้ด้วยความคิดหรือรสนิยมอย่างสม่ำเสมอ โดยไม่พึ่งพาการเสริมแรง หรือรางวัลจากผู้อื่น
 12. สามารถระบุนิยมส่วนตัวและความสนใจของตัวเองได้
 13. สามารถยอมรับแนวความคิดอื่นที่ถูกต้องและเผชิญกับการต่อต้าน อุปสรรครวมทั้งวิจารณ์เป้าหมายของตนเองโดยปราศจากโทสะ
 14. สามารถประเมินข้อบกพร่องและข้อจำกัดของตนเองในฐานะผู้เรียนได้
- ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า ลักษณะของผู้เรียนรู้ด้วยการนำตนเองนั่นคือ ผู้เรียนที่รู้ว่าตนมีความต้องการที่จะเรียนอะไรจะใช้วิธีการเรียนแบบใด รู้แหล่งข้อมูลและวิธีการแสวงหาความรู้ที่หลากหลาย และสามารถประเมินผลการเรียนรู้ของตนเองได้

จากการศึกษาของฟูลเลอร์ตัน Fullerton (1998, Abstract) พบว่า มีความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์การเรียนระหว่างที่ศึกษาในสถาบันการศึกษา กับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองหลังจากที่สำเร็จการศึกษาและใช้ชีวิตในสังคม

โนลส์ (Knowles, 1975, p. 18) กล่าวว่า การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองว่าเป็นกระบวนการที่ผู้เรียนคิดริเริ่มการเรียนเอง โดยวินิจฉัยความต้องการในการเรียนของตนเองได้ เพราะผู้เรียนจะมีจุดหมายชัดเจนและมีแรงจูงใจสูง สามารถพัฒนาความเป็นตัวของตัวเอง มีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองได้

แคนดี้ (Candy, 1991, p. 218) Self-direction for lifelong learning กล่าวว่า คุณสมบัติของผู้ที่สามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง คือ เป็นผู้ที่เรียนจากความต้องการของตนเอง มีความสามารถในการประเมินข้อมูลความรู้ตนเองอย่างเป็นอิสระ สามารถประเมินความพอเพียงของผลการเรียนรู้ของตนเอง คุณสมบัติเหล่านี้จะนำไปสู่การเป็นบุคคลที่สามารถเรียนรู้ตลอดชีวิต (วิชัย วงษ์ใหญ่, 2542, หน้า 18) กล่าวว่าบุคคลแห่งการเรียนรู้ หมายถึง บุคคลที่สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองเห็นคุณค่าของการเรียนรู้ว่าเป็นอริยทรัพย์ในตน

พระราชวรมุณี (ประยูรชยุตโต, 2531, หน้า 52-53) ได้กล่าวไว้ว่า บุคคลที่มีการเรียนรู้ทุกเวลาเป็นบุคคลที่มีจิตสำนึกในการพัฒนาปรับปรุงตน มีการแสดงออกที่เห็นง่าย ๆ คือ การมองประสบการณ์และสถานการณ์ทุกอย่างเป็นโอกาสของการเรียนรู้และพัฒนาตนซึ่งมีลักษณะ ดังนี้ คือ ประการแรก เป็นคนที่มองอะไรเป็นการเรียนรู้ทั้งหมด ประการที่สอง มองความรู้ที่นั่นเป็นโอกาสหรือเป็นข้อมูลสำหรับการฝึกฝนปรับปรุงตนเอง

จากแนวคิดดังกล่าว สรุปได้ว่า ผู้ที่มีลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเอง หมายถึง ผู้ที่สนใจศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง มีความใฝ่รู้ มีแรงจูงใจในการเรียนรู้เป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากความสนใจความต้องการของตนเอง รู้วิธีการสืบเสาะแสวงหาความรู้ มีความสามารถในการประเมินข้อมูลความรู้ด้วยตนเองอย่างเป็นอิสระ ใฝ่เหตุผลในการรับข้อมูลข่าวสาร สามารถประเมินความพอเพียงของผลการเรียนรู้ของตนเองอันจะนำไปสู่การศึกษาอย่างต่อเนื่องทำให้เป็นบุคคลที่พร้อมจะเรียนรู้ด้วยตนเองตลอดชีวิต

ได้มีผู้ศึกษาวิจัยและให้ทัศนะต่อลักษณะนิสัยของบุคคลที่มีการเรียนรู้ด้วยตนเอง ทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ ซึ่งผู้วิจัยได้รวบรวมไว้ดังนี้ (สเคเจอร์ Skager, 1978, pp. 116-117)

1. ขอมรับตนเอง (Self-acceptance) เป็นผู้มีเจตคติในทางบวกต่อตนเองเชื่อว่าตนสามารถทำได้
2. สามารถวางแผนการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง (Planfulness) ต้องมีลักษณะ รู้สึกมีการเรียนรู้ด้วยตนเอง กำหนดจุดประสงค์ที่เหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการที่ตั้งไว้ วางแผนวิธีการทำงานที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนด
3. มีแรงจูงใจภายใน (Motivation) หมายถึง มีแรงจูงใจในการเรียนรู้ในตัวเอง สามารถเรียนรู้ได้โดยไม่ต้องอาศัยสิ่งจูงใจภายนอก ผู้ที่มีแรงจูงใจในการเรียนจะมีการเรียนอย่างต่อเนื่องเมื่อสำเร็จการศึกษาจากสถาบัน
4. มีการประเมินตนเอง (Assessment) สามารถที่จะประเมินตนเองได้ว่าจะเรียนได้ดีแค่ไหน โดยอาจขอให้ผู้อื่นประเมินการเรียนรู้ของตนเองก็ได้ ซึ่งผู้เรียนจะยอมรับการประเมินภายนอกก็ต่อเมื่อผู้ประเมินมีอิสระในการประเมิน การประเมินสอดคล้องกับสิ่งต่างๆ ที่ปรากฏเป็นจริงอยู่ในขณะนั้น
5. เปิดกว้างต่อประสบการณ์ (Openness to experience) หมายถึง การเข้าไปศึกษาประสบการณ์ใหม่ๆ ด้วยความใคร่รู้ ความอดทนต่อความยุ่งยากสับสน ความคลุ้มเครือ มีแรงจูงใจในการทำกิจกรรมใหม่ๆ ซึ่งจะทำให้เกิดประสบการณ์ใหม่

6. มีความยืดหยุ่นในการเรียนรู้ (Flexible) มีความเต็มใจที่จะเปลี่ยนแปลงเป้าหมายหรือวิธีการเรียนและใช้ระบบการเข้าถึงปัญหาโดยใช้ทักษะการสำรวจ การลองผิดลองถูก ความล้มเหลวในการเรียนจะนำมาปรับปรุงแก้ไขมากกว่าที่จะล้มเลิกหรือยอมแพ้

7. เป็นตัวของตัวเองมีอิสระในการเรียนรู้ (Autonomy) ผู้เรียนที่ดูแลตัวเองได้สามารถที่จะตั้งปัญหากับมาตรฐานของระยะเวลาที่ให้อ่าน ลักษณะใดที่มีคุณค่าและเป็นที่ยอมรับได้ แคนดี้ (Candy, 1991, p. 418) กล่าวว่า สมรรถนะที่เป็นความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง ประกอบด้วย

- 7.1 ทักษะการอ่าน
- 7.2 ทักษะการแสวงหาข้อมูลและการนำมาใช้
- 7.3 การตั้งเป้าหมายการเรียน
- 7.4 การจัดการเรื่องเวลา
- 7.5 พฤติกรรมการตั้งคำถาม
- 7.6 ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
- 7.7 การตรวจสอบความเข้าใจและการประเมินตนเอง

Teacher and Student Perceptions (Candy, 1991, pp. 318-318 cited in Wang, 1983) ได้แบ่งระดับความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองออกเป็น 2 ระดับ ดังนี้

1. ทักษะขั้นพื้นฐาน (Basic skills) อันเป็นทักษะทางวิชาการทั่วไปที่ควรเสริมสร้างในหลักสูตรทุกระดับ ได้แก่ ทักษะการฟัง ทักษะการอ่าน ทักษะการจดบันทึก

2. ทักษะในระดับที่สูงขึ้น (Higher-order skills) ได้แก่ ทักษะการแสวงหาข้อมูลและการใช้ข้อมูล (Information retrieval) การบริหารจัดการเวลา การตั้งเป้าหมาย ทักษะการแก้ปัญหา และทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

ได้มีผู้กล่าวถึงทักษะการเรียนรู้ที่จำเป็นของบุคคลที่จะเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ซึ่งทักษะดังกล่าวประกอบด้วย (Blumberg, 2000, pp. 203-211)

1. ความสามารถในการระบุสิ่งที่ตนเองต้องการเรียน ผู้เรียนสามารถบอกได้ว่าอะไรคือสิ่งที่จำเป็นต้องเรียน ให้ผู้เรียนระบุสาระเนื้อหาที่จะเรียนจากสถานการณ์ (Blumberg 2000, p. 203 cited in Candy, 1991) Self-direction for lifelong learning.

2. ความสามารถในการวางแผนและดำเนินตามแผนการเรียนที่วางไว้ ผู้ที่เรียนรู้ด้วยตนเองจำเป็นต้องเข้าใจว่าในการเรียน จำเป็นต้องมีทักษะในการบริหารจัดการ ได้แก่ การบริหารเวลาที่มีการจัดการเวลาอย่างเหมาะสม และมีประสิทธิภาพไม่ใช้เวลาในการเรียนส่วนใดส่วนหนึ่งมากเกินไป วิธีการในการหาแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ การหาข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพและรู้

วิธีการใช้ประโยชน์จากข้อมูล รวมถึงการแสวงหาสิ่งที่ช่วยในการเรียนรู้ สิ่งเหล่านี้ผู้เรียนจะต้องวางแผนและหาวิธีการไปให้ถึงเป้าหมายในการเรียนนั้น ๆ

3. มีความสามารถในการแสวงหาทรัพยากรการเรียนรู้ ผู้เรียนต้องออกแบบการเรียนรู้ด้วยตนเองว่าผู้เรียนต้องการเรียนรู้อะไรจากทรัพยากร ส่วนใหญ่จะไม่มอบหมายตำราให้อ่าน หากแต่จะแนะนำให้เลือกใช้ตำราที่หลากหลาย การเลือกทรัพยากรที่เหมาะสมจะทำให้ได้ข้อมูลที่ เป็นประโยชน์และสะดวกรวดเร็ว การเรียนการสอนเป็นสาขาวิชาชีพที่ประเมินประสิทธิภาพที่จำเป็นของทรัพยากรต้องเป็นการตัดสินใจที่ถูกต้องแม่นยำ และได้ผ่านการวิจัยมาแล้ว และการฝึกให้ผู้เรียนรู้วิธีติดต่อขอข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญก็เป็นทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง ที่ต้องรู้ว่าติดต่ออย่างไร ติดต่อใครและจะได้ข้อมูลอะไรจากผู้เชี่ยวชาญ ทักษะที่กล่าวมาเป็นคุณสมบัติของผู้เรียนด้วยตนเอง

4. ทักษะองค์รวม (Holistic skills) เป็นทักษะหนึ่งของการเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นทักษะที่ใช้กระบวนการอภิปรายกลุ่มย่อยการแลกเปลี่ยนความรู้กับเพื่อนร่วมกลุ่ม การสรุปความรู้ที่ได้จากการอภิปรายกระบวนการนี้จะช่วยให้พัฒนาความรู้ใหม่จากแหล่งความรู้ที่หลากหลาย เมื่อสิ้นสุดกระบวนการกลุ่มผู้เรียนต้องประเมินสมรรถภาพของตนเองและเพื่อนร่วมกลุ่มความสามารถในการประเมินตนเองเป็นอีกคุณลักษณะหนึ่งของผู้เรียนรู้ด้วยตนเอง

องค์ประกอบของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

โนลส์ (Knowles, 1975, pp. 40-48 อ้างถึงใน สมบัติ สุวรรณพิทักษ์ (2543, หน้า 7) ได้ระบุถึงองค์ประกอบของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองที่สอดคล้องกัน ซึ่งผู้สอนสามารถจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนที่ครอบคลุมองค์ประกอบในการจะเป็นผู้เรียนด้วยการนำตนเอง 5 ประการ ดังนี้

1. การวิเคราะห์ความต้องการของตนเองจะเริ่มจากให้ผู้เรียนแต่ละคนบอกความต้องการและความสนใจของตนในการเรียนกับเพื่อนอีกคนทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษา แนะนำ และเพื่อนอีกคนทำหน้าที่จดบันทึก และให้กระทำเช่นนี้หมุนเวียนทั้ง 3 คน แสดงบทบาทครบทั้ง 3 ด้าน คือ ผู้เสนอความต้องการ ผู้ให้คำปรึกษา และผู้คอยจดบันทึก การสังเกตการณ์ เพื่อประโยชน์ในการเรียนร่วมกันและช่วยเหลือซึ่งกันและกันในทุก ๆ ด้าน

2. การกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียน โดยเริ่มจากบทบาทของนักศึกษาเป็นสำคัญ นักศึกษาคารวศึกษาค้นคว้าจุดมุ่งหมายของวิชา แล้วเขียนจุดมุ่งหมายในการเรียนของตนให้ชัดเจน เน้นพฤติกรรมที่คาดหวัง วัดได้ มีความแตกต่างของจุดมุ่งหมายในแต่ละระดับ

3. การวางแผนการเรียน ให้นักศึกษากำหนดแนวทางการเรียนตามวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้ จัดเนื้อหาให้เหมาะสมกับสภาพความต้องการและความสนใจของตน ระบบการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับตนเองมากที่สุด

4. การแสวงหาแหล่งวิชาการทั้งที่เป็นวัสดุและบุคคล

4.1 แหล่งวิชาการที่เป็นประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้า เช่น ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์

4.2 ทักษะต่าง ๆ ที่มีส่วนช่วยในการแสวงหาแหล่งวิชาการได้อย่างสะดวกรวดเร็ว เช่น ทักษะการตั้งคำถาม ทักษะการอ่าน เป็นต้น

5. การประเมินผล ควรประเมินผลการเรียนด้วยตนเองตามที่กำหนดจุดมุ่งหมายของการเรียนไว้ และให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์เกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ ทักษะคิด ค่านิยม มีขั้นตอนในการประเมิน คือ

5.1 กำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์ให้ชัดเจน

5.2 ดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญ

5.3 รวบรวมหลักฐานจากผลการประเมินเพื่อตัดสินใจซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานของข้อมูลที่สมบูรณ์และเชื่อถือได้

5.4 เปรียบเทียบข้อมูลก่อนเรียนกับหลังเรียนเพื่อดูว่านักศึกษามีความก้าวหน้าเพียงใด

5.5 ใช้แหล่งข้อมูลจากครูและนักศึกษาเป็นหลักในการประเมิน

นอกจากนี้ การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ให้อิสระ เกิดความไว้วางใจ ให้เกียรติ เคารพ ในกฎเกณฑ์ร่วมกัน รวมทั้งจัดสถานที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ และมีการแสดงความคิดเห็น ในการดำเนินการร่วมกันระหว่างผู้สอนและผู้เรียนก็เป็นสิ่งสำคัญ การจัดการเรียนการสอน ควรคำนึงถึงองค์ประกอบ ความเป็นอิสระส่วนบุคคล (Personal autonomy) การจัดการตัวเอง (Self-management) และการควบคุมตนเองของผู้เรียนในสภาพจัดการเรียนการสอนในระบบ (Learner control in formal settings)

ศุภัญญา มินานนท์ (2536, หน้า 15) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบของการเรียนรู้แบบนำตนเองโดยการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามขั้นตอนของการ์แลช และอีลี (Garlaeh and Ely) ว่าประกอบด้วย

1. การกำหนดเนื้อหา
2. การกำหนดวัตถุประสงค์
3. การประเมินพฤติกรรมเบื้องต้น
4. การกำหนดกลยุทธ์วิธีการสอนซึ่งประกอบด้วย การจัดกลุ่มผู้เรียน การกำหนดเวลาเรียน
5. การจัดสถานที่เรียน การเลือกสรรทรัพยากร
6. การประเมินผล
7. การวิเคราะห์ข้อมูลย้อนกลับ

สรุปได้ว่า องค์ประกอบของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง เป็นกระบวนการที่ผู้เรียนสามารถจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยมีการวิเคราะห์ความต้องการที่จะเรียน เนื้อหาที่จะเรียน กำหนดจุดมุ่งหมายและการวางแผนในการเรียน มีความสามารถในการแสวงหาแหล่งวิทยาการ และมีวิธีในการประเมินผลการเรียนด้วยตนเอง โดยมีเพื่อนเป็นผู้ร่วมเรียนรู้ไปพร้อมกัน และมีผู้สอนเป็นผู้ชี้แนะ อำนวยความสะดวก และให้คำปรึกษา ทั้งนี้ ผู้สอนอาจต้องมีการวิเคราะห์ความพร้อมหรือทักษะที่จำเป็นของผู้เรียนในการก้าวสู่การเป็นผู้เรียนรู้ด้วยการนำตนเองได้

หลักการการเรียนรู้ด้วยตนเอง

การเรียนรู้ด้วยตนเอง หรือการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ให้ความสำคัญกับการรับผิดชอบในเบื้องต้นของผู้เรียนในการเรียนรู้และเชื่อในศักยภาพที่ไม่สิ้นสุดของมนุษย์ โดยผู้เรียนมีแรงจูงใจจากภายใน การเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นพฤติกรรมที่เกิดจากการนำจากภายในตัวผู้เรียน และเป็นการเรียนรู้แสวงหาความรู้ร่วมกันระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน เป็นการเลือกหรือปรับเนื้อหาสาระสื่อการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนเป็นผู้ดำเนินการและควบคุมตนเอง โดยมีกระบวนการให้ผู้เรียนได้เริ่มวิเคราะห์ความต้องการในการเรียน ตั้งเป้าหมายการเรียนด้วยตนเองหาวิธีไปสู่ความสำเร็จที่ตั้งไว้ พร้อมกันสะท้อนความคิดในความสำเร็จ ช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาและเพิ่มศักยภาพของตนเองโดยค้นพบความสามารถและสิ่งที่มีคุณค่าในตนเองที่เคยมองข้ามไป (Brockett & Hemstra, 1991, p. 11; Teaching Through Self-Instruction; Knowles, 1975 อ้างถึงใน ชัยฤทธิ์ โภธิสุวรรณ, 2541, หน้า 49)

แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ด้วยตนเอง ตรงข้ามกับแนวคิดทางการศึกษารูปแบบเดิมที่มองผู้เรียนเป็นผู้รับความรู้หรือข้อมูลข่าวสารจากครูเพียงอย่างเดียว แนวคิดการเรียนรู้ด้วยตนเองอาศัยความเชื่อที่ว่าบุคคลแต่ละคนเป็นผู้ที่มีความสามารถในการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเองอยู่โดยธรรมชาติ (Bandura, 1997) โนลส์ (Knowles, 1975, pp. 11-13) กล่าวว่า การเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นกระบวนการซึ่งผู้เรียนแต่ละคนมีความคิดริเริ่มด้วยตนเอง โดยอาศัยความช่วยเหลือจากผู้อื่นหรือไม่ต้องการก็ได้ ผู้เรียนจะทำการวิเคราะห์ความต้องการที่จะเรียนรู้ของตน กำหนดเป้าหมายในการเรียนรู้ แยกแยะ แจกแจง แหล่งข้อมูลในการเรียนรู้ทั้งที่เป็นคนและเป็นอุปกรณ์ คัดเลือกวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสมและประเมินผลการเรียนรู้นั้น” จากแนวคิดของโนลส์ การเรียนรู้ด้วยตนเองจึงเป็นความสมัครใจและความรับผิดชอบการเรียนด้วยตัวผู้เรียนเอง ในการเลือกวิธีเรียนและประเมินผลการเรียนรู้ของตนเอง (บุวดี ภาษา, 2536, หน้า 279) กล่าวว่าการเรียนรู้ด้วยตนเองหมายถึง การที่นักศึกษาที่มีความรู้ความสามารถในการกำหนดสิ่งที่ตนเองต้องการเรียนรู้ ตรวจสอบด้วยตนเองได้ถูกต้องว่าได้มีกิจกรรมที่เหมาะสมเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ขึ้น และประเมินตนเองได้ถูกต้องว่าได้เรียนรู้ในเรื่องที่ต้องการเรียนมาน้อยเพียงใด

สรุปได้ว่า หลักการเรียนรู้ด้วยตนเอง คือ การเรียนรู้ที่ใคร่เริ่มการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีความสนใจ ตั้งใจ มีความต้องการและมีความรับผิดชอบต่อการเรียนของตนเองด้วยการตั้งเป้าหมายหาวิธีการไปสู่การเรียนรู้นั้น ๆ แล้วดำเนินการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองจากการมีปฏิสัมพันธ์กับครูผู้สอน วิทยากรผู้รู้ ห้องสมุด แหล่งข้อมูลความรู้ สิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับตำราวิชาการต่าง ๆ มีการตรวจสอบและประเมินตนเองถึงผลการเรียนรู้นั้น

ทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

ทฤษฎีการเรียนรู้ เป็นแนวคิดที่ได้รับการยอมรับว่าสามารถใช้อธิบายลักษณะของการเรียนรู้ หรือการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้ ซึ่งรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการเรียนรู้แบบนำตนเองในการวิจัยครั้งนี้ ได้แนวคิดจาก ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มมนุษยนิยม ทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญหาสังคม และทฤษฎีการเรียนรู้ทางจิตวิทยาเกี่ยวกับแรงจูงใจ มีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มมนุษยนิยม (Humanism)

ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มมนุษยนิยมมีสมมุติฐานความเป็นมนุษย์เกี่ยวกับความเชื่อเรื่องความเป็นอิสระ และความเป็นตัวของตัวเองของมนุษย์ว่า มนุษย์ทุกคนเกิดมาพร้อมกับความดี มีความเป็นอิสระมีทางเลือกของตน และสามารถพัฒนาศักยภาพของตนอย่างไม่มีขีดจำกัด มีมโนทัศน์ว่าตนเองเป็นส่วนสำคัญในการเติบโต และพัฒนาไปสู่ความเข้าใจตนเอง (Self-actualization) มนุษย์จะให้คำจำกัดความต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดต่างกัน มีความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่นต่างกัน และมโนทัศน์ของการเรียนรู้แบบนำตนเอง มีพื้นฐานมาจากทฤษฎีกลุ่มมนุษยนิยม (คณาพร คมสัน, 2540, หน้า 31) ทฤษฎีนี้ให้ความสำคัญของความเป็นมนุษย์ที่มีคุณค่า ดึงงาม มีแรงจูงใจภายในที่จะพัฒนาศักยภาพตนหากมีอิสระและเสรีภาพ นักจิตวิทยาคนสำคัญในกลุ่มนี้ คือ มาสโลว์ (Maslow) โรเจอร์ส (Rogers) โคมส์ (Combs) โนลส์ (Knowles) แฟร์ (Faire) อิลลิช (Lilich) และเนล (Neil) ทฤษฎีนี้ได้กล่าวถึงทฤษฎีการเรียนรู้และหลักการสอนแต่ละคน สรุปได้ดังตารางที่ 2-1 (ทีศนา แคมมณี, 2545, หน้า 68-72)

ตารางที่ 3 สาระสำคัญของทฤษฎีการเรียนรู้ของนักจิตวิทยากลุ่มมนุษยนิยม

นักจิตวิทยาคนสำคัญ	ทฤษฎีการเรียนรู้/ แนวคิด	หลักการจัดการศึกษา/ การสอน
มาสโลว์ (Maslow)	<ul style="list-style-type: none"> - มนุษย์มีความต้องการพื้นฐานตามธรรมชาติ 5 ชั้นตามลำดับ คือ ความต้องการทางร่างกาย ความมั่นคงปลอดภัย ความรัก ได้รับการยอมรับและยกย่องจากสังคม การพัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่ - มนุษย์ต้องการรู้จักและพัฒนาตนเอง ให้ได้รับประสบการณ์สูงสุด 	<ul style="list-style-type: none"> - การเข้าใจความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ จะเข้าใจพฤติกรรมซึ่งเป็นการแสดงออกถึงความต้องการของตนเอง - ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้ได้ดีเมื่อจูงใจด้วยการตอบสนองความต้องการของผู้เรียน - การให้อิสระภาพในการเรียนรู้จะตอบสนองความต้องการของผู้เรียนจัดบรรยากาศให้เกิดประสบการณ์ในการรู้จักตนเอง
โรเจอร์ส (Rogers)	<ul style="list-style-type: none"> - การเรียนรู้เป็นกระบวนการจัดบรรยากาศที่ผ่อนคลาย เป็นอิสระ ให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ผู้สอนเป็นผู้ชี้แนะ อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ 	<ul style="list-style-type: none"> - จัดบรรยากาศการเรียนรู้ให้ผู้เรียนรู้สึกอบอุ่น - ให้ผู้เรียนเป็นผู้นำตนเองในการเรียน (Self-directed) ผู้สอนเพียงชี้แนะ อำนวยความสะดวกเพราะผู้เรียนมีศักยภาพและแรงจูงใจในการพัฒนาตนเองอยู่แล้ว
โคมส์ (Comb)	<ul style="list-style-type: none"> - ความรู้สึกและเจตคติของผู้เรียน มีอิทธิพลต่อกระบวนการเรียนรู้ 	<ul style="list-style-type: none"> - คำนึงถึงความรู้สึก เจตคติต่อการเรียนรู้ จะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ได้ดี
โนลส์ (Knowles)	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้เรียนจะเรียนรู้ได้มากถ้ามีส่วนร่วมในการเรียนรู้ด้วยตนเอง - การเรียนที่อิสระตามสิ่งที่ต้องการด้วยวิธีการที่พอใจจะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี - มนุษย์มีลักษณะเฉพาะตน จึงควรได้รับการส่งเสริม - ความเป็นเอกัตบุคคลของตน - มนุษย์มีความสามารถ เสรีภาพ จะตัดสินใจเลือกกระทำตามที่ตนพอใจและรับผิดชอบของการกระทำนั้น 	<ul style="list-style-type: none"> - ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม รับผิดชอบในกระบวนการเรียนจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี - เปิดโอกาสและส่งเสริมให้ผู้เรียน นำประสบการณ์ ความรู้ ทักษะ เจตคติ และค่านิยมของตนมาใช้กระบวนการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ - จัดกระบวนการเรียนการสอนที่เข้าใจและส่งเสริมความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อส่งเสริมผู้เรียนให้พัฒนาคุณสมบัติเฉพาะตน - เปิดโอกาสและส่งเสริมการตัดสินใจของผู้เรียนด้วยตนเองและยอมรับผลที่เกิดขึ้น
แฟร์ (Faire)	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้เรียนต้องปลอดภัยจากการกดขี่ของครูที่สอนแบบเก่า ผู้เรียนมีศักยภาพและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์จะกระทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง 	<ul style="list-style-type: none"> - ระบบการศึกษาควรให้อิสระภาพและเสรีภาพในการเรียนรู้แก่ผู้เรียน

ตารางที่ 3 (ต่อ)

นักจิตวิทยาคนสำคัญ	ทฤษฎีการเรียนรู้/ แนวคิด	หลักการจัดการศึกษา/ การสอน
อิลลิช (Illlich)	- สังคมแห่งการเรียนรู้ต้องล้มเลิกระบบโรงเรียน การศึกษาควรเป็น การศึกษาตลอดชีวิต โดยให้โอกาสในการศึกษาแก่บุคคลอย่างเต็มที่	- ควรจัดการศึกษาที่เป็นการศึกษาต่อเนื่องไปตลอดชีวิต
นีล (Neil)	- มนุษย์มีศักดิ์ศรีและความดี โดยธรรมชาติที่จะพัฒนาตนเอง และสังคมในทางที่ดี เมื่อมนุษย์ อยู่ในสภาพแวดล้อมที่อบอุ่น เต็มไปด้วยความรัก อิสรภาพ และเสรีภาพ	- ให้เสรีภาพแก่ผู้เรียน เรียนเมื่อพร้อมจะเรียน จะช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาไปตามธรรมชาติ

กล่าวโดยสรุป แนวคิดของนักจิตวิทยากลุ่มมนุษยนิยมทุกคนทั้ง 7 คน เห็นด้วยกับกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน โดยการสร้างบรรยากาศที่ให้อิสระเสรีภาพในการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนริเริ่มการเรียนรู้ด้วยความคิดสร้างสรรค์ของตน ใช้วิธีการเรียนรู้ของคน ธรรมชาติให้มนุษย์มีความเป็นเอกลักษณ์ และมีแรงจูงใจที่จะพัฒนาตนให้เต็มศักยภาพตามความต้องการพื้นฐาน ดังนั้น การจัดกระบวนการเรียนการสอนควรคำนึงถึงปัจจัยความต้องการและธรรมชาติของมนุษย์จึงไปสู่ความต้องการและเกิดการเรียนรู้ได้

ทักษะที่จำเป็นสำหรับการเป็นผู้เรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

กระบวนการเรียนการสอนที่เรียนรู้ด้วยการนำตนเองมีความจำเป็นที่จะต้องอาศัยทักษะและความรู้บางอย่าง ในขั้นตอนแรกคือ ควรได้มีการตรวจสอบพฤติกรรมที่จำเป็นสำหรับผู้เรียนที่จะเรียนรู้แบบนำตนเอง ซึ่งอาจเป็นแบบตรวจสอบรายการพฤติกรรมให้ผู้เรียนแสดงน้ำหนักว่าสามารถเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ด้วยวิธีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองอยู่ในระดับใด ด้วยมาตราส่วนประเมินค่า 5 อันดับ (สมบัติ สุวรรณพิทักษ์, 2543, หน้า 17) คำถามตัวอย่าง เช่น

ท่านมีความรู้สึกว่าตนเองเป็นบุคคลที่ต้องการจะเป็นผู้ที่ทำอะไรด้วยตนเอง

ท่านมักจะขอความช่วยเหลือจากผู้อื่น เมื่อท่านประสบปัญหาที่แก้ด้วยตนเองไม่ได้แล้ว

ท่านสามารถเลือกวิธีการที่เหมาะสมในการรวบรวมข้อมูล และเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับ

การเรียนรู้

นอกจากนี้ ผู้เรียนที่มีทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเองนั้นจะต้องมีทักษะที่จำเป็น (วิภาดา วัฒนนามกุล, 2547) ได้แก่

1. ทักษะการรับข้อมูลข่าวสาร (Information access)
2. ทักษะในการวิจัย (Research processes)
3. ทักษะในการนำเทคโนโลยีมาใช้ (Technology access)
4. ทักษะการทำงานเป็นกลุ่ม (Collaborative/ Group work/ Workforce methods and technologies)
5. ทักษะการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Knowledge building)

6. มีภาวะผู้นำ (Leadership)

7. มีการประเมินผลการเรียนรู้ของตนเอง (Learning self-assessment)

กลุ่มนักวิชาการได้เสนอแนะความคาดหวังเกี่ยวกับศักยภาพของเด็กไทยเพื่อการดำรงชีวิตในสังคมยุคโลกาภิวัตน์ (สมคิด อิศระวัฒน์, 2542, หน้า 40) ว่าควรมีทักษะต่าง ๆ ดังนี้

1. ทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ในอนาคต ประกอบด้วย

1.1 ทักษะการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการแสวงหาความรู้ รวบรวมข้อมูล สร้างความเข้าใจ วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล เพื่อสร้างองค์ความรู้และประเมินผลตนเอง ตลอดจนสร้างเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้

1.2 ทักษะการคิด หมายถึง กระบวนการทำงานทางสมองโดยใช้ประสบการณ์มาสัมพันธ์กับสิ่งเร้าและสภาพแวดล้อมอย่างมีระบบและเหตุผล เพื่อการแก้ไขปัญหาและสร้างสรรค์

1.3 ทักษะการสื่อสาร หมายถึง ความสามารถในการฟัง พูด อ่าน และเขียน เพื่อรับส่งข้อมูลด้วยการวิเคราะห์ สรุป ขยายความและจัดระบบข้อมูลและรู้จักประยุกต์ใช้ข่าวสาร โดยเลือกใช้วิธีการหรือเครื่องมือในการสื่อสารได้เหมาะสมกับสถานการณ์

2. ทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการทำงาน ประกอบด้วย

2.1 ทักษะการจัดการ หมายถึง กระบวนการทำงานให้สำเร็จ ซึ่งประกอบด้วย การวางแผน การปฏิบัติงาน การประเมินผลงานและสรุปผลงาน โดยอาศัยทักษะที่จำเป็น

2.2 ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ประกอบด้วย 2 ประเด็น คือ การทำงานกลุ่มและปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อนร่วมงาน

2.3 ขยัน อดทน อดออมและประหยัด

ลักษณะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการอยู่ร่วมกันในสังคม ประกอบด้วย

1. ควบคุมตนเองได้ หมายถึง การรับรู้ การรู้จักตนเอง มีความคิดวิเคราะห์อย่างเหตุผล มีสติควบคุมและมีความเชื่อมั่นในตนเอง ประพฤติปฏิบัติและปรับตนได้ มองโลกในแง่ดี คัดสินใจ ได้ถูกต้องและแสดงบทบาทตามก่านิยมพื้นฐานของสังคม ได้

2. มีความรับผิดชอบ มีวินัยในตนเอง

3. ช่วยเหลือผู้อื่น เสียสละ มุ่งมั่นพัฒนา

จะเห็นว่า ทักษะที่จำเป็นสำหรับการเป็นผู้เรียนรู้ด้วยการนำตนเองนั้น ควรจะได้รับการฝึกฝนขณะเรียนซึ่งผู้สอนสามารถจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ทั้งในส่วนที่เป็นทักษะการเรียนรู้ที่ต้องให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติงานต่าง ๆ ด้วยตนเอง และทักษะที่เกี่ยวกับบริบททางสังคม การปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น จึงทำให้ผู้เรียนเกิดความพร้อมและพัฒนาเป็นผู้เรียนรู้ด้วยการนำตนเองต่อไป ดังนั้น สิ่งแรกที่ผู้สอนควรดำเนินการคือ ให้ผู้เรียนได้มีโอกาสนประเมินตนเอง โดยทำการตรวจวินิจฉัยพฤติกรรมเบื้องต้นของผู้เรียนหรือลีลาการเรียนที่เขาเป็นหรือต้องการ เพื่อจะได้เลือกวิธีการในการส่งเสริมทักษะผู้เรียนในกระบวนการเรียนการสอนเป็นรายบุคคลได้

กระบวนการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

สมบัติ สุวรรณพิทักษ์ (2543, หน้า 11-14) ได้กล่าวว่า การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง จำเป็นต้องอาศัยคุณสมบัติที่เป็นความสามารถพื้นฐานบางอย่าง เพื่อที่จะช่วยให้การเรียนการสอน ประสบผลสำเร็จด้วยดีนั้นควร ได้มีการจัดสภาพแวดล้อมและประสบการณ์เรียนที่ให้เกิดการเรียนรู้ ด้วยการนำตนเองมากที่สุด คือ

1. ให้ผู้เรียนเต็มใจที่จะเข้ารับการศึกษา โดยการให้อิสระภาพและการส่งเสริมช่วยทำให้เกิดการสร้างสรรค์การพัฒนาความคิด

2. ให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด และประสบการณ์ โดยการสนทนา พูดคุย

3. ไม่ใช้การบังคับเพื่อให้ผู้เรียนได้ใช้ศักยภาพความสามารถของตน

4. ฝึกให้ผู้เรียนรู้จักการเรียนรู้แบบนำตนเอง โดยยึดหลักให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

5. คุณลักษณะที่สำคัญอันดับแรกของประชาธิปไตยคือ “มนุษย์จะเลือกหาแนวทางในการปฏิบัติงานของตนเองได้ดีที่สุดก็ต่อเมื่อเขาได้รับอิสรภาพ” กล่าวคือ ให้อิสระภาพผู้เรียนในการพัฒนาตนเอง

6. ต้องคำนึงว่าผู้บรรลุวุฒิภาวะยังต้องพัฒนาต่อไปเพื่อจะได้อยู่ในสังคมอย่างเป็นสุขกับคนรอบตัว

7. ได้เสนอข้อคิดของ ซิริล โอสูล เกี่ยวกับการเรียนของผู้ใหญ่ไว้ 7 ประการ คือ

7.1 ให้ตั้งใจแน่วแน่ว่าจะเรียน อย่าวิตกกังวลว่าจะเรียนไม่ได้ นำประสบการณ์ของผู้ใหญ่มาใช้ให้เกิดประโยชน์

7.2 กำหนดจุดมุ่งหมายที่ปฏิบัติได้จริงและเป็นจริงได้

7.3 อย่าพยายามทำสิ่งทีนอกเหนือขีดความสามารถตนเพราะจะไม่เกิดผลดีต่อกระบวนการเรียนรู้

7.4 ทำตนให้เป็นผู้พร้อมที่จะรับความคิดหรือวิทยาการใหม่ ๆ สร้างทัศนคติที่ดีต่อการเปลี่ยนแปลง

7.5 ให้รู้จักขอความช่วยเหลือจากคนอื่น พร้อมกับรู้จักให้ความช่วยเหลือสนับสนุนผู้อื่นในโอกาสอันควร

7.6 การเรียนอย่างเน้นการจำ ต้องเน้นการแก้ปัญหา การลงมือปฏิบัติจริง การคิดสร้างสรรค์ เพราะเมื่อมีการจำก็ต้องมีการลืม

7.7 ฝึกการทำงานอย่างมีขั้นตอนและมีระบบ โดยเริ่มจากขั้นตอนง่ายไปยาก

8. ต้องระลึกว่า ชีวิตไม่ได้ขึ้นกับโอกาส แต่ขึ้นกับความสามารถ ซึ่งความสามารถของบุคคลมีอยู่ตลอดเวลา

9. ต้องรู้จักปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์และสิ่งแวดล้อม เพราะตัวเราเป็นผู้รู้จักตนเอง ดังที่ทฤษฎีทางจิตวิทยา และสังคมวิทยากล่าวไว้

กระบวนการในการเรียนรู้แบบนำตนเอง เป็นวิธีการที่ผู้เรียนต้องจัดกระบวนการเรียนด้วยตนเอง โดยเป็นผู้มีองค์ประกอบในการเรียนรู้ 5 ประการ คือ (Knowles, 1975)

1. การวินิจฉัยความต้องการในการเรียน
2. การกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียน
3. การออกแบบแผนการเรียน
4. การดำเนินการเรียนรู้จากแหล่งวิทยาการ
5. การประเมินผล

ลักษณะสำคัญที่จะต้องจัดให้ผู้เรียนในการจัดการเรียนการสอนแบบนำตนเองมี 5 ประการ ดังนี้ (Skager & Dave, 1977)

1. การมีส่วนร่วมในการวางแผน การจัดการ และประเมินผลการเรียนรู้ ได้แก่ ผู้เรียนมีส่วนร่วมวางแผนกิจกรรมการเรียนรู้บนพื้นฐานความต้องการของกลุ่มผู้เรียน
2. การเรียนรู้ที่คำนึงถึงความสำคัญของผู้เรียนเป็นรายบุคคล ได้แก่ ความแตกต่างในความสามารถ ความรู้พื้นฐาน ความสนใจเรียน วิธีการเรียนรู้ จัดเนื้อหาและสื่อให้เหมาะสม
3. การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง ได้แก่ การสืบค้นข้อมูล ฝึกเทคนิคที่จำเป็น เช่น การสังเกต การอ่านอย่างมีจุดประสงค์ การบันทึก เป็นต้น

4. การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ได้แก่ การกำหนดให้ผู้เรียนแบ่งความรับผิดชอบ ในกระบวนการเรียนการสอน การทำงานเดี่ยว และเป็นกลุ่มที่มีทักษะการเรียนรู้ต่างกัน

5. การพัฒนาทักษะการประเมินตนเองและการร่วมมือในการประเมินกับผู้อื่น ได้แก่ การให้ผู้เรียนเข้าใจความต้องการในการประเมิน ยอมรับการประเมินจากผู้อื่นเปิดโอกาสให้ ประเมินหลายรูปแบบ

สรุปได้ว่า จากการศึกษาแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการเรียนเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ให้ผู้เรียนเต็มใจที่จะเรียนเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยไม่มีใครบังคับ มนุษย์จะเลือกหาแนวทาง ในการปฏิบัติของตนได้ดีที่สุดต่อเมื่อเขาได้รับอิสรภาพและให้ระลึกว่าชีวิต ไม่ได้ขึ้นอยู่กับโอกาส แต่ขึ้นอยู่กับความสามารถ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

วาโร เฟ็งสวัสดิ์ (2545, หน้า 57-73) ได้ทำการศึกษาเรื่องการสร้างชุดพัฒนาตนเองเรื่อง การวิจัยในชั้นเรียน ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพชุดพัฒนาตนเองที่สร้างขึ้น โดยวิธีวิจัยและพัฒนา เพื่อศึกษาสาระสำคัญของสมรรถภาพหลักและสมรรถภาพย่อยของการวิจัย ในชั้นเรียน ประกอบด้วยการวิเคราะห์จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและสอบถาม ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ เกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียน ผลการวิจัยจากการทดลองหาประสิทธิภาพ ของชุดพัฒนาตนเอง 3 ครั้ง โดยใช้กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นครูประจำการ จำนวน 2 คน 4 คน และ 30 คน ตามลำดับ พบว่าชุดพัฒนาตนเอง มีประสิทธิภาพ 68.18/ 71.00, 77.92/ 81.50 และ 80.30/ 80.80 ตามลำดับ และผลการทดลองผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพบว่า คะแนนหลังการศึกษาชุดพัฒนาตนเอง สูงกว่าคะแนนก่อนการศึกษา ชุดพัฒนาตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สุธาสิณี ใจเย็น (2545) ทำการวิจัยเรื่อง ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการเรียนรู้ ด้วยตนเองของนักศึกษาในโรงเรียนที่เปิดสอนในระบบการศึกษาทางไกล โดยแบ่งความสามารถ ในการเรียนเป็น 6 ด้าน คือ ความเป็นตัวของตัวเอง ความพร้อมที่จะเรียน การวิเคราะห์ความต้องการ การวางแผนเป้าหมายในการเรียน การแสวงหาแหล่งวิทยาการ และการนำข้อมูลไปใช้อย่างเหมาะสม ผลการวิจัยพบว่า การประกอบอาชีพ บรรยากาศในการเรียนการสอนมีความสัมพันธ์ทางบวก การไม่ประกอบอาชีพมีความสัมพันธ์ทางลบ ส่วนเพศ อายุ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความคาดหวัง ของผู้ปกครองสัมพันธ์ภาพระหว่างนักศึกษากับเพื่อน ไม่มีความสัมพันธ์กับความสามารถใน การเรียนรู้ด้วยตนเอง ตัวแปรที่ส่งผล คือแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียน สัมพันธภาพระหว่าง

นักศึกษา กับสมาชิกในครอบครัว ลักษณะมุ่งอนาคต และเพศหญิง ทั้ง 4 ตัวแปรนี้สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของความสามารถในการเรียนรู้ของตนเองได้

อิสรา ทองงาม (2545) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบนำตนเอง วิชาวิทยาศาสตร์ระดับปริญญาตรี เพื่อให้ผู้เรียนสามารถสร้างสรรค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบนำตนเองวิชาวิทยาศาสตร์ระดับปริญญาตรี เพื่อให้ผู้เรียนสามารถสร้างสรรค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเปรียบเทียบผลการสอนนักศึกษา ระหว่างกลุ่มที่เรียนตามรูปแบบการเรียนการสอนกับกลุ่มที่เรียนตามปกติ โดยกลุ่มตัวอย่าง เป็นนักศึกษาปริญญาตรี ชั้นปีที่ 2 จำนวน 60 คน สุ่มจับคู่เข้ากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ผลการศึกษาวิจัยพบว่าการเปรียบเทียบความสามารถของนักศึกษากลุ่มทดลองมีลักษณะการเรียนแบบนำตนเอง การทำงานอย่างมีระบบ การปฏิบัติการทดลองทางวิทยาศาสตร์การประมวลความรู้ การประยุกต์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่ากลุ่มควบคุม

รัชนิพร ยันตะบุศย์ (2546) ได้ศึกษาเรื่อง การสร้างแบบทดสอบวัดคุณลักษณะการเรียนรู้ ด้วยการนำตนเองสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างแบบทดสอบวัดคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยวัดคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง 9 ด้าน คือ 1) ความเชื่อมั่นในตนเอง 2) การวางแผนการเรียนรู้ 3) วิธีการเรียนรู้ 4) การประเมินการเรียนรู้ของตนเอง 5) ทักษะในการเรียนรู้และการแก้ปัญหา 6) ความยืดหยุ่นในการเรียนรู้ 7) ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ 8) การติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่น 9) การเปิดใจรับ โอกาสต่อการเรียนรู้ วิธีในการหาคุณภาพของแบบวัดคุณลักษณะ ใช้การหาความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง ด้วยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบ หาค่าอำนาจจำแนก ด้วยการหาค่าสหสัมพันธ์ของคะแนนแบบทดสอบรายข้อกับคะแนนรวมแต่ละด้านของแบบทดสอบและหาค่าความเชื่อมั่นด้วยการวิธีการหาสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach alpha coefficient)

สุวัฒน์ วัฒนวงศ์ (2546) ได้ศึกษาเรื่อง การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของผู้เรียนการศึกษาต่อเนื่องสายอาชีพ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของผู้เรียนการศึกษาต่อเนื่องสายอาชีพและใช้แบบวัดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองโดยวัดคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง 11 ด้าน 1) ความรักและคို့องการเรียนรู้สิ่งใหม่ 2) ความสามารถในการเลือกทักษะเพื่อการเรียนรู้ 3) การแสวงหาคำตอบเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง 4) ความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้และมีขั้นตอนเพื่อนำไปสู่เป้าหมาย 5) การมีวินัยในตนเองและนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ 6) การทุ่มเทเพื่อการเรียนด้วยความพยายามอย่างเหมาะสม 7) การจัดสภาพแวดล้อมเพื่อส่งเสริมบรรยากาศในการเรียนรู้ 8) ความสามารถริเริ่มการเรียนรู้ด้วยตนเอง 9) ความสามารถในการตั้งคำถาม

เพื่อนำไปสู่ความรู้ที่ต้องการ 10) การประเมินตนเองได้อย่างถูกต้องยุติธรรม 11) ความอดทน ในการแสวงหาความรู้ วิธีในการหาคุณภาพของแบบวัดคุณลักษณะใช้การหาความเที่ยงตรงเชิง โครงสร้างด้วยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบหาค่าอำนาจจำแนกด้วยการหาค่า *t-test* Independent และ หาค่าความเชื่อมั่น ด้วยวิธีการหาสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-coefficient) ของครอนบาค (Cronbach)

สุนทรา โดบัว (2546) ได้ศึกษาเรื่อง พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้าง ลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาพยาบาล มีจุดมุ่งหมายเพื่อเสริมสร้างลักษณะการเรียนรู้ ด้วยตนเองของนักศึกษาพยาบาล ใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3 วิทยาลัยพยาบาล บรมราชชนนีพรตน์วัชรระ โดยพัฒนารูปแบบการเรียนที่มีชื่อว่ารูปแบบเอกซ์พาร์ส (EXPARS Model) ที่ประกอบด้วยกิจกรรมการเรียนการสอน 5 ชั้น คือ ชั้นที่ 1 ตรวจสอบประเด็นที่ต้องการศึกษา ชั้นที่ 2 วางแผนการเรียน ชั้นที่ 3 ดำเนินการค้นคว้า ชั้นที่ 4 สะท้อนคิด และชั้นที่ 5 สังเคราะห์ องค์ความรู้ ผลการทดสอบพบว่า นักศึกษามีคะแนนความรู้เฉลี่ยหลังการทดลองสูงกว่าก่อน การทดลองและมีค่าดัชนีประสิทธิผลทุกหน่วยการเรียนรู้สูงกว่าเกณฑ์ .50 ผลการประเมิน ความพึงพอใจต่อการเรียนการสอน นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนในภาพรวมอยู่ใน ระดับมาก ผลจากการศึกษา แสดงให้เห็นว่ารูปแบบการเรียนการสอนในสภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผลจากการศึกษาแสดงให้เห็นว่ารูปแบบการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ สามารถพัฒนานักศึกษา พยาบาลให้เกิดลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเองได้

พรสันต์ เลิศวิทยาวิรัตน์ (2550) ได้วิจัยรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ ของนักเรียนอาชีวศึกษาเอกชน ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ ของนักเรียนอาชีวศึกษาเอกชน ประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญ 11 ขั้นตอน คือ สร้างความตระหนัก กำหนดความรับผิดชอบ ให้ความรักความอบอุ่น สร้างความสัมพันธ์ สร้างความมั่นใจ สร้างการมีวินัย ปลูกฝังค่านิยม ส่งเสริมการเรียนรู้ เป็นตัวแบบที่ดี ให้ความช่วยเหลือและให้กำลังใจประสิทธิผล ของรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์มีประสิทธิผลสูงตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยสามารถพัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ให้กับนักเรียนได้ 12 คุณลักษณะ คือ ความประหยัด ความเสียสละ ความมั่นใจในตนเอง ความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย การแต่งกายเรียบร้อย หลีกเลี้ยวอบายมุข การมาเรียนสม่ำเสมอ การเข้าเรียนตรงเวลา มีอุปกรณ์พร้อมเรียน ซักถาม เมื่อไม่เข้าใจและการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

นัตตา อังสุโว (2550) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนวิชาเคมีที่เน้น กระบวนการเรียนรู้แบบนำตนเองของนักศึกษาระดับปริญญาตรี รูปแบบการเรียนการสอนวิชาเคมี ที่เน้นกระบวนการเรียนรู้แบบนำตนเองของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มี 3 ขั้นตอน กล่าวคือ

1) การดำเนินการก่อนการเรียน 2) กระบวนการเรียนการสอน และ 3) การประเมินผล รูปแบบนี้ ได้กำหนดกิจกรรมเป็น 6 กิจกรรมดังนี้ 1) เพิ่มพลังแรงใจ 2) เสริมสร้างกลยุทธ์ 3) ปลุกฝังนิสัย 4) ถ่ายทอดความรู้ 5) สะท้อนความคิด และ 6) ประเมินการเรียนรู้ กลยุทธ์ที่ใช้จัดกิจกรรม ได้แก่ สสำรวจความต้องการเรียนรู้ ทำสัญญาการเรียน ฝึกทักษะการเรียนรู้ เรียนแบบมีส่วนร่วม ใช้ทักษะทางสังคมและประเมินตนเอง กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาอาหารและโภชนาการมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพพระนครได้ ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพทำให้ผู้เรียนกลุ่มทดลองที่มีทักษะพื้นฐานการเรียนรู้ระดับสูงได้พัฒนาตนเองให้เป็นผู้มีลักษณะการเรียนรู้แบบนำตนเอง

วิภาวรรณ สุขสถิตย์ (2550) ได้ศึกษาเรื่อง การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองสำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่โดยการเรียนการสอนผ่านเว็บ โดยมีจุดมุ่งหมาย เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองสำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่โดยการเรียนการสอนผ่านเว็บ แนวคิดที่ใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนคือแนวคิดที่เกี่ยวกับการเรียนรู้ของนักศึกษาผู้ใหญ่ และการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ผลการศึกษาพบว่า ผลการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองสำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่โดยการเรียนการสอนผ่านเว็บ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองสำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่ โดยการเรียนการสอนผ่านเว็บหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และนักศึกษาผู้ใหญ่ที่ใช้การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองสำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่โดยการเรียนการสอนผ่านเว็บมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองสำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่โดยการเรียนการสอนผ่านเว็บอยู่ในเกณฑ์ระดับมาก

ชลดา ศิริวงศ์ (2551) ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาปัจจัยทางชีวิตสังคมกับลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษา ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า 1) ลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษา จำแนกตามเพศ โดยรวมพบว่า มีลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านความรักในการเรียนรู้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่น ๆ พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ 2) ลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษา จำแนกตามเพศ โดยรวม พบว่า มีลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านความรักในการเรียนรู้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่น ๆ พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษา จำแนกตามอายุ โดยรวมและรายด้าน พบว่า ลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาจำแนกตามผลการเรียนเฉลี่ย

โดยรวมและรายด้าน พบว่า ลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

นางลักษณ์ กำจัดภัย (2551) ได้ศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์องค์ประกอบและพัฒนามาตรวัดคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างมาตรวัดคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6 โดยวัดคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง 5 องค์ประกอบ คือ 1) กระบวนการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง 2) มีใจเปิดกว้างต่อการเรียนและมีความสามารถด้านการคิด 3) มีความรับผิดชอบต่อตนเองและมองโลกเชิงบวก 4) การมีทักษะพื้นฐานในการเรียน 5) การอยู่ในสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ วิธีในการหาคุณภาพของแบบวัดคุณลักษณะใช้การหาความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง ด้วยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันและหาความเชื่อมั่นด้วยการวิธีการหาสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค

ชัชพงศ์ เชื้อสา (2552) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาตัวบ่งชี้คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียนในระดับช่วงชั้นที่ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2 โดยมีจุดมุ่งหมาย เพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้ของคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยวัดคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง 8 ตัวบ่งชี้ คือ 1) ความเชื่อมั่นในตนเอง 2) การมองโลกในแง่ดี 3) รักการเรียน 4) การวางแผนการเรียนรู้ 5) รู้วิธีการที่จะเรียน 6) ทักษะการเรียนรู้และแก้ปัญหา 7) ความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง 8) การประเมินการเรียนรู้ของตนเอง วิธีในการหาคุณภาพของแบบวัดคุณลักษณะใช้การหาความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างด้วยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันหาค่าอำนาจจำแนก ด้วยการหาค่าสหสัมพันธ์แบบ ไบซีเรียล และหาค่าความเชื่อมั่น ด้วยวิธีการหาสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach)

รุ่งฟ้า กิติยานุสันต์ (2552) ได้ศึกษาเรื่อง การส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ของนิสิต: การสะท้อนจากกระบวนการวิจัยปฏิบัติการ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองและเพื่อเสนอแนวทางพัฒนาการเรียนการสอน วิธีดำเนินการศึกษาใช้ขั้นตอนของการวิจัยปฏิบัติการ ซึ่งประกอบด้วย ขั้นวางแผน ขั้นปฏิบัติการ ขั้นการสังเกต และขั้นสะท้อนผล ผลการศึกษาพบว่า 1) กระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเองของนิสิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา มีรูปแบบการเรียนรู้คือ กำหนดเป้าหมายในการเรียนรู้ วางแผนการทำงานและการแก้ปัญหา มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประเมินตนเอง เห็นคุณค่าและประโยชน์ของสิ่งที่เรียนและนำไปประยุกต์ใช้ 2) แนวทางการจัดกิจกรรม คือการทำงานตามความสนใจ การเขียนบันทึกการเรียนรู้ การตั้งคำถามและตอบคำถาม การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และการศึกษาวิจัย 3) ปัจจัยที่ควรคำนึงถึงในการส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง คือ บรรยากาศของการเรียนการสอน บทบาทของอาจารย์ กระบวนทัศน์ของการสอนและการสะท้อนการเรียนรู้

อมรา เขียวรักษา (2553) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ในห้องถิ่น ที่เน้นกระบวนการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (Self-directed learning process) สำหรับ นักศึกษาระดับปริญญาตรี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ในห้องถิ่นที่เน้นการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ให้มีประสิทธิภาพ ตามเกณฑ์มาตรฐาน เปรียบเทียบผลการเรียนรู้ของผู้เรียน และความสามารถในการนำตนเองของ นักศึกษาก่อนเรียนและหลังเรียน และศึกษาความคงทนในการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ รูปแบบการวิจัย คือการวิจัยเชิงทดลอง แบบแผนการทดลองกลุ่มเดียววัดผลสองครั้ง (One group pretest posttest design) มี 4 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาบริบทที่เกี่ยวข้อง 2) สร้างรูปแบบ 3) ขั้นตอนทดลองใช้รูปแบบ และ 4) ขั้นตอนประเมินและปรับปรุงรูปแบบ มีกระบวนการเรียนรู้ 3 ขั้นตอน แต่ละขั้นตอนมีกิจกรรม การเรียนรู้ดังนี้ ขั้นที่ 1 เตรียมความพร้อม ขั้นที่ 2 จัดกิจกรรมการเรียนรู้ และขั้นที่ 3 ประเมิน ความสำเร็จ ทดลองใช้รูปแบบการจัดการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้กับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 2 มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร สาขาครุศาสตร์ วิชาเอกภาษาอังกฤษ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 จำนวน 70 คน ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ในห้องถิ่นที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีประสิทธิภาพอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน 80/ 80 โดยการนำสัญญาการเรียนรู้มาใช้เป็นเครื่องมือใน การกำกับกับการนำตนเองของนักศึกษา ผลการเรียนรู้และความสามารถในการนำตนเองของนักศึกษา หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักศึกษาที่ได้เรียนตามรูปแบบ การจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีความคงทนในการเรียนรู้

รังสิมาภรณ์ หนูน้อย (2554) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาแบบวัดคุณลักษณะการเรียนรู้ ด้วยตนเองสำหรับนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อ สร้างแบบวัดคุณลักษณะ การเรียนรู้ด้วยตนเองสำหรับนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน โดยวัดคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำ ตนเอง 6 ด้าน คือ 1) ประเมินการเรียนรู้ของตนเอง 2) สนใจที่จะเรียนด้วยตนเอง 3) รักการเรียน 4) มีการวางแผนการเรียนรู้ด้วยตนเอง 5) รู้ความต้องการการเรียนรู้ของตนเอง 6) รู้จักแหล่งเรียนรู้ วิธีในการหาคุณภาพของแบบวัดคุณลักษณะใช้การหาความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง ด้วยวิธีวิเคราะห์ องค์ประกอบ หาค่าอำนาจจำแนก ด้วยหาค่า *t-test* Independent และหาค่าความเชื่อมั่น ด้วยวิธี การหาสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค

2. งานวิจัยต่างประเทศ

กุกลีเอลมีโน (Guglielmino, 1977, pp. 62-69) แห่งมหาวิทยาลัยจอร์เจียได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาเครื่องมือวัดความพร้อมของการนำตนเอง (Development of the self directed learning readiness scale) งานวิจัยนี้ได้ศึกษาลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองจากบุคคลที่ได้ตระหนักว่า มีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองอย่างเด่นชัด จำนวน 14 คน การเก็บข้อมูลใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi

technique) ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า การที่บุคคลเรียนรู้ด้วยการนำตนเองได้นั้น ต้องมีลักษณะความพร้อมของการเรียนรู้ 8 ประการ ได้แก่ เปิดโอกาสต่อการเรียนรู้ เชื่อมมั่นว่าตนเองเป็นผู้เรียนที่ดีได้ มีความคิดริเริ่มและมีอิสระในการเรียน ความรับผิดชอบต่อการเรียนของตนเองความรักที่จะเรียน และมีความคิดสร้างสรรค์ มองอนาคตในแง่ดีและทักษะที่จำเป็นในการเรียนและการแก้ปัญหา

ไดนัน และเคท (Dyanan & Cate, 2008) ได้ศึกษาเรื่องอิทธิพลของการเรียนรู้แบบมีโครงสร้างต่อความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาเปรียบเทียบความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาเปรียบเทียบความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยที่เปิดที่เรียนด้วยตนเองแบบมีโครงสร้างและไม่มีโครงสร้าง โดยการเรียนแบบมีโครงสร้างเป็นการเรียนที่มีผู้สอนเป็นผู้ชี้แนะแนวทางในการเรียนรู้ ส่วนแบบไม่มีโครงสร้างเป็นการเรียนรู้ด้วยตนเองโดยไม่มีผู้สอนเป็นผู้ชี้แนะทั้งนี้ ในกลุ่มที่เรียนแบบมีโครงสร้าง ผู้วิจัยได้ใช้แบบวัดความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของ กุกลิเอลมีโน วัดความพร้อมในการเรียนรู้ของผู้เรียนก่อนการทดลองและแบ่งผู้เรียนออกเป็น 4 ระดับ ตามแนวคิดของ โกว์ คือ ผู้เรียนที่ต้องพึ่งพา ผู้เรียนที่มีความใส่ใจในการเรียน ผู้เรียนที่ต้องการมีส่วนร่วม และผู้เรียนที่ต้องการนำตนเอง แล้วจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับระดับของผู้เรียน ผลการศึกษาพบว่า ผู้เรียนที่เรียนรู้โดยจัดการเรียนรู้แบบมีโครงสร้างมีความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองสูงกว่าผู้เรียนด้วยตนเองแบบไม่มีโครงสร้าง

มูร์ด และวารกี (Murad & Varkey, 2008) ได้ศึกษาเรื่อง การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ในการศึกษาที่เกี่ยวกับวิชาชีพทางด้านสุขภาพ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในวิชาชีพทางด้านสุขภาพ 2) แนะนำกรอบแนวคิดสำหรับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในวิชาชีพทางด้านสุขภาพ วิธีการศึกษาใช้วิธีการสังเคราะห์จากเอกสารที่คัดเลือกจากเอกสารที่มีคำสำคัญ 3 คำ คือ การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง การศึกษาผู้ใหญ่และการประเมินตนเอง โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกเอกสาร คือ ต้องเป็นเอกสารที่ผู้เขียนระบุรายละเอียดของวิธีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพด้านสุขภาพ และเป็นบทความต้นฉบับที่ตีพิมพ์ในประเทศอังกฤษ จากการสังเคราะห์พบว่า วิธีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ประกอบด้วยหลักการสำคัญ 7 ประการ คือ 1) ผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ 2) ระบุความต้องการเรียนรู้ของผู้เรียน 3) พัฒนาจากวัตถุประสงค์การเรียนรู้ 4) ระบุแหล่งทรัพยากรที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ 5) ดำเนินการตามกระบวนการเรียนรู้ 6) ทำสัญญาการเรียน 7) ประเมินผลกระบวนการเรียนรู้

แฮร์ริแมน (Harriman, 1990, p. 50-03-A) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง กับผลสัมฤทธิ์ในการเรียนของนักศึกษาในวิทยาลัยชุมชนที่เรียนในโครงการศึกษาทางไกล กลุ่มที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ คือ นักศึกษาในวิทยาลัยชุมชนในโครงการ

ศึกษาทางไกล ผลการวิจัยปรากฏว่า ความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความสัมพันธ์กันที่ระดับ .32 ความพร้อมกับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองมีความสัมพันธ์กับระดับอายุที่ระดับ .20 และผลสัมฤทธิ์ในการเรียนของผู้ที่กำลังศึกษามีความสัมพันธ์กับอายุการศึกษาและสถานะของครอบครัวด้วย นอกจากนี้ พบว่า เพศชายที่ประสบความสำเร็จมีความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองสูงกว่าเพศชายที่ไม่ประสบความสำเร็จในการเรียนและไม่พบความแตกต่างในเพศหญิง

เชลลีย์ (Shelley, 1998, pp. 52-12) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองกับรูปแบบการคิด และตัวแปรอื่นๆ ได้แก่ เพศ เกรดเฉลี่ย และระดับชั้น จำนวน 204 คน โดยใช้แบบวัดความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของกุกลีเอลมีโน (SDLRS) และแบบวัดความแตกต่างระหว่างรูปแบบการคิด ผลการวิจัยปรากฏว่า ระดับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองและความแตกต่างระหว่างบุคคลของรูปแบบการคิด และอายุ เป็นตัวทำนายระดับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองส่วนระดับชั้นและเกรดเฉลี่ยเป็นตัวอธิบายได้เล็กน้อย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ผลการใช้รูปแบบการสอนสร้างเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบ เป็นการวิจัยเพื่อพัฒนา (Research and development: R & D) มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการสอนสร้างเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง และศึกษาผลการใช้รูปแบบการสอนสร้างเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบ วิธีดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 พัฒนารูปแบบการสอนสร้างเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบมี 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน (Analysis)

1.1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.2 ศึกษาสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนของการศึกษานอกระบบ

ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบรูปแบบการสอน (Design)

ขั้นตอนที่ 3 การพัฒนารูปแบบการสอน (Development)

3.1 สร้างและตรวจสอบคุณภาพรูปแบบการสอนสร้างเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบ

3.2 สร้างและตรวจสอบคุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบ

3.3 สร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

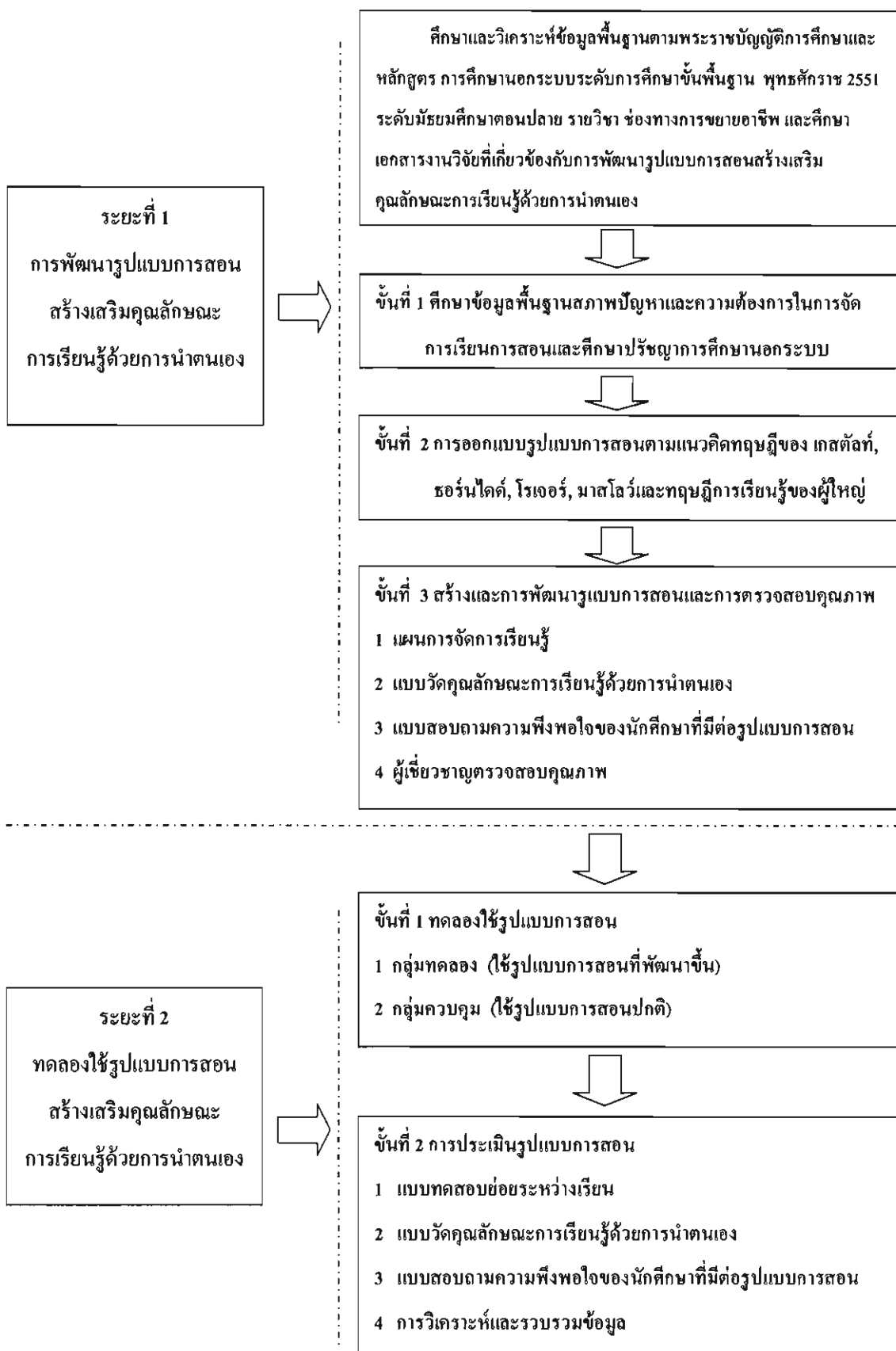
ระยะที่ 2 ทดลองใช้รูปแบบการสอนสร้างเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบ มี 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การทดลองใช้รูปแบบการสอน (Implementation)

เป็นการนำรูปแบบการสอนสร้างเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบไปทดลองใช้เพื่อหาประสิทธิภาพ

ขั้นตอนที่ 2 การประเมินรูปแบบการสอน (Evaluation)

เป็นการประเมินผลการใช้รูปแบบการสอนสร้างเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบภายหลังการทดลองใช้ตามขั้นตอนการดำเนินการวิจัยสรุปได้ ภาพที่ 3-1

ภาพที่ 5 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 1 พัฒนารูปแบบการสอนสร้างเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของ นักศึกษาการศึกษานอกระบบ

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน (Analysis)

ในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน เพื่อนำมากำหนดเป็น โครงสร้าง และสังเคราะห์เป็นองค์ประกอบของรูปแบบการสอนสร้างเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบการสอน การพัฒนารูปแบบการสอน แผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งหมายถึงแบบแผนขั้นตอนในการจัดการเรียนการสอนที่ครอบคลุมองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ ชื่อแผนการจัดการเรียนรู้ ชื่อเรื่อง มาตรฐานการเรียนรู้ วัตถุประสงค์การเรียนรู้ ตัวชี้วัด เนื้อหาสาระ ผลที่คาดว่าจะได้รับ ได้แผนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการสอน OPAPE Model กระบวนการจัดการเรียนรู้ สื่อ/แหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผลที่จัดขึ้น อย่างเป็นระบบตามหลักปรัชญา ทฤษฎีหลักการแนวคิดหรือความเชื่อมโยงต่าง ๆ โดยอาศัยวิธีและเทคนิคการสอนต่าง ๆ เข้ามาช่วย รูปแบบการสอนต้องผ่านกระบวนการทดสอบประสิทธิภาพแล้ว นำข้อค้นพบมาปรับปรุงแก้ไขอยู่เรื่อย ๆ เพื่อพัฒนารูปแบบการสอนให้ดียิ่งขึ้น สามารถใช้เป็นแบบแผนในการจัดการเรียนการสอนเน้นให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง โดยอาศัยประสบการณ์ที่มีอยู่กับโครงสร้าง ทางปัญญาซึ่งครูจะมีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวกเป็นที่ปรึกษาแนะนำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้และจัดสภาพแวดล้อมให้นักศึกษามีปฏิสัมพันธ์ .ทางสังคมให้บรรลุวัตถุประสงค์ของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนได้

2. ผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอน วิชาช่องทาง การขยายอาชีพ โดยการสำรวจเอกสารจากการประเมินการทำใบงาน การทดสอบย่อยในกลุ่มผู้เรียน การทดสอบกลางภาค และจากการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาการศึกษานอกระบบ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในปีการศึกษา 2556 ประจำภาคเรียนที่ 1 และที่ 2 โดยทำการสัมภาษณ์ ครูผู้สอนแบบไม่เป็นทางการและพูดคุยกับนักศึกษาการศึกษานอกระบบ เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ สรุปประเด็นสำคัญ เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหา การจัดการเรียนการสอน แผนการจัดการเรียนรู้ วิชาช่องทาง การขยายอาชีพ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนารูปแบบการสอนให้มีประสิทธิภาพต่อไป

ผลการศึกษาเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการจัดการเรียนรู้ วิชาช่องทาง การขยายอาชีพของ นักศึกษาการศึกษานอกระบบระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ปีการศึกษา 2556 พบว่า สาเหตุของ ปัญหาในการจัดการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมการสอนของครู ครูจะมุ่งเน้นการบรรยาย อธิบาย นักศึกษาจะเป็นผู้รับฟังจากครู ครูผู้สอนจะเป็นผู้คอยป้อนข้อมูลความรู้ให้ ครูส่วนใหญ่

จะสอนในตำราเพื่อมุ่งสอนให้จบเนื้อหาในวิชานั้นๆ นักศึกษาจะมุ่งเน้นการจดและท่องจำตามที่ครูสอน โดยไม่ได้เอื้อและให้โอกาสนักศึกษาได้ฝึกฝน ค้นคว้าหาความรู้และข้อมูลต่างๆ ด้วยตนเอง ไม่ได้ฝึกคิดถามหรือฝึกคิดหาคำตอบมาให้ นักศึกษาไม่กล้าแสดงออก บางรายรู้สึกอายไม่กล้าเปิดเผยในงานอาชีพที่ทำอยู่ไม่เกิดความภาคภูมิใจ ทำให้นักศึกษาขาดความเชื่อมั่นในตนเอง จึงขาดทักษะในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และขาดทักษะในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบรูปแบบการสอน (Design)

ผู้วิจัยได้ดำเนินการออกแบบรูปแบบการสอนสร้างเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่อิงมาตรฐานตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยผู้วิจัยได้ศึกษาแนวทางการออกแบบรูปแบบการสอนแนวคิดทฤษฎีของเกสตัลท์ (Gestalt theory) ทฤษฎีการเรียนรู้ของธอร์นไคด์ (Law of readiness) ทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้เรียนตามแนวคิดของโรเจอร์ (Roger) ทฤษฎีแรงจูงใจ (Theory of human motivation) ของมาสโลว์ ทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ทฤษฎีแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้แบบนำตนเอง ทฤษฎีการเรียนรู้ที่เกิดจากกระบวนการทางความคิด การเรียนรู้แบบพบกลุ่มตามนโยบายการจัดการศึกษานอกระบบ สภาพและปัญหาในการจัดการเรียนการสอนของนักศึกษาการศึกษานอกระบบหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบ เพื่อนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการออกแบบรูปแบบการสอนสร้างเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองที่เหมาะสม ได้องค์ประกอบของรูปแบบการสอน 5 องค์ประกอบ ดังนี้

1. หลักการ
2. วัตถุประสงค์
3. สารการเรียนรู้
4. การจัดการเรียนการสอน
5. การวัดและประเมินผล

ขั้นตอนที่ 3 การพัฒนารูปแบบการสอน (Development)

เป็นขั้นการสร้างและพัฒนารูปแบบการสอน แผนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการสอน OPAPE Model และเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยได้สร้างและตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการสอนสร้างเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบ

1.1 ศึกษาแนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ เพื่อกำหนดเป็นขั้นตอนของรูปแบบการสอน

1.2 สร้างรูปแบบการสอนสร้างเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของ นักศึกษาการศึกษานอกระบบ เป็นรูปแบบการสอนที่เน้นคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ หลักการ วัตถุประสงค์ สาระการเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล

1.3 ผู้วิจัยนำรูปแบบการสอนสร้างเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของ นักศึกษาการศึกษานอกระบบที่สร้างขึ้น เสนอต่อที่ปรึกษาคุณวุฒิพนธ์เพื่อตรวจสอบความเหมาะสม ของรูปแบบการสอน OPAPE Model แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ

1.4 ผู้วิจัยนำรูปแบบการสอนสร้างเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของ นักศึกษาการศึกษานอกระบบ ที่ผ่านที่ปรึกษาคุณวุฒิพนธ์และปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำแล้ว เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการสอน OPAPE Model แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำซึ่งผู้เชี่ยวชาญประกอบด้วย

1.4.1	ดร.สมบัติ สุวรรณพิทักษ์	ตำแหน่งอดีตรองปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
กระทรวงศึกษาธิการ ผู้เชี่ยวชาญ
ด้านการศึกษานอกระบบและการศึกษา
ตามอัธยาศัย
1.4.2	ดร.ผลาดร สุวรรณโพธิ์	รองคณบดีฝ่ายบริหาร คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยบูรพา ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัด
และประเมินผลทางการศึกษา
1.4.3	นาวาตรี ดร.พงศ์เทพ จิระโร	ตำแหน่งผู้ช่วยงานคณบดีฝ่ายวิจัยและ
ประกันคุณภาพ คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยบูรพา ผู้เชี่ยวชาญด้านสถิติ
1.4.4	ดร.จรรยา สิงห์ทอง	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงาน
ส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษา
ตามอัธยาศัย สำนักงานปลัดกระทรวง
ศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ
ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยและพัฒนา
1.4.5	ดร.ธารณี ทองงอก	อาจารย์ประจำภาควิชาพื้นฐานและ
การพัฒนาการศึกษา สาขาวิชาบริหาร
การศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา

1.5 การตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบสอนสร้างเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบ ดังนี้

1.5.1 ตรวจสอบความเที่ยงตรงและหาข้อบกพร่องต่าง ๆ โดยวิธีการประเมินความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ (Index of item objectives congruence: *IOC*) ตามวิธีของโนวินลิตี และแฮมเบิลตัน (Rovineli and hambleton) มีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2554, หน้า 64)

ให้คะแนน +1 เมื่อแน่ใจว่ารูปแบบการสอนนั้นเหมาะสม

ให้คะแนน 0 เมื่อไม่แน่ใจว่ารูปแบบการสอนนั้นเหมาะสม

ให้คะแนน -1 เมื่อแน่ใจว่ารูปแบบการสอนนั้นไม่เหมาะสม

ผลการตรวจสอบคุณภาพรูปแบบการสอนสร้างเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบ ได้ค่า *IOC* เท่ากับ 1.00 ทุกข้อ แสดงว่ารูปแบบการสอนของนักศึกษาการศึกษานอกระบบเหมาะสมในการนำไปใช้

1.5.2 การหาประสิทธิภาพของรูปแบบการสอนสร้างเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบ โดยใช้สูตรการหาประสิทธิภาพ $E1/E2$ (ชัยขงค์ พรหมวงศ์, 2520) ผู้วิจัยได้นำรูปแบบการสอนสร้างเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบที่สร้างขึ้นไปทดลองใช้ (Try out) กับนักศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอบางละมุง ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ได้ค่าประสิทธิภาพ ($E1/E2$) เท่ากับ 81.73/83.27 ซึ่งมีค่าประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ ที่กำหนดไว้ 80/80 แสดงว่ารูปแบบการสอนสร้างเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบมีประสิทธิภาพ นำไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่างได้

2. สร้างและตรวจสอบคุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบ

2.1 ผู้วิจัยได้ศึกษาตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้ ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ตามแนวทางการจัดการเรียนรู้และแบบเรียนการศึกษานอกระบบ รายวิชาช่องทางการขยายอาชีพ อช.31001 ซึ่งเป็นหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นตามหลักปรัชญาและความเชื่อพื้นฐานในการจัดการศึกษานอกระบบที่มีกลุ่มเป้าหมายเป็นผู้ใหญ่มีการเรียนรู้และสั่งสมความรู้และประสบการณ์มานอย่างต่อเนื่อง และศึกษาสภาพปัญหาความต้องการและลักษณะการเรียนรู้ของนักศึกษาการศึกษานอกระบบเพื่อนำมากำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้เนื้อหาและพฤติกรรมที่ต้องการ

2.2 สร้างแผนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการสอน ตามหลักสูตรการศึกษานอก
ระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ดำเนินการดังนี้

2.2.1 กำหนดเนื้อหาเรียงจากง่ายไปยากโดยใช้กรอบเนื้อหาหลักสูตรการศึกษานอก
ระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย วิเคราะห์
มาตรฐานตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้รายวิชาช่องทางการขยายอาชีพที่จะดำเนินการสอน

2.2.2 แผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย ชื่อแผนการจัดการเรียนรู้ สาระสำคัญ
มาตรฐานการเรียนรู้ วัตถุประสงค์การเรียนรู้ ตัวชี้วัด เนื้อหา/ สาระ ผลที่คาดว่าจะได้รับรูปแบบ
วิธีเรียน การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น 5 ชั้น สื่อ/ แหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล
จำนวน 11 แผน ระยะเวลาการสอน 18 ชั่วโมง ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 เนื้อหาและจำนวนชั่วโมงของแผนการจัดการเรียนรู้

แผนการจัดการเรียนรู้	เนื้อหา	ระยะเวลา (ชั่วโมง)
1	ความสำคัญและความจำเป็นในการครองชีพ	1
2	การขยายอาชีพในชุมชน ประเทศ และโลก	1
3	การขยายกระบวนการจัดการงานอาชีพในชุมชน	1
4	คุณธรรม จริยธรรม	2
5	การอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อมในการขยายอาชีพ ในชุมชน สังคมและภูมิภาค 5 ทวีป ได้แก่ ทวีปเอเชีย ทวีปออสเตรเลีย ทวีปอเมริกาและทวีปแอฟริกา	3
6	ความจำเป็นในการมองเห็นช่องทางการประกอบอาชีพ	2
7	ความเป็นไปได้ของการขยายอาชีพ	3
8	การกำหนดวิธีการ ขั้นตอนการขยายอาชีพ และเหตุผล ของการขยายอาชีพ	2
9	ภารกิจเพื่อความมั่นคงในการทำธุรกิจอาชีพ	1
10	การวัดและประเมินผลความมั่นคงในอาชีพ	1
11	การตัดสินใจขยายอาชีพด้วยการวิเคราะห์ศักยภาพ	1
	รวม	18

2.3 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นเสนอต่อที่ปรึกษาคุยนิพนธ์ เพื่อพิจารณาตรวจสอบความสอดคล้องด้านเนื้อหา สารการเรียนรู้ จุดประสงค์การเรียนรู้ และขั้นตอนการสร้างแผนการเรียนรู้ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ

2.4 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความสอดคล้องด้านเนื้อหา สารการเรียนรู้ จุดประสงค์การเรียนรู้ และขั้นตอนการสร้างแผนการเรียนรู้ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ

3. สร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

3.1 แบบวัดคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบ มีวิธีการสร้างและหาคุณภาพ ดังนี้

3.1.1 ศึกษาเอกสารหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย คู่มือนักศึกษาการศึกษานอกระบบและเอกสารที่เกี่ยวกับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบเพื่อใช้วัดคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

3.1.2 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบวัดคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบแบบมีโครงสร้าง (Structured interview) เกี่ยวกับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

3.1.3 นำข้อมูลที่ศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ เพื่อสร้างแบบวัดคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสำหรับนักศึกษาประเมินตนเอง

3.1.4 สร้างประโยคข้อความเกี่ยวกับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ซึ่งประโยคข้อความ เป็นลักษณะเชิงบอกเล่า แบบวัดคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) (ถ้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2543, หน้า 93) โดยผู้เรียนจะแสดงความคิดเห็นคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองว่า มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อยและน้อยที่สุดจำนวน 50 ข้อ การแปลความหมายของคะแนน จากแบบวัดคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง วิเคราะห์จากคะแนนเฉลี่ยของความคิดเห็นของผู้เรียนที่มีต่อข้อคำถามแต่ละข้อ ดังนี้

ช่วงคะแนน	ระดับความคิดเห็น
4.51-5.00	มากที่สุด
3.51-4.50	มาก
2.51-3.50	ปานกลาง
1.51-2.50	น้อย
1.00-1.50	น้อยที่สุด

3.1.5 นำแบบวัดคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบ เสนอต่อที่ปรึกษาคุณวุฒิพนธ์ พิจารณาตรวจสอบความครอบคลุมของเนื้อหาและความสอดคล้องของการใช้ภาษาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ

3.1.6 นำแบบวัดคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความสอดคล้องของแบบวัดโดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง (Index of item objectives congruency: *IOC*) เป็นเกณฑ์ จากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

ผลการตรวจสอบคุณภาพแบบวัดคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบจากผู้เชี่ยวชาญได้ค่า *IOC* เท่ากับ 1.00 แสดงว่าแบบวัดคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบมีความเหมาะสมสอดคล้องกับจุดประสงค์

3.1.7 นำแบบวัดคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้กับนักศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอบางละมุงที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ ของแบบวัดคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองโดยพิจารณาจากค่า Corrected item-total correlation พบว่าแบบวัดคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองมีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.410-0.757 คัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนก มากกว่า .20 ขึ้นไปได้แบบวัดคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบจำนวน 50 ข้อ และหาความเชื่อมั่นของแบบวัดคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) พบว่าแบบวัดมีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .97

3.1.8 จัดพิมพ์แบบวัดคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองฉบับสมบูรณ์จำนวน 50 ข้อ โดยแบ่งเป็น 4 ด้าน เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

ด้านที่ 1 การเรียนด้วยตนเอง	จำนวน 15 ข้อ
ด้านที่ 2 ความสนใจใฝ่เรียนรู้	จำนวน 16 ข้อ
ด้านที่ 3 ความรับผิดชอบในการเรียน	จำนวน 10 ข้อ
ด้านที่ 4 ความรักความสามัคคี	จำนวน 9 ข้อ

3.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชา ระหว่างการเรียนการสอนและหลังการสอน วิชาช่องทางการขยายอาชีพ (อช.31001) มีวิธีการสร้างและหาคุณภาพ ดังนี้

3.2.1 ศึกษาวิธีการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จากทฤษฎีและเอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษามัธยมศึกษา พุทธศักราช 2551

ระดับมัธยมศึกษาศึกษาตอนปลาย หลักการวัดและประเมินผลเทคนิคการสร้างข้อสอบ

3.2.2 ศึกษาเนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้ รายวิชา ช่องทางการขยายอาชีพ

3.2.3 สร้างตารางวิเคราะห์ข้อสอบ เพื่อกำหนดความสำคัญของเนื้อหา ตัวชี้วัด

3.2.4 สร้างแบบทดสอบย่อยระหว่างการเรียน 11 ชุด การประเมินแบบรูบิก

(Scoring rubric) ครูผู้ประเมินใช้การวิเคราะห์เกณฑ์การให้คะแนนจากผลงานอันเกิดจาก

กระบวนการเรียนของนักศึกษาในด้านความสำเร็จของงานความถูกต้องชัดเจนของการทำใบงาน

การทำกิจกรรมความเข้าใจและความชัดเจนของการเขียน

3.2.5 สร้างแบบทดสอบวัดวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชา ช่องทาง

การขยายอาชีพ การให้คะแนนเกิดจากการรวมกันระหว่างเกณฑ์การให้คะแนน (Scoring rubric)

จำนวน 50 ข้อ เป็นแบบปรนัยชนิด 4 ตัวเลือก (Chick list) การให้คะแนนอยู่ในรูปของตัวเลข

ตอบถูกให้ข้อละ 2 คะแนน ตอบผิดให้ข้อละ 0 คะแนน

3.2.6 นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นเสนอต่อที่ปรึกษาคุณนิพนธ์เพื่อตรวจสอบ

ความถูกต้องและความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ

3.2.7 นำแบบทดสอบที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน

เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับ

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม (Index of item objectives congruency: *IOC*) ปรากฏว่า แบบทดสอบ

มีค่า *IOC* ระหว่าง 0.67-1.00 ผ่านเกณฑ์ทุกข้อปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

3.2.8 นำแบบทดสอบไปทดลองใช้กับนักศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายของ

ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอบางละมุงที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน

30 คน เพื่อหาค่าความยากง่าย (p) คัดเลือกข้อสอบที่มีค่าความยากง่ายระหว่าง 0.20-0.80 ค่าอำนาจ

จำแนก (r) คัดเลือกข้อสอบที่มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป และค่าความเชื่อมั่นของ

แบบทดสอบ โดยใช้สูตรของ KR-20 ของคูเคอร์-ริชาร์ดสัน (Kuder-richardson) ปรากฏว่า ข้อสอบ

มีค่าความยากง่าย ระหว่าง .27-.79 ค่าอำนาจจำแนก อยู่ระหว่าง .36-.89 และค่าความเชื่อมั่น

ทั้งฉบับเท่ากับ .92

3.2.9 จัดพิมพ์แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชา ช่องทาง

การขยายอาชีพฉบับสมบูรณ์ จำนวน 50 ข้อ เพื่อนำไปใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

3.3 แบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการสอนสร้างเสริม

คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาศึกษานอกระบบมีวิธีการสร้างและ

หาคุณภาพ ดังนี้

3.3.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจ เพื่อเป็นแนวทางกำหนดทั้งข้อหลักและรายละเอียดของแบบสอบถาม

3.3.2 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจของนักศึกษาที่มี ต่อรูปแบบการสอนสร้างเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

3.3.3 นำข้อมูลที่ศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาวิเคราะห์สังเคราะห์ เพื่อสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนการสอนตามรูปแบบการสอน สร้างเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบ สำหรับ นักศึกษาประเมินตนเอง แบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแนวคิดของริคิ์ท (Likert five rating scale) (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2543, หน้า 93) ให้นักศึกษาแสดงความคิดเห็น ในข้อความว่ามีความพึงพอใจระดับใด มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ตามลำดับ จำนวน 50 ข้อ

การแปลความหมายของคะแนนจากแบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาที่มี ต่อรูปแบบการสอนสร้างเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบ วิเคราะห์จากคะแนนเฉลี่ยของความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อคำถามแต่ละข้อ ดังนี้

ช่วงคะแนน	ระดับความคิดเห็น
4.51-5.00	มากที่สุด
3.51- 4.50	มาก
2.51-3.50	ปานกลาง
1.51-2.50	น้อย
1.00-1.50	น้อยที่สุด

3.3.4 นำแบบสอบถามความพึงพอใจ เสนอต่อที่ปรึกษาคณบดีนิพนธ์ พิจารณา ตรวจสอบความครอบคลุมของเนื้อหาและความสอดคล้องของการใช้ภาษา ปรับปรุงแก้ไข ตามคำแนะนำ

3.3.5 นำแบบสอบถามความพึงพอใจที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของที่ปรึกษาคณบดีนิพนธ์เรียบร้อยแล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ (IOC) ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป (Rovinelli & Hambleton, 1976, pp. 1-35; พิสนุ พองศรี, 2549, หน้า 138-140) ปรากฏว่าแบบสอบถามความพึงพอใจมีค่า IOC ระหว่าง 0.67-1.00 ผ่านเกณฑ์ทุกข้อ และปรับปรุงแก้ไขการใช้ภาษา ข้อที่ 7, 12, 32, และข้อ 38 ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

3.3.6 นำแบบสอบถามความพึงพอใจที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว จำนวน 50 ข้อ ไปทดลองกับนักศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตาม อรรถศาสตร์อำเภอบางละมุง ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน เพื่อหาค่าอำนาจจำแนกโดยพิจารณา ค่า Corrected item-total correlation พบว่ามีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .268-.895 คัดเลือกข้อคำถาม ที่มีค่าอำนาจจำแนก มากกว่า .20 ขึ้นไป ได้แบบสอบถามจำนวน 45 ข้อ และหาค่าความเชื่อมั่น โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค (α -Coefficient) พบว่าแบบสอบถามความพึงพอใจ มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .97

3.3.7 จัดพิมพ์แบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการสอน สร้างเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาศึกษานอกระบบ ฉบับสมบูรณ์ ที่ได้คัดเลือกไว้จำนวน 45 ข้อ เพื่อนำไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง โดยแบ่งเป็น 4 ด้าน ดังนี้

ด้านที่ 1 ด้านเนื้อหา	จำนวน 10 ข้อ
ด้านที่ 2 ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน	จำนวน 10 ข้อ
ด้านที่ 3 ด้านผู้สอน	จำนวน 14 ข้อ
ด้านที่ 4 ด้านเครื่องมือวัดผล	จำนวน 11 ข้อ

ระยะที่ 2 ทดลองใช้รูปแบบการสอนการสอนสร้างเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาศึกษานอกระบบ

ขั้นตอนที่ 1 การทดลองใช้รูปแบบการสอน (Implementation)

เป็นการนำรูปแบบการสอนสร้างเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของ นักศึกษาศึกษานอกระบบ ไปทดลองใช้จริง

1. แบบแผนการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental design) ใช้แบบแผนการทดลอง แบบ Non-randomized control group posttest-only design ดังนี้

กลุ่มตัวอย่าง	ทดลอง	สอบหลัง
E	X	T_E
C		T_C

สัญลักษณ์ที่ใช้การทดลอง

X แทน ตัวแปรจัดกระทำ (รูปแบบการสอนสร้างเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบ

E แทน กลุ่มทดลอง (Experimental group) เป็นกลุ่มที่ได้รับตัวแปรจัดกระทำ X

C แทน กลุ่มควบคุม (Control group) เป็นกลุ่มที่ไม่ได้รับตัวแปรจัดกระทำ X

T_E, T_C คือ การทดสอบหลังการทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมตามลำดับ

2. จัดกลุ่มทดลอง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เป็นนักศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี ที่ลงทะเบียนเรียนประจำภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 50 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster random sampling) เป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 50 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

3.1 แผนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการสอนสร้างเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

3.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาช่องทางทางการขยายอาชีพ

3.3 แบบวัดคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

3.4 แบบสอบถามความพึงพอใจต่อรูปแบบการสอน

4. วิธีดำเนินการทดลอง

4.1 นำหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพาเพื่อขออนุญาตทำการวิจัยในศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี ผู้วิจัยติดต่อประสานงานก่อนการทดลองใช้รูปแบบการสอนสร้างเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบ โดยขอความร่วมมือในการทำการวิจัยจากผู้บริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย ขั้นตอนการวิจัย รูปแบบในการจัดการเรียนรู้ และการประเมินผลการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น เสนอต่อผู้อำนวยการศูนย์บริการการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอบางละมุง และติดต่อกับครูผู้สอนวิชาช่องทางทางการขยายอาชีพ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและกำหนดตารางเวลาสอน

4.2 ดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการทดลองสอนทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมด้วยตนเอง การทดลองสอนกับกลุ่มทดลอง ผู้วิจัยจะใช้แผนการจัดการเรียนรู้ที่เตรียมไว้ตามรูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้นและที่ผ่านการตรวจสอบแก้ไขแล้ว สำหรับกลุ่มควบคุมผู้วิจัยใช้แผนการสอนตามปกติ ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลองสอน ใช้เวลา 6 สัปดาห์ โดยสอนกลุ่มทดลอง

1 กลุ่ม จำนวน 18 คาบ คาบละ 60 นาที และสอนกลุ่มควบคุม 1 กลุ่ม 18 คาบ คาบละ 60 นาที รวม 36 ชั่วโมง ทำการทดลองสอนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 ระหว่างเดือนมิถุนายน-กันยายน พ.ศ. 2557

4.3 เมื่อเสร็จสิ้นการทดลองสอนทั้งสองกลุ่มแล้ว ผู้วิจัยทำการทดสอบหลังเรียน (Post-test) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาช่องทางการขยายอาชีพและหลังจากทดสอบเสร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้นำแบบวัดคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองและแบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการสอน เพื่อให้นักศึกษาเฉพาะกลุ่มทดลองได้แสดงความคิดเห็นในการนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 การประเมินรูปแบบการสอน (Evaluation)

เป็นการประเมินผลการใช้รูปแบบการสอนสร้างเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบ โดยพิจารณาจากคะแนนเฉลี่ยของแบบวัดคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่ารูปแบบการสอนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นสามารถพัฒนานักศึกษาให้มีคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

เป็นการนำคะแนนจากแบบวัดคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการสอน ไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS ดังนี้

1. เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบ ระหว่างกลุ่มที่เรียนตามรูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้นกับกลุ่มที่สอนตามปกติ
2. เปรียบเทียบคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบ กลุ่มที่เรียนตามรูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้นระหว่างกลุ่มอายุต่างกัน
3. ศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาการศึกษานอกระบบที่มีต่อรูปแบบการสอนสร้างเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองที่พัฒนาขึ้น

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. สถิติในการหาคุณภาพเครื่องมือ

1.1 การหาค่าความเที่ยงตรงของเครื่องมือ โดยหาค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ (Index objective congruency: *IOC*) จากความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ความวิสัยของโรวินลลี และแฮมเบิลตัน (Rovineli & Hambleton) โดยใช้สูตร ดังนี้ (สมนึก กัททิขนิ, 2546, หน้า 211)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC	แทน	ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์การเรียนรู้
$\sum R$	แทน	ผลรวมการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ
N	แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

1.2 การหาประสิทธิภาพของรูปแบบการสอน (เผชิญ กิจกรรม, 2544, หน้า 49-81)
โดยใช้สูตร ดังนี้

$$E_1 = \frac{\sum X}{A} \times 100$$

เมื่อ E_1	แทน	ประสิทธิภาพของกระบวนการเรียนการสอน
$\sum X$	แทน	คะแนนของแบบฝึกหัดหรือแบบทดสอบย่อยทั้งหมด
A	แทน	คะแนนเต็มของแบบฝึกหัดทุกชุดรวมกัน
N	แทน	จำนวนนักเรียนทั้งหมด

$$E_2 = \frac{\sum F}{B} \times 100$$

เมื่อ E_2	แทน	ประสิทธิภาพของผลสัมฤทธิ์
$\sum F$	แทน	คะแนนรวมของแบบทดสอบหลังเรียน
B	แทน	คะแนนเต็มของแบบทดสอบหลังเรียน
N	แทน	จำนวนนักเรียนทั้งหมด

1.3 การหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ ตรวจสอบให้คะแนนแบบ 0-1 โดยใช้สูตร
KR-20 ของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน (Kuder-Richardson) ดังนี้ (Kuder, 1937, pp. 151-160)

$$KR - 20 = \left[\frac{K}{K-1} \right] \left[1 - \frac{\sum p_i q_i}{S^2} \right]$$

เมื่อ α	แทน ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ
K	แทน จำนวนข้อของแบบทดสอบ
S^2	แทน ความแปรปรวนของคะแนนรวมทั้งฉบับ
p	แทน สัดส่วนของคนทำถูกแต่ละข้อ
q	แทน สัดส่วนของคนทำผิดแต่ละข้อ ($q = 1 - p$)

1.4 การหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) โดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัก (α Coefficient) ดังนี้ (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2540, หน้า 125)

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left\{ 1 - \frac{\sum S_i^2}{S^2} \right\}$$

เมื่อ α	แทน สัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น
n	แทน จำนวนข้อในแบบวัด
S_i^2	แทน ความแปรปรวนของแบบวัดรายข้อ
S^2	แทน ความแปรปรวนของแบบวัดทั้งฉบับ

2. สถิติพื้นฐาน ได้แก่

2.1 ค่าเฉลี่ย (Mean)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{n}$$

เมื่อ \bar{X}	แทน ค่าเฉลี่ย
$\sum X$	แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
n	แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

2.2 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation: SD .)

$$SD = \sqrt{\frac{\sum (X_i - \bar{X})^2}{n}}$$

เมื่อ SD . แทน ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
 X_i แทน ค่าของคะแนนตัวที่ i
 $\bar{X} = \frac{\sum X_i}{n}$ แทน ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง
 n แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

3. สถิติทดสอบสมมติฐาน

3.1 ทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ย 2 ค่าที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นอิสระจากกัน (t -test Independent sample) ใช้สูตร ดังนี้ (สมศักดิ์ โสภณพินิจ, 2550, หน้า 202-203)

$$t = \frac{(\bar{X}_1 - \bar{X}_2) - (\mu_1 - \mu_2)}{\sqrt{S_p^2 \left(\frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2} \right)}}$$

เมื่อ \bar{X}_1, \bar{X}_2 แทน ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่ 1 และกลุ่มตัวอย่างที่ 2 ตามลำดับ
 $\mu_1 - \mu_2$ แทน ค่าความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของประชากร 2 กลุ่มที่ศึกษา ซึ่งจะมีค่าเท่ากับ 0 ถ้าค่าเฉลี่ยของประชากร 2 กลุ่มมีค่าเท่ากัน
 S_p^2 แทน ค่าความแปรปรวนเฉลี่ยของกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2
 n_1, n_2 แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2

3.2 ทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยมากกว่า 2 ค่า โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวน (One-way analysis of variance) ใช้สูตรดังนี้ (สุวิมล ติरणานันท์, 2549, หน้า 270)

$$F = \frac{MS_B}{MS_W}$$

เมื่อ F แทน ค่าการแจกแจงของ F-distribution
 MS_B แทน ความแปรปรวนระหว่างกลุ่ม (Between-treatment)
 MS_W แทน ความแปรปรวนภายในกลุ่ม (Within-treatment)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยและพัฒนา รูปแบบการสอนสร้างเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบ ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัย โดยแบ่งเป็น 2 ระยะ ดังนี้
ระยะที่ 1 ผลการพัฒนา รูปแบบการสอนสร้างเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบ

ระยะที่ 2 ผลการทดลองใช้รูปแบบการสอนสร้างเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบ

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลความหมายผลของการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการวิจัย เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน กำหนดความหมายของสัญลักษณ์ที่ใช้ ดังนี้

\bar{X}	แทน	คะแนนเฉลี่ย
SD	แทน	ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
n	แทน	จำนวนนักศึกษาในกลุ่มตัวอย่าง
df	แทน	Degree of freedom
F	แทน	ค่าสถิติ F -Distribution
t	แทน	ค่าสถิติ t -Distribution
p	แทน	ความน่าจะเป็น
*	แทน	นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
**	แทน	นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งเป็น 2 ระยะ ดังนี้
ระยะที่ 1 ผลการพัฒนา รูปแบบการสอนสร้างเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบ

ระยะที่ 2 ผลการให้รูปแบบการสอนสร้างเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบ

ระยะที่ 1 ผลการพัฒนารูปแบบการสอนสร้างเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบ

การพัฒนารูปแบบการสอนสร้างเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบ รายวิชาช่องทางการขยายอาชีพ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ผู้วิจัยได้ศึกษาทฤษฎี แนวคิด จากเอกสารตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยนำมาเป็นข้อมูลเพื่อพัฒนารูปแบบการสอน OPAPE Model มีขั้นตอน 5 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 การศึกษาสภาพปัญหา (Orientation: O) ขั้นที่ 2 การวางแผนการเรียนรู้ (Planning: P) ขั้นที่ 3 การปฏิบัติ (Action: A) ขั้นตอนที่ 4 การนำเสนอผลการเรียนรู้ (Presentation: P) และขั้นตอนที่ 5 การประเมินผลการเรียนรู้ (Evaluation: E) ตามรูปแบบการสอนสร้างเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองที่มีองค์ประกอบ 5 องค์ประกอบ คือ หลักการ วัตถุประสงค์ สาระการเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอน และการวัดและการประเมินผล โดยใช้กระบวนการพัฒนานวัตกรรมการเรียนสอนมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. หลักการ

รูปแบบการสอนสร้างเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบ กลุ่มสาระการประกอบอาชีพ รายวิชาช่องทางการขยายอาชีพ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากแนวคิดและทฤษฎีของรูปแบบการสอนนำมาเป็นหลักการในการพัฒนาทำให้ผลการจัดการเรียนรู้บรรลุตามจุดมุ่งหมายของรูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้น อันจะนำไปสู่การพัฒนาความรู้ด้านสร้างเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองให้สูงขึ้น โดยมีสาระสำคัญที่ยึดเป็นแนวปฏิบัติ ดังนี้

1.1 ขั้นเตรียมความพร้อมให้กับนักศึกษา โดยที่นักศึกษาทบทวนความรู้เดิมและวางแผนเชื่อมโยงความรู้ใหม่

1.2 ทำให้นักศึกษามีความกระตือรือร้นในการเรียน โดยนักศึกษามีการออกแบบคิดวิเคราะห์บทเรียนและนำความรู้เก่ามาเชื่อมโยงกับความรู้ใหม่ได้ด้วยตนเอง

1.3 ฝึกให้นักศึกษาสามารถที่จะเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ทางด้านกระบวนการเรียนและความคิดการแสดงออกในกลุ่มเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญให้นักศึกษาเป็นผู้ลงมือปฏิบัติเอง โดยมีครูเป็นผู้อำนวยความสะดวกและเป็นพี่ปรึกษาให้เกิดการเรียนรู้

1.4 สร้างบรรยากาศความพึงพอใจให้กับนักศึกษา โดยให้นักศึกษานำเสนอผลงานที่ได้สร้างไว้โดยให้เพื่อน ๆ นักศึกษาและครูร่วมกันประเมินผลงาน

2. วัตถุประสงค์

เพื่อสร้างเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบ

3. สารระการเรียนการสอน

สาระความรู้พื้นฐาน อช 31001 วิชาช่องทางการขยายอาชีพ ระดับมัธยมศึกษา
ตอนปลาย ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
ประกอบด้วยเนื้อหา 3 บท คือ

บทที่ 1 การงานอาชีพ

บทที่ 2 ช่องทางการขยายอาชีพ

บทที่ 3 การตัดสินใจเลือกขยายอาชีพ

4. การจัดการเรียนรู้

แผนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการสอนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น (OPAPE Model)
ที่ประกอบด้วย 5 ขั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 การศึกษาสภาพปัญหา (Orientation: O) วิเคราะห์สภาพปัญหาของนักศึกษา

ขั้นที่ 2 การวางแผนการเรียนรู้ (Planning: P) เป็นขั้นการวางแผนการเรียนรู้เพื่อฝึกให้

นักศึกษาวางแผนการเรียนตามความรู้ ความสามารถ ความถนัดและสอดคล้องกับเนื้อหาที่เรียน
โดยในการจัดกิจกรรมเน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติและวางแผนด้วยตนเอง

ขั้นที่ 3 การปฏิบัติ (Action: A) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้นักศึกษาต้องเข้าร่วม
กิจกรรมการเรียนตามแผนการเรียนของตนเองที่ได้ออกแบบไว้ ครูผู้สอนมีหน้าที่อำนวยความสะดวก
และเป็นທີ່ปรึกษาให้แก่ นักศึกษาจัดเตรียมสื่อต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง หากนักศึกษาพบปัญหา
อุปสรรคต่าง ๆ ในขณะร่วมกิจกรรมให้นักศึกษาเขียนปัญหาเหล่านั้นลงในบันทึกส่วนท้ายของ
แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ผู้สอนต้องเป็นที่ปรึกษาให้ตลอดการเรียนรู้

ขั้นที่ 4 การนำเสนอผลการเรียนรู้ (Presentation: P) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้นักศึกษา
ได้นำเสนอข้อมูลที่ค้นพบได้จากการเรียนของตนเองตามแผนการเรียนของตนเองที่ได้ออกแบบไว้
มาสรุปผลและนำเสนอต่อสมาชิกในกลุ่ม เพื่ออภิปราย วิเคราะห์ เปรียบเทียบ สรุปเป็น ความคิด
รวบยอด แนวคิด ข้อปฏิบัติเป็นของตนเอง รวมทั้งสรุปบันทึกปัญหาต่าง ๆ ที่พบ

ขั้นที่ 5 การประเมินผลการเรียนรู้ (Evaluation: E) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้
นักศึกษาประเมินการเรียนรู้ด้วยกระบวนการต่าง ๆ ของการวัดผลประเมินผลการเรียนรู้
โดยประเมินตามที่ได้ออกแบบไว้ด้วยกระบวนการเรียนรู้ในขั้นนี้ นักศึกษาต้องประเมินตนเองก่อน
ประเมิน โดยเพื่อนในกลุ่ม และผู้สอนประเมินภายหลัง แล้วนำผลการประเมินมารวมกันสรุป ที่
สำคัญนักศึกษาต้องประเมินแผนการเรียนของตนเองว่าทำให้บรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้หรือไม่

5. การวัดและประเมินผล

การวัดและประเมินผลการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบการสอนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ให้ครอบคลุมเนื้อหาที่ต้องการวัด โดยการทดสอบระหว่างเรียนและเสร็จสิ้นการเรียน ดังนี้

5.1 การวัดและประเมินผล ครูผู้สอนไม่ควรวัดผลความรู้เพียงอย่างเดียว ควรวัดให้ครอบคลุมด้านคุณธรรมเพื่อการพัฒนาตน การพัฒนาการทำงานและการพัฒนาการอยู่ร่วมกัน ในสังคม ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการวัดและประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (คู่มือนักศึกษา, 2551, หน้า 32) สอดคล้องกับ มาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้

5.2 การวัดและประเมินผล ควรใช้วิธีการที่หลากหลาย เช่นการวัดผลเพื่อปรับปรุง การเรียนการสอนและพัฒนาผู้เรียน (Formative test) การวัดตามสภาพจริง (Authentic test) การตรวจแฟ้มสะสมผลงาน (Portfolio) การวัดเพื่อวินิจฉัยจุดบกพร่อง (Diagnostic test) และการสัมภาษณ์ (Interview)

5.3 การวัดและประเมินผลควรมุ่งเน้นการวัดสมรรถภาพโดยรวมของนักศึกษา เป็นหลัก ไม่ได้วัดเพื่อตัดสินได้หรือตกของนักศึกษาเพียงอย่างเดียว แต่เป็นการวัดเพื่อนำข้อมูล มาใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอนที่ช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ในวิชาที่เรียนอย่างมีประสิทธิภาพและเต็มตามศักยภาพ ซึ่งในการวัดผลที่ดีนั้นจะต้องเป็นการวัดที่มีความถูกต้อง (Validity) และมีความยุติธรรม (Fair) ด้วยวิธีการที่หลากหลายตามสภาพของผู้เรียนและตามสภาพจริง ความสามารถหรือความรู้พื้นฐานเดิมของผู้เรียน มีการวัดผลระหว่างเรียน ด้วยแบบทดสอบ แบบฝึกหัด ใบงาน ใบกิจกรรม และทั้งแฟ้มสะสมงาน การทดสอบควรมี การเปรียบเทียบครั้งแรกและครั้งที่สองหากผู้เรียนมีคะแนนทดสอบหลังการเรียนสูงกว่า ก่อนเรียนแสดงว่าผู้เรียนมีการพัฒนาด้านการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง การวัดแต่ละครั้งควร ได้แจ้งผลให้ผู้เรียนได้ทราบ เพื่อจะได้เป็นกำลังใจในการเรียนและปรับปรุงแก้ไข ในข้อบกพร่องต่อไป

ผลการพัฒนาเพื่อหาประสิทธิภาพของรูปแบบการสอนสร้างเสริมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบ ผู้วิจัยนำเสนอ ดังนี้

คำถามการวิจัยข้อที่ 1

รูปแบบการสอนสร้างเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษา การศึกษานอกระบบที่พัฒนาขึ้น มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์หรือไม่ (กำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพ ไว้ที่ 80/ 80)

ตารางที่ 5 ผลการหาประสิทธิภาพของรูปแบบการสอนสร้างเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบ ตามเกณฑ์ 80/ 80 จากการทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 50 คน

	คะแนนเต็ม	คะแนนรวม	คะแนนเฉลี่ย	เกณฑ์มาตรฐาน	E_1/E_2
ระหว่างเรียน	110	4174	83.48	80	$E_1=83.48$
หลังเรียน	110	4300	86.00	80	$E_2=86.00$

จากตารางที่ 5 ผลการทดสอบประสิทธิภาพภาคสนามจากการใช้รูปแบบการสอนสร้างเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบ พบว่า ร้อยละของคะแนนเฉลี่ยรวมระหว่างการใช้และหลังการใช้รูปแบบเป็น 83.48/ 86.00 แสดงว่ารูปแบบการสอนสร้างเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองที่สร้างขึ้นในการทดลองครั้งนี้มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เป็นคะแนนรวมระหว่างการเรียนจากการสอบเก็บคะแนนจากแบบทดสอบย่อย 11 ครั้งและคะแนนหลังการเรียนจากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (คะแนนรวมแสดงดังตารางในภาคผนวก)

ระยะที่ 2 ผลการทดลองใช้รูปแบบการสอนสร้างเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบ

การทดลองใช้รูปแบบการสอนสร้างเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบใช้แบบแผนการทดลองแบบ Non-randomized control group posttest only design ผู้วิจัยนำเสนอผล ดังนี้

คำถามการวิจัยข้อที่ 2

คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษากลุ่มที่เรียนตามรูปแบบที่พัฒนาขึ้นกับกลุ่มที่เรียนแบบปกติแตกต่างกันหรือไม่

ตารางที่ 6 คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาในกลุ่มที่เรียนตามรูปแบบที่พัฒนาขึ้น
กับกลุ่มที่เรียนตามการสอนปกติ

คุณลักษณะการเรียนรู้ ด้วยการนำตนเอง	<i>N</i>	\bar{X}	<i>SD</i>	<i>t</i>	<i>df</i>	<i>p-value</i>
กลุ่มที่เรียน แบบปกติ	50	3.65	.855	4.071*	98	.000
กลุ่มที่เรียนตามรูปแบบ ที่พัฒนาขึ้น	50	4.16	.197			

* $p < .05$

จากตารางที่ 6 พบว่า คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบ ที่เรียนด้วยโดยใช้รูปแบบที่พัฒนาขึ้นกับกลุ่มที่เรียนแบบปกติ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่านักศึกษาการศึกษานอกระบบที่เรียน โดยใช้รูปแบบที่พัฒนาขึ้นกับกลุ่มที่เรียนแบบปกติมีคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองแตกต่างกัน

คำถามการวิจัยข้อที่ 3

คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบกลุ่มที่เรียนตามรูปแบบที่พัฒนาขึ้นระหว่างกลุ่มอายุต่างกันแตกต่างกันหรือไม่

ตารางที่ 7 คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบกลุ่มที่เรียนตามรูปแบบที่พัฒนาขึ้นจำแนกตามกลุ่มอายุ

แหล่งความแปรปรวน	<i>SS</i>	<i>df</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>p-value</i>
ระหว่างกลุ่ม	.009	2	.005	.112	.894
ภายในกลุ่ม	1.908	47	.041		
รวม	1.917	49			

จากตารางที่ 7 พบว่า คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบกลุ่มที่เรียนตามรูปแบบที่พัฒนาขึ้น จำแนกตามกลุ่มอายุ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

คำถามการวิจัยข้อที่ 4

ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการสอนสร้างเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบที่พัฒนาขึ้นอยู่ในระดับใด

ตารางที่ 8 ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการสอนสร้างเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบจำแนกรายด้าน

ข้อคำถาม	\bar{X}	SD	ระดับความพึงพอใจ
ด้านเนื้อหา	4.13	.34	มาก
ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน	4.12	.31	มาก
ด้านผู้สอน	4.18	.35	มาก
ด้านเครื่องมือวัดผล	4.15	.42	มาก
ภาพรวม	4.15	.23	มาก

จากตารางที่ 8 พบว่า ระดับความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการสอนสร้างเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบที่พัฒนาขึ้นในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.15$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า นักศึกษากลุ่มที่เรียนตามรูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้นมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการสอนสร้างเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านผู้สอน ($\bar{X} = 4.18$) ด้านเครื่องมือวัดผล ($\bar{X} = 4.15$) ด้านเนื้อหา ($\bar{X} = 4.13$) และด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.12$)

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ผลการใช้รูปแบบการสอนสร้างเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบ สรุปสาระสำคัญของการวิจัย มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและศึกษาผลการใช้รูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้น เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบกลุ่มที่เรียนตามรูปแบบที่พัฒนาขึ้นระหว่างกลุ่มอายุต่างกัน และเพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาการศึกษานอกระบบที่มีต่อรูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้น โดยการทดลองกับนักศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง หลังจากนั้นนำไปทดลองใช้จริงกับนักศึกษากลุ่มทดลองซึ่งเรียนโดยใช้รูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้นระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี จำนวน 50 คน ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 ซึ่งเลือกโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม เครื่องมือประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการสอน 2) แบบวัดคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบ 3) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาการศึกษานอกระบบที่มีต่อรูปแบบการสอน โดยผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน สำหรับขั้นตอนการดำเนินการวิจัย แบ่งเป็น 2 ระยะ คือระยะที่ 1 การพัฒนารูปแบบการสอนสร้างเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบ และระยะที่ 2 ทดลองใช้รูปแบบการสอนสร้างเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) และสถิติทดสอบ *t-test*

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ใช้รูปแบบการสอนสร้างเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบ ที่มีองค์ประกอบ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ สาระการเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล ผลการประเมินคุณภาพรูปแบบการสอน โดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า รูปแบบการสอนมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก (83.48/ 86.00)

2. ผลการเปรียบเทียบนักศึกษากลุ่มทดลองที่เรียนโดยใช้รูปแบบการสอนสร้างเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองที่พัฒนาขึ้นมีคะแนนสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่เรียนตามแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการเปรียบเทียบนักศึกษากลุ่มที่เรียนโดยใช้รูปแบบการสอนสร้างเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองที่พัฒนาขึ้น ระหว่างกลุ่มอายุต่างกันมีคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

4. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาการศึกษานอกระบบมีต่อรูปแบบการสอนสร้างเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองที่พัฒนาขึ้น มีความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมากทั้ง 4 ด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านเนื้อหา ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านผู้สอน และด้านเครื่องมือวัดผล

อภิปรายผล

การวิจัย เรื่อง ผลการใช้รูปแบบการสอนสร้างเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบ มีประเด็นในการอภิปราย 2 ประเด็น ดังนี้

1. ผลการพัฒนา รูปแบบการสอน

ได้รูปแบบการสอนสร้างเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบ ที่มีองค์ประกอบ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ สารการเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล ซึ่งมีผลการประเมินคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน พบว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก (83.48/ 86.00) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า

1.1 รูปแบบการสอนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น เป็นรูปแบบที่มีหลักการแนวคิดและทฤษฎีพื้นฐานที่ครอบคลุมและชัดเจนสอดคล้องกับแนวคิดพื้นฐานและในส่วนของกำหนดยุทธศาสตร์ของรูปแบบการสอน ความชัดเจนในการแสดงให้เห็นถึงความสอดคล้องกับสิ่งที่มุ่งหวังให้เกิดขึ้นกับตัวผู้เรียนและความเหมาะสมของการจัดลำดับขั้นกิจกรรมการเรียนรู้ได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีพัฒนาการทางเชาว์ปัญญาของเพียเจต์ (Piaget) และของวิกทอทสกี (Vygotsky) เป็นรากฐานที่สำคัญของการสร้างความรู้ด้วยตนเอง Constructivism (ศุรางค์ โค้วตระกูล, 2541, หน้า 61 อ้างถึงใน ทิศนา แจมมณี, 2553, หน้า 90) ที่ว่า พัฒนาการเกิดขึ้นเมื่อบุคคลรับและซึมซับข้อมูลหรือประสบการณ์ใหม่เข้าไปสัมพันธ์กับความรู้หรือ โครงสร้างทางปัญญาที่มีอยู่เดิม ทั้งนี้ อาจเนื่องจากรูปแบบการสอนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นอย่างมีระบบแบบแผนเป็นขั้นค่อน โดยเริ่มต้นจากการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานผลการเรียนรายวิชาของทางราชการจากครูผู้สอนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ผู้เรียนเพื่อให้ทราบถึงสภาพปัญหาความต้องการ

และความพร้อม โดยเริ่มจากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเบื้องต้นที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน ทั้งในด้านสภาพปัญหาของตัวผู้เรียนและความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual different) เพื่อจะได้ทราบว่าผู้เรียนมีความพร้อมในการเรียนว่ามีมากน้อยเพียงใด โดยเฉพาะผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ ทั้งด้านพื้นฐานความรู้เดิม อายุและประสบการณ์ที่แตกต่างกัน เพื่อนำมาเป็นข้อมูลพื้นฐานและเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการสอนให้สนองตอบต่อสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในการจัดการเรียนการสอนอย่างแท้จริง ทั้งนี้เพราะการที่จะใช้รูปแบบการสอนให้ได้ผลดีย่อมจะต้องเลือกรูปแบบการสอนให้มีความสัมพันธ์กับลักษณะของผู้เรียน โดยดูจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาในรายวิชาช่องทางการขยายอาชีพ (ดูคะแนนเฉลี่ยรายวิชาช่องทางการขยายอาชีพ ในภาคเรียนที่ผ่านมา) หลังจากนั้นได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีของการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ของนักการศึกษาหลายท่าน เช่น จอยส์ และเวล (Joyce & Weil, 2004 อ้างถึงใน ทิศนา แจมมณี, 2547, หน้า 301) กล่าวว่า การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ควรจะทำตามกำหนดคือ ต้องมีขั้นตอนตั้งแต่พิจารณาความต้องการจำเป็น เป้าหมาย และการดำเนินการเป็นขั้น ๆ อย่างต่อเนื่อง ไปจนถึงผลการปฏิบัติ นอกจากนี้รูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับหลักจิตวิทยาการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้ใหญ่ กล่าวคือ กิจกรรมที่จัดให้กับนักศึกษาตรงกับพัฒนาการและธรรมชาติการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยตั้งอยู่บนรากฐานของแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ของกลุ่มมนุษยนิยม (Humanism) ที่เน้นเสรีภาพและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ โดยเชื่อว่ามนุษย์มีธรรมชาติเป็นคนดีมีเสรีภาพและมีศักยภาพในการพัฒนาตนเองอย่างไม่มีขีดจำกัด (Elias and Merriam, 1980) จากนั้นผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องแนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ ได้แก่ ทฤษฎีการเรียนรู้ โนลส์ (Knowls, 1975, p. 18) และทฤษฎีทางจิตวิทยาของ ธอนไดค์ (Thondike, 1955, p. 89) ที่ว่าผู้เรียนจะเรียนได้ดีเมื่อมีความพร้อม (Readiness) และทฤษฎีแรงจูงใจและความต้องการของ มาสโลว์ (Maslow, 1974, หน้า 80-92) ที่ว่ามนุษย์ต้องการได้รับการยกย่องในด้านความมีชื่อเสียงและเกียรติยศ (Self-esteem needs)

1.2 รูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้นได้ผ่านกระบวนการอย่างเป็นระบบและแบบแผน เป็นขั้นเป็นตอน ผู้วิจัยได้กำหนดองค์ประกอบของรูปแบบแต่ละส่วนได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ สารการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล แล้วเขียนรายละเอียดขององค์ประกอบ จากนั้นนำรูปแบบการสอนฉบับร่างเสนอต่อประธานคณาจารย์ได้ตรวจสอบคุณภาพพร้อมกัน นำข้อเสนอแนะและความคิดเห็นต่าง ๆ มาปรับปรุงแก้ไขและนำไปเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพ หลังจากผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพรูปแบบการสอนแล้ว ผู้วิจัยจึงนำมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นแล้วนำไปทดลองใช้กับนักศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อประเมินประสิทธิภาพ พิจารณาความเหมาะสมด้านเนื้อหาและด้านเวลาในแต่ละขั้นตอนของรูปแบบ

การสอน แล้วนำผลการทดลองมาปรับปรุงแก้ไขรูปแบบการสอนอีกครั้ง จากนั้นจึงนำรูปแบบการสอนไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างจริง ซึ่งสอดคล้องกับกระบวนการวิจัยตามรูปแบบการวิจัยและพัฒนาของรูปแบบเชิงระบบ (System approach model) ของดิกค์ และแคเรย์ (Dick & Carey) (Gall, Borg, & Gall, 1996 อ้างถึง วิจิต สุรัตน์เรืองชัย, 2549, หน้า 171-173 และอ้างใน กฤษณี สงสวัสดิ์, 2556, หน้า 142) ที่ว่า กระบวนการในการพัฒนารูปแบบการสอนได้รับการพัฒนาซึ่งในแต่ละขั้นตอนมีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กันอย่างชัดเจนมีแนวคิดและทฤษฎีเป็นกรอบพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการสอนพร้อมทั้งได้ผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญว่ารูปแบบการสอนนี้มีประสิทธิภาพสามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการสร้างความรู้ด้วยการนำตนเองได้ตามวัตถุประสงค์ของรูปแบบการสอนที่กำหนดไว้

2. ผลการทดลองใช้รูปแบบการสอน

จากผลการทดลองใช้รูปแบบการสอนสร้างเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบ ผลการวิจัยพบว่า

2.1 ผู้เรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง โดยภาพรวมสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่ารูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้นสามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองได้ ทั้งนี้อาจอธิบายได้ว่า

รูปแบบการสอนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ได้ใช้หลักการของทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ตามแนวคิดของ โนลส์เป็นแนวคิดพื้นฐานซึ่งประกอบด้วยกระบวนการเรียนรู้ การศึกษาความต้องการของผู้เรียน สร้างแผนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการสอนดำเนินการตามแผนและประเมินผลตามแผน (Knowles, Holton, Swanson, 2005, p. 175) และได้เพิ่มแนวทางการพัฒนาการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง คอสต้าและแคลลิก (Costa and Kallick, 2004, p. 7 อ้างถึงใน อุไรวรรณ ชินพงษ์, 2555, หน้า 152) เกี่ยวกับการสะท้อนผลและการนำผลสะท้อนมาปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ ทำให้นักศึกษาสามารถวิเคราะห์ตนเอง ออกแบบการเรียนรู้ ดำเนินการเรียนรู้ สรุปนำเสนอผลการเรียนรู้ และประเมินผลการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเป็นแนวคิดทฤษฎีพื้นฐานที่มีความชัดเจนและเหมาะสมกับรูปแบบการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติกิจกรรมในการแสวงหาความรู้และสร้างความรู้ด้วยตนเอง ผลการเรียนรู้มุ่งเน้นกระบวนการสร้างความรู้ (Process of knowledge construction) มีเป้าหมายการเรียนรู้จะต้องมาจากการปฏิบัติจริง (Authentic tasks) โดยการเรียนรู้จากการศึกษาค้นคว้าทำกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย มีการจัดการกระทำกับข้อมูลและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ต่าง ๆ กับผู้อื่นจนเกิดเป็นความรู้ความเข้าใจขึ้น โดยเฉพาะผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ซึ่งผ่านประสบการณ์มากมาย ผู้เรียนเป็นผู้มีบทบาทเต็มทีในการเรียนรู้อย่างคันทันตัว (Active) เป็นความรู้ใหม่ที่จะได้เรียนรู้

ได้ด้วยตนเองตามแนวคิดของคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivist) ที่ว่าการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นภายในตัวบุคคล โดยบุคคลเป็นผู้สร้างความรู้จากสิ่งที่พบเห็นหรือสัมพันธ์กับความรู้ โดยการนำความรู้ที่มีอยู่มาเชื่อมโยงตรวจสอบกับสิ่งใหม่จนสามารถคิดเป็นโครงสร้างด้วยการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-Directed Learning) (สุมาลี สังข์ศรี, 2545 อ้างถึงใน สุวัฒน์ วัฒนวงศ์, 2547) และอาจเนื่องมาจากการจัดการสอนตามรูปแบบที่พัฒนาขึ้นได้นำปรัชญาที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานอกระบบซึ่งเป็นพื้นฐานของความคิดในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มาเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนตามหลักปรัชญาพิพัฒนาการนิยม (Progressivism) ที่เน้นแนวคิดในเรื่องการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (Life Long Education) ซึ่งเป็นการพัฒนาอยู่ตลอดเวลามุ่งการพัฒนาคุณภาพชีวิตพัฒนาสังคมและปรัชญามนุษยนิยม (Humanism) ที่ให้ความสำคัญและตระหนักถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลยอมรับในความต่างนั้น การพัฒนาคนจึงมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาเป็นรายบุคคลจึงต้องคำนึงถึงความต้องการของบุคคลยอมรับความรู้และประสบการณ์ของบุคคล ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ และผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการสอนจากนักการศึกษาหลายท่าน ทำให้ได้รูปแบบการสอนที่มีประสิทธิภาพและผ่านการตรวจคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญซึ่งมีผลการประเมินความเหมาะสมอยู่ในระดับเหมาะสมมาก 83.48/ 86.00 มีความครอบคลุมและชัดเจนตามวัตถุประสงค์สอดคล้องกับเนื้อหาและสิ่งที่มุ่งหวังให้เกิดขึ้นกับนักศึกษาซึ่งเป็นผู้ใหญ่และวัยรุ่น มีความเหมาะสมของการจัดลำดับขั้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ทั้งนี้อาจเนื่องจากรูปแบบการสอนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นอย่างมีระบบแบบแผนเป็นขั้นตอนโดยเริ่มต้นจากการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาตามหลักจิตวิทยาการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ โนลล์ (1975) และสุวัฒน์ วัฒนวงศ์ (2547, หน้า 248-249) ได้สรุปพื้นฐานของทฤษฎีการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่สมัยใหม่ไว้เป็นด้าน ๆ ดังนี้ 1) ความต้องการและความสนใจ (Needs and interests) ผู้ใหญ่จะถูกชักจูงให้เกิดการเรียนรู้ได้ดี ถ้าตรงกับความต้องการและความสนใจในประสบการณ์ที่ผ่านมาจะเกิดความพึงพอใจโดยเฉพาะการจัดกิจกรรมที่หลากหลายจะทำให้ผู้ใหญ่เกิดการเรียนรู้ได้ดี 2) สถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตผู้ใหญ่ (Life situation) การเรียนรู้ของผู้ใหญ่จะได้ผลดีถ้าหากยึดเอาตัวผู้ใหญ่เป็นศูนย์กลางในการเรียนการสอน (Life-centered) ดังนั้น การจัดหน่วยการเรียนที่เหมาะสมให้กับผู้ใหญ่ ควรยึดถือเอาสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องเป็นสำคัญมิใช่ยึดที่ตัวเนื้อหา 3) การวิเคราะห์ประสบการณ์ (Analysis of experience) เนื่องจากประสบการณ์เป็นแหล่งที่มีคุณค่ามากที่สุดสำหรับผู้ใหญ่ ดังนั้นหลักสำคัญของการจัดการให้กับผู้ใหญ่จะต้องวิเคราะห์ประสบการณ์ว่าส่วนไหนจะนำมาใช้ในการเรียนการสอนให้เกิดประโยชน์ได้ 4) ผู้ใหญ่ต้องการเป็นผู้นำ (Self-directing) ความต้องการในส่วนลึกของผู้ใหญ่ก็คือความรู้สึกรที่ต้องการที่จะนำตนเองได้ ดังนั้น บทบาทของครูจึงต้องสืบหาหรือค้นหาคำตอบร่วมกับผู้เรียน

(Mutual inquiry) มากกว่าการทำหน้าที่เป็นผู้ส่งผ่านความรู้ แล้วทำหน้าที่ประเมินผล 5) ความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual different) ความแตกต่างระหว่างบุคคลจะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ในแต่ละบุคคล เมื่อมีอายุเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นการสอนผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่จึงต้องจัดเตรียมในเรื่องนี้อย่างดีพอ เช่น รูปแบบการสอน (Style teaching) เวลา สถานที่ โดยเฉพาะความสามารถในการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ย่อมเป็นไปตามความสามารถของแต่ละบุคคล ดังนั้นครูผู้สอนควรได้คำนึงและจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องและเหมาะสม โดยที่ผู้วิจัยได้พัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการสอนจากการประยุกต์หลักการและแนวคิด คู่มือการจัดการกระบวนการเรียนรู้การศึกษานอกโรงเรียน (2544, หน้า 7) ได้รูปแบบการสอน OPAPE Model ที่มี 5 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นที่ 1 การศึกษาสภาพปัญหา (Orientation: O) เป็นขั้นกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อให้ผู้เรียนสืบค้นหาปัญหาเผชิญสถานการณ์ในการดำรงชีวิตหรือใช้สถานการณ์และปัญหาจริงที่ผู้เรียนประสบมาในชีวิตของตน เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกการเรียนรู้ด้วยตนเอง

ขั้นที่ 2 การวางแผนการเรียนรู้ (Planning: P) เป็นขั้นการวางแผนการเรียนรู้เพื่อฝึกให้ผู้เรียนวางแผนการเรียนตามความรู้ความสามารถและความถนัด และสอดคล้องกับเนื้อหาที่เรียน เพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้ที่ตนเองต้องการจะเรียนและการทำกิจกรรมด้วยตนเอง

ขั้นที่ 3 การปฏิบัติ (Action: A) เป็นขั้นที่ครูให้ออกาสให้นักศึกษาแสดงความสามารถลงมือปฏิบัติจริงด้วยตนเองหรือร่วมมือกับกลุ่ม การบันทึก การทำกิจกรรมต่าง ๆ การทำเพิ่ม สะสมงานตามแผนที่ได้กำหนดไว้ด้วยตนเอง

ขั้นที่ 4 การนำเสนอผลการเรียนรู้ (Presentation: P) เป็นขั้นการเน้นให้ผู้เรียนสามารถฝึกทักษะการนำเสนอข้อมูลที่ได้ศึกษาค้นคว้าไว้รายงานให้เพื่อนในกลุ่มทราบเป็นการสร้างความกล้า ความมั่นใจในการนำเสนออาจจะเป็นรายบุคคลหรือตัวแทนกลุ่มเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

ขั้นที่ 5 การประเมินผลการเรียนรู้ (Evaluation: E) เป็นขั้นการประเมินผลการเรียน การฝึกให้ผู้เรียนแต่ละคนได้นำความรู้ที่ตนได้ศึกษาจากการบันทึกการทำใบงาน การทำกิจกรรม ฝึกให้ประเมินผลด้วยตนเองก่อน ว่าประสบผลสำเร็จมากน้อยเพียงใด มีปัญหาอุปสรรคอะไรเกิดผลดีผลเสียอะไรบ้าง ให้เพื่อนประเมิน และครูผู้สอนประเมินภายหลังแล้วแจ้งผลให้ผู้เรียนได้ทราบความก้าวหน้าเพื่อเป็นกำลังใจในการเรียนในรายวิชาอื่นต่อไป

2.2 นักศึกษากลุ่มที่เรียนโดยใช้รูปแบบการสอนสร้างเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ที่พัฒนาขึ้นที่มีอายุต่างกัน มีคุณลักษณะการเรียนรู้ไม่แตกต่างกันซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ชลดา ศิริวงศ์, 2551, หน้า 109) ได้ศึกษาลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง นักศึกษาศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอบางละมุง จำแนกตามอายุ พบว่า ลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองนักศึกษาแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจเนื่องจากว่า

การจัดกลุ่มนักศึกษา ซึ่งรับขึ้นทะเบียนตามเกณฑ์ของระเบียบว่าด้วยการรับขึ้นทะเบียนของนักศึกษา ต้องมีอายุครบ 16 ปีบริบูรณ์ในวันรับสมัครและที่ยังไม่เคยเรียนในระบบโรงเรียนสามารถไปสมัครเรียนได้ทุกคนหากมีอายุน้อยกว่า 16 ปี จะต้องเป็นผู้ที่ผ่านการเรียนจากในระบบโรงเรียนมาแล้วและออกกลางคัน (Drop out) ต้องให้ผู้บริหารของโรงเรียนนั้น ๆ ทำหนังสือรับรองการออกจากโรงเรียนมาแสดงในวันลงทะเบียนหรือให้ผู้ใหญ่บ้านหรือกำนันทำหนังสือรับรองให้ว่าผู้เรียนคนนั้นได้ผ่านการเรียนในระบบโรงเรียนในชั้นใดมาแล้วและออกจากโรงเรียนเพราะเหตุใด สถานศึกษาหรือศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจึงจะรับให้เข้าเรียนได้ และในการจัดกลุ่มผู้เรียนเป็นกลุ่ม ๆ จะคละกันไปโดยไม่คำนึงว่าใครจะมีอายุมากหรืออายุน้อย ซึ่งขึ้นอยู่กับวันที่นักศึกษามาสมัครเรียนตามระดับที่ต้องการทั้งระดับประถมศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย คือ เมื่อเจ้าหน้าที่ที่รับสมัครได้ครบตามจำนวนของการจัดกลุ่ม 50-60 คน ก็จัดให้ 1 กลุ่มต่อครูผู้สอน 1 คนของแต่ละระดับ และให้เข้าเรียนตามระดับนั้น ๆ การจัดเข้ากลุ่ม ขึ้นอยู่กับวันที่นักศึกษามาสมัครก่อน-หลังแต่ละระดับจะไม่จำกัดจำนวนนักศึกษาจะรับสมัครไปเรื่อย ๆ จนกว่าจะหมดกำหนดวันรับสมัคร ดังนั้น นักศึกษาที่สมัครเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเมื่อเจ้าหน้าที่รับสมัครได้ครบจำนวนตามเกณฑ์ของการจัดกลุ่มก็จัดเข้า 1 กลุ่ม เมื่อครบตามจำนวนของกลุ่มแล้วก็จะจัดให้เข้ากลุ่มอื่น ๆ ต่อ ไปอีกซึ่งในแต่ละภาคเรียนก็ไม่ได้จำกัดจำนวนผู้มาสมัครใครที่มีความต้องการเรียนมีความสนใจมีความพร้อมก็ไปสมัครเรียนได้ตามความสะดวก ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับตัวผู้เรียนและความใกล้ชิดไกลจากสถานที่พักอาศัยกับสถานที่พบกลุ่มหรือสถานที่ที่ทางศูนย์การศึกษานอกระบบจัดไว้ให้ การเปิดรับสมัครใน 1 ปีจะมีการรับสมัคร 2 ครั้งหรือ 2 ภาคเรียน คือในช่วงเดือน เมษายน และเดือนตุลาคม ของทุก ๆ ปี ด้วยเหตุนี้ทำให้ผู้เรียนที่มีความต้องการมีความสนใจที่จะเรียนที่มีอายุตั้งแต่ 16 ปีจนถึง 70 ปีขึ้นไปไปสมัครเรียนได้ ทั้งที่อยู่ในวัยรุ่นจนถึงวัยผู้ใหญ่มาเรียนกันเป็นจำนวนมากและในการจัดให้ผู้เรียนมาพบกลุ่มแต่ละครั้ง ครูผู้สอนได้ให้โอกาสผู้เรียนเลือกที่นั่งเรียนตามความสมัครใจ เป็นอิสระจะนั่งเรียนรวมคละกัน ครูผู้สอนได้สังเกตผู้เรียนพบว่า ผู้เรียนที่เป็นวัยรุ่น ซึ่งเป็นวัยแห่งการเรียนรู้กำลังพัฒนาตนเองไปสู่วัยที่เป็นผู้ใหญ่เป็นวัยที่มีความเพื่องั้น อยากรู้ อยากรู้เห็น อุดมคติสูงคิดถึงอดีตปัจจุบันและอนาคตเกิดความกระตือรือร้นที่จะเรียนหรือฝึกอาชีพเพื่อความก้าวหน้าต้องการความอิสระ ซึ่งเป็นไปตามจิตวิทยาการเรียนรู้ของวัยรุ่น (สำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, 2552, หน้า 13-14) และการยอมรับจากผู้ใหญ่ เมื่อได้เรียนร่วมกับนักศึกษาผู้ใหญ่จะได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการเรียนการทำงานกิจกรรมต่าง ๆ จากผู้ใหญ่ซึ่งสะสมประสบการณ์มาทำให้เกิดการซึมซับความคิดเห็นพฤติกรรมต่าง ๆ ในลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ซึ่งเป็นลักษณะการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน (Peer teaching) เป็นการเรียนร่วมกันในกลุ่มเพื่อนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ช่วยกันคิดศึกษาค้นคว้าหาคำตอบทำให้การเรียนประสบผลสำเร็จตามที่มุ่งหวังไว้

2.3 นักศึกษากลุ่มที่เรียนตามรูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้นมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการสอนสร้างเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองอยู่ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านเนื้อหา ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านผู้สอน และด้านเครื่องมือวัดผล เมื่อพิจารณาแต่ละด้านปรากฏผล ดังนี้

2.3.1 ด้านเนื้อหา พบว่า นักศึกษากลุ่มที่เรียนตามรูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้นมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการสอน ด้านเนื้อหาอยู่ในระดับมากทุกข้อ คือ เนื้อหา มีความสอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง/ จุดประสงค์ เนื้อหา มีความทันสมัย มีความน่าสนใจ มีปริมาณเหมาะสมกับเวลาที่ใช้ทำการสอน ทำให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ มีความเข้าใจง่าย/ ชัดเจน มีความครอบคลุมตามหลักสูตรและมีความเหมาะสมกับระดับความรู้ของผู้เรียน และสภาพของสังคมในปัจจุบันผู้เรียนสามารถนำเนื้อหาที่เรียนไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและในการประกอบอาชีพได้อีกด้วย สอดคล้องกับนโยบายของกรมการศึกษานอกโรงเรียน (2533, หน้า 77)

2.3.2 ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน พบว่า นักศึกษากลุ่มที่เรียนตามรูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้นมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการสอน ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก เนื่องจากครูผู้สอนได้สนับสนุนให้โอกาสนักศึกษามีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน กระตุ้นให้นักศึกษามีการแสดงออก ให้โอกาสพูดคุยแสดงความคิดเห็น มีการอภิปรายเป็นรายตัวหรือรายกลุ่ม จัดบรรยากาศน่าเรียน จัดเนื้อหาในการเรียนให้สนุกไม่น่าเบื่อ และการทำกิจกรรมสอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวังมีความชัดเจนในเนื้อหาที่สอนมีกิจกรรมเหมาะสมกับเวลา ผู้เรียนมีการปฏิบัติกิจกรรมได้มากทั้งในห้องเรียนและนอกสถานที่ โดยครูจะกระตุ้นให้ผู้เรียนฝึกตั้งคำถามและตอบคำถามคอยให้ความช่วยเหลือเมื่อผู้เรียนมีปัญหาในการเรียน สมบัติ สุวรรณพิทักษ์ (2543, หน้า 11-14) กล่าวถึงกระบวนการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองไว้ว่า ให้ผู้เรียนเต็มใจที่จะเข้ารับการเรียน โดยการให้อิสระภาพและการส่งเสริมช่วยทำให้เกิดการสร้างสรรค์การพัฒนาความคิดให้ผู้เรียนเกิดการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์โดยการสนทนาพูดคุยไม่ใช้การบังคับเพื่อให้ผู้เรียนได้มีอิสระภาพทางความคิดใช้ศักยภาพความสามารถของตนเอง โดยยึดหลักให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง กระบวนการดังกล่าวนี้จะช่วยให้การเรียนการสอนประสบผลสำเร็จด้วยดี ซึ่งตรงกับงานวิจัย ของ (มณีรัตน์ โคมปราชญ์, 2542, หน้า 62) นักศึกษาส่วนใหญ่มาเรียนเพื่อต้องการเข้าร่วมกิจกรรม ชอบบรรยากาศของการพบกลุ่ม มีความมุ่งหวังว่าจะยกระดับการศึกษาของตนเพื่อจะมีโอกาสในการประกอบอาชีพในระดับที่สูงขึ้นหรือมีความหวังว่าหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนจะช่วยพัฒนาทักษะความรู้ความสามารถเป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพของตนให้สูงขึ้นสามารถนำความก้าวหน้าความมั่นคงมาสู่ตนเองและครอบครัวได้

2.3.3 ด้านผู้สอน พบว่า นักศึกษากลุ่มที่เรียนตามรูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้น มีความพึงพอใจต่อรูปแบบการสอน ด้านผู้สอนอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูผู้สอนได้จัดบรรยากาศเป็นกันเองให้ความรักความอบอุ่นและมีความเข้าใจเป้าหมายการเรียนรู้ของนักศึกษา ในการเรียนครูได้กระตุ้นให้นักศึกษามีความกล้ามีความมั่นใจในการแสดงออกต่อหน้าเพื่อน ๆ ภายในกลุ่ม และอาจจะเป็นเพราะนักศึกษาทราบว่า การเรียนการศึกษานอกระบบนั้น ผู้เรียน จะต้องศึกษาค้นคว้าด้วยตัวเองเป็นส่วนใหญ่ ครูจะเป็นที่ผู้กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิด อย่างเป็นระบบโดยใช้ข้อมูลความรู้ จากประสบการณ์จริงของผู้เรียนตามความถนัดทักษะและ ความสนใจของตน ครูมีบทบาทพบกลุ่มผู้เรียนเพื่อให้ทำกิจกรรมกลุ่มให้คำปรึกษาเป็นผู้อำนวยการ ความสะดวก (Facilitator) ให้คำแนะนำและช่วยเหลือด้านการเรียนการสอนแก่ผู้เรียนซึ่งสอดคล้อง กับงานวิจัยของ (อนันต์ ศรีอนันต์, 2531, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความต้องการของผู้เรียนการศึกษาผู้ใหญ่ เกี่ยวกับครูผู้สอนหรือครูประจำกลุ่มพบว่า ต้องการให้ครูมีเทคนิคในการสอนมีความสามารถใน วิธีการถ่ายทอดความรู้ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้สอดคล้องกับแนวคิดของ (กาญจนา คุณารักษ์ อ้างถึงใน ญัตติดา แดงใหญ่, 2542, หน้า 130) กล่าวไว้ว่า ลักษณะครูที่ดีจะทำให้การสอนมีประสิทธิภาพดีไปด้วย ลักษณะครูที่ดีจะต้องเป็นครูที่มีส่วน แนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงการเรียนการสอนยินดี รับฟังปัญหาและคำติชม ครูมีความอดทนต่อผู้เรียนเมื่อถูกซักถาม ครูสามารถผลิตสื่อการสอน โดยใช้สื่อที่เร้าใจผู้เรียนและปรับปรุงตนเองให้ก้าวหน้าและทันสมัยอยู่เสมอ มีความตั้งใจในการให้ การศึกษาอบรมแก่ศิษย์ มีความสามารถและทักษะในวิชาที่สอนเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอน และมีการแก้ปัญหาในการเรียนทำให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในแต่ละเนื้อหาวิชามากขึ้น อันจะส่งผลต่อการ สอนและผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนซึ่งเป็นไปตามขั้นตอนของรูปแบบการสอน คือ มีการกำหนดเป้าหมาย วางแผนการทำงานและแก้ปัญหา มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประเมินตนเอง และเห็นคุณค่า สามารถนำประโยชน์จากสิ่งที่เรียนไปประยุกต์ใช้ได้ (รุ่งฟ้า กิติยานุสันต์, 2552, หน้า 52)

2.3.4 ด้านเครื่องมือวัดผล พบว่า นักศึกษากลุ่มที่เรียนตามรูปแบบการสอน ที่พัฒนาขึ้นมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการสอน ด้านเครื่องมือวัดผลอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็น เพราะเครื่องมือวัดผลการเรียนรู้มีความเหมาะสมช่วยให้บรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ มีความเหมาะสม กับกิจกรรมการเรียนรู้ เนื้อหาสอดคล้องกับการวัดและประเมินผล เครื่องมือวัดผลมีความง่าย ที่เหมาะสมและสามารถวัดได้สอดคล้องตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง โดยครูจะมีการประชุมชี้แจง เสนอผลการวัดผลระหว่างภาคเรียนและปลายภาคเรียน ครูและผู้เรียน ได้มีข้อตกลงร่วมกัน โดยได้ ชี้แจงถึงเกณฑ์ที่ตั้งไว้ใน การวัดและประเมินผลการเรียนมีการเก็บคะแนนจากการทดสอบย่อยเป็น ระยะทำให้นักศึกษาได้ทราบความก้าวหน้าผลการเรียนอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังทำให้นักศึกษา มีความกระตือรือร้นสามารถตั้งความคาดหวังให้กับตนเอง จะได้วางแผนในการเรียนให้ตนเอง ประสบผลสำเร็จ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลวิจัยไปใช้

1. รูปแบบการสอนสร้างเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษา การศึกษานอกระบบ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในการทำกิจกรรมแต่ละครั้งครูผู้สอนควรกระตุ้นให้นักศึกษาคิดและแสดงออกเพื่อตอบคำถาม หากเนื้อหาภาคครูผู้สอนควรวางแผนอย่างค่อเนื้องให้คำแนะนำและเป็นทีปรีกษาให้นักศึกษาปรับตัววางแผนด้านเวลาในการเรียน การทำแบบฝึกหรือใบงานอย่างค่อเนื้อง จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในการนำตนเองได้คี่ขึ้น

2. ในการทำกิจกรรมการพบกัุ่มครูอาจจะรวมเนื้อหาทีมีความใกล้เคียงกันในการทำกิจกรรม เพื่อคเวลาและคั่นตอนทียุ่งยากซับซ้อน ควรมีการอภิปรายร่วมกันทุกคั้วโมง เมื่มี การวัดผลเก็บคะแนนทดสอบค่อครูควรแจ้งผลการสอบให้นักศึกษาทราบความค้วหน้าในการเรียนพร้อมให้คำแนะนำและแก้ใจข้อบกพร่องเพื่อเป็นแรงกระตุ้นและเป็นคัลังใจในการเรียนค่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยคั้งค่อไป

1. ควรมีการสร้างและพัฒนาารูปแบบการสอนสร้างเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบในระดับคั่นอื่น ๆ วิธีเรียนอื่น ๆ และกัุ่มสาระอื่น ๆ เพื่อจะได้ปรับปรุงและพัฒนาาระบบการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภพมากคั้งคี่ขึ้น

2. เนื่องจากการวิจัยพบว่านักศึกษาทุกัุ่มทดลองทีเรียนโดยใช้รูปแบบการสอนสร้างเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบทีพัฒนาคี่ขึ้น มีคะแนนสูงกว่านักศึกษาทีเรียนด้วยการสอนตามปกติ จึงควรมีการวิจัยทีเกี่ยวข้องกับรูปแบบการสอนการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผูเรียนในลักษณะอื่น ๆ ค่อไป

บรรณานุกรม

- กรมการศึกษานอกโรงเรียน. (2527). *ประวัติความเป็นมาของการศึกษานอกโรงเรียน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กรมการศึกษานอกโรงเรียน. (2528). *การศึกษาผู้ใหญ่ขั้นพื้นฐานแบบเบ็ดเสร็จการจัดกลุ่มสนใจ*
ฝึกรอบม อาชีพระยะสั้น. กรุงเทพฯ: กองแผนงาน กรมการศึกษานอกโรงเรียน.
- กรมการศึกษานอกโรงเรียน. (2533). *นโยบายการจัดการศึกษานอกโรงเรียน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์
คุรุสภาลาดพร้าว.
- กรมการศึกษานอกโรงเรียน. (2539). *การปฏิรูปการศึกษาตลอดชีวิต: กรอบแนวคิดและยุทธศาสตร์*.
กรุงเทพฯ: รังสิตการพิมพ์.
- กรมการศึกษานอกโรงเรียน. (2544). *คู่มือการจัดการกระบวนการเรียนรู้การศึกษานอกโรงเรียน*.
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2538). *คู่มือการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียน*
หลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียน 2533. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2538). *คู่มือการจัดการกระบวนการเรียนรู้การศึกษานอกโรงเรียน โครงการ*
ปฏิรูปการเรียนรู้ การพัฒนาคุณภาพการศึกษานอกโรงเรียน กองพัฒนาการศึกษา
นอกโรงเรียนปี พ.ศ. 2544. กรุงเทพฯ: กองพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม*
(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 พร้อมกฎหมายกระทรวงที่เกี่ยวข้อง และพระราชบัญญัติการศึกษา
ภาคบังคับ พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.)
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2554). *หลักสูตรการศึกษานอกระบบและการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551-2553*
คู่มือการดำเนินงานสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย.
กรุงเทพฯ: ไทยพับบลิคเอ็ดดูเคชั่น.
- กฤษฎี สงสวัสดิ์. (2556). *การพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวการเรียนรู้แบบร่วมมือกัน*
สร้างความรู้สำหรับนักศึกษา. ปริญาญการศึกษาคุษณัฐบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและ
การสอน, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- กองแผนงาน. (2534). *เอกสารงานวิจัยและประเมินโครงการการศึกษานอกโรงเรียนระหว่าง*
ปี 2530-2534. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- โกวิท วรพิพัฒน์. (2544). *“คิดเป็น” ในวิถีกระบี่ วิถีธรรม: รวบรวมบทความการศึกษานอกระบบ*
และการศึกษาตามอัธยาศัย กรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพฯ:
โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

- คณาพร คมสัน. (2540). การพัฒนาปฏิรูปแบบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในการอ่านภาษาอังกฤษ เพื่อความเข้าใจสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย. วิทยานิพนธ์การศึกษา มหาวิทยาลัย, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริบุญ จงวุฒิเวศย์. (2546). การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และความพร้อมในการเรียนรู้ ด้วยตนเอง คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศิลปากร. กรุงเทพฯ: ศึกษาศาสตร มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- จงกลณี ชูติมาเทวินทร์. (2542). การฝึกอบรมเชิงพัฒนา. นครปฐม: สถาบันพัฒนาการสาธารณสุข.
- ชลดา ศิริวงศ์. (2551). การศึกษาปัจจัยทางชีวสังคมกับลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของ นักศึกษาศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียน อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี. ปรินญาศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริการการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ซัชพงค์ เชื้อสา. (2552). การพัฒนาตัวบ่งชี้คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียนในระดับ ช่วงชั้นที่ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2. ปรินญาพนธ์การศึกษา มหาบัณฑิต, สาขาวิชาการวัดผลการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2527). ระบบการสอนทางไกลกับการศึกษาระบบเปิด. กรุงเทพฯ: กรมการศึกษานอกโรงเรียน.
- ชัยฤทธิ์ โพธิสุวรรณ. (2541). รายงานการวิจัยเรื่อง ความพร้อมในการเรียนรู้โดยการเรียนรู้ด้วยตนเอง ของผู้เรียนผู้ใหญ่ของกิจกรรมการศึกษาผู้ใหญ่บางประเภท. กรุงเทพฯ: สาขาการศึกษา ผู้ใหญ่มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ณัฐธิดา แดงใหญ่. (2542). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารหลักสูตรในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัด กรมสามัญศึกษาเขตการศึกษา. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชา หลักสูตรและการนิเทศ, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- คำรงค์ดี ทรัพย์เชื่อนขัน. (2553). การพัฒนาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองเรื่องการนวดไทย. ปรินญาพนธ์การศึกษาดุสิตบัณฑิต, สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ทิตสนา แจมมณี. (2544). วิทยาการด้านการศึกษา. กรุงเทพฯ: เดอะมาสเตอร์กรุ๊ปแมนเนจเม้นท์.
- ทิตสนา แจมมณี. (2545) ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดการกระบวนการเรียนรู้ ที่มีประสิทธิภาพ. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ทิสนา แจมมณี. (2547). *ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิสนา แจมมณี. (2552). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิสนา แจมมณี. (2553). *ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 13). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นงลักษณ์ กำจัดภัย. (2551). *การวิเคราะห์องค์ประกอบและพัฒนามาตรวัดคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นัลดา อังสุโว. (2550). *การพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอน วิชาเคมีที่เน้นกระบวนการเรียนรู้แบบนำตนเองของนักศึกษาระดับปริญญาตรี*. วิทยานิพนธ์การศึกษาคณะศึกษาศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, บัณฑิตศึกษา, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). *วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์นการพิมพ์.
- ผจงสุข เนียมประดิษฐ์. (2555). *การพัฒนา รูปแบบการบริหารกิจการนิสิตนักศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและหลักธรรมาภิบาลในมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เผชิญ กิจระการ. (2544). *การวิเคราะห์ประสิทธิภาพสื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา (E1/ E2)*. วารสารการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 23(2).
- พรสันต์ เลิศวิทยาวิวัฒน์. (2550). *รูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของนักเรียนอาชีวศึกษาเอกชน*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พระราชวรมุณี (ประยูรค์ ปยุตโต). (2531). *ปรัชญาการศึกษาของไทยพระนคร*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เคล็ดไทย .
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2540.) *วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคม (ฉบับปรับปรุงใหม่ล่าสุด)*. กรุงเทพฯ: สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
- พัฒนานุสรณ์ สถาพรวงศ์. (2532). *การพัฒนา รูปแบบการสอนเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษา*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- พิสนุ พองศรี. (2549). *วิจัยชั้นเรียน: หลักการและเทคนิคปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด พิมพงาน.
- เพ็ญณี แนน-รอต. (2547). *การสังเคราะห์งานวิจัยและทิศทางการวิจัยในอนาคต*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาคุสิต.
- มณีนรัตน์ โฉมปราษฎ์. (2542). *แรงจูงใจในการเข้าเรียนต่อในหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียน สายสามัญวิธีเรียนทางไกลระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของนักเรียนที่จบการศึกษา ภาคบังคับในอำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี*. สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
- มาลี สังข์ศรี. (2544). *รายงานการวิจัย การศึกษาตลอดชีวิตเพื่อสังคมไทย ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- ยูวดี ฤชา. (2536). *การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการจัดการเรียนแบบที่ใช้ปัญหาเป็นหลักสำหรับ อาจารย์พยาบาล*. ปรินญาครุศาสตรคุฎิบัณฑิต, สาขาวิชาการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- รังสิมาภรณ์ หนูน้อย. (2554). *การพัฒนาแบบวัดคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเอง สำหรับนักศึกษา วิทยาลัยชุมชน*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- รัชนิพร ชันตะบุศย์. (2546). *การสร้างแบบทดสอบวัดคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเองสำหรับ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย*. ปรินญาบัณฑิตการศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชา การวัดผลการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: นานมีบุคพิบลิเคชัน.
- รุ่ง แก้วแดง. (2541). *ปฏิวัติการศึกษาไทย*. กรุงเทพฯ: พิมเนศ พรินต์ติ้ง เฮาส์ เซ็นเตอร์.
- รุ่งฟ้า กิติญานันต์. (2552). *การส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองของนิสิต: การสะท้อน จากกระบวนการวิจัยปฏิบัติการ*. ม.ป.ท.
- ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ. (2538). *เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาสน์.
- ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ. (2543). *หลักการวิจัยทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ทวีกิจการพิมพ์.
- วาโร เฟิงสวัสดิ์. (2545). *การวิจัยในชั้นเรียน*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาสน์.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2542). *พลังการเรียนรู้ในกระบวนการทัศน์ใหม่*. นนทบุรี: เอสอาร์พรินต์ติ้ง.
- วิจิต สุรัตน์เรืองชัย. (2549). *เอกสารคำสอน วิชา 409713 การวิจัยชั้นสูงทางด้านหลักสูตรและการสอน*. ชลบุรี: ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

- วิภาดา วัฒนามกุล. (2547). *ทำไม..อย่างไร..กับการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-direction in adult learning)*. ค้นหาค้นได้จาก <http://secondary.kku.ac.th/sec4/sdl.htm>
- วิภาวรรณ สุขสถิตย์. (2550). *การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองสำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่โดยการเรียนรู้การสอนผ่านเว็บ*. ปรินญาณิพนธ์การศึกษาคุญีบัณฑิต, สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิโรจน์ วัฒนานิมิตกุล. (2540). *การพัฒนา รูปแบบการสอนโดยใช้สาระอิงบริบทเพื่อส่งเสริมความใฝ่รู้ของนักเรียนระดับประถมศึกษา*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรคุญีบัณฑิต, สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิไลพรรณ สมตระกูล. (2552). *วันที่ระลึกแห่งการรู้หนังสือ เอกสารสาระหลักการและแนวคิดประกอบการดำเนินงาน คัมภีร์ กศน. หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.*
- ศักรินทร์ ชนประชา. (2550). *การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการศึกษานอกระบบ สำหรับครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 2*. ปรินญาณิพนธ์การศึกษาคุญีบัณฑิต, สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเขตลาดพร้าว. (2556). *คู่มือนักศึกษหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2521*. กรุงเทพฯ: เอกพิมพ์ไท.
- ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอบางละมุง. (2556). *รายงานสถิติงานทะเบียนและวัดผลศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอบางละมุง ปีการศึกษา 2556*. ชลบุรี: ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอบางละมุง.
- ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา. (2532). *การจัดการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ ตามหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียน พุทธศักราช 2530*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- สมคิด อิศระวัฒน์. (2532). *การเรียนรู้ด้วยตนเอง*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สมคิด อิศระวัฒน์. (2538). *รายงานการวิจัย เรื่อง ลักษณะการเรียนรู้ด้วยตัวเองของคนไทย*. กรุงเทพฯ: คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

- สมคิด อิศระวัฒน์. (2539). ลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเองของคนไทย. *วารสารมหาวิทยาลัยมหิดล*, 10(2).
- สมคิด อิศระวัฒน์. (2542, ธันวาคม). รายงานการวิจัยลักษณะการอบรมและเลี้ยงดูเด็กของไทย ซึ่งมีผลต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง. *วารสารการศึกษานอกโรงเรียน*, 15(3).
- สมนึก กัททิตยชนี. (2546). *การวัดผลการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กภาพสินธุ์: ประสานการพิมพ์.
- สมบัติ สุวรรณพิทักษ์. (2543). *เทคนิคการสอนแนวใหม่สำหรับการศึกษานอกโรงเรียน* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สมบัติ สุวรรณพิทักษ์. (2549). *การศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ: เบรฟแมน พับลิเคชั่น.
- สมศักดิ์ โสภณพินิจ. (2550). *การวิเคราะห์เชิงสถิติ (Statistical analysis)*. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. (2552). *ปรัชญาการศึกษานอกโรงเรียน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สำนักงานการศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย. (2555). *คู่มือนักศึกษา การศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอบางละมุง*. ชลบุรี: ห้างหุ้นส่วนจำกัด นิ แอนด์ ซี กรุ๊ป.
- สำนักงานการศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย. (2556). *คู่มือนักศึกษาการศึกษา นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย*. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). *แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2545-2559)*. ฉบับสรุป. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2552) *พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2547). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) ปี พ.ศ. 2545*. กรุงเทพฯ: อาคารพญาไทพลาซ่า.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2551). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: วิ.ที.ซี. คอมมิวนิเคชั่น.

- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2553). *การศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย*.
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน. (2547). *เอกสารเสริมความรู้การจัดการศึกษา
นอกระบบตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2554*. กรุงเทพฯ:
โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน. (2547). *แนวทางการพัฒนาคุณภาพการบริหาร
งานการศึกษานอกโรงเรียน*. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน. (2547). *คู่มือนักศึกษากการศึกษานอกระบบและการศึกษา
ตามอัธยาศัย*. กรุงเทพฯ: บริษัท เอกพิมพ์ไทย.
- สุกัญญา มินานนท์. (2536, สิงหาคม). *การสอนแบบให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง*. กรุงเทพฯ:
กองบริการศึกษา.
- สุทธวีรธม คงสวัสดิ์. (2536). *ปัญหาการดำเนินงานการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ วิธีเรียน
ด้วยตนเองในกรุงเทพมหานคร*. ปรินูญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชา
การศึกษาผู้ใหญ่, บัณฑิตศึกษา, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- สุธาสิณี ใจเย็น. (2545). *ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง
ของนักศึกษาในโรงเรียนที่เปิดสอนระบบการศึกษาทางไกลในเขตบางเขน
กรุงเทพมหานคร*. ปรินูญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา,
บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุนทรา โดบัว. (2546). *การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างลักษณะการเรียนรู้
ด้วยตนเองของนักศึกษาพยาบาล*. ปรินูญานิพนธ์การศึกษาคุญฉบัณฑิต, สาขาวิชา
การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุมาลี สังข์ศรี. (2532). *การศึกษาดลอดชีวิตและการศึกษานอกระบบ*. กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สุมาลี สังข์ศรี. (2551). *การศึกษานอกระบบเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในแนวคิดและ
ทฤษฎีที่นำรู้ทางการศึกษานอกโรงเรียน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรางค์ ไก่หวดระกุล. (2541). *จิตวิทยาการศึกษา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวรรณ วัฒนวงศ์. (2544). *จิตวิทยาเพื่อการฝึกอบรมผู้ใหญ่*. กรุงเทพฯ: ชีระป้อม วรรณกรรม.
- สุวรรณ วัฒนวงศ์. (2546). *การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของผู้เรียนการศึกษาต่อเนื่องสายอาชีพ*.
วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรคุญฉบัณฑิต, สาขาวิชาอาชีวศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย,
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- สุวัฒน์ วัฒนวงศ์. (2547). *จิตวิทยาเพื่อการฝึกอบรมผู้ใหญ่*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวิมล ศิริกานันท์. (2549). *การใช้สถิติในงานวิจัยทางสังคมศาสตร์: แนวทางสู่การปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อนันต์ ศรีอนันต์. (2531). *ความต้องการของกลุ่มของผู้เรียนการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ ระดับที่ 3-4 ทางวิทยุไปรษณีย์ในเขตการศึกษา 6. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.*
- อมรา เขียวรักษา. (2548). *การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเรื่องการประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริงโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานสำหรับครูวิทยาศาสตร์ประถมศึกษา*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- อัญชลี ธรรมะวิสิฎกุล. (2552). *การศึกษานอกระบบโรงเรียน เอกสารสาระหลักการและแนวคิด ประกอบการดำเนินงาน คัมภีร์ กศน. หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- อารักษ์ อินทร์พยุง. (2554). *การพัฒนาตัวบ่งชี้การจัดการศึกษานอกระบบ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. ปรียญานิพนธ์ การศึกษาคุญฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อิสริยา ทองงาม. (2545). *การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบนำตนเองวิชาวิทยาศาสตร์ ระดับปริญญาตรี เพื่อให้ผู้เรียนสามารถสรรค์สร้างความรู้ทางวิทยาศาสตร์*. ปรียญาคุญฎีบัณฑิต, สาขาวิชาอุดมศึกษา, คณะครุศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- อุดม เขวกิ่งวงศ์. (2529). *การศึกษานอกโรงเรียนประเภทบุคคลภายนอก กรมการศึกษานอกโรงเรียน*. ม.ป.ท.
- อุไรวรรณ ชินพงษ์. (2555). *การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน*. ปรียญานิพนธ์การศึกษาคุญฎีบัณฑิต, สาขาวิชาวิจัยและพัฒนาหลักสูตร, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Bloom, B. S. (1956) *Taxonomy of educational objectives*. Handbook II: Affective domain
New York: Mckay.
- Borich, G. D.(1992). *Effective teaching*. New York: Nichols Publishing Company.
- Boud, D. (1982). *Developing student autonomy in learning*. New York: Nichols Publishing.

- Brookfeid, S. D. (1984). *Self-directed adult learning: A critical paradigm*. Adult Education Quarterly.
- Candy, P. C. (1991). *Self-directed for lifelong learning: A comprehensive guide to theory and practice*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Griffin, C. (1982). *Curriculum theory in adult lifelong education*. London: Crow Heim.
- Guglielmino, L. M. (1997). *Development of the self-directed learning readiness scale*. Dissertation, University of Georgia.
- Gustafon, K. L., & Branch, R. M. (2000). *Survey of instructional development models* (4th ed.). New York: ERIC Clearinghouse on Information & Technology.
- Harriman, J. K. (1990). *The relationships between self-directed learning readiness, completion and achievement in a community college telecourse program*. Dissertation. Abstracts International,52-03A. Retrieve from <http://medline.buu.ac.th/dao/detail.nsp>
- Hiemstra, R. (1994). *The International Encyclopediam of Education* (2 nd.). Ed. Grate Britian: BPC Whestons Ltd, Exeter.
- Hiemstra, A., & Brockeit, L. (1994). *Self-direct learning: The internation enyclopedia of education*. Grate Britian: BPC wheatons
- Joyce, B., & Weil, M., & Shower, B. (2000). *Models of teaching*. Boston: Allyn and Bacon.
- Knowles, M. S. (1975). *Self-directed learning. A Guide for Learners and Teachers*. New York: Association Press.
- Knowles, S. M., Elwood, F. H., & Richard, A. S. (1998). *The adult learner: The definitive classic in adult education and Human Resource Development* (5th ed.). Houston Texas: Gulf Publishing.
- Kuder, G. F., Richardson, M. W. (1937). *The theory of the estimation of test reliability*. Psychometrika, 2, 151-160.
- Maslow, A. H. (1954). *Motivation and personality*. New York: Harper & Publichers.
- Murad, S., & Varkey, D. (2008). *Self-directed learning in health professions education*. Singapore: Annals, Academy of Medicine,
- Rogers, C. R. (1951). *Freedom to learn*. Columbus, Ohio: Charles E. Merrill Publishing Company.

- Shelley, H. B., (1998). *Research on K-12 school-based service-learning: The evidence build.*
n.p.
- Skager, R. W., & Dave, R. H. (1977). *Curriculum evaluation for lifelong education.* Toronto:
Peigamon Press.
- Skager, R. (1978). *Lifelong education and evaluation practice.* Hamburg: UNESCO
Institute for Education.
- Thorndike. E. L. (1955). *Educational psychology.* Columbia: Teachers College Columbia
University.
- Tough, Al. (1976). *The adult's learning projects.* Toronto, Ontario: The Ontario Institute
for studies in Adult Education.
- Vygotsky, L. S. (1997). *Educational psychology.* Florida: CRA Press LLC.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

1. ดร.สมบัติ สุวรรณพิทักษ์	อดีตรองปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
กระทรวงศึกษาธิการ
2. นาวาตรี ดร.พงศ์เทพ จิระโร	ผู้ช่วยงานคณบดีฝ่ายวิจัยและประกันคุณภาพ
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
3. ดร.ผลาดร สุวรรณโพธิ์	รองคณบดีฝ่ายบริหารคณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยบูรพา
4. ดร.จรรยา สิงห์ทอง	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ
สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบ
และการศึกษาตามอัธยาศัย
สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
กระทรวงศึกษาธิการ
5. ดร.ธารณ์ ทองงอก	อาจารย์ประจำภาควิชาพื้นฐานและพัฒนาการศึกษา
สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ภาคผนวก ข

- หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบความเที่ยงของเครื่องมือเพื่อการวิจัย
- ขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อหาคุณภาพเครื่องมือ
- ขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

ที่ ศธ ๖๖๒๑/๓ ๑๔๗๓

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
๑๖๕ ถ.ลงหาดบางแสน ต.แสนสุข
อ.เมือง จ.ชลบุรี ๒๐๑๓๑

๓๗ กรกฎาคม ๒๕๕๗

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือเพื่อการวิจัย

เรียน คร.สมบัติ สุวรรณพิทักษ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย เค้าโครงย่อวิทยานิพนธ์ และเครื่องมือเพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วยนางสาวนิธิตา คงสวัสดิ์ นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรการศึกษาคุณวุฒิบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยบูรพา ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ผลการใช้รูปแบบการสอนเพื่อสร้างเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบ” โดยอยู่ในความควบคุมดูแลของ รองศาสตราจารย์ ดร.วิจิต สุรัตน์เรืองชัย ประธานกรรมการ ขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการสร้างเครื่องมือเพื่อการวิจัย ในกรณีนี้คณะศึกษาศาสตร์ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่า ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือเพื่อการวิจัยของนิสิตในครั้งนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิมลรัตน์ จตุรานนท์)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการ ปฏิบัติการแทน

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ ปฏิบัติการแทน

ผู้รักษาการแทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยบูรพา

ภาควิชาการจัดการเรียนรู้

โทรศัพท์ ๐-๓๘๓๕-๓๔๘๖, ๐-๓๘๑๐-๒๐๖๕

โทรสาร ๐-๓๘๓๕-๓๔๘๕

ผู้วิจัย ๐๘๑-๕๐๒๒๘๖๓

บันทึกข้อความ

128

ส่วนงาน คณะศึกษาศาสตร์ ภาควิชาการจัดการเรียนรู้ โทร ๒๐๒๕, ๒๐๖๕
ที่ ศร ๖๖๒๑/ว. ๒๐๔๖ วันที่ ๙๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๗
เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือในการทำวิจัย
เรียน นาวาตรี ดร.พงษ์เทพ จิระโร

ด้วยนางสาวนิริมา คงสวัสดิ์ นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรการศึกษาคุณวุฒิ
บัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยบูรพา ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง
“ผลการใช้รูปแบบการสอนเพื่อสร้างเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษา
การศึกษานอกระบบ” โดยอยู่ในความควบคุมดูแลของ รองศาสตราจารย์ ดร.วิจิต สุวัฒน์เรืองชัย
ประธานกรรมการ ขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการสร้างเครื่องมือเพื่อการวิจัย ในการนี้คณะศึกษาศาสตร์
ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอความอนุเคราะห์จากท่าน
ในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือเพื่อการวิจัยของนิสิตในครั้งนี้

จึงเรียนมาเพื่อ โปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา หวังเป็นอย่างยิ่ง
ว่าคงจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิมลรัตน์ จตุรานนท์)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการ

ปฏิบัติการแทนคณบดีคณะศึกษาศาสตร์

บันทึกข้อความ

129

ส่วนงาน คณะศึกษาศาสตร์ ภาควิชาการจัดการเรียนรู้ โทร ๒๐๒๕, ๒๐๖๕

ที่ ศธ ๖๖๒๑/ว. ๕๐๕๖

วันที่ ๓๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๗

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือในการทำวิจัย

เรียน ดร.ผลาดร สุวรรณโพธิ์

ด้วยนางสาวนิธิตา กงสวัสดิ์ นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรการศึกษาคุณวุฒิ บัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยบูรพา ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ผลการใช้รูปแบบการสอนเพื่อสร้างเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษา การศึกษานอกระบบ” โดยอยู่ในความควบคุมดูแลของ รองศาสตราจารย์ ดร.วิจิต สุรัตน์เรืองชัย ประธานกรรมการ ขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการสร้างเครื่องมือเพื่อการวิจัย ในการนี้คณะศึกษาศาสตร์ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอความอนุเคราะห์จากท่าน ในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือเพื่อการวิจัยของนิสิตในครั้งนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิมลรัตน์ จตุรานนท์)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการ

ปฏิบัติการแทนคณบดีคณะศึกษาศาสตร์

ที่ ศธ ๖๖๒๑/ก.๑๕๗/๓

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
๑๖๕ ถ.สิงหนครบางแสน ต.แสนสุข
อ.เมือง จ.ชลบุรี ๒๐๑๓๑

๓๑ กรกฎาคม ๒๕๕๓

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือเพื่อการวิจัย

เรียน ดร.จรรยา สิงห์ทอง

สิ่งที่ส่งมาด้วย คำโครงการวิทยานิพนธ์ และเครื่องมือเพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วยนางสาวนิธิตา คงสวัสดิ์ นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยบูรพา ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ผลการใช้รูปแบบการสอนเพื่อสร้างเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบ” โดยอยู่ในความควบคุมดูแลของ รองศาสตราจารย์ ดร.วิจิต สุรัตน์เรืองชัย ประธานกรรมการ ขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการสร้างเครื่องมือเพื่อการวิจัย ในการนี้คณะศึกษาศาสตร์ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่า ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือเพื่อการวิจัยของนิสิตในครั้งนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิมลรัตน์ จตุรานนท์)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการ ปฏิบัติการแทน

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ ปฏิบัติการแทน

ผู้รักษาการแทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยบูรพา

ภาควิชาการจัดการเรียนรู้

โทรศัพท์ ๐-๓๘๓๕-๓๔๘๖, ๐-๓๘๑๐-๒๐๖๕

โทรสาร ๐-๓๘๓๕-๓๔๘๕

ผู้วิจัย ๐๘๑-๕๐๒๒๘๖๓

ที่ ศธ ๖๖๒๑/จ. ๓๕๗๓

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
๑๖๕ ถ.สิงหนครบางแสน ต.แสนสุข
อ.เมือง จ.ชลบุรี ๒๐๑๓๑

๓๑ กรกฎาคม ๒๕๕๗

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือเพื่อการวิจัย

เรียน ดร.ธารณี ทองงอก

สิ่งที่ส่งมาด้วย คำร้องขอวิทยานิพนธ์ และเครื่องมือเพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วยนางสาวธนิตมา คงสวัสดิ์ นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยบูรพา ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ผลการใช้รูปแบบการสอนเพื่อสร้างเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบ” โดยอยู่ในความควบคุมดูแลของ รองศาสตราจารย์ ดร.วิจิต สุรัตน์เรืองชัย ประธานกรรมการ ขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการสร้างเครื่องมือเพื่อการวิจัย ในการนี้คณะศึกษาศาสตร์ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่า ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือเพื่อการวิจัยของนิสิตในครั้งนี้

จึงเรียนมาเพื่อ โปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิมลรัตน์ จิตรานนท์)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการ ปฏิบัติการแทน

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ ปฏิบัติการแทน

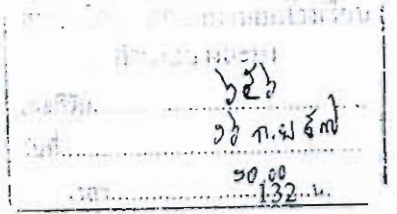
ผู้รักษาการแทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยบูรพา

ภาควิชาการจัดการเรียนรู้

โทรศัพท์ ๐-๓๘๓๕-๓๔๘๖, ๐-๓๘๑๐-๒๐๖๕

โทรสาร ๐-๓๘๓๕-๓๔๘๕

ผู้วิจัย ๐๘๑-๕๐๒๒๘๖๓

ที่ ศธ ๖๖๒๑/๑๓๘๓

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
๑๖๙ ถ.สิงหนาทบางแสน ต.แสนสุข
อ.เมือง จ.ชลบุรี ๒๐๑๓๓

๑๖ กันยายน ๒๕๕๗

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อหาคุณภาพเครื่องมือ

เรียน ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอบางละมุง

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือเพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วยนางสาวนิริมา คงสวัสดิ์ นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรการศึกษาดุขฎิบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยบูรพา ได้รับอนุมัติให้ทำดุขฎินิพนธ์ เรื่อง “ผลการใช้ รูปแบบการสอนสร้างเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบ” ในความควบคุมดูแลของ รองศาสตราจารย์ ดร.วิจิต สุรัตน์เรืองชัย ประธานกรรมการ มีความประสงค์ ขออำนวยการความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลจาก นักศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายของ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ตำบลบางละมุง จังหวัดชลบุรี ระหว่างวันที่ ๑๒ - ๒๐ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๗ อนึ่งโครงการวิจัยนี้ได้ผ่านขั้นตอนการพิจารณาทางจริยธรรมการวิจัย ของมหาวิทยาลัยบูรพาเรียบร้อยแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.มนตรี เข้มกสิกร)

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

นางสมหญิง
นางกฤษณา
☐ ผู้อำนวยการ
☒ กศ.นอกระบบพื้นที่ชลบุรี
☐ กศ.อัคราช
☐ กศ.อ่าวทอง
☐ ส.เสิร์กซาย
☐ กศน.ระยอง

ภาควิชาการจัดการเรียนรู้

โทรศัพท์ ๐-๓๘๓๙-๓๔๘๖, ๐-๓๘๑๐-๒๐๖๙

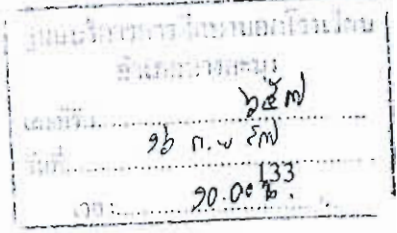
โทรสาร ๐-๓๘๓๙-๓๔๘๕

ผู้วิจัยโทร ๐๘๑-๙๐๒๒๘๖๓

- อนุชระณี

(นายคุณงค์ อิมพาลี)

ผู้อำนวยการ กศน.อำเภอบางละมุง

ที่ ศธ ๖๖๒๑/๑๗๕๕

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
๑๖๙ ถ.ลงหาดบางแสน ต.แสนสุข
อ.เมือง จ.ชลบุรี ๒๐๑๓๑

๑๖ กันยายน ๒๕๕๗

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอบางละมุง
สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือเพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วยนางสาวนิริมา คงสวัสดิ์ นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรการศึกษา ศึกษานิเทศศาสตร์ สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยบูรพา ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ผลการใช้รูปแบบการสอนสร้างเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบ” ในความควบคุมดูแลของ รองศาสตราจารย์ ดร.วิจิต สूरตันเรืองชัย ประธานกรรมการ มีความประสงค์ขออำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลจาก นักศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบลบางละมุง อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี โดยผู้วิจัยจะขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ระหว่างวันที่ ๒๕ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๗ - ๓๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๗ อนึ่งโครงการวิจัยนี้ได้ผ่านขั้นตอนการพิจารณาทางจริยธรรมการวิจัยของมหาวิทยาลัยบูรพาเรียบร้อยแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

แบบฟอร์มตรวจสอบการอนุมัติการวิจัย

- อนุมัติ
- อนุมัติเฉพาะเรื่อง
- กศ.อธยาศัย
- กศ.ศอ.นื่อง
- กศ.กศ.อ.พ่าย
- อื่นๆ

ขอแสดงความนับถือ

รองศาสตราจารย์ ดร.มนตรี แอ้มกุลกร
คณาจารย์คณะศึกษาศาสตร์

ภาควิชาการจัดการเรียนรู้
โทรศัพท์ ๐๓๘-๑๐๒๐๖๙, ๐๓๘-๑๐๒๐๖๙
โทรสาร ๐๓๘-๓๙๓๔๘๕
ผู้วิจัยโทร ๐๘๑-๙๐๒๒๘๖๓

- อภิภรณ์
Rae

นางอภิญญา (อภิญญา)
ผู้อำนวยการ กศน.อำเภอบางละมุง

ภาคผนวก ค

รูปแบบการสอนสร้างเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเอง
ของนักศึกษาการศึกษานอกระบบ

รูปแบบการสอนสร้างเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ของนักศึกษาการศึกษานอกระบบ

ทฤษฎี/ หลักการ/ แนวคิดของรูปแบบ

รูปแบบการสอนสร้างเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองมีแนวคิดและความเชื่อว่าการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อสร้างเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนนักศึกษาการศึกษานอกระบบให้เกิดลักษณะการเรียนรู้เพื่อสร้างเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ซึ่งผู้วิจัยได้พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามกรอบแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องแล้วบูรณาการเข้ากับเนื้อหา รายวิชา ช่องทางการขยายอาชีพ (อช. 31001) กลุ่มสาระการเรียนรู้การประกอบอาชีพ เป็นรูปแบบที่เอื้อให้ผู้เรียนได้มีการวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการของตนเองและได้แสวงหาความรู้ความสามารถในการคิดหาเหตุผลเชิงประจักษ์ ให้นักศึกษาได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง สรุปเหตุผลด้วยตนเอง เมื่อพบปัญหามีครูเป็นที่ปรึกษาสนับสนุนในด้านข้อมูล ชี้แนะแหล่งความรู้ วิทยากรผู้รู้ ให้ความสะดวกกับผู้เรียน จนเกิดการเรียนรู้ มีบรรยากาศที่ดีที่ทำให้ผู้เรียนมีกำลังใจในการเรียนรู้ และสามารถจัดทำรายงานผลการเรียนรู้ นำเสนอข้อมูลด้วยตนเองได้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ (OPAPE Model) ในแต่ละหน่วยการเรียน เอกสารประกอบการสอน แบบทดสอบความรู้ แบบประเมินต่าง ๆ ที่ใช้ควบคู่กับการเรียนการสอนสามารถช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีพัฒนาการ มีทักษะในการนำตนเองอันเป็นความรู้พื้นฐานในการดำรงชีวิตเพื่อพัฒนาความรู้ในระดับที่สูงขึ้นได้ด้วยตนเองต่อไป

ทฤษฎีพื้นฐานของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองที่นำมาเป็นแนวคิดของการพัฒนารูปแบบการสอน มีดังนี้

1. ทฤษฎีเกสตัลท์ (Gestalt theory) แนวความคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ของทฤษฎีนี้ คือ การเรียนรู้เป็นกระบวนการทางความคิดซึ่งเป็นกระบวนการภายในตัวบุคคลจะเรียนรู้จากสิ่งเร้าที่เป็นส่วนรวมได้ดีกว่าส่วนย่อย หลักการจัดการเรียนการสอนโดยเสนอภาพรวมก่อนการเสนอส่วนย่อย ส่งเสริมให้นักศึกษามีประสบการณ์มากและหลากหลายซึ่งช่วยให้นักศึกษาสามารถคิดแก้ปัญหา คิดริเริ่มและเกิดการเรียนรู้แบบหยั่งเห็นได้ โดยนักจิตวิทยา แมกซ์เวอร์ไธเมอร์ (Max Wertheimer) เคอร์ท เลอวิท (Kurt Lewin) และเคอร์ทคอฟฟ์กา (Kurt Koffka) กลุ่มนี้มีความคิดว่าการเรียนรู้เกิดได้จากการจัดสิ่งเร้าต่าง ๆ มารวมกันเริ่มต้นจากการรับรู้โดยส่วนรวมก่อนแล้วจึงสามารถวิเคราะห์เรื่องการเรียนรู้ส่วนย่อยทีละส่วนต่อไป นั่นคือการเรียนรู้ของบุคคลจะเป็นไปได้ด้วยดีและสร้างสรรค์

2. ทฤษฎีแรงจูงใจมาสโลว์ (Maslow) ได้ให้ข้อเสนอแนะว่าความต้องการเหล่านั้นจะเริ่มจากขั้นต่ำสุด แล้วจึงแสวงหาเพิ่มขึ้นในระดับความพอใจ (Satisfaction) สูงขึ้นเรื่อย ๆ จากขั้นที่ 1 ขั้นที่ 2 แล้วนำไปสู่ขั้นที่ 3 หรือขั้นที่ 4 ต่อไป เพื่อให้เกิดความสำเร็จในการพัฒนางานอื่น ๆ ต่อไป

3. ทฤษฎีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเป็นแนวคิดที่ได้รับการยอมรับว่าสามารถใช้อธิบายลักษณะของการเกิดการเรียนรู้ หรือการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้ ซึ่งรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในการวิจัยครั้งนี้ ได้แนวคิดจาก ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มมนุษยนิยมโดยโนลส์ (Knowles) กล่าวว่า จัดกระบวนการเรียนการสอนที่เข้าใจและส่งเสริมความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อส่งเสริมผู้เรียนให้พัฒนาคุณสมบัติเฉพาะคน

หลักการของรูปแบบ

จากแนวคิดและทฤษฎีของรูปแบบ นำมาเป็นหลักการในการจัดรูปแบบการสอนสร้างเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง โดยมีสาระสำคัญที่ยึดถือเป็นแนวปฏิบัติ ดังนี้

1. ขั้นการเตรียมความพร้อมให้กับผู้เรียน โดยที่นักศึกษาทำการทบทวนความรู้เดิมและวางแผนเชื่อมโยงกับความรู้ใหม่
2. ทำให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียน โดยนักศึกษามีการออกแบบคิดวิเคราะห์ห้ปเรียนและนำความรู้เก่ามาเชื่อมโยงกับความรู้ใหม่ได้ด้วยตนเอง
3. ฝึกให้นักศึกษาสามารถที่จะนำตนเอง ทางด้านกระบวนการเรียนการสอน และความคิด การแสดงออกภายในชั้นเรียน
4. สร้างบรรยากาศความพึงพอใจให้กับนักศึกษาโดยให้นักศึกษานำเสนอผลงานที่ได้สร้างไว้โดยให้เพื่อน ๆ นักศึกษาและครูร่วมกันประเมินผลงาน

วัตถุประสงค์ของรูปแบบ

เพื่อสร้างเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบ

รูปแบบการจัดการเรียนรู้

รูปแบบการสอนสร้างเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง(OPAPE Model) เป็นลักษณะวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ประกอบด้วยขั้นตอนการเรียนรู้ 5 ขั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 การศึกษาสภาพปัญหา (Orientation: O) วิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการของนักศึกษา

ขั้นที่ 2 การวางแผนการเรียนรู้ (Planning: P) เป็นขั้นการวางแผนการเรียนรู้เพื่อฝึกให้ผู้เรียนวางแผนการเรียนตามความรู้ ความสามารถ ความถนัดและสอดคล้องกับเนื้อหาที่เรียน

ขั้นที่ 3 การปฏิบัติ (Action: A) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้นักศึกษาต้องเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการเรียนของตนเองที่ได้ออกแบบไว้ ผู้สอนมีหน้าที่อำนวยความสะดวกให้แก่นักศึกษาเป็นที่ปรึกษา จัดเตรียมสื่อต่างๆ ที่เกี่ยวข้องหากนักศึกษาพบปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ในขณะที่ร่วมกิจกรรมให้นักศึกษาเขียนปัญหาเหล่านั้นลงในบันทึกส่วนท้ายของแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ผู้สอนต้องเป็นที่ปรึกษาให้ตลอดการเรียนรู้

ขั้นที่ 4 การนำเสนอผลการเรียนรู้ (Presenting: P) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้นักศึกษาได้นำเสนอข้อมูลค้นพบที่ได้จากการเรียนของตนเองตามแผนการเรียนของตนเองที่ได้ออกแบบไว้ มาสรุปผลและนำเสนอต่อสมาชิก เพื่ออภิปราย วิเคราะห์ เปรียบเทียบ สรุปเป็นความคิดรวบยอด แนวคิด/ ข้อปฏิบัติเป็นของตนเอง รวมทั้งสรุปบันทึกปัญหาต่าง ๆ ที่พบ

ขั้นที่ 5 ประเมินผลการเรียนรู้ (Evaluation: E) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้นักศึกษาประเมินการเรียนรู้ด้วยกระบวนการต่าง ๆ ของการวัดผลประเมินผลการเรียนรู้โดยประเมินตามที่ได้ออกแบบไว้ในขั้นออกแบบที่ได้ออกแบบไว้ด้วยกระบวนการเรียนรู้ในขั้นนี้ นักศึกษาต้องประเมินตนเองก่อน และผู้สอนประเมินภายหลัง แล้วนำผลการประเมินมาร่วมกันสรุปที่สำคัญนักศึกษาต้องประเมินแผนการเรียนของตนเองว่าทำให้บรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้หรือไม่

ผลที่จะเกิดขึ้นกับนักศึกษาจากการเรียนตามรูปแบบ

นักศึกษามีคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยนำตนเอง สามารถนำรูปแบบที่ได้รับไปพัฒนากระบวนการคิดและนำไปประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพ รวมทั้งนักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในทางที่ดีขึ้น

ภาคผนวก ง

- แบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้
- แบบประเมินรูปแบบการสอนสร้างเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง
- แบบประเมินวัดคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบ
- แบบประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อหลักสูตรการสอนตามรูปแบบการสอนสร้างเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบ

แบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้

คำชี้แจง

ขอให้ท่านผู้เชี่ยวชาญพิจารณาเอกสารต่าง ๆ ตามรายการประเมินที่กำหนดไว้แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน และได้โปรดให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมลงในช่องว่างท้ายรายการประเมินแต่ละหัวข้อ ทั้งนี้เพื่อจะเป็นประโยชน์ต่อผู้วิจัยในการปรับปรุงแบบการจัดการเรียนรู้ให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง
นางสาวนิธิตา กงสวัสดิ์
ผู้วิจัย

แบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้

คำชี้แจง ขอให้ท่านพิจารณาความเป็นไปได้ของรายการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ
โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

แผนการจัดการเรียนรู้	รายการประเมิน	ผู้เชี่ยวชาญ		
		+1 (ดี)	0 (พอใช้)	-1 (ควรปรับปรุง)
	มาตรฐานการเรียนรู้			
	ตัวชี้วัด			
	เนื้อหาสาระ			
	ผลที่คาดว่าจะได้รับ			
	รูปแบบวิธีเรียน			
	การจัดกระบวนการเรียนรู้ ศึกษาสภาพปัญหาOrientation การวางแผน Planning การปฏิบัติ Action การนำเสนอผลการเรียนรู้ Presentation ประเมินผลการเรียนรู้Evaluation			
	สื่อ/ แหล่งเรียนรู้			
	การวัดและประเมินผล สังเกตกระบวนการมีส่วนร่วม ผลงานการเข้าร่วมกระบวนการกลุ่ม			
	บันทึกหลังการสอน			
	ปัญหา/ อุปสรรค			
	แนวทางแก้ไข			

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

แบบประเมินรูปแบบการสอนสร้างเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

คำชี้แจง

ขอให้ท่านผู้เชี่ยวชาญพิจารณาเอกสารต่าง ๆ ตามรายการประเมินที่กำหนดไว้แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน และได้โปรดให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมลงในช่องว่างท้ายรายการประเมินค่าแต่ละหัวข้อ ทั้งนี้เพื่อจะเป็นประโยชน์ต่อผู้วิจัยในการปรับปรุงรูปแบบการสอนให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้น

ขอขอบคุณเป็นอย่างสูง
นางสาวนิธิมา คงสวัสดิ์
ผู้วิจัย

แบบประเมินผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย
เรื่อง **แบบวัดคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบ**

คำชี้แจง ขอให้ท่านพิจารณาความเป็นไปได้ของรายการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

ข้อรายการ	ความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
	เหมาะสม	ไม่แน่ใจ	ไม่เหมาะสม	
	1	0	-1	
1.	ความเป็นมาและความสำคัญของรูปแบบการสอน			
	1.1 ความชัดเจนในการบรรยายความเป็นมาของการพัฒนารูปแบบการสอน			
	1.2 ความเหมาะสมของเหตุผลในการพัฒนารูปแบบการสอน			
2.	แนวคิดทฤษฎีพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการสอน			
	2.1 ความเหมาะสมในการนำแนวคิดทฤษฎีมาใช้ในการพัฒนารูปแบบการสอน			
	2.2 ความชัดเจนในการบรรยายแนวคิดทฤษฎีที่ใช้เป็นพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการสอน			
3.	การกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบการสอน			
	3.1 ความสมบูรณ์ครอบคลุมในการกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบการสอน			
	3.2 ความเหมาะสมในการเรียงเรียงลำดับขององค์ประกอบ			
4.	องค์ประกอบของรูปแบบการสอน (แต่ละองค์ประกอบ)			
	4.1 หลักการ			
	4.1.1 ความชัดเจนในการกำหนดหลักการของรูปแบบการสอน			
	4.1.2 แสดงให้เห็นจุดเน้นของการจัดการเรียนการสอน			

ข้อรายการ	ความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
	เหมาะสม	ไม่แน่ใจ	ไม่เหมาะสม	
	1	0	-1	
4.1.3 สามารถเป็นกรอบในการกำหนด สาระและวิธีการในองค์ประกอบอื่น ๆ				
4.1.4 ความเหมาะสมในการใช้ภาษา และการเรียบเรียงลำดับหลักการ				
4.2 วัตถุประสงค์				
4.2.1 ความสอดคล้องระหว่าง วัตถุประสงค์กับหลักการ				
4.2.2 ความชัดเจนในการแสดงให้เห็น ถึงสิ่งที่มุ่งหวังให้เกิดขึ้นกับตัวผู้เรียน				
4.2.3 ความเป็นไปได้ของวัตถุประสงค์				
4.2.4 ความเหมาะสมในการใช้ภาษา และการเรียบเรียงลำดับของวัตถุประสงค์				
4.3 สาระการเรียนรู้การสอน				
4.3.1 ความสอดคล้องและสามารถ นำไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์ ที่กำหนดไว้				
4.3.2 ความเหมาะสมของขอบเขตเนื้อหา				
4.4 ชั้นการเรียนรู้การสอน				
4.4.1 ความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ของรูปแบบการสอน				
4.4.2 ความเหมาะสมของการจัดลำดับ ชั้นการเรียนรู้การสอน				
4.4.3 ความชัดเจนของการบรรยาย ในแต่ละชั้นการจัดกาเรียนการสอน				
4.4.4 ความสอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎีพื้นฐาน				
4.4.5 ความเหมาะสมของการจัด กิจกรรมในแต่ละชั้นการจัดการสอน				

ข้อรายการ	ความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
	เหมาะสม	ไม่แน่ใจ	ไม่เหมาะสม	
	1	0	-1	
4.5 การวัดและประเมินผล				
4.5.1 ความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ของรูปแบบการสอน				
4.5.2 ความเหมาะสมของหลักเกณฑ์ และแนวทางการประเมิน				
4.5.3 ความชัดเจนและสามารถนำไป ปฏิบัติได้จริง				

แบบประเมินคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบ

คำชี้แจง ขอให้ท่านพิจารณาความเป็นไปได้ของรายการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ
โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

ข้อ	คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง	ความคิดเห็น		
		เหมาะสม	ไม่แน่ใจ	ไม่เหมาะสม
		1	0	-1
	ด้านการเรียนด้วยตนเอง			
1	มีเจตคติที่ดีต่อการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง			
2	สามารถกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง			
3	มีความตั้งใจในการแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ			
4	สามารถกำหนดเป้าหมายในการเรียนรู้ของตนเองได้อย่างชัดเจนทุกครั้ง			
5	มีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ได้ด้วยตนเองเมื่อต้องการที่จะเรียนรู้			
6	สามารถกำหนดขั้นตอนในการเรียนรู้ได้ชัดเจน			
7	สามารถใช้ทักษะในการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาตนเองในการประกอบอาชีพ			
8	สามารถเลือกวิธีเรียนรู้ที่เหมาะสมกับตนเองได้			
9	สามารถดำเนินการตามแผนการเรียนรู้ให้สำเร็จได้ตามระยะเวลาที่กำหนด			
10	หากต้องการเรียนรู้ในสิ่งที่ยากและไม่เข้าใจในเนื้อหาสามารถทำการสืบค้นหรือสอบถามจากผู้รู้อยู่เสมอ			
11	สามารถควบคุมตนเองให้ศึกษาหาความรู้ในการเรียนได้อย่างสม่ำเสมอ			
12	รู้ว่าตนเองมีความกระตือรือร้นอยู่ในระดับใด			
13	สามารถประเมินผลความสำเร็จการเรียนรู้ของตนเองได้			
14	สามารถควบคุมตนเองให้ศึกษาหาความรู้ในการเรียนได้อย่างสม่ำเสมอ			
15	มีความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง			

คำชี้แจง ขอให้ท่านพิจารณาความเป็นไปได้ของรายการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ
โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

ข้อ	คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง	ความคิดเห็น		
		เหมาะสม	ไม่แน่ใจ	ไม่เหมาะสม
		1	0	-1
	ด้านความสนใจใฝ่เรียนรู้			
16	มีความต้องการเรียนรู้			
17	มีความใฝ่เรียน/ ใฝ่รู้ในการเรียน			
18	เลือกและตัดสินใจในรายวิชาที่ลงทะเบียนได้			
19	กำหนดเป้าหมายความสำเร็จของหลักสูตรได้			
20	มีความรับผิดชอบในกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย			
21	กำหนดเป้าหมายความสำเร็จตามหลักสูตรได้			
22	ตั้งเป้าหมายที่จะประสบความสำเร็จเพื่ออนาคตของตนเอง			
23	มีความภาคภูมิใจในการเรียน			
24	สามารถปรับตัวเมื่อเผชิญสถานการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันได้			
25	ยอมรับในการประเมินผลและคำวิพากษ์วิจารณ์ ของผู้อื่น			
26	สามารถนำผลการประเมินมาปรับปรุงแผนการเรียนรู้ ในอนาคตได้			
27	ปรับวิธีการเรียนให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสังคม / เหตุการณ์ปัจจุบัน			
28	พยายามเชื่อมโยงในสิ่งที่กำลังเรียนรู้กับเป้าหมายระยะ ยาวในอนาคตของตนเองเสมอ			
29	สามารถแก้ปัญหาการไม่เข้าใจในบทเรียนและ ตรวจสอบผลการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง			
30	มีความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจในการดำเนินการ ตามแผนการเรียนรู้			
31	พยายามเชื่อมโยงในสิ่งที่กำลังเรียนรู้กับเป้าหมายระยะ ยาวในอนาคตของตนเองเสมอ			

คำชี้แจง ขอให้ท่านพิจารณาความเป็นไปได้ของรายการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ
โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

ข้อ	คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง	ความคิดเห็น		
		เหมาะสม	ไม่แน่ใจ	ไม่เหมาะสม
		1	0	-1
	ด้านความรับผิดชอบในการเรียน			
32	มาถึงที่เรียนก่อนเวลาอย่างน้อยประมาณ 15 นาที			
33	มีความซื่อตรงต่อเวลาเรียน (ไม่กลับก่อนเวลา)			
34	มีความรับผิดชอบในการส่งงาน			
35	มีความรับผิดชอบในกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย			
36	ทำงานเสร็จตามเวลาที่ครูนัดหมาย			
37	ไม่เป็นคนผลัดวันในงานที่ทำงาน			
38	มีอิทธิพลไม่ตรีในกลุ่มเพื่อน			
39	มีน้ำใจแบ่งปันชี้แนะ/ แนะนำข้อมูลความรู้			
40	ทำงานกิจกรรมต่าง ๆ เพิ่มความสามารถ			
41	ไม่รู้สึกรู้หายเมื่อมีอุปสรรค			
42	ร่วมทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์กับชุมชนและท้องถิ่น			
	ด้านความรักความสามัคคี			
43	กล้าแสดงออกต่อกลุ่มเพื่อน			
44	มีความกล้าในการนำตนเองในการอธิบาย/ ชี้แจง ในกลุ่มเพื่อน			
45	ให้ความร่วมมือกับครูทุกครั้งเมื่อมีกิจกรรม			
46	มาตรงต่อเวลาเมื่อครูนัดหมายมาเรียน/ ทำกิจกรรม			
47	เป็นผู้ประนีประนอมเมื่อเกิดปัญหาในกลุ่มเพื่อน/ ในห้องเรียน			
48	เป็นผู้นำปลูกฝังสร้างความรักความสามัคคีในกลุ่มเพื่อน			
49	เมื่อเกิดเหตุการณ์หลายอย่างในเวลาเดียวกันใน ห้องเรียนสามารถวิเคราะห์และแก้ปัญหาได้			
50	ใช้ความสงบ-สันติและมีสติทุกครั้งเมื่อมีปัญหาขัดแย้ง ในกลุ่มผู้เรียน			

แบบประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อหลักสูตรการสอนตามรูปแบบการสอนสร้างเสริม
คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษาการศึกษานอกระบบ

คำชี้แจง ขอให้ท่านพิจารณาความเป็นไปได้ของรายการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ
โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

ตัวชี้วัดความพึงพอใจ		ความคิดเห็น		
		เหมาะสม	ไม่แน่ใจ	ไม่เหมาะสม
		1	0	-1
ด้านเนื้อหา				
1.	เนื้อหามีความถูกต้องในด้านวิชาการ			
2.	เนื้อหา มีความสอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง/ จุดประสงค์			
3.	เนื้อหา มีความทันสมัย			
4.	เนื้อหา มีความน่าสนใจ			
5.	เนื้อหา มีปริมาณเหมาะสมกับเวลาที่ใช้สอน			
6.	เนื้อหา ทำให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้			
7.	เนื้อหา ทำให้ผู้เรียนเข้าใจง่าย/ ชัดเจน			
8.	เนื้อหา มีความครอบคลุมตัวหลักสูตร			
9.	เนื้อหา มีความเหมาะสมกับระดับความรู้ของผู้เรียน			
10.	มีความครอบคลุมเนื้อหาในหลักสูตร			
ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน				
11.	ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน			
12.	จัดบรรยากาศการเรียนการสอนให้ปลอดภัย			
13.	จัดกิจกรรมการเรียนการสอนสอดคล้องกับ ผลการเรียนรู้ที่หวัง			
14.	มีความชัดเจนในเนื้อหาที่สอนและในลำดับขั้นการสอน			
15.	กิจกรรมที่จัดเหมาะสมกับเวลา			
16.	ผู้เรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมได้มากกว่าครู			
17.	กิจกรรมมีความหลากหลาย เร้าความสนใจต่อผู้เรียน			
18.	จัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้เหมาะสมกับเวลา			

ตัวชี้วัดความพึงพอใจ		ความคิดเห็น		
		เหมาะสม	ไม่แน่ใจ	ไม่เหมาะสม
		1	0	-1
ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน				
19.	สื่อการสอนมีความทันสมัย/ สื่อการสอนดึงดูดความสนใจ			
20.	สื่อการสอนมีความสอดคล้องกับเนื้อหา			
ด้านผู้สอน				
21.	ผู้สอนมีความรู้เหมาะสมกับสาระการเรียนรู้ที่สอน			
22.	ผู้สอนมีความเป็นกันเองกับผู้เรียน			
23.	ผู้สอนมีการแจ้งรายละเอียดเกี่ยวกับการเรียนการสอน			
24.	ผู้สอนมีเทคนิคการสอนให้เข้าใจง่าย			
25.	ผู้สอนมีความอดทนต่อผู้เรียนเมื่อถูกซักถาม			
26.	ผู้สอนสามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนตั้งคำถาม/ ตอบคำถาม			
27.	ผู้สอนมีการผลิตสื่อการสอนด้วยตนเอง			
28.	ผู้สอนใช้สื่อการเรียนเร้าใจผู้เรียน			
29.	ผู้สอนช่วยให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้			
30.	ผู้สอนสามารถสอนแบบบูรณาการในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้			
31.	แผนการจัดการเรียนรู้นำไปปฏิบัติได้จริง			
32.	ผู้สอนนำเสนอแต่ละหัวข้อสอดคล้องกลมกลืนกันเป็นอย่างดี			
33.	ผู้สอนมีการอ้างอิงถูกต้องตามหลักวิชา			
34.	ผู้สอนมีการสอดแทรกความคิดริเริ่มสร้างสรรค์			
ด้านเครื่องมือวัดผล				
35.	เครื่องมือวัดผลสามารถวัดได้สอดคล้องตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง			
36.	เครื่องมือวัดผลมีความง่ายเหมาะสม			
37.	เครื่องมือวัดผลมีปริมาณข้อที่เหมาะสม			
38.	เครื่องมือวัดผลใช้วิธีวัดที่มีความหลากหลาย			

ตัวชี้วัดความพึงพอใจ		ความคิดเห็น		
		เหมาะสม	ไม่แน่ใจ	ไม่เหมาะสม
		1	0	-1
39.	วิธีวัดผลระบุไว้ในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ชัดเจน			
40.	สามารถวัดพฤติกรรมการเรียนรู้ได้จริง			
41.	เครื่องมือวัดผลการเรียนมีความเหมาะสม			
42.	ชี้แจงเครื่องมือเพียงพอที่จะนำไปใช้ได้			
43.	ช่วยให้บรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้			
44.	มีความเหมาะสมกับกิจกรรมการเรียน/ กับเนื้อหา/ สอดคล้องกับการวัดผล			

ภาคผนวก จ

- แบบวัดคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบ
- แบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนการสอนตามรูปแบบการสอนสร้างเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง
- แบบทดสอบเก็บคะแนนระหว่างเรียน
- แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

แบบวัดคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบ

เรียน นักศึกษาการศึกษานอกระบบระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

แบบวัดนี้เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยเรื่อง “ผลการใช้รูปแบบการสอนเพื่อสร้างเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบ” กรุณาตอบให้ตรงกับข้อเท็จจริงของนักศึกษา ทั้งนี้การตอบไม่มีคำตอบถูกผิด ซึ่งผลคะแนนผู้วิจัยจะประมวลผลในภาพรวมไม่มีผลเสียดต่อกับนักศึกษาแต่อย่างใด และไม่เปิดเผยข้อมูลของนักศึกษาเป็นรายบุคคล

คำชี้แจงโปรดพิจารณาข้อความแต่ละข้อตามสภาพที่เป็นจริง

ตอนที่ 1 ถามเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผู้เรียน

1. อายุ

13-27 ปี

28-43 ปี

44 ปีขึ้นไป

ตอนที่ 2 แบบวัดนี้ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 50 ข้อ เมื่อนักศึกษาอ่านข้อคำถามแล้วให้นักศึกษาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงกับระดับการปฏิบัติของนักศึกษามากที่สุด โปรดพิจารณาข้อความแล้วให้ค่าคะแนนตั้งแต่ 1-5 คะแนน และตอบให้ครบถ้วนทุกข้อ

ผู้วิจัยขอขอบคุณในการร่วมมือของนักศึกษาและกรุณาให้ข้อมูลตามความเป็นจริง

นางสาวนิธินา คงสวัสดิ์

นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน

มหาวิทยาลัยบูรพา

แบบวัดคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบ

ข้อ	คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง	การประเมินตนเอง (คะแนนเต็ม 5 คะแนน)				
		1	2	3	4	5
ด้านการเรียนด้วยตนเอง						
1.	มีเจตคติที่ดีต่อการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง					
2.	สามารถกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง					
3.	มีความตั้งใจในการแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ					
4.	สามารถกำหนดเป้าหมายในการเรียนรู้ของตนเองได้อย่างชัดเจน ทุกครั้ง					
5.	มีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ได้ด้วยตนเองเมื่อต้องการ ที่จะเรียนรู้					
6.	สามารถกำหนดขั้นตอนในการเรียนรู้ได้ชัดเจน					
7.	สามารถใช้ทักษะในการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาตนเอง ในการประกอบอาชีพ					
8.	สามารถเลือกวิธีเรียนรู้ที่เหมาะสมกับตนเองได้					
9.	สามารถดำเนินการตามแผนการเรียนรู้ให้สำเร็จได้ตามระยะเวลา ที่กำหนด					
10.	หากต้องการเรียนรู้ในสิ่งที่ยากและไม่เข้าใจในเนื้อหาสามารถ ทำการสืบค้นหรือสอบถามจากผู้รู้อยู่เสมอ					
11.	สามารถควบคุมตนเองให้ศึกษาหาความรู้ในการเรียนได้ อย่างสม่ำเสมอ					
12.	รู้ว่าตนเองมีความกระตือรือร้นอยู่ในระดับใด					
13.	สามารถประเมินผลความสำเร็จการเรียนรู้ของตนเองได้					
14.	สามารถควบคุมตนเองให้ศึกษาหาความรู้ในการเรียน ได้อย่างสม่ำเสมอ					
15.	มีความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง					

แบบวัดคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษาการศึกษานอกระบบ

ข้อ	คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง	การประเมินตนเอง (คะแนนเต็ม 5 คะแนน)				
		1	2	3	4	5
ด้านความสนใจใฝ่เรียนรู้						
16.	มีความต้องการเรียนรู้					
17.	มีความใฝ่เรียน/ ค้นคว้าแสวงหาความรู้อยู่เสมอ					
18.	เลือกและตัดสินใจในรายวิชาที่ลงทะเบียนได้					
19.	กำหนดเป้าหมายความสำเร็จของหลักสูตรได้					
20.	มีความรับผิดชอบในกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย					
21.	กำหนดเป้าหมายความสำเร็จตามหลักสูตรได้					
22.	ตั้งเป้าหมายที่จะประสบความสำเร็จเพื่ออนาคตของตนเอง					
23.	มีความภาคภูมิใจในการเรียน					
24.	สามารถปรับตัวเมื่อเผชิญสถานการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันได้					
25.	ยอมรับในการประเมินผลและคำวิพากษ์วิจารณ์ของผู้อื่น					
26.	สามารถนำผลการประเมินมาปรับปรุงแผนการเรียนรู้ในอนาคตได้					
27.	ปรับวิธีการเรียนให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสังคม/ เหตุการณ์ปัจจุบัน					
28.	มีความกระตือรือร้นและมีวินัยในตนเอง					
29.	สามารถแก้ปัญหาการไม่เข้าใจในบทเรียนและตรวจสอบผลการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง					
30.	มีความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจในการดำเนินการตามแผนการเรียนรู้					
31.	พยายามเชื่อมโยงในสิ่งที่กำลังเรียนรู้กับเป้าหมายระยะยาวในอนาคตของตนเองเสมอ					

แบบวัดคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบ

ข้อ	คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง	การประเมินตนเอง (คะแนนเต็ม 5 คะแนน)				
		1	2	3	4	5
ด้านความรับผิดชอบในการเรียน						
32.	มาถึงที่เรียนก่อนเวลาอย่างน้อยประมาณ 15 นาที					
33.	มีความซื่อตรงต่อเวลาเรียน (ไม่กลับก่อนเวลา)					
34.	มีความรับผิดชอบในการส่งงาน					
35.	มีความรับผิดชอบในกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย					
36.	ทำงานเสร็จตามเวลาที่ครุภัณฑ์หมาย					
37.	ไม่เป็นคนผลัดวันในการทำกิจกรรมที่เรียน					
38.	มาตรงต่อเวลาเมื่อครุภัณฑ์หมายมาเรียน/ ทำกิจกรรม					
39.	ทำงานกิจกรรมต่าง ๆ เพิ่มความสามารถ					
40.	ไม่รู้สึกรู้สึกท้อถอยเมื่อมีปัญหาและอุปสรรค					
41.	ร่วมทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์กับชุมชนและท้องถิ่น					
ด้านความรักความสามัคคี						
42.	มีความรักตนเองและเพื่อนร่วมกลุ่มอยู่เสมอ					
43.	มีความกล้าในการนำตนเองในการอธิบาย/ ชี้แจงในกลุ่มเพื่อน					
44.	ให้ความร่วมมือกับครูทุกครั้งเมื่อมีกิจกรรม					
45.	มีนิสัยขี้โมโหในในกลุ่มเพื่อน					
46.	เป็นผู้ประนีประนอมเมื่อเกิดปัญหาในกลุ่มเพื่อน/ ในห้องเรียน					
47.	เป็นผู้นำปลูกฝังสร้างความรักความสามัคคีในกลุ่มเพื่อน					
48.	มีน้ำใจแบ่งปันชี้แนะ/ แนะนำข้อมูลความรู้					
49.	เมื่อเกิดเหตุการณ์หลายอย่างในเวลาเดียวกันในห้องเรียนสามารถวิเคราะห์และแก้ปัญหาได้					
50.	ใช้ความสงบ-สันติและมีสติทุกครั้งเมื่อมีปัญหาขัดแย้งในกลุ่มผู้เรียน					

แบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนการสอนตามรูปแบบการสอน
สร้างเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบ
ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอบางละมุง

คำชี้แจง: แบบสอบถามนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนการสอนตามรูปแบบการสอนสร้างเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบเพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุงการเรียนการสอนของครูให้เหมาะสมยิ่งขึ้น ความคิดเห็นของนักศึกษาจะเป็นประโยชน์ต่อตัวนักศึกษาเองและสถานศึกษา โปรดให้ข้อมูลตามความเป็นจริงผู้วิจัยจะใช้ประโยชน์จากข้อมูลนี้เพื่อการวิจัยเท่านั้น

จงใส่เครื่องหมาย(✓) ลงในช่องระดับความพึงพอใจที่นักศึกษาได้รับจากการเรียนการสอนในสาระการเรียนรู้ตามความเป็นจริงความพึงพอใจในระดับต่าง ๆ มีความหมายดังนี้

- 5 หมายถึงพึงพอใจมากที่สุด
- 4 หมายถึงพึงพอใจมาก
- 3 หมายถึงพึงพอใจปานกลาง
- 2 หมายถึงพึงพอใจน้อย
- 1 หมายถึงพึงพอใจน้อยที่สุด

ผู้วิจัยขอขอบคุณในการร่วมมือของนักศึกษาและครูณาให้ข้อมูลตามความเป็นจริง

นางสาวนิธิมา คงสวัสดิ์

นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน

มหาวิทยาลัยบูรพา

ตัวชี้วัดความพึงพอใจ		ระดับความพึงพอใจ				
		5	4	3	2	1
ด้านเนื้อหา						
1.	เนื้อหามีความถูกต้องในด้านวิชาการ					
2.	เนื้อหามีความสอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง/ จุดประสงค์					
3.	เนื้อหามีความทันสมัย					
4.	เนื้อหาที่น่าสนใจ					
5.	เนื้อหาปริมาณเหมาะสมกับเวลาที่ใช้สอน					
6.	เนื้อหาทำให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้					
7.	เนื้อหาทำให้ผู้เรียนเข้าใจง่าย/ ชัดเจน					
8.	เนื้อหามีความครอบคลุมตัวหลักสูตร					
9.	เนื้อหาเหมาะสมกับระดับความรู้ของผู้เรียน					
10.	มีความครอบคลุมเนื้อหาในหลักสูตร					
ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน						
11.	ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน					
12.	จัดบรรยากาศการเรียนการสอนให้ปลอดภัย					
13.	จัดกิจกรรมการเรียนการสอนสอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง					
14.	มีความชัดเจนในเนื้อหาที่สอนและในลำดับขั้นการสอนของผู้สอน					
15.	กิจกรรมที่จัดเหมาะสมกับเวลา					
16.	ผู้เรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมได้มากกว่าครู					
17.	กิจกรรมมีความหลากหลาย เร้าความสนใจต่อผู้เรียน					
18.	จัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้เหมาะสมกับเวลา					
19.	สื่อการสอนมีความทันสมัย/ สื่อการสอนดึงดูดความสนใจ					
20.	สื่อการสอนมีความสอดคล้องกับเนื้อหา					
ด้านผู้สอน						
21.	ผู้สอนมีความรู้เหมาะสมกับสาระการเรียนรู้ที่สอน					
22.	ผู้สอนมีความเป็นกันเองกับผู้เรียน					
23.	ผู้สอนมีการแจ้งรายละเอียดเกี่ยวกับการเรียนการสอน					
24.	ผู้สอนมีเทคนิคการสอนให้เข้าใจง่าย					
25.	ผู้สอนมีความอดทนต่อผู้เรียนเมื่อถูกซักถาม					

ตัวชี้วัดความพึงพอใจ		ระดับความพึงพอใจ				
		5	4	3	2	1
26.	ผู้สอนสามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนตั้งคำถาม/ ตอบคำถาม					
27.	ผู้สอนมีการผลิตสื่อการสอนด้วยตนเอง					
28.	ผู้สอนใช้สื่อการเรียนรู้อื่นๆ					
29.	ผู้สอนช่วยให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้					
30.	ผู้สอนสามารถสอนแบบบูรณาการในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้					
31.	แผนการจัดการเรียนรู้นำไปปฏิบัติได้จริง					
32.	ผู้สอนนำเสนอแต่ละหัวข้อสอดคล้องกลมกลืนกันเป็นอย่างดี					
33.	ผู้สอนมีการอ้างอิงถูกต้องตามหลักวิชา					
34.	ผู้สอนมีการสอดแทรกความคิดริเริ่มสร้างสรรค์					
ด้านเครื่องมือวัดผล						
35.	เครื่องมือวัดผลสามารถวัดได้สอดคล้องตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง					
36.	เครื่องมือวัดผลมีความยากง่ายเหมาะสม					
37.	เครื่องมือวัดผลมีปริมาณข้อที่เหมาะสม					
38.	เครื่องมือวัดผลใช้วิธีวัดที่มีความหลากหลาย					
39.	วิธีวัดผลระบุไว้ในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ชัดเจน					
40.	สามารถวัดพฤติกรรมการเรียนรู้ได้จริง					
41.	เครื่องมือวัดผลการเรียนมีความเหมาะสม					
42.	ชี้แจงเครื่องมือเพียงพอนำไปใช้ได้					
43.	ช่วยให้บรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้					
44.	มีความเหมาะสมกับกิจกรรมการเรียน/ กับเนื้อหา/ สอดคล้องกับการวัดผล					

แบบทดสอบย่อยครั้งที่ 1

เรื่อง การงานอาชีพ

สาระการประกอบอาชีพ วิชา ช่องทางการขยายอาชีพ รหัสวิชา อช31001

ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

ชื่อ - สกุล.....รหัสนักศึกษา..... ชื่อกลุ่ม.....

ข้อความต่อไปนี้ทั้งถูกและผิด ขอให้ใส่เครื่องหมาย ✓ ลงหน้าข้อความที่ถูกต้อง และใส่เครื่องหมาย

✗ ลงหน้าข้อความที่ผิด

1. () สมาชิกในบ้านมีสัมพันธ์ที่ดีต่อกันบ้านก็น่าอยู่
2. () ถ้ามีเรื่องที่ไม่ดี ไม่สบายใจ ไม่ควรเล่าให้คนในครอบครัวฟัง
3. () ไม่ควรชมลูกหรือคนในครอบครัวมาก เพราะจะทำให้ลืมหิว
4. () บ้านน่าอยู่เป็นบ้านที่หลังใหญ่ สวยงาม ราคาแพง
5. () การตกแต่งบ้านแบบใดก็ตามควรคู่ความเหมาะสมหลายด้าน เช่น เศรษฐกิจ
ลักษณะของผู้อยู่อาศัย
6. () ผู้มีบทบาทในการดูแลรักษาบ้านคือ แม่บ้าน
7. () เครื่องมือ เครื่องใช้ และวัสดุอุปกรณ์ในบ้าน เมื่อใช้แล้วต้องทำความสะอาดทุกครั้ง
8. () การอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อมเป็นหน้าที่ของคุณ
9. () พลังงานจากแรงงานของคนเป็นพลังงานที่ไม่ต้องอนุรักษ์
10. () การสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีกับเพื่อนบ้าน เป็นการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

เฉลย

1 ✓ 2 ✗ 3 ✗ 4 ✗ 5 ✓ 6 ✗ 7 ✓ 8 ✓ 9 ✗ 10 ✓

แบบทดสอบย่อยครั้งที่ 2

เรื่อง การงานอาชีพ/สาระการประกอบอาชีพ

วิชา ช่องทางการขยายอาชีพ รหัสวิชา อช31001 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

ชื่อ - สกุล..... รหัสนักศึกษา..... ชื่อกลุ่ม.....

คำชี้แจง: ตอบคำถามต่อไปนี้

1. ขอบข่ายของการขยายอาชีพ หมายถึง
 ตอบ กิจกรรมอาชีพที่อยู่สามารถขยายกิจกรรมที่เกี่ยวข้องและสัมพันธ์ออกไปเป็น
 ขอบข่ายอาชีพที่สร้างรายได้ ใช้ทุนทรัพยากรจากอาชีพหลักให้เกิดคุณค่า
2. กิจกรรมอาชีพที่ทำอยู่ หมายถึง
 ตอบ สามารถขยายกิจกรรมที่เกี่ยวข้องและสัมพันธ์ออกไปเป็นขอบข่ายอาชีพที่สร้าง
 รายได้
3. ความเข้มแข็งและความยั่งยืนของอาชีพ หมายถึง
 ตอบ การขยายขอบข่ายอาชีพจากการหมุนเวียนเปลี่ยนรูปผลผลิตหลักหรือผลพลอยได้
 ไปสู่กิจกรรมใหม่
4. การสร้างและพัฒนาเครือข่ายจากอาชีพหลัก หมายถึง
 ตอบ การพัฒนาอาชีพหลักที่ทำอยู่ให้เป็นเครือข่าย เช่น เฟรนชวย ชายสี่บะหมี่เกี้ยว
5. ธุรกิจที่มีการขยายขอบข่ายอาชีพในระดับประเทศ เป็นธุรกิจประเภทใด
 ตอบ เป็นธุรกิจที่สร้างประสิทธิภาพในระบบการจัดการใช้ทรัพยากรที่เกี่ยวข้องกับ
 การจัดการกำลังคน ทั้งระดับบริหารจัดการและแรงงาน

แบบทดสอบย่อยครั้งที่ 3

1. ขอบข่ายของการขยายอาชีพ หมายถึง

.....

.....

.....

.....

.....

2. กิจกรรมอาชีพที่ทำอยู่หมายถึง

.....

.....

.....

.....

.....

3. การสร้างรายได้หมายถึง

.....

.....

.....

.....

.....

แบบทดสอบย่อยครั้งที่ 4

1. การขยายขอบข่ายอาชีพหมายถึง
 - ก. ทำอาชีพใหม่
 - ข. ประกอบอาชีพเพิ่มจากอาชีพเดิม
 - ค. กิจกรรมอาชีพที่มีอยู่สามารถขยายออกเป็นขอบข่ายอาชีพ
 - ง. การประกอบอาชีพพร้อมกันหลายอาชีพและสามารถขยายสาขาได้

2. ตัวอย่างอาชีพปลูกพืชอินทรีย์ที่เป็นอาชีพหลักสามารถขยายขอบข่ายไปเป็นอาชีพใด
 - ก. การปลูกพืชหมุนเวียน
 - ข. การจัดการเที่ยงที่ขุมเชิงอนุรักษ์
 - ค. การส่งเสริมอาชีพอิสระสำหรับบุคคล
 - ง. ประกอบอาชีพที่เกี่ยวกับเครือข่ายการเกษตร

3. เหตุผลของการขยายขอบข่ายอาชีพเนื่องจาก
 - ก. สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ
 - ข. ปัญหาของประชากรในแต่ละประเทศ
 - ค. สภาพปัญหาทางด้านการประกอบการ
 - ง. สภาพความต้องการของผู้บริโภคที่ไม่เพียงพอ

4. การกำหนดแนวทางการขยายอาชีพผลจากทางใดมาเป็นตัวกำหนด
 - ก. ผลจากการเรียนรู้
 - ข. ผลจากการวิเคราะห์
 - ค. ผลจากการทดลองศึกษา
 - ง. ผลจากการค้นคว้าก่อนทำการทดลอง

5. การขยายขอบข่ายจากการสร้างและพัฒนาเครือข่ายจากอาชีพ เช่น
 - ก. สร้างธุรกิจนมหวานเฮลตี้
 - ข. แพรนชาซีน ชายสี่บะหมี่เกี๊ยว
 - ค. ศูนย์กลางรับซื้อและขายส่งมะพร้าว
 - ง. จัดบริการท่องเที่ยวพักผ่อน ชิมสวนผลไม้

6. การขยายอาชีพจากตลาด ได้แก่
 - ก. เฟรนชอปค์ไอศกรีมวอลล์
 - ข. สร้างธุรกิจเครือข่ายนาข้าวอินทรีย์
 - ค. การบริการท่องเที่ยว กินอาหารเกษตรอินทรีย์
 - ง. เป็นศูนย์กลางรับซื้อและขายส่งมะพร้าว น้ำหอมภายใต้การควบคุมคุณภาพ

7. การขยายอาชีพจากการส่งเสริมสุขภาพอนามัย หมายถึง
 - ก. การเรียนรู้ระบบนิเวศ ความพอเพียง ไร่นาสวนผสม
 - ข. การสร้างเครือข่ายนาข้าวอินทรีย์โดยรวมกลุ่มสมาชิก
 - ค. การจัดบริการท่องเที่ยวพักผ่อน กินอาหารเกษตรอินทรีย์
 - ง. การจัดบริการสถานพักผ่อนอาหารธรรมชาติไว้สารพิษแบบ Homestay

8. ปัจจัยในการบริหารจัดการ ประกอบด้วย
 - ก. เงินทุน แรงงาน
 - ข. เงินทุน แรงงาน ตลาด
 - ค. แรงงาน ทุน อุปกรณ์ การจัดการ
 - ง. แรงงาน ทุน อุปกรณ์ ตลาด และการจัดการ

9. การจัดการตลาด ได้แก่
 - ก. ผู้บริโภค ผู้ผลิต ผู้จำหน่าย
 - ข. ผู้บริโภค ผู้ผลิต และจำหน่าย
 - ค. แหล่งขาย ผู้ซื้อ ผู้ผลิต การส่งเสริมการขาย
 - ง. แหล่งขาย การส่งเสริมการตลาด ระบบการเงิน

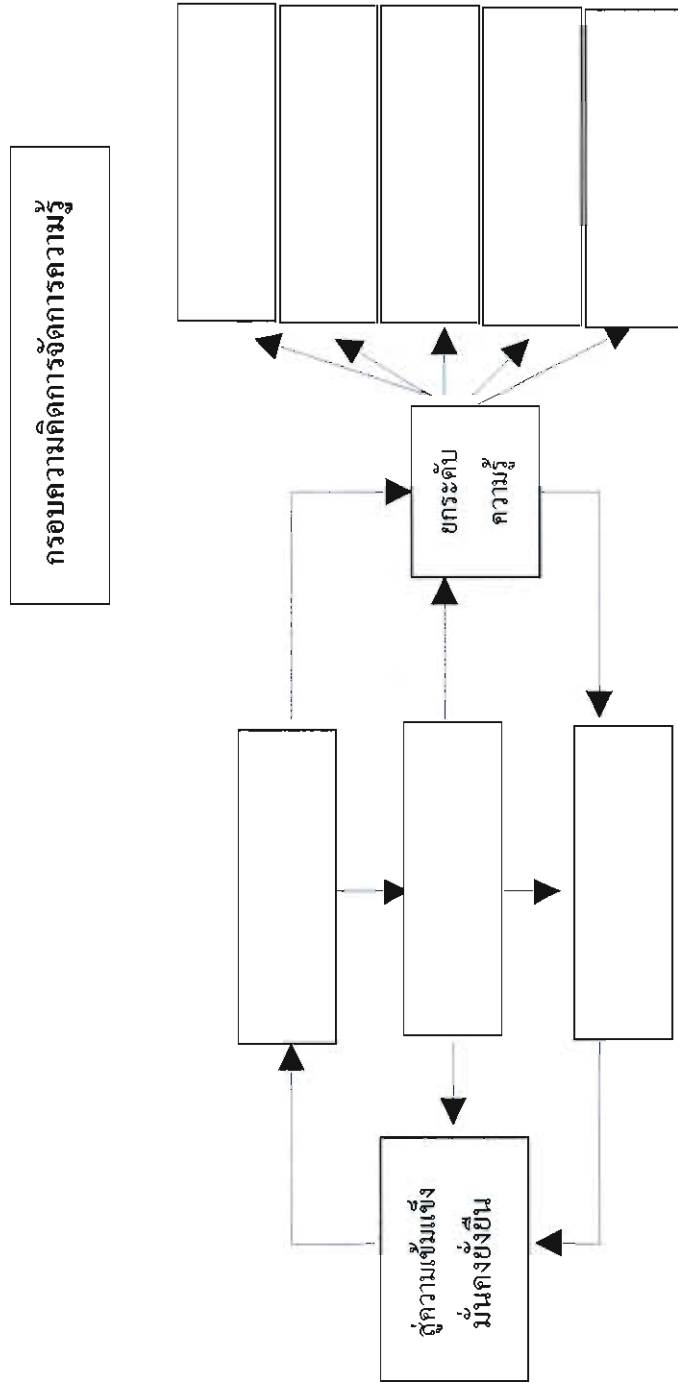
10. การแสวงหาความรู้โดยวิธีใดบ้าง “กรณีตัวอย่างการแสวงหาความรู้เรื่องการพัฒนาคุณภาพดิน”
 - ก. จากการอ่านตำรา หรือเอกสารวิชาการ
 - ข. จากการไปพบผู้รู้ของจริง ฟัง สังเกต และสัมผัส
 - ค. จากการทบทวนประสบการณ์ของตนเอง
 - ง. จากทุกวิธีที่กล่าวมา

เฉลย

1. ก
2. ก
3. ก
4. ง
5. ข
6. ง
7. ง
8. ก
9. ง
10. ข

แบบทดสอบย่อยครั้งที่ 6

ให้ผู้เรียนเติมข้อความในช่องว่างให้สมบูรณ์ คะแนนเต็ม 10 คะแนน

แบบทดสอบย่อยครั้งที่ 11

คำสั่ง ให้นักศึกษาเขียนอธิบายเกี่ยวกับความหมาย ความสำคัญของคำต่อไปนี้

1. อธิบายคำว่า เศรษฐกิจพอเพียง.....

2. ความยั่งยืน หมายถึง

3. ความคุ้มค่า หมายถึง.....

4. ความพอประมาณ หมายถึง

5. บริการที่ดี หมายถึง

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชา ช่องทางการขยายอาชีพ

1. ข้อใดเป็นความหมายของการขยายขอบข่ายอาชีพ
 - ก. อาชีพที่มีอยู่สามารถขยายออกไปเป็นอาชีพที่สร้างรายได้
 - ข. การใช้ทุนหมุนเวียนเปลี่ยนแปลงไปตลอด
 - ค. การขยายธุรกิจออกไปหลายๆที่เพื่อชื่อเสียง
 - ง. การสร้างความสัมพันธ์กับลูกน้องที่ทำงาน

2. อาชีพใดที่จัดว่าเป็นอาชีพอิสระ
 - ก. กระเป่ารถเมล์
 - ข. พนักงานในบริษัทขนส่ง
 - ค. แม่ค้าขายกล้วยทอดที่ตลาดนัด
 - ง. ช่างเย็บเสื้อสุภาพสตรีในร้านตัดผ้า

3. อาชีพที่ช่วยสร้างงานและปัญหาการว่างงานได้ดีที่สุดคืออาชีพใด
 - ก. อาชีพอิสระ
 - ข. อาชีพรับจ้างทั่วไป
 - ค. อาชีพทำงานส่วนตัว
 - ง. อาชีพทำงานประจำ

4. อาชีพใดเป็นเสมือนหัวใจของการประกอบอาชีพอื่นๆ
 - ก. เกษตรกรรม
 - ข. พาณิชยกรรม
 - ค. อุตสาหกรรม
 - ง. ศิลปหัตถกรรม

5. อาชีพหลักที่สำคัญทางด้านเศรษฐกิจของคนไทยคือข้อใด
 - ก. การทำงาน
 - ข. การทำไร่ไถ่
 - ค. การทำไร่ยาสูบ
 - ง. การทำไร่มันสำปะหลัง

6. ข้อใดเป็นการขยายขอบข่ายอาชีพจากการหมุนเวียนเปลี่ยนรูปผลผลิตภัณฑ์ไปสู่กิจกรรมใหม่

- ก. สร้างธุรกิจปุยหมักจากขี้หมู
- ข. สร้างธุรกิจขนมหวานจากน้ำตาล
- ค. สร้างธุรกิจแปรรูปหมูจากท้องตลาด
- ง. สร้างธุรกิจไม้ประดับจากการซื้อมาขายไป

7. การขยายขอบข่ายอาชีพจากการสร้างและพัฒนาเครือข่ายจากอาชีพ ได้แก่

- ก. การทำนาข้าวอินทรีย์
- ข. เฟรนด์ชาฟ ชายสี่หมี่เกี๊ยว
- ค. การปลูกพืชผักสวนครัวไว้กินเอง
- ง. การปลูกสวนทุเรียนและมะม่วง

8. ข้อใดเป็นการขยายขอบข่ายอาชีพจากการตลาด

- ก. สวนมังคุดมีรถมารับไปขายที่ตลาด
- ข. สวนทุเรียนของพ่อค้าขายปลูกไว้กินเองตลอดทุก ๆ ปี
- ค. สวนเงาะที่ปลูกไว้ในบริเวณบ้านแล้วมีคนมาซื้อที่บ้าน
- ง. สวนมะพร้าว น้ำหอมแม่คุ้มเป็นศูนย์กลางซื้อและขายส่งของตนเอง

9. ข้อใดกล่าวได้ถูกต้อง การขยายขอบข่ายอาชีพจากการส่งเสริมการท่องเที่ยว

- ก. ท่องเที่ยวชมสวนเงาะที่อำเภอนาสาร
- ข. ท่องเที่ยวชมผลไม้ ชมสวนชาวไร่จันทบุรี
- ค. นั่งเรือล่องแม่น้ำเจ้าพระยา และนำอาหารไปรับประทาน
- ง. นั่งเรือชมตลาดน้ำสี่ภาคที่เมืองพัทธยา

10. ทรัพยากรที่สำคัญของประเทศ คือข้อใด

- ก. ดิน น้ำ ลม ไฟ
- ข. ดินบุก แร่ธาตุ ป่าไม้
- ค. ดิน น้ำ ป่าไม้ ภูเขา
- ง. ดิน น้ำ ป่าไม้ แร่ธาตุ

11. ปัญหาจากทรัพยากรธรรมชาติที่มีผลกระทบต่ออาชีพเกษตรกรรมมากที่สุดคือข้อใด
- ก. ฝนแล้ง
 - ข. ดินเค็ม
 - ค. น้ำกร่อย
 - ง. ดินเปรี้ยว
12. ปัญหาสำคัญที่ทำให้ต้นไม้หายากจากประกอบอาชีพการเกษตรคือ
- ก. การตลาด
 - ข. การเก็บเกี่ยว
 - ค. การดูแลรักษา
 - ง. การหาพันธุ์พืช
13. การรักษาสภาพแวดล้อมเกี่ยวกับข้อใดมากที่สุด
- ก. มีการสร้างอาชีพใหม่
 - ข. ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้น
 - ค. มีเครื่องอุปโภคบริโภคมากขึ้น
 - ง. รู้จักใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างประหยัด
14. ข้อใดจัดอยู่ในกลุ่มอาชีพใหม่ด้านความคิดสร้างสรรค์
- ก. แนวคิดหรือแนวปฏิบัติที่สร้างเพิ่มมูลค่าของสินค้าและบริการด้วยแนวความคิด
สติปัญญา และความคิดสร้างสรรค์ให้มากขึ้น
 - ข. ผู้ผลิตผลิตสินค้าด้วยนวัตกรรมที่ผลิตใหม่ๆอยู่เสมอ
 - ค. ผลิตสินค้าด้วยแพคเกจใหม่ๆ
 - ง. การขายของทางอินเทอร์เน็ต

15. ข้อใดไม่ใช่ลักษณะกิจกรรมอาชีพที่ขยายขอบข่ายผลผลิต
- ก. ผลผลิตขายให้ใคร
 - ข. ผลผลิตขายที่ไหน
 - ค. ผลผลิตขายอย่างไร
 - ง. ความมั่นคงในอาชีพ
16. ทำไมผู้ประกอบการอาชีพเกษตรกรรมจึงต้องศึกษาแนวโน้มสถานการณ์เปลี่ยนแปลงของตลาด
- ก. เพื่อวางแผนการผลิตสินค้า
 - ข. เพื่อวางแผนการจำหน่ายสินค้า
 - ค. เพื่อการประชาสัมพันธ์รับผลผลิตชนิดใหม่
 - ง. เพื่อวางแผนให้การผลิตและจำหน่ายมีความสอดคล้องกัน
17. ข้อใด ไม่ใช่ ความรู้ความชำนาญที่ผลิตในแต่ละอาชีพควรมี
- ก. มีปฏิภาณไหวพริบ
 - ข. มีทักษะในภาคปฏิบัติ
 - ค. มีทักษะในการวางแผน
 - ง. มีความรู้ในอาชีพการงาน
18. ข้อใดเป็นคุณสมบัติของการเป็นผู้ผลิตที่ดี
- ก. ความคิดริเริ่ม-ชำนาญในงานอาชีพ
 - ข. มีคุณธรรมในงานอาชีพ-ขยันหมั่นเพียร
 - ค. ความรับผิดชอบ-มีความรู้ความสามารถในอาชีพ
 - ง. ถูกทุกข้อ
19. ข้อใดคือความหมายของอาชีพอนามัย
- ก. สุขภาพอนามัยในการประกอบอาชีพ
 - ข. การปรับตัวให้เข้ากับการประกอบอาชีพ
 - ค. การมีคุณธรรมในการประกอบอาชีพ
 - ง. การประกอบอาชีพทำให้มีสุขภาพดี

20. เพราะเหตุใด อาชีพเกษตรกรจึงต้องมีอาชีพอื่นมาช่วย
- เพราะโลกเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี
 - เพราะเกษตรกรจะได้ตามทันโลกตะวันตก
 - เพราะเกษตรกรจะได้เป็นที่รู้จักทั่วโลก
 - เพราะเกษตรกรมีการทำเครื่องจักรกลใหม่รวมทั้งสารเคมีมาใช้
21. ถ้าเกษตรกรทำสวนแล้วประสบปัญหาเรื่องผลผลิตไม่ดีควรไปปรึกษาหน่วยงานใด
- เกษตรกรอำเภอ
 - ปศุสัตว์อำเภอ
 - พัฒนากรอำเภอ
 - สหกรณ์การเกษตร
22. ข้อใดบอกถึงชนิดการผลิตเพื่อการลดรายจ่าย
- ใช้วัตถุดิบที่หาง่ายมีในท้องถิ่น
 - ใช้แรงงานน้อยและค่าแรงถูก
 - จัดวงจรการผลิตให้สั้นและใช้เทคโนโลยีช่วย
 - จัดวาง เครื่องจักร เครื่องมืออย่างเป็นระเบียบ
23. ข้อใดเป็นการลดต้นทุนการผลิต
- ใช้หัวมันเทศที่ต่ำกว่ามาตรฐานมาทำเป็นอาหารเลี้ยงหมูขุนไม่มีของเหลือทิ้ง
 - การวางแผนโรงงาน หรือสถานที่ทำงานที่ดี
 - การเลือกเครื่องจักรอุปกรณ์ที่ผลิตออกมาใหม่ ๆ เพื่อให้เป็นผู้ผลิตที่ทันสมัย
 - มีระบบบริหารวัสดุคงคลัง
24. การยกระดับความรู้ของการประกอบอาชีพให้เกิดความเข้มแข็งยั่งยืน ประกอบด้วยกิจกรรมในข้อใด
- กำหนดหัวข้อความรู้
 - การแสวงหาความรู้
 - การแลกเปลี่ยนเรียนรู้
 - การประยุกต์

25. ข้อใดเป็นคุณสมบัติของการเป็นผู้ผลิตที่ดี
- ก. ความคิดริเริ่ม-ชำนาญในอาชีพ
 - ข. มีคุณธรรมในอาชีพ-ขยันหมั่นเพียร
 - ค. รับผิดชอบ-มีความรู้ความสามารถ
 - ง. ถูกทุกข้อ
26. ข้อใด ไม่ใช่ คุณสมบัติของผู้ผลิต
- ก. สุขุม
 - ข. อดทน
 - ค. ซื่อสัตย์
 - ง. รับผิดชอบ
27. เกษตรกรก่อนที่เก็บพืชผักก่อนเวลาเก็บเกี่ยวออกจำหน่ายจัดว่าขาดคุณภาพข้อใด
- ก. ความเมตตา
 - ข. ความซื่อสัตย์
 - ค. ความอุตสาหะ
 - ง. ความรับผิดชอบ
28. ข้อใดแสดงให้เห็นว่ามีการประเมินเพื่อปรับปรุงอาชีพ
- ก. สมควรทำนาปีละครั้ง
 - ข. สมทรงนำฟางข้าวมาเพาะเห็ด
 - ค. สมศรีทำบัญชีรับจ่ายของฟาร์มเพื่อหาจุดบกพร่อง
 - ง. สมชายทำไร่นาสวนผสมเพื่อต้องการรายได้ตลอดปี
29. ข้อใดผู้ผลิตสินค้าอุตสาหกรรมควรรับผิดชอบต่อผู้บริโภค
- ก. ควรลดราคาสินค้าในเทศกาลสำคัญ
 - ข. ระบุ วัน เดือน ปี ที่หมดอายุของสินค้าทุกชิ้น
 - ค. ทำทุกวิถีทางที่จะขยายตลาดสินค้าของตน
 - ง. รับคนเข้าทำงานให้มากขึ้นเพื่อช่วยลดภาระการว่างงาน

30. ข้อใดเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการเลือกทำเลร้านค้าปลีก
- ก. มีที่จอดรถสะดวก
 - ข. เป็นจุดศูนย์กลางของชุมชน
 - ค. ที่ตั้งสะดวกในการขนส่งสินค้า
 - ง. มีเนื้อที่เหมาะกับการขยายกิจการ
31. ข้อใดเป็นการปลูกมะละกอขั้นสุดท้าย
- ก. การบริหารจัดการเพาะปลูก
 - ข. การวางแผนการผลิต
 - ค. การเตรียมจัดการเพาะปลูก
 - ง. การจัดจำหน่ายการขาย
32. ข้อใดเป็นการเริ่มต้นการปลูกมะพร้าว
- ก. การวางแผนการเพาะปลูก
 - ข. การบริหารจัดการเพาะปลูก
 - ค. เตรียมการในการเพาะปลูก
 - ง. การจัดจำหน่ายการขายมะพร้าว
33. ข้อใดเป็นการขยายอาชีพ
- ก. การวางแผนการผลิต
 - ข. การบริหารจัดการผลิต
 - ค. การเตรียมการจัดการผลิต
 - ง. การจัดการจำหน่ายผลผลิต
34. ข้อใดเป็นการเริ่มแรกของการปลูกมะละกอ
- ก. การบริหารจัดการผลิต
 - ข. การวางแผนการผลิต
 - ค. การเตรียมรับการเพาะปลูก
 - ง. การจัดจำหน่าย

35. ข้อใดเป็นการจัดทำแผนการผลิต
- ก. ทิศทาง
 - ข. เป้าหมาย
 - ค. พันธกิจ
 - ง. แผนการผลิต
36. กลยุทธ์ในการขยายอาชีพ
- ก. วิสัยทัศน์
 - ข. พันธกิจ
 - ค. แผนกลยุทธ์
 - ง. ทิศทางธุรกิจ
37. พันธกิจของการทำไร้ทดแทน
- ก. ขยายพื้นที่
 - ข. สร้างความเชื่อ
 - ค. ยกระดับคุณภาพ
 - ง. ถูกทุกข้อ
38. องค์ประกอบสู่ความสำเร็จ
- ก. การลงทุน
 - ข. ลูกค้า
 - ค. การผลิต
 - ง. การพัฒนาตนเอง
39. คุณธรรมในการประกอบอาชีพที่ดีที่สุด
- ก. ขยันประหยัด
 - ข. ซื่อสัตย์
 - ค. อดทน
 - ง. ถูกทุกข้อ

40. คุณธรรมข้อใดสำคัญที่สุด

- ก. ขยัน
- ข. ประหยัด
- ค. อุตุน
- ง. ซื่อสัตย์

41. อาชีพใดมั่นคงที่สุด

- ก. ครู อาจารย์
- ข. แพทย์
- ค. ทนายความ
- ง. นักธุรกิจ

42. อาชีพใดคนรักมากที่สุด

- ก. ครู
- ข. หมอ
- ค. เกษตร
- ง. ค้าขาย

43. ข้อใดสำคัญที่สุด

- ก. หลักการ
- ข. เหตุผล
- ค. เป้าหมาย
- ง. การดำเนินการ

44. ข้อใดประโยชน์สูงสุด

- ก. วัตถุประสงค์ประหยัด
- ข. เป้าหมาย
- ค. ประสิทธิภาพ
- ง. ผลของการดำเนินงาน

45. ข้อใดถูกที่สุด

- ก. ทำอะไร
- ข. ให้ใคร
- ค. เป็นอะไร
- ง. วัตถุประสงค์ของงาน

46. ข้อใดสำคัญที่สุด

- ก. พูน
- ข. แรงงาน
- ค. วัสดุ
- ง. ระบบงาน

47. ข้อใดสำคัญที่สุด

- ก. การพัฒนา
- ข. การผลิต
- ค. การตัดสินใจ
- ง. ผลกระทบ

48. อาชีพใดสำคัญที่สุด

- ก. เกษตร
- ข. ค้าขาย
- ค. ทำธุรกิจ
- ง. รับจ้าง

49. ข้อใดเป็นการพัฒนาอาชีพ

- ก. ช่างตัดผม
- ข. ช่างต่อเรือ
- ค. ช่างซ่อมเครื่องยนต์
- ง. ช่างไม้

50. อาชีพที่พอเพียง

- ก. การเกษตร
- ข. ทนายนความ
- ค. ครู
- ง. ค้าขาย

เฉลย แบบทดสอบ Post-test

1. ก	26. ก
2. ค	27. ง
3. ก	28. ค
4. ก	29. ข
5. ก	30. ข
6. ก	31. ง
7. ข	32. ข
8. ง	33. ง
9. ข	34. ก
10. ง	35. ง
11. ก	36. ค
12. ก	37. ง
13. ง	38. ง
14. ก	39. ง
15. ง	40. ง
16. ง	41. ข
17. ก	42. ก
18. ง	43. ค
19. ก	44. ง
20. ง	45. ง
21. ก	46. ง
22. ค	47. ก
23. ก	48. ก
24. ค	49. ค
25. ง	50. ก

ภาคผนวก ฉ

- ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มควบคุม
- ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มทดลอง

ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มควบคุม

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1

สาระความรู้พื้นฐาน อช31001 หน่วยที่ 1 องค์ทางการขยายอาชีพ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
เรื่อง ความสำคัญและความจำเป็นในการขยายอาชีพ เวลา 1 ชั่วโมง วันที่

มาตรฐานการเรียนรู้: มีความรู้ ความเข้าใจ และเจตคติที่ดีในงานอาชีพ วิเคราะห์ลักษณะงาน
ขอบข่ายงานอาชีพในชุมชน สังคม ประเทศ และโลกที่เหมาะสมกับศักยภาพของตนเอง และ
สอดคล้องกับชุมชนเพื่อการขยายอาชีพ

วัตถุประสงค์การเรียนรู้ เพื่อให้ผู้ศึกษามีความรู้ ความเข้าใจ และเจตคติที่ดี ในงานอาชีพมองเห็น
ช่องทาง และตัดสินใจประกอบอาชีพได้ตามความต้องการ และศักยภาพของตนเอง
ตัวชี้วัด

1. อธิบายความสำคัญและความจำเป็นในการขยายอาชีพ
2. อธิบายการจัดการในงานอาชีพในชุมชน สังคม ประเทศและ โลก เพื่อนำมาวิเคราะห์ในการขยาย
อาชีพ

เนื้อหา/ สาระ

ความสำคัญและความจำเป็นในการขยายอาชีพ

ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการพบกลุ่ม

.....

.....

.....

.....

รูปแบบวิธีเรียน

-ครูทบทวนความรู้เดิม และถามตอบ โดยยกตัวอย่างและให้นักเรียนช่วยกันอธิบาย

การจัดกระบวนการเรียนรู้

-กำหนดปัญหา

-ให้นักศึกษาทำความเข้าใจ

-ให้นักศึกษาหาคำตอบ

-สรุปและตรวจคำตอบ

ชื่อ/ แหล่งเรียนรู้

- ใบงาน เรื่อง การงานอาชีพ
- ใบความรู้
- บอร์ด
- ปากกาเคมี

การวัดและประเมินผล

1. ด้านความรู้
2. ด้านการเข้าร่วมกิจกรรม
3. ตรวจใบกิจกรรม
4. จากการสังเกต
5. จากการถาม/ตอบ
6. แบบทดสอบก่อนและหลังเรียน

ลงชื่อ.....ผู้สอน
(นางสาวนิธิมา คงสวัสดิ์)

ความคิดเห็นผู้บริหาร

- เห็นด้วย
- ไม่เห็นด้วย เนื่องจาก.....

ลงชื่อ.....ผู้อำนวยการ
(นายภูษงค์ นิมพาลี)

บันทึกหลังสอน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ปัญหา/อุปสรรค

.....
.....
.....

แนวทางแก้ไข

.....
.....
.....

ลงชื่อ.....ผู้สอน
(นางสาวนิธิมา คงสวัสดิ์)

ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มทดลอง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1

สาระความรู้พื้นฐาน อช31001 หน่วยที่ 1 ช่องทางการขยายอาชีพ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
เรื่อง ความสำคัญและความจำเป็นในการขยายอาชีพ เวลา 1 ชั่วโมง วันที่.....

.....
มาตรฐานการเรียนรู้ : มีความรู้ ความเข้าใจ และเจตคติที่ดีในงานอาชีพ วิเคราะห์ลักษณะงาน
ขอบข่ายงานอาชีพในชุมชน สังคม ประเทศ และโลกที่เหมาะสมกับศักยภาพของตนเอง และ
สอดคล้องกับชุมชนเพื่อการขยายอาชีพ

วัตถุประสงค์การเรียนรู้ เพื่อให้ผู้ศึกษามีความรู้ ความเข้าใจ และเจตคติที่ดี ในงานอาชีพมองเห็น
ช่องทาง และตัดสินใจประกอบอาชีพได้ตามความต้องการ และศักยภาพของตนเอง

ตัวชี้วัด

- 1.อธิบายความสำคัญและความจำเป็นในการขยายอาชีพ
2. อธิบายการจัดการในงานอาชีพในชุมชน สังคม ประเทศและโลก เพื่อนำมาวิเคราะห์ในการขยายอาชีพ

เนื้อหา/สาระ

ความสำคัญและความจำเป็นในการขยายอาชีพ

ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการพบกลุ่ม

.....

.....

.....

.....

.....

รูปแบบวิธีเรียน

รูปแบบ วิธีเรียน OPAPE Model

การจัดกระบวนการเรียนรู้

ขั้นที่ 1 ศึกษาสภาพปัญหา (Orientation: O)

- 1.1 ครู/ผู้สอน ทักทาย นำเข้าสู่บทเรียน โดยกล่าวถึงภาระงานอาชีพของผู้เรียน
- 1.2 ครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนซักถาม ข้อสงสัย ก่อนเข้าสู่ขั้นตอนต่อไป

ขั้นที่ 2 การวางแผนการเรียนรู้ (Planning: N)

2.1 ครูจัดกิจกรรมเพื่อมอบหมายให้นักศึกษาวางแผนการเรียนรู้ตามความถนัด พิจารณาเนื้อหาตามใบงาน โดยในการจัดกิจกรรมเน้นให้ฝึกปฏิบัติและวางแผนด้วยตนเอง

ขั้นที่ 3 การปฏิบัติ (Action: A)

3.1 ผู้เรียนปฏิบัติตามขั้นตอน โดยสังเกตปรากฏการณ์ จดบันทึกและสรุปผล เก็บรวบรวมไว้ในแฟ้มสะสมงาน

3.2 ครูและผู้เรียนสรุปองค์ความรู้ร่วมกันและนำไปประยุกต์ใช้

ขั้นที่ 4 นำเสนอผลการเรียนรู้ (Presentation: P)

- 4.1 สังเกตการเข้าร่วมกิจกรรมในแต่ละขั้นตอนและจดบันทึก
- 4.2 จดบันทึกความก้าวหน้าของผู้เรียนในแต่ละทักษะเป็นรายบุคคล

ขั้นที่ 5 ประเมินผลการเรียนรู้ (Evaluation: E)

- 5.1 สังเกตการเข้าร่วมกิจกรรมในแต่ละขั้นตอนและจดบันทึก
- 5.2 จดบันทึกความก้าวหน้าของผู้เรียนในแต่ละทักษะเป็นรายบุคคล

การจัดกระบวนการเรียนรู้

- กำหนดปัญหา
- ให้นักศึกษาทำความเข้าใจ
- ให้นักศึกษาหาคำตอบ
- สรุปและตรวจคำตอบ

สื่อ/ แหล่งเรียนรู้

- ใบงาน เรื่อง การงานอาชีพ
- ใบความรู้
- บอร์ด
- ปากกาเคมี

การวัดและประเมินผล

1. ด้านความรู้
2. ด้านการเข้าร่วมกิจกรรม

3. ตรวจใบกิจกรรม
4. จากการสังเกต
5. จากการถาม/ตอบ
6. แบบทดสอบก่อนและหลังเรียน

ลงชื่อ.....ผู้สอน
(นางสาวนิริมา คงสวัสดิ์)

ความคิดเห็นผู้บริหาร

- เห็นด้วย
- ไม่เห็นด้วย เนื่องจาก.....

ลงชื่อ.....ผู้อำนวยการ
(นายภูษงค์ ฉิมพาลี)

บันทึกหลังสอน

.....

.....

.....

ปัญหา/ อุปสรรค

.....

.....

.....

แนวทางแก้ไข

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้สอน
(นางสาวนิริมา คงสวัสดิ์)

ภาคผนวก ข

- การหาคุณภาพเครื่องมือ
- รายงานผล Printout

การหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบวัดคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

1.1 คัดเลือกความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ ของแบบวัดคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

ข้อ	คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง	ค่า IOC	ผลการพิจารณา
	<u>ด้านการเรียนด้วยตนเอง</u>		
1	มีเจตคติที่ดีต่อการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง	1	คัดเลือกไว้
2	สามารถกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง	1	คัดเลือกไว้
3	มีความตั้งใจในการแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ	1	คัดเลือกไว้
4	สามารถกำหนดเป้าหมายในการเรียนรู้ของตนเองได้อย่างชัดเจนทุกครั้ง	1	คัดเลือกไว้
5	มีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ได้ด้วยตนเองเมื่อต้องการที่จะเรียนรู้	1	คัดเลือกไว้
6	สามารถกำหนดขั้นตอนในการเรียนรู้ได้ชัดเจน	1	คัดเลือกไว้
7	สามารถใช้ทักษะในการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาตนเองในการประกอบอาชีพ	1	คัดเลือกไว้
8	สามารถเลือกวิธีเรียนรู้ที่เหมาะสมกับตนเองได้	1	คัดเลือกไว้
9	สามารถดำเนินการตามแผนการเรียนรู้ให้สำเร็จได้ตามระยะเวลาที่กำหนด	1	คัดเลือกไว้
10	หากต้องการเรียนรู้ในสิ่งที่ยากและไม่เข้าใจในเนื้อหาสามารถทำการสืบค้นหรือสอบถามจากผู้รู้อยู่เสมอ	1	คัดเลือกไว้
11	สามารถควบคุมตนเองให้ศึกษาหาความรู้ในการเรียนได้อย่างสม่ำเสมอ	1	คัดเลือกไว้
12	รู้ว่าตนเองมีความกระตือรือร้นอยู่ในระดับใด	1	คัดเลือกไว้
13	สามารถประเมินผลความสำเร็จการเรียนรู้ของตนเองได้	1	คัดเลือกไว้
14	สามารถควบคุมตนเองให้ศึกษาหาความรู้ในการเรียนได้อย่างสม่ำเสมอ	1	คัดเลือกไว้
15	มีความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง	1	คัดเลือกไว้

ข้อ	คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง	ค่า IOC	ผลการพิจารณา
	<u>ด้านความสนใจใฝ่เรียนรู้</u>		
16	มีความต้องการเรียนรู้	1	คัดเลือกไว้
17	มีความใฝ่เรียน/ค้นคว้าแสวงหาความรู้อยู่เสมอ	1	คัดเลือกไว้
18	เลือกและตัดสินใจในรายวิชาที่ลงทะเบียนได้	1	คัดเลือกไว้
19	กำหนดเป้าหมายความสำเร็จของหลักสูตรได้	1	คัดเลือกไว้
20	มีความรับผิดชอบในกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย	1	คัดเลือกไว้
21	กำหนดเป้าหมายความสำเร็จตามหลักสูตรได้	1	คัดเลือกไว้
22	ตั้งเป้าหมายที่จะประสบความสำเร็จเพื่ออนาคตของตนเอง	1	คัดเลือกไว้
23	มีความภาคภูมิใจในการเรียน	1	คัดเลือกไว้
24	สามารถปรับตัวเมื่อเผชิญสถานการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันได้	1	คัดเลือกไว้
25	ยอมรับในการประเมินผลและคำวิพากษ์วิจารณ์ของผู้อื่น	1	คัดเลือกไว้
26	สามารถนำผลการประเมินมาปรับปรุงแผนการเรียนรู้ในอนาคตได้	1	คัดเลือกไว้
27	ปรับวิธีการเรียนให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสังคม/ เหตุการณ์ปัจจุบัน	1	คัดเลือกไว้
28	พยายามเชื่อมโยงในสิ่งที่กำลังเรียนรู้กับเป้าหมายระยะยาวในอนาคตของตนเองเสมอ	1	คัดเลือกไว้
29	สามารถแก้ปัญหาที่ไม่เข้าใจในบทเรียนและตรวจสอบผลการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง	1	คัดเลือกไว้
30	มีความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจในการดำเนินการตามแผนการเรียนรู้	1	คัดเลือกไว้
31	พยายามเชื่อมโยงในสิ่งที่กำลังเรียนรู้กับเป้าหมายระยะยาวในอนาคตของตนเองเสมอ	1	คัดเลือกไว้
	<u>ด้านความรับผิดชอบในการเรียน</u>		
32	มาถึงที่เรียนก่อนเวลาอย่างน้อยประมาณ 15 นาที	1	คัดเลือกไว้
33	มีความซื่อตรงต่อเวลาเรียน (ไม่กลับก่อนเวลา)	1	คัดเลือกไว้
34	มีความรับผิดชอบในการส่งงาน	1	คัดเลือกไว้
35	มีความรับผิดชอบในกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย	1	คัดเลือกไว้

ข้อ	คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง	ค่า IOC	ผลการพิจารณา
36	ทำงานเสร็จตามเวลาที่ครูนัดหมาย	1	คัดเลือกไว้
37	ไม่เป็นคนผลัดวันในการทำกิจกรรมที่เรียน	1	คัดเลือกไว้
38	มาตรงต่อเวลาเมื่อครูนัดหมายมาเรียน/ ทำกิจกรรม	1	คัดเลือกไว้
39	ทำงานกิจกรรมต่าง ๆ ได้เต็มความสามารถ	1	คัดเลือกไว้
40	ไม่รู้สึกท้อถอยเมื่อมีปัญหาและอุปสรรค	1	คัดเลือกไว้
41	ร่วมทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์กับชุมชนและท้องถิ่น	1	คัดเลือกไว้
	<u>ด้านความรักความสามัคคี</u>	1	คัดเลือกไว้
42	มีความรักตนเองและเพื่อนร่วมกลุ่มอยู่เสมอ		
43	มีความกล้าในการนำตนเองในการอธิบาย/ ชี้แจงในกลุ่มเพื่อน	1	คัดเลือกไว้
44	ให้ความร่วมมือกับครูทุกครั้งเมื่อมีกิจกรรม	1	คัดเลือกไว้
45	มีอัธยาศัยไมตรีในกลุ่มเพื่อน	1	คัดเลือกไว้
46	เป็นผู้ประนีประนอมเมื่อเกิดปัญหาในกลุ่มเพื่อน/ ในห้องเรียน	1	คัดเลือกไว้
47	เป็นผู้นำปลูกฝังสร้างความรักความสามัคคีในกลุ่มเพื่อน	1	คัดเลือกไว้
48	มีน้ำใจแบ่งปันชี้แนะ/ แนะนำข้อมูลความรู้		
	<u>ด้านความรักความสามัคคี</u>	1	คัดเลือกไว้
49	เมื่อเกิดเหตุการณ์หลายอย่างในเวลาเดียวกันในห้องเรียนสามารถ วิเคราะห์และแก้ปัญหาได้		
50	ใช้ความสงบ-สันติและมีสติทุกครั้งเมื่อมีปัญหาขัดแย้งในกลุ่มผู้เรียน	1	คัดเลือกไว้

ผลการวิเคราะห์หาคุณภาพของแบบวัดคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง จำนวน 50 ข้อ มีค่า IOC เท่ากับ 1.00 ทุกข้อ ถือว่าผ่านเกณฑ์

1.2 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบวัดคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก	ผลการพิจารณา	ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก	ผลการพิจารณา
1	.627	คัดเลือกว่า	26	.615	คัดเลือกว่า
2	.297	คัดเลือกว่า	27	.682	คัดเลือกว่า
3	.643	คัดเลือกว่า	28	.708	คัดเลือกว่า
4	.431	คัดเลือกว่า	29	.465	คัดเลือกว่า
5	.547	คัดเลือกว่า	30	.487	คัดเลือกว่า
6	.529	คัดเลือกว่า	31	.615	คัดเลือกว่า
7	.476	คัดเลือกว่า	32	.498	คัดเลือกว่า
8	.496	คัดเลือกว่า	33	.577	คัดเลือกว่า
9	.604	คัดเลือกว่า	34	.462	คัดเลือกว่า
10	.618	คัดเลือกว่า	35	.706	คัดเลือกว่า
11	.560	คัดเลือกว่า	36	.757	คัดเลือกว่า
12	.633	คัดเลือกว่า	37	.540	คัดเลือกว่า
13	.712	คัดเลือกว่า	38	.722	คัดเลือกว่า
14	.532	คัดเลือกว่า	39	.556	คัดเลือกว่า
15	.410	คัดเลือกว่า	40	.656	คัดเลือกว่า
16	.578	คัดเลือกว่า	41	.686	คัดเลือกว่า
17	.753	คัดเลือกว่า	42	.522	คัดเลือกว่า
18	.581	คัดเลือกว่า	43	.733	คัดเลือกว่า
19	.488	คัดเลือกว่า	44	.668	คัดเลือกว่า
20	.565	คัดเลือกว่า	45	.451	คัดเลือกว่า
21	.608	คัดเลือกว่า	46	.648	คัดเลือกว่า
22	.566	คัดเลือกว่า	47	.493	คัดเลือกว่า
23	.652	คัดเลือกว่า	48	.631	คัดเลือกว่า
24	.533	คัดเลือกว่า	49	.745	คัดเลือกว่า
25	.703	คัดเลือกว่า	50	.554	คัดเลือกว่า

ผลการหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบวัดคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง คัดเลือกข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกมากกว่า .20 ขึ้นไปพบว่า ผ่านเกณฑ์ทุกข้อ

1.3 ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองทั้งฉบับ
มีค่าเท่ากับ .965

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.965	50

ค่าความเชื่อมั่นรายด้านของแบบวัดคุณลักษณะการนำตนเอง
ด้านเรียนรู้ด้วยตนเอง ข้อ 1-15 มีความเชื่อมั่น .886

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.886	15

ด้านความสนใจใฝ่เรียนรู้ ข้อ 16-31 มีความเชื่อมั่น .910

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.910	16

ด้านความรับผิดชอบในการเรียน ข้อ 32-41 มีความเชื่อมั่น .885

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.885	10

ด้านความรักสามัคคี ข้อ 42-50 มีความเชื่อมั่น .863

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.863	9

2. แบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนการสอนตามรูปแบบการสอนสร้างเสริม
คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบ

2.1 ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อถามกับจุดประสงค์

ตัวชี้วัดความพึงพอใจ	ค่า IOC	ผลการพิจารณา
ด้านเนื้อหา		
1. เนื้อหามีความถูกต้องในด้านวิชาการ	1	คัดเลือกไว้
2. เนื้อหามีความสอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง/ จุดประสงค์	1	คัดเลือกไว้
3. เนื้อหามีความทันสมัย	1	คัดเลือกไว้
4. เนื้อหามีความน่าสนใจ	1	คัดเลือกไว้
5. เนื้อหาปริมาณเหมาะสมกับเวลาที่ใช้สอน	1	คัดเลือกไว้
6. เนื้อหาทำให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้	1	คัดเลือกไว้
7. เนื้อหาทำให้ผู้เรียนเข้าใจง่าย/ ชัดเจน	1	คัดเลือกไว้
8. เนื้อหามีความครอบคลุมตัวหลักสูตร	1	คัดเลือกไว้
9. เนื้อหาเหมาะสมกับระดับความรู้ของผู้เรียน	1	คัดเลือกไว้
10. มีความครอบคลุมเนื้อหาในหลักสูตร	1	คัดเลือกไว้
ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน		
11. ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน	1	คัดเลือกไว้
12. จัดบรรยากาศการเรียนการสอนให้ปลอดโปร่ง	1	คัดเลือกไว้
13. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนสอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง	1	คัดเลือกไว้
14. มีความชัดเจนในเนื้อหาที่สอนและในลำดับขั้นการสอนของผู้สอน	1	คัดเลือกไว้
15. กิจกรรมที่จัดเหมาะสมกับเวลา	1	คัดเลือกไว้
16. ผู้เรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมได้มากกว่าครู	1	คัดเลือกไว้
17. กิจกรรมมีความหลากหลาย เร้าความสนใจต่อผู้เรียน	1	คัดเลือกไว้
18. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้เหมาะสมกับเวลา	1	คัดเลือกไว้
19. สื่อการสอนมีความทันสมัย/ สื่อการสอนดึงดูดความสนใจ	1	คัดเลือกไว้
20. สื่อการสอนมีความสอดคล้องกับเนื้อหา	1	คัดเลือกไว้
ด้านผู้สอน	1	คัดเลือกไว้
21. ผู้สอนมีความรู้เหมาะสมกับสาระการเรียนรู้ที่สอน	1	คัดเลือกไว้
22. ผู้สอนมีความเป็นกันเองกับผู้เรียน	1	คัดเลือกไว้
23. ผู้สอนมีการแจ้งรายละเอียดเกี่ยวกับการเรียนการสอน	1	คัดเลือกไว้
24. ผู้สอนมีเทคนิคการสอนให้เข้าใจง่าย	1	คัดเลือกไว้

ตัวชี้วัดความพึงพอใจ	ค่า IOC	ผลการพิจารณา
25. ผู้สอนมีความอดทนต่อผู้เรียนเมื่อถูกซักถาม	1	คัดเลือกไว้
26. ผู้สอนสามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนตั้งคำถาม/ ตอบคำถาม	1	คัดเลือกไว้
27. ผู้สอนมีการผลิตสื่อการสอนด้วยตนเอง	1	คัดเลือกไว้
28. ผู้สอนใช้สื่อการเรียนเร้าใจผู้เรียน	1	คัดเลือกไว้
29. ผู้สอนช่วยให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้	1	คัดเลือกไว้
30. ผู้สอนสามารถสอนแบบบูรณาการ ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้	1	คัดเลือกไว้
31. แผนการจัดการเรียนรู้นำไปปฏิบัติได้จริง	1	คัดเลือกไว้
32. ผู้สอนนำเสนอแต่ละหัวข้อสอดคล้องกลมกลืนกันเป็นอย่างดี	1	คัดเลือกไว้
33. ผู้สอนมีการอ้างอิงถูกต้องตามหลักวิชา	1	คัดเลือกไว้
ด้านเครื่องมือวัดผล	1	คัดเลือกไว้
35. เครื่องมือวัดผลสามารถวัดได้สอดคล้องตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง		
36. เครื่องมือวัดผลมีความยากง่ายเหมาะสม	1	คัดเลือกไว้
37. เครื่องมือวัดผลมีปริมาณข้อที่เหมาะสม	1	คัดเลือกไว้
38. เครื่องมือวัดผลใช้วิธีวัดที่มีความหลากหลาย	1	คัดเลือกไว้
40. วิธีวัดผลระบุไว้ในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ชัดเจน	1	คัดเลือกไว้
41. สามารถวัดพฤติกรรมกรรมการเรียนรู้ได้จริง	1	คัดเลือกไว้
42. เครื่องมือวัดผลการเรียนรู้มีความเหมาะสม	1	คัดเลือกไว้
43. ชี้แจงเครื่องมือเพียงพอที่จะนำไปใช้ได้	1	คัดเลือกไว้
44. ช่วยให้บรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้	1	คัดเลือกไว้
45. มีความเหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนรู้/ กับเนื้อหา/ สอดคล้องกับการวัดผล	1	คัดเลือกไว้

ผลการวิเคราะห์หาคุณภาพของแบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนการสอนตามรูปแบบการสอนสร้างเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง จำนวน 45 ข้อ มีค่า IOC เท่ากับ 1.00 ทุกข้อ ถือว่าผ่านเกณฑ์

2.2 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถามความพึงพอใจ

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก	ผลการพิจารณา	ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก	ผลการพิจารณา
1	.726	คัดเลือกไว้	26	.447	คัดเลือกไว้
2	.501	คัดเลือกไว้	27	.484	คัดเลือกไว้
3	.678	คัดเลือกไว้	28	.706	คัดเลือกไว้
4	.738	คัดเลือกไว้	29	.366	คัดเลือกไว้
5	.895	คัดเลือกไว้	30	.787	คัดเลือกไว้
6	.785	คัดเลือกไว้	31	.839	คัดเลือกไว้
7	.693	คัดเลือกไว้	32	.495	คัดเลือกไว้
8	.846	คัดเลือกไว้	33	.709	คัดเลือกไว้
9	.826	คัดเลือกไว้	34	.716	คัดเลือกไว้
10	.595	คัดเลือกไว้	35	.742	คัดเลือกไว้
11	.758	คัดเลือกไว้	36	.848	คัดเลือกไว้
12	.715	คัดเลือกไว้	37	.688	คัดเลือกไว้
13	.708	คัดเลือกไว้	38	.513	คัดเลือกไว้
14	.796	คัดเลือกไว้	39	.578	คัดเลือกไว้
15	.697	คัดเลือกไว้	40	.496	คัดเลือกไว้
16	.698	คัดเลือกไว้	41	.808	คัดเลือกไว้
17	.370	คัดเลือกไว้	42	.756	คัดเลือกไว้
18	.476	คัดเลือกไว้	43	.371	คัดเลือกไว้
19	.726	คัดเลือกไว้	44	.835	คัดเลือกไว้
20	.843	คัดเลือกไว้	45	.779	คัดเลือกไว้
21	.545	คัดเลือกไว้			
22	.290	คัดเลือกไว้			
23	.587	คัดเลือกไว้			
24	.472	คัดเลือกไว้			
25	.268	คัดเลือกไว้			

หมายเหตุ ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ มีค่าเท่ากับ .972

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.972	45

ตารางที่ 9 ค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง
ของนักศึกษานอกระบบ จำนวน 30 คน

ข้อ	<i>n</i>	ข้อ	<i>n</i>
1.	.72	26.	0.44
2.	.50	27.	.48
3.	.67	28.	.70
4.	.73	29.	.36
5.	.89	30.	.78
6.	.78	31.	.83
7.	.69	32.	.49
8.	.84	33.	.70
9.	.82	34.	.71
10.	.59	35.	.74
11.	.75	36.	.84
12.	.71	37.	.68
13.	.70	38.	.51
14.	.79	39.	.57
15.	.69	40.	.49
16.	.69	41.	.80
17.	.37	42.	.75
18.	.37	43.	.37
19.	.72	44.	.83
20.	.84	45.	.77
21.	.54		
22.	.29		
23.	.58		
24.	.47		
25.	.26		

หมายเหตุ ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งหมดนี้มีค่าเป็น .97

KR-20 (Kuder-richardson formular 20 reliability)

ผลการหาคุณภาพเครื่องมือ

แบบวัดคุณลักษณะการเรียนรู้

Reliability

[DataSet1]

Scale: ALL VARIABLES

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.965	50

ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ .965

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
VAR00001	191.4667	744.533	.627	.964
VAR00002	191.8000	759.200	.297	.965
VAR00003	191.3667	734.585	.643	.964
VAR00004	191.8667	749.637	.431	.965
VAR00005	191.4000	745.007	.547	.964
VAR00006	191.8000	739.614	.529	.964
VAR00007	191.5333	750.051	.476	.965
VAR00008	191.5000	744.052	.496	.965
VAR00009	191.6667	740.506	.604	.964
VAR00010	191.3667	740.930	.618	.964
VAR00011	191.4000	741.972	.560	.964
VAR00012	191.7000	740.217	.633	.964
VAR00013	191.6000	738.938	.712	.964
VAR00014	191.6333	745.413	.532	.964
VAR00015	191.3667	748.240	.410	.965
VAR00016	190.9333	743.995	.578	.964
VAR00017	191.5333	730.120	.753	.963
VAR00018	191.6667	742.920	.581	.964
VAR00019	191.4000	748.869	.488	.965
VAR00020	191.3667	737.826	.565	.964
VAR00021	191.4667	741.085	.608	.964
VAR00022	191.2000	743.131	.566	.964
VAR00023	191.0000	744.138	.652	.964
VAR00024	191.4000	746.869	.533	.964
VAR00025	191.3333	734.713	.703	.964
VAR00026	191.3333	749.609	.615	.964
VAR00027	191.5000	737.017	.682	.964
VAR00028	191.4667	734.809	.708	.964
VAR00029	191.5667	755.289	.465	.965
VAR00030	191.5000	747.638	.487	.965
VAR00031	191.5333	747.913	.498	.964
VAR00032	191.1833	741.905	.577	.964
VAR00033	190.9333	750.409	.462	.965
VAR00034	191.2000	732.166	.706	.964
VAR00035	191.2000	737.338	.757	.964
VAR00036	191.2833	739.615	.540	.964
VAR00037	191.3667	728.999	.722	.964
VAR00038	191.1667	743.178	.556	.964
VAR00039	191.1333	737.844	.656	.964
VAR00040	191.5000	731.500	.686	.964
VAR00041	191.5333	740.326	.522	.964
VAR00042	191.2000	736.717	.733	.964
VAR00043	191.4667	734.189	.668	.964
VAR00044	191.4000	750.524	.451	.965
VAR00045	191.2333	742.668	.648	.964
VAR00046	191.6667	747.057	.493	.965
VAR00047	191.7333	732.823	.631	.964
VAR00048	191.5333	726.464	.745	.964
VAR00049	191.6000	741.145	.554	.964
VAR00050	191.3333	738.851	.596	.964

ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ

เลือกข้อที่มากกว่า .20 ขึ้นไป

ค่าความเชื่อมั่นรายด้านของแบบวัดคุณลักษณะการนำตนเอง

ด้านเรียนรู้ด้วยตนเอง ข้อ 1-15 มีความเชื่อมั่น .886

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.886	15

ด้านความสนใจใฝ่เรียนรู้ ข้อ 16-31 มีความเชื่อมั่น .910

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.910	16

ด้านความรับผิดชอบในการเรียน ข้อ 32-41 มีความเชื่อมั่น .885

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.885	10

ด้านความรักสามัคคี ข้อ 42-50 มีความเชื่อมั่น .863

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.863	9

แบบสอบถามความพึงพอใจ

Reliability

[DataSet0]

Scale: ALL VARIABLES

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.972	45

ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ มีค่าเท่ากับ .972

Item Statistics

	Mean	Std. Deviation	N
VAR00001	3.6333	1.24522	30
VAR00002	3.8667	1.04166	30
VAR00003	4.0000	1.05045	30
VAR00004	3.7333	1.01483	30
VAR00005	3.9333	1.08066	30
VAR00006	3.7667	1.04000	30
VAR00007	4.0667	1.04826	30
VAR00008	3.7667	1.04000	30
VAR00009	3.5333	1.00801	30
VAR00010	3.4667	1.25212	30
VAR00011	3.6000	1.37966	30
VAR00012	3.5333	1.04166	30
VAR00013	3.4667	1.04166	30
VAR00014	3.7000	.98786	30
VAR00015	3.9000	.95953	30
VAR00016	3.3000	.95231	30
VAR00017	3.2333	.89763	30
VAR00018	3.6333	.85029	30
VAR00019	3.8333	.91287	30
VAR00020	3.4333	1.00630	30
VAR00021	4.0333	.76489	30
VAR00022	4.2000	.84690	30
VAR00023	4.1333	.86037	30
VAR00024	4.2333	.77385	30
VAR00025	4.1667	.87428	30
VAR00026	4.0333	.76489	30
VAR00027	3.9333	1.14269	30
VAR00028	3.6333	.92786	30
VAR00029	4.0000	.94686	30
VAR00030	3.8667	1.10589	30
VAR00031	3.8333	.94989	30
VAR00032	3.8000	.71438	30
VAR00033	3.7000	.70221	30
VAR00034	3.8667	.73030	30
VAR00035	3.9000	.88474	30
VAR00036	3.4333	.85836	30
VAR00037	3.5667	.72793	30
VAR00038	3.4667	1.00801	30
VAR00039	3.6333	.80872	30
VAR00040	3.6667	.66089	30
VAR00041	3.6333	.88992	30
VAR00042	3.7000	1.08755	30
VAR00043	3.9000	.75886	30
VAR00044	3.6000	.96847	30
VAR00045	3.7667	.97143	30

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
VAR00001	165.4667	777.223	.725	.971
VAR00002	165.2333	798.599	.501	.972
VAR00003	165.1000	788.093	.678	.971
VAR00004	165.3667	786.171	.738	.971
VAR00005	165.1667	774.213	.895	.971
VAR00006	165.3333	782.437	.785	.971
VAR00007	165.0333	787.344	.693	.971
VAR00008	165.3333	778.989	.846	.970
VAR00009	165.5667	781.633	.826	.970
VAR00010	165.6333	785.826	.595	.971
VAR00011	165.5000	769.293	.758	.971
VAR00012	165.5667	786.323	.715	.971
VAR00013	165.6333	786.723	.708	.971
VAR00014	165.4000	784.179	.796	.971
VAR00015	165.2000	790.648	.697	.971
VAR00016	165.8000	790.924	.698	.971
VAR00017	165.8667	809.499	.370	.972
VAR00018	165.4667	805.499	.476	.972
VAR00019	165.2667	791.099	.726	.971
VAR00020	165.6667	780.782	.843	.970
VAR00021	165.0667	804.961	.545	.971
VAR00022	164.9000	814.438	.290	.972
VAR00023	164.9667	799.895	.587	.971
VAR00024	164.8667	807.844	.472	.972
VAR00025	164.9333	815.030	.268	.972
VAR00026	165.0667	809.168	.447	.972
VAR00027	165.1667	796.695	.484	.972
VAR00028	165.4667	791.499	.706	.971
VAR00029	165.1000	808.576	.366	.972
VAR00030	165.2333	779.357	.787	.971
VAR00031	165.2667	783.651	.839	.970
VAR00032	165.3000	808.562	.495	.972
VAR00033	165.4000	800.524	.709	.971
VAR00034	165.2333	799.082	.716	.971
VAR00035	165.2000	791.476	.742	.971
VAR00036	165.6667	787.609	.848	.971
VAR00037	165.5333	800.326	.688	.971
VAR00038	165.6333	798.930	.513	.972
VAR00039	165.4667	802.051	.578	.971
VAR00040	165.4333	810.116	.496	.972
VAR00041	165.4667	788.051	.808	.971
VAR00042	165.4000	782.041	.756	.971
VAR00043	165.2000	812.579	.371	.972
VAR00044	165.5000	783.017	.835	.970
VAR00045	165.3333	785.816	.779	.971

ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ ให้ดู
Corrected Item-Total Correlation
ข้อข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .2
ขึ้นไป พบว่า ทุกข้อคำถามใช้ได้หมด

Scale Statistics

Mean	Variance	Std. Deviation	N of Items
169.1000	829.197	28.79577	45

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง
จำแนกตามกลุ่มอายุ (กลุ่มควบคุม)

Output-SPSS

		ANOVA				
		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
asum	Between Groups	1.056	2	.528	.685	.509
	Within Groups	36.213	47	.770		
	Total	37.270	49			
bsum	Between Groups	.321	2	.161	.208	.813
	Within Groups	36.226	47	.771		
	Total	36.548	49			
csum	Between Groups	.766	2	.383	.458	.635
	Within Groups	39.318	47	.837		
	Total	40.084	49			
dsum	Between Groups	1.178	2	.589	.699	.502
	Within Groups	39.596	47	.842		
	Total	40.774	49			
total	Between Groups	.706	2	.353	.472	.626
	Within Groups	35.127	47	.747		
	Total	35.834	49			

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

จำแนกตามอายุ (กลุ่มทดลอง)

ANOVA

		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
asum	Between Groups	.053	2	.026	.278	.758
	Within Groups	4.472	47	.095		
	Total	4.525	49			
bsum	Between Groups	.037	2	.018	.133	.876
	Within Groups	6.486	47	.138		
	Total	6.522	49			
csum	Between Groups	.129	2	.064	.353	.705
	Within Groups	8.568	47	.182		
	Total	8.697	49			
dsum	Between Groups	.074	2	.037	.143	.867
	Within Groups	12.099	47	.257		
	Total	12.173	49			
total	Between Groups	.009	2	.005	.112	.894
	Within Groups	1.908	47	.041		
	Total	1.917	49			

ตารางที่ 10 คะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจต่อรูปแบบการสอนสร้างเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบ มัชฌมศึกษาตอนปลาย

ตัวชี้วัดความพึงพอใจ	\bar{X}	SD.	แปลความหมาย
ด้านเนื้อหา			
1. เนื้อหามีความถูกต้องในด้านวิชาการ	4.14	.75	มาก
2. เนื้อหามีความสอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง/ จุดประสงค์	4.34	.77	มาก
3. เนื้อหามีความทันสมัย	4.02	.79	มาก
4. เนื้อหาความน่าสนใจ	4.32	.68	มาก
5. เนื้อหาปริมาณเหมาะสมกับเวลาที่ใช้สอน	4.44	.70	มาก
6. เนื้อหาทำให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้	3.98	.68	ปานกลาง
7. เนื้อหาทำให้ผู้เรียนเข้าใจง่าย/ชัดเจน	3.96	.75	ปานกลาง
8. เนื้อหามีความครอบคลุมตัวหลักสูตร	4.00	.73	มาก
9. เนื้อหาเหมาะสมกับระดับความรู้ของผู้เรียน	4.06	.74	มาก
10. มีความครอบคลุมเนื้อหาในหลักสูตร	4.10	.75	มาก
ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน			
11. ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน	4.28	.57	มาก
12. จัดบรรยากาศการเรียนการสอนให้ปลอดภัย	4.26	.63	มาก
13. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนสอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง	4.32	.65	มาก
14. มีความชัดเจนในเนื้อหาที่สอนและในลำดับขั้นการสอนของผู้สอน	4.10	.70	มาก
15. กิจกรรมที่จัดเหมาะสมกับเวลา	4.22	.62	มาก
16. ผู้เรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมได้มากกว่าครู	4.04	.70	มาก
17. กิจกรรมมีความหลากหลาย เร้าความสนใจต่อผู้เรียน	3.90	.72	ปานกลาง
18. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้เหมาะสมกับเวลา	3.92	.72	ปานกลาง
19. สื่อการสอนมีความทันสมัย/สื่อการสอนดึงดูดความสนใจ	4.08	.60	มาก
20. สื่อการสอนมีความสอดคล้องกับเนื้อหา	4.12	.72	มาก
ด้านผู้สอน			
21. ผู้สอนมีความรู้เหมาะสมกับสาระการเรียนรู้ที่สอน	4.14	.81	มาก
22. ผู้สอนมีความเป็นกันเองกับผู้เรียน	4.12	.66	มาก
23. ผู้สอนมีการแจ้งรายละเอียดเกี่ยวกับการเรียนการสอน	4.18	.66	มาก
24. ผู้สอนมีเทคนิคการสอนให้เข้าใจง่าย	4.18	.75	มาก
25. ผู้สอนมีความอดทนต่อผู้เรียนเมื่อถูกซักถาม	4.30	.78	มาก
26. ผู้สอนสามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนตั้งคำถาม/ ตอบคำถาม	4.18	.75	มาก

ตารางที่ 10 (ต่อ)

ตัวชี้วัดความพึงพอใจ	\bar{X}	SD	แปลความหมาย
27. ผู้สอนมีการผลิตสื่อการสอนด้วยตนเอง	4.26	.72	มาก
28. ผู้สอนใช้สื่อการเรียนเร้าใจผู้เรียน	4.12	.80	มาก
29. ผู้สอนช่วยให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้	4.08	.75	มาก
30. ผู้สอนสามารถสอนแบบบูรณาการ ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้	4.20	.78	มาก
31. แผนการจัดการเรียนรู้นำไปปฏิบัติได้จริง	4.22	.74	มาก
32. ผู้สอนนำเสนอแต่ละหัวข้อสอดคล้องกลมกลืนกันเป็นอย่างดี	4.26	.66	มาก
33. ผู้สอนมีการอ้างอิงถูกต้องตามหลักวิชา	4.12	.63	มาก
34. ผู้สอนมีการสอดแทรกความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	4.12	.53	มาก
ด้านเครื่องมือวัดผล			
35. เครื่องมือวัดผลสามารถวัดได้สอดคล้องตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง	4.10	.58	มาก
36. เครื่องมือวัดผลมีความยากง่ายเหมาะสม	4.10	.71	มาก
37. เครื่องมือวัดผลมีปริมาณข้อที่เหมาะสม	3.96	.70	ปานกลาง
38. เครื่องมือวัดผลใช้วิธีวัดที่มีความหลากหลาย	4.16	.65	มาก
40. วิธีวัดผลระบุไว้ในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ชัดเจน	4.20	.70	มาก
41. สามารถวัดพฤติกรรมกรรมการเรียนรู้ได้จริง	4.12	.72	มาก
42. เครื่องมือวัดผลผลการเรียนมีความเหมาะสม	4.14	.67	มาก
43. ชี้แจงเครื่องมือเพียงพอที่จะนำไปใช้ได้	4.14	.73	มาก
44. ช่วยให้บรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้	4.20	.75	มาก
45. มีความเหมาะสมกับกิจกรรมการเรียน/กับเนื้อหา/ สอดคล้องกับการวัดผล	4.08	.75	มาก

ตารางที่ 11 ผลคะแนนแบบทดสอบย่อยและคะแนนจากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์

นักศึกษา คนที่	แบบทดสอบย่อยที่											รวม (110 คะแนน)	คะแนนแบบทดสอบ วัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียน (100 คะแนนเต็ม)
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11		
1	7	8	8	7	8	7	8	7	8	4	4	76	86
2	8	7	7	8	7	7	8	8	7	4	4	75	84
3	7	8	6	9	8	8	8	9	7	4	3	77	82
4	8	7	8	8	9	8	7	7	7	5	4	78	84
5	7	8	8	9	9	9	9	9	7	4	3	82	86
6	8	9	8	9	8	8	8	9	8	5	4	84	88
7	8	9	8	9	9	8	8	8	9	5	4	85	88
8	7	9	8	9	8	8	8	9	8	5	4	83	86
9	7	9	9	9	9	8	8	9	9	5	4	86	90
10	7	8	8	8	9	9	8	9	8	5	4	83	84
11	9	9	7	9	9	8	8	8	9	5	4	85	88
12	6	9	7	9	9	8	8	8	9	5	4	82	88
13	7	8	8	8	9	9	8	9	9	4	3	82	84
14	9	9	9	9	9	8	8	8	9	4	4	86	84
15	8	9	8	8	8	9	9	8	9	5	4	85	86
16	8	9	9	9	8	8	8	9	8	4	4	84	86
17	8	9	8	9	8	8	8	9	8	4	4	83	86
18	8	9	8	9	8	8	8	9	8	4	4	83	86
19	8	9	8	9	8	8	8	9	8	4	4	83	86
20	8	8	8	8	9	9	8	9	8	5	4	84	86
21	9	9	9	9	9	8	8	9	9	5	4	88	90
22	9	9	9	9	8	8	8	9	9	5	4	87	88
23	9	9	8	9	9	9	9	8	8	4	4	86	88
24	8	8	8	9	9	8	9	8	9	5	4	85	86
25	9	8	8	9	9	8	9	8	9	5	4	86	88
26	8	9	9	9	8	8	8	9	8	5	4	85	82
27	7	8	8	8	9	9	8	9	8	5	4	83	80

ตารางที่ 11 (ต่อ)

นักศึกษา คนที่	แบบทดสอบย่อย											รวม (110 คะแนน)	คะแนนแบบทดสอบ วัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียน (100 คะแนนเต็ม)
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11		
28	9	9	9	9	9	8	8	8	9	5	4	87	84
29	8	9	9	9	9	8	8	8	9	5	4	86	84
30	7	8	8	8	9	9	8	9	9	5	4	84	82
31	9	9	9	9	9	8	8	8	9	4	4	86	88
32	8	9	8	8	8	9	9	8	9	5	4	85	86
33	7	9	9	8	8	8	9	9	8	5	4	84	86
34	9	9	8	8	8	9	9	8	9	4	4	85	86
35	8	9	9	9	9	8	8	8	9	4	3	84	86
36	7	9	8	8	8	9	9	8	9	5	4	84	86
37	8	9	9	9	9	8	8	8	9	5	4	86	88
38	7	9	9	9	8	8	8	9	9	4	4	84	86
39	8	9	9	8	8	8	9	9	8	5	4	85	86
40	9	9	9	8	8	8	9	9	8	5	4	86	86
41	7	9	9	9	9	8	8	8	9	4	4	84	86
42	7	8	8	8	9	9	8	9	9	4	4	83	86
43	9	9	9	9	9	8	8	8	9	5	4	87	88
44	8	9	8	8	8	9	9	8	9	4	5	85	86
45	7	9	9	8	8	8	9	9	8	5	4	84	86
46	8	8	8	8	8	8	8	8	8	4	4	80	84
47	8	8	8	8	8	8	8	7	7	4	5	79	88
48	7	8	9	9	9	8	8	8	9	5	4	84	86
49	7	8	8	8	8	7	7	8	8	5	4	78	88
50	7	8	8	8	8	8	8	8	7	4	4	78	88
รวม												$\sum X = 4174$	$\sum F = 4300$